

**การศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา:
กรณีศึกษา การใช้ที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ในตำบลลานตากฟ้า
อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม**

นางสาวสุสดี สัมฤทธิ์วงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2551

**The Study of the Social and Cultural Impact on Farmers' Land Usage: A Case
Study of Farmers' Land Use in the Moo 4 and Moo 5 Lantakfar Sub-District,
Nakhon Chaisri District, Nakhon Pathom Province**

Miss Phudsadee Somritwong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Arts in Thai Studies
School of Liberal Arts
Sukhothai Thammathirat Open University
2008

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา:
กรณีศึกษาการใช้ที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ในตำบลตานตากฟ้า
อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

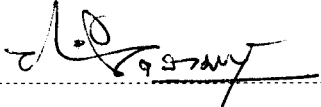
ชื่อและนามสกุล นางสาวผุสดี สัมฤทธิ์วงศ์

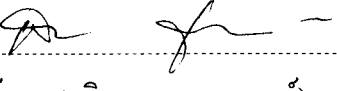
แขนงวิชา ไทยคดีศึกษา

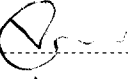
สาขาวิชา ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตต์ เจนนพกาญจน์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินทร์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล

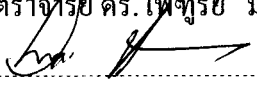
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์พิเศษประชิด วามานนท์)

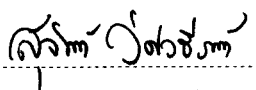

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตต์ เจนนพกาญจน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินทร์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ นาวาโท ดร.อนุชา ม่วงใหญ่)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
ไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิศวรรัตนนท์)

วันที่ 8 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2552

ชื่อวิทยานิพนธ์ การศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา: กรณีศึกษาการใช้ที่ดินของชาวนา หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ในตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ผู้วิจัย นางสาวมุสดี สัมฤทธิ์วงศ์ ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เจนนพกาญจน์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินทร์ (3) รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุลศล ปีการศึกษา 2551

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) แบบแผนการถือครองที่ดินของชาวนา (2) สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ที่ดิน (3) วิธีการดำเนินชีวิตของชาวนาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ พ.ศ. 2530 - 2551 และ (4) ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินของชาวนา ในหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้รู้ ผู้อาวุโสในชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 14 คน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ คือ กลุ่มของชาวนาที่ใช้ที่ดิน ได้แก่ การขายที่ดิน การให้เช่าที่ดิน การจำนองที่ดิน หรือเช่าที่ดินจากนายทุน จำนวน 70 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสำรวจชุมชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า (1) แบบแผนการถือครองที่ดินมี 4 แบบ ได้แก่ 1) มรดกตกทอด 2) การซื้อขาด 3) การเช่าก่อนและซื้อในภายหลัง 4) การเช่า แต่ส่วนใหญ่เป็นมรดกตกทอด (2) สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน มีหลายกรณี ได้แก่ การขาย การให้เช่า การเช่าจากนายทุน และการจำนอง (3) วิธีการดำเนินชีวิตของชาวนามีการเปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ พ.ศ. 2530-2551 โดยมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน เช่น สภาพบ้านเรือน สมัยก่อนเป็นบ้านไม้ยกพื้นสูงมุงด้วยจากหลังคาสูง ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นบ้านปูนหรือครึ่งไม้ครึ่งปูน การแต่งกายในการทำนา สมัยก่อนผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุงและไม่สวมรองเท้า ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นนุ่งกางเกงและสวมรองเท้าผ้าสูงถึงข่าทั้งชายและหญิง ส่วนงานทั่วไปก็แต่งกายตามสมัยนิยม การประกอบอาชีพจากการทำนาและทำสวน ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นการขายแรงงานตามโรงงาน การค้าขาย อาหารการกิน สมัยก่อนทำอาหารทั้งคาวและหวานรับประทานเองในครอบครัว แต่ปัจจุบันนิยมซื้อกับข้าวตามตลาดนัดหรือตามร้านสะดวกซื้อที่มีมากในหมู่บ้านจัดสรร เป็นต้น (4) ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากการใช้ที่ดินของชาวนา ทำให้พื้นที่ทำนาในปัจจุบันตกเป็นของนายทุนจากภายนอกเป็นส่วนใหญ่ มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อม บ้านจัดสรร และ ห้องเช่า เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก มีการขายแรงงานตามโรงงานของคณงานหนุ่มสาวในชุมชนและนอกชุมชน ระบบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและชุมชนมีน้อยลง ตลอดจนการประกอบพิธีกรรมขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่าง เช่น การโกนผมไฟ การไหว้ในเทศกาลตรุษจีน สารทจีน การแต่งงาน การบวช มีน้อยลง และส่วนที่เลือนหายไป เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการทำนา การทำขวัญข้าว เมื่ออาชีพการทำนาลดน้อยลง จึงทำให้เกิดอาชีพใหม่ๆ ขึ้น เช่น อาชีพรับจ้าง โดยเฉพาะการขายแรงงานตามโรงงาน อาชีพบริการและการค้าขาย ซึ่งเป็นอาชีพที่มีแนวโน้มที่จะมีผู้ประกอบการเหล่านี้มากขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม การใช้ที่ดินของชาวนา

Thesis title: The Study of the Social and Cultural Impact on Farmers' Land Usage :A Case Study of Farmers' Land Use in the Moo 4 and Moo 5 Lantakfar Sub-District, Nakhon Chaisri District, Nakhon Pathom Province

Researcher: Miss Phudsadee Somritwong; **Degree:** Master of Arts (Thai Studies);

Thesis advisors: (1) Dr.Sudjit Janenoppakanjana, Assistant Professor; (2) Dr.Chitta Veeraburion, Associate Professor; (3) Dr.Paitul Meekusol, Associate Professor; **Academic year:** 2008

Abstract

The purposes of the study were to study (1) the pattern formulations of land ownerships of farmers, (2) the causes of changes in land utilizations, (3) changes in the ways of living since 1987 (2530 B.E.) up to 2008 (2551 B.E.), and (4) the social and cultural impacts from land utilization of the farmers in the Moo 4 and Moo 5, Lantakfar Sub-Districts of Nakhon Chaisri District, Nakhon Phatom Province.

The study was methodically based on a combination of both qualitative and quantitative approaches. Fourteen knowledgeable and senior informants in the community were included in the qualitative studies. Seventy farmers involved with land selling, land renting, land mortgages, and renting land from landlords or capitalists were the subjects in the quantitative studies. The studies were instruments interview sampling groups, a set of questionnaires, and a community survey form. Percentages and averages were utilized in statistical data analysis.

The findings were as follows. (1) The patterns of land ownership divide into 4 patterns 1) heritages 2) Buying 3) Buying after renting 4) Renting, the most of them is heritages. (2) The causes of changes in land utilization were varied, such as, land selling, land renting, and the rental contracted by landlords. (3)The farmers way of living had changed since the period of 1987 (2530 B.E.) up to 2008 (2551 B.E.), such as housing styles. These were previously wooden, up-floored high above the ground, and covered with high-shaped roofs; now they were concrete with half-wooden and half-cemented. Females previously wore sarongs and didn't wear shoes. Afterward, both females and males wore shorts or trousers and cloth boots. For general get together, they dressed according to fashion. In accordance with occupations, they changed from farming and gardening to labouring at factories or operating small convenience businesses. Additionally they previously cooked at home by themselves but now preferred buying food from markets or convenience shops available within villages. (4) The social and cultural impacts from the land use by the farmers caused changes of the ownerships to the outside capitalists. There had been numerous factories, housing allotment projects, renting accommodations. Youngsters became laborers both inside and outside the villages. Family and community relationship systems have weakened. Some traditional practices, such as Koan-Poam-Phai, Chinese New Year, wedding ceremonies, and ordainment ceremonies, had declined. Some traditional practices relevant to farming and gardening, such as, Karn-Tam-Kwun-Khaw, have disappeared. While there had been less farming many new occupations, such as labouring, especially at factories, services businesses, and small convenience shops have increased. This will tend to increase in the future.

Keywords : Social and Culture Impact, Farmers Land use

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตต์ เจนนพกาญจน์ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินทร์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อคิดเห็นต่างๆในการวิจัยด้วยดีมาโดยตลอด และศาสตราจารย์พิเศษ ประชิต วามานนท์ ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ นาวาโท ดร.อนุชา ม่วงใหญ่ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข อันทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคุณป้าันทา วิริยะบุญ ที่เป็นกำลังใจได้ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำ หลายๆด้านรวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาครั้งนี้ รวมไปถึงคุณแม่บังอร สัมฤทธิ์วงศ์ ผู้ที่เป็นกำลังใจรวมทั้งได้ให้ข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาในครั้งนี้ จนทำให้การศึกษาสำเร็จลุล่วง ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือด้วยดีในการตอบแบบสอบถาม และสละเวลาอันมีค่าในการให้สัมภาษณ์และให้ข้อมูลอย่างดียิ่ง จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อระลึกถึงพระคุณของ ตา ยาย บิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้ส่งเสริมให้ความรู้ เป็นแนวทาง ให้ผู้วิจัยได้รับการศึกษาจนสำเร็จตามความปรารถนาทุกประการ

สุสดี สัมฤทธิ์วงศ์

กันยายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
กรอบแนวคิดการศึกษาทางด้านสังคม	8
กรอบแนวคิดการศึกษาทางด้านวัฒนธรรม	10
แนวคิด	15
แนวคิดด้านสังคม - เศรษฐกิจ	15
แนวคิดด้านวัฒนธรรมชุมชน	16
แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน	19
แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	21
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน	22
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	24
ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่	24
ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม	28
ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม	29
ทฤษฎีปรัวรรคนิยม	31
ทฤษฎีกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย	32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บริบทชุมชน	32
ความเป็นมาของอำเภอนครชัยศรี	32
ความเป็นมาของชุมชนหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลานตากฟ้า	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
สถานภาพของประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	66
ข้อสรุปที่ได้จากการค้นพบ	109
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	116
สรุปการวิจัย	116
อภิปรายผล	123
ข้อเสนอแนะ	134
บรรณานุกรม	135
ภาคผนวก	141
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	143
ข แบบสอบถาม	144
ค แสดงค่าความสอดคล้อง IOC	158
ง ภาพประกอบ	162
ประวัติผู้วิจัย	183

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนร้อยละของข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร	64
ตารางที่ 4.2 จำนวนร้อยละของข้อมูลแบบแผนในการถือครองที่ดิน	69
ตารางที่ 4.3 ตารางแสดงการแจกแจงการถือครองที่ดินของชาวนา	70
ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงค่าใช้จ่ายของการทำนาในปัจจุบัน	78
ตารางที่ 4.5 ตารางปฏิทินแสดงการประกอบอาชีพการทำนาในรอบปี	79
ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงการใช้ที่ดินของชาวนา	84
ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงประเภทการใช้ที่ดินของชาวนา	85
ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงสาเหตุการขายที่ดินของชาวนา	85
ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงการเปรียบเทียบภาษาภาคกลางกับภาษาพื้นบ้าน	93

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดนครปฐม.....	35
ภาพที่ 2.2 แผนที่ตำบลลาดดาบฟ้า.....	38
ภาพที่ 2.3 แม่น้ำท่าจีนที่ไหลผ่านตำบลลาดดาบฟ้า.....	39
ภาพที่ 4.1 รายการสินเชื่อทางการเกษตรในระบบ.....	81
ภาพที่ 4.2 รายการสินเชื่อทางการเกษตรนอกระบบ.....	82
ภาพที่ 4.3 เปรียบเทียบบ้านเรือนในสมัยก่อนกับปัจจุบัน.....	88
ภาพที่ 4.4 เปรียบเทียบการแต่งกายของชาวนา.....	91
ภาพที่ 4.5 ร้านแกงตามตลาดนัด (แกงถุง).....	93

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นครปฐมเป็นเมืองเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งเดิมตั้งอยู่ริมทะเลและมีความเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยทวารวดี เพราะเป็นราชธานีที่สำคัญ โดยมีหลักฐานที่เชื่อได้ว่าพุทธศาสนาและอารยธรรมจากอินเดียได้แพร่เข้ามาที่นครปฐมเป็นแห่งแรก นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญและมีชนชาติต่างๆ อพยพเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาได้เกิดความแห้งแล้งในเมืองนครปฐม เพราะกระแสน้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงได้อพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมแม่น้ำและสร้างเมืองใหม่ขึ้น ชื่อ “นครชัยศรี” นครปฐมจึงกลายเป็นเมืองร้างมาหลายร้อยปีจนกระทั่ง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะทรงผนวชได้เสด็จธุดงค์ไปพบพระปฐมเจดีย์และทรงเห็นว่าเป็นเจดีย์องค์ใหญ่ไม่มีที่ไหนจะเทียบเท่า (ไพจิตร ปอศรี 2540 :40)

เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์ จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ก่อสร้างเจดีย์แบบลังกาครอบเจดีย์องค์เดิม ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่างๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้มีสภาพดีและบุคคลองเจดีย์บูชาเพื่อให้มีการคมนาคมที่สะดวกขึ้น ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้สร้างทางรถไฟสายใต้ซึ่งในขณะนั้นเมืองนครปฐมยังเป็นป่ารกอยู่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองจากตำบลท่านา อำเภอนครชัยศรี มาตั้งที่บริเวณองค์พระปฐมเจดีย์เหมือนที่เคยตั้งมาแล้วในสมัยโบราณ ดังนั้นเมืองนครปฐมจึงได้ก่อตั้งมาจนถึงทุกวันนี้

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังขึ้นที่ตำบลสนามจันทร์ เมื่อเสด็จแปรพระราชฐานได้โปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนเพิ่มขึ้นอีกหลายสายรวมทั้งให้สร้างสะพานข้ามคลองเจดีย์บูชาโดยทรงพระราชทานนามว่า “สะพานเจริญศรัทธา” และต่อมาให้เปลี่ยนชื่อเมืองนครชัยศรี เป็น “นครปฐม” แต่ชื่อมณฑลยังคงเรียกว่า “มณฑลนครชัยศรี” จนกระทั่งยุบเลิกไปในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งปัจจุบันเมืองนครชัยศรีมีฐานะเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐมตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง มีแม่น้ำท่าจีนเป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัด ห่างจากกรุงเทพ 58 กิโลเมตรพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนครปฐมเป็นที่ราบถึงค่อนข้างเรียบ ไม่มีภูเขาและป่าไม้ ระดับความแตกต่างของความสูงของพื้นที่โดยทั่วไปสูงจากระดับน้ำทะเล

ปานกลางประมาณ 6 เมตร โดยลาดจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ และทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตก และมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านจากตอนเหนือสู่ตอนใต้ พื้นที่ตอนกลางของจังหวัดเป็นพื้นที่ราบลุ่มและเป็นที่ดอนกระจายเป็นแห่งๆ โดยมีแหล่งน้ำกระจายอยู่โดยทั่วไป รวมถึงมีคลองธรรมชาติและคลองขุดที่ขุดขึ้นเพื่อการเกษตรกรรมและการคมนาคมหลายแห่ง ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยเช่นนี้ ทำให้พื้นที่จังหวัดนครปฐมเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ (เทอดศักดิ์ วรรณสุด 2544 :100)

ปัจจุบันจังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดหนึ่งในเขตปริมณฑล ที่มีปริมาณการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่รวดเร็วกว่าจังหวัดอื่น ๆ อย่างไรก็ดีตามเนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์การก่อตั้งที่ยาวนาน นครปฐมจึงยังคงมีเสน่ห์ในฐานะเมืองแห่งประวัติศาสตร์ มีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวอยู่มาก และด้วยความพร้อมทั้งทางด้านการคมนาคมอันเนื่องมาจากอยู่ไม่ไกลจากเมืองหลวงมากนัก อีกทั้งยังคงบรรยากาศและความงดงามของศิลปวัฒนธรรมไว้ได้อย่างเหนียวแน่น นครปฐมจึงเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีแนวโน้มที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวได้ดี โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และศิลปวัฒนธรรม จังหวัดนครปฐมจึงเป็นสถานที่อีกแห่งหนึ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก

จังหวัดนครปฐม แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอสามพราน อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน อำเภอดอนตูม อำเภอพุทธมณฑล และอำเภอนครชัยศรี ซึ่งตำบลลานตากฟ้าก็เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอนครชัยศรี เดิมชาวบ้านเรียกว่า “ลานตากฟ้า” เนื่องจากในอดีตยังไม่มียางรถยนต์ ประชาชนใช้เรือในการเดินทางสัญจรติดต่อค้าขาย ต่อมาได้เกิดอุบัติเหตุเรือล่มที่หน้าวัด หมู่ที่ 4 ชาวบ้านได้มาให้ความมาช่วยผู้ประสบเหตุ โดยนำข้าวของและเสื้อผ้าขึ้นตากที่ลานวัด โดยมีสิ่งของและมีเสื้อผ้าเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงเรียกขานว่า “ลานตากผ้า” ต่อมาระยะหลังได้เรียกเพี้ยนไปจากเดิมเป็น “ลานตากฟ้า” (สารสนเทศสถานที่สำคัญในชุมชน 2543 : 3) ตำบลลานตากฟ้า เป็นตำบลหนึ่งที่ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม โดยมีการทำนา ทำสวนผลไม้ ทำไร่ เป็นส่วนใหญ่ แต่ผลผลิตที่ได้ราคาไม่ดีทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่ายจึงทำให้มีหนี้สิน เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องไปกู้ยืมเงินมาลงทุนประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยที่ในการเกษตรกรรมที่ดินเป็นปัจจัยในการผลิตและปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญตลอดจน เป็นพื้นฐานของอำนาจทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง

ที่ดินในตำบลลานตากฟ้าแต่เดิมส่วนใหญ่เป็นของชาวนา ที่ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ต่อมาในปี พ.ศ. 2530 – 2532 ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 – 2534 ซึ่งเป็นระยะที่ประเทศไทยมี

ความเจริญเติบโตในทางเศรษฐกิจทำให้ที่ดินมีราคาสูง ดังจะเห็นได้จากในช่วงระยะเวลาดังกล่าว มีการซื้อขายที่ดินกันมาก เช่นใน พ.ศ. 2530 มีมูลค่าการซื้อขายที่ดินถึง 67,877 ล้านบาท พ.ศ. 2531 มีมูลค่าซื้อขายที่ดิน 149,345 ล้านบาท และใน พ.ศ. 2532 มีมูลค่าการซื้อขายที่ดินสูงถึง 189,142 ล้านบาท ซึ่งสูงกว่า พ.ศ. 2531 ประมาณ 4 หมื่นล้านบาท และพ.ศ. 2532 มีที่ดินเปลี่ยนมือจาก ชาวนาไปอยู่ในมือนายทุนถึง 378,248 ไร่ (สรงประภา 2533:1)

จากกระแสความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้ ประชาชนในเมืองที่มีฐานะดี มีความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากมลภาวะที่เป็นพิษหรือความแออัดในเมือง ทำให้ความต้องการที่อยู่อาศัย รีสอร์ท สนามกอล์ฟ เพื่อเป็นที่พักผ่อนหรือสังสรรค์แถบชานเมือง จึงทำให้มีการลงทุนโครงการต่างๆในแถบชานเมืองและปริมณฑล ในด้านนี้กันมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงทำให้เกิดภาวะการกว้านซื้อที่ดินกันมาก ทำให้ชาวนาบางรายที่ประสบปัญหาในการลงทุนประกอบอาชีพ การเกษตรและมีผลผลิตตกต่ำ มีหนี้สินมากต้องการขายที่ดิน ให้เช่าที่ดิน และจ้างองที่ดิน ซึ่งชาวนา บางรายเมื่อขายที่ดินแล้วจะนำเงินไปใช้จ่ายหนี้สินและไปใช้จ่ายในการลงทุนอย่างอื่น ซึ่งบางครั้งก็ประสบความสำเร็จ บางครอบครัวก็ใช้จ่ายเงินไปโดยไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต ทำให้วิถีชีวิตต้องแปรเปลี่ยนไปกลายเป็นผู้ไม่มีที่ดินทำกิน ต้องมาเป็นลูกจ้าง แรงงาน หรือไปเช่าที่ดินทำกินจากนายทุนต่อไป และนายทุนเมื่อซื้อที่ดินแล้ว ก็จะสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก บ้านจัดสรร ห้องแถวให้เช่า รีสอร์ท สนามกอล์ฟ

เมื่อมีการก่อสร้าง ทั้งโรงงาน บ้านจัดสรร รีสอร์ท สนามกอล์ฟ ทำให้มีการอพยพเข้ามาทำงานของแรงงานต่างถิ่น โดยเฉพาะคนงานก่อสร้าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากภาคอีสานและแรงงานจากประเทศพม่า ทำให้สภาพของชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เช่น โครงสร้างและขนาดของ ประชากร ครอบครัว และชุมชน ทำให้ชุมชนมีขนาดใหญ่ขึ้นและมีการขยายชุมชนออกไป ทำให้มีปัญหามากมาย เช่น การลักขโมย สายไฟ เครื่องมือในการทำเกษตร สัตว์น้ำ ผลไม้ ปัญหา ยาเสพติด การแข่งรถจักรยานยนต์ ร้านเกม ร้านขายเหล้าป่น ร้านคาราโอเกะ และปัญหาต่างๆ เหล่านี้ทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเกิดการเรียนรู้และเลียนแบบสิ่งที่เป็นปัญหา ทำให้เกิดปัญหา สังคมตามมาอีกมากมาย

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจต้องการที่จะศึกษาถึงแบบแผนในการถือครองที่ดิน สาเหตุและ วิถีชีวิต ของชาวนาที่มีการเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้ง และผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินของชาวนา หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ ๕ ใน ตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เพื่อจะได้เป็นข้อมูลและแนวทางในการแก้ปัญหาในชุมชนให้กับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

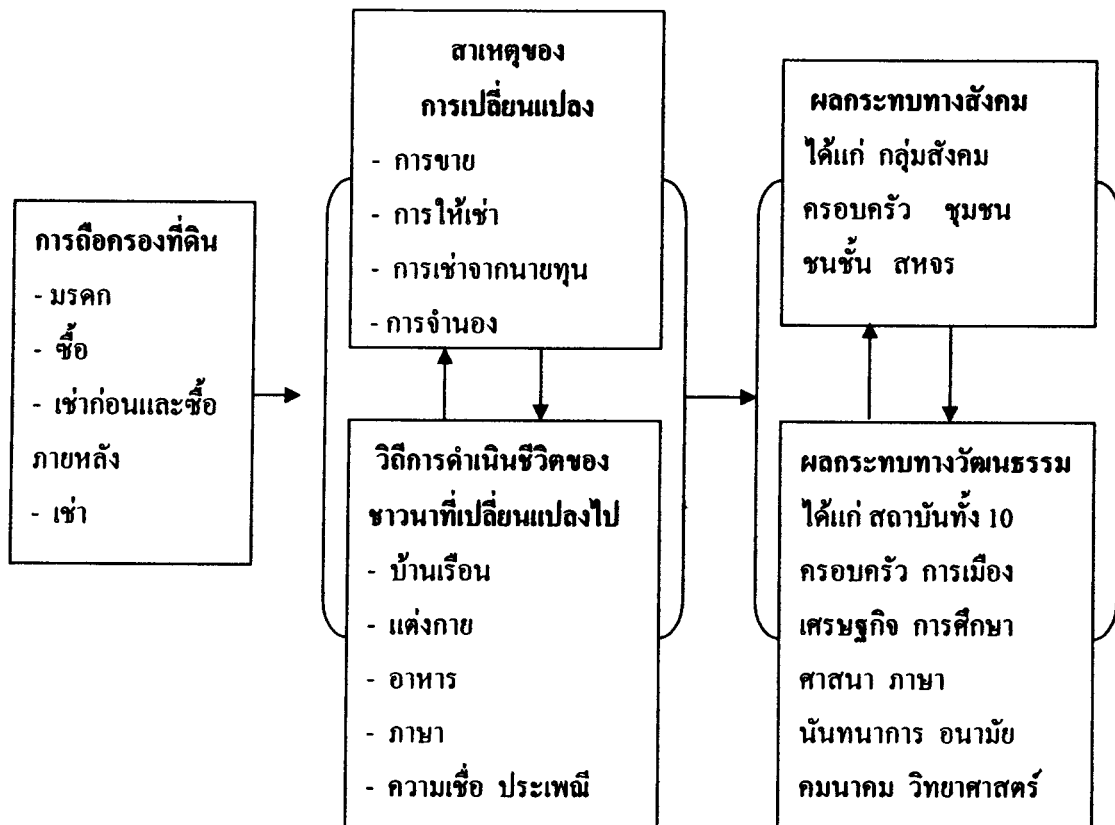
2.1 เพื่อศึกษาถึงแบบแผนในการถือครองที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลาดนาคฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

2.2 เพื่อศึกษาถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ที่ดินของชาวนา หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลาดนาคฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

2.3 เพื่อศึกษาถึงวิธีการดำเนินชีวิตของชาวนาในช่วง (2530 – 2551) ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากการใช้ที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลาดนาคฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

2.4 เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลาดนาคฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาชุมชนชาวนา หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ในตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมากที่สุด ของตำบลลานตากฟ้า

4.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

4.2.1 *กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป* ได้แก่ ผู้อาวุโส ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 14 คน

4.2.2 *กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก* ได้แก่ ชาวนาในตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 70 ครัวเรือน

4.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน ประมาณ 1 ปี โดยเริ่มตั้งแต่เดือน มีนาคม 2551 ถึง เดือนธันวาคม 2551 และการเรียบเรียง โดยจะศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2530 – พ.ศ. 2551

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้มีความเข้าใจตรงกันในความหมายของคำบางคำ จึงขอนิยามศัพท์เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

5.1 **ชาวนา** หมายถึง ครอบครัวที่มีอาชีพทำนาเป็นหลักในหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม อาจมีอาชีพรองเช่น การทำสวน ทำไร่และรับจ้างอื่นๆ

5.2 **การใช้ที่ดิน** หมายถึง การทำนา การทำสวน การทำไร่ การทำไร่ การทำไร่ การขาย การเช่าที่ดินจากนายทุน การให้เช่า

5.3 **ที่ดิน** หมายถึง พื้นที่ทั้งหมดของเกษตรกรรวมทั้งพื้นที่อยู่อาศัยของเกษตรกรด้วย

5.4 **ภาระหนี้สิน** หมายถึง เงินที่ครอบครัวติดค้างอยู่และจะต้องชำระแก่เจ้าหนี้

5.5 **ขนาดเนื้อที่ถือครอง** หมายถึง จำนวนเนื้อที่ ที่ใช้ในการทำนาของเกษตรกร อาจเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือเช่าทำ

5.6 **ลักษณะการถือครองที่ดิน** หมายถึง ลักษณะการครอบครองที่ดิน โดยแบ่งเป็น

5.6.1 เป็นเจ้าของที่ดิน หมายถึง ผู้ถือครองเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์สมบูรณ์ตามกฎหมายในที่ดินทั้งหมดที่ดินถือครอง หรือ เป็นผู้ครอบครองและประกอบการเกษตรบนที่ดินนั้น โดยลักษณะคล้ายกับการเป็นเจ้าของที่ดิน เช่น กรณีรับมรดกโดยยังไม่มีหนังสือยืนยันชัดเจน

5.6.2 เป็นเจ้าของที่ดินบางส่วน หมายถึง ผู้ถือครองเป็นเจ้าของของส่วนหนึ่งและที่ดินอีกส่วนหนึ่งนั้น ผู้ถือครองได้ถือครองในลักษณะอื่น เช่น เช่า เป็นต้น

5.6.3 เช่าอย่างเดียว หมายถึง ผู้ถือครองได้เช่าที่ดินนั้นมาประกอบการเกษตร และจ่ายค่าเช่าให้เจ้าของที่ดินเป็นเงินสด

5.7 การศึกษาทางด้านสังคม หมายถึง การศึกษาองค์การสังคม (social organization) แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ กลุ่มสังคม ครอบครัว ชุมชน ชนชั้น และสหกร และองค์การที่กล่าวมาทุกองค์การต้องมียุทธศาสตร์ประกอบเบื้องต้น คือ มีการกระทำระหว่างกันทางสังคม มีหน้าที่ แบบแผน พฤติกรรม และองค์ประกอบทางวัตถุ เช่น บ้านที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า อาหาร เป็นต้น

5.8 การศึกษาทางด้านวัฒนธรรม หมายถึง การศึกษาสถาบันทางสังคม ซึ่งจะมี 10 สถาบันหลัก ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันทางเศรษฐกิจ สถาบันทางการเมือง สถาบันอนามัย สถาบันภาษาและการสื่อสาร สถาบันศิลปะและนันทนาการ สถาบันคมนาคมขนส่ง สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันแต่ละสถาบันจะมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ตำแหน่งทางสังคม หน้าที่ แบบแผนพฤติกรรม และองค์วัตถุ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงแบบแผนในการถือครองที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

6.2 ทำให้ทราบและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการใช้ที่ดินของชาวนาและวิธีการดำเนินชีวิตตั้งแต่ พ.ศ. 2530 – 2551 ของชาวนาที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ของหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

6.3 ทำให้ทราบถึงผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

6.4 ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาชนบท ตลอดจนเป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของ
ชาวนา : กรณีศึกษาการใช้ที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ในตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี
จังหวัดนครปฐม มีข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

1. กรอบแนวคิดการศึกษาทางด้านสังคม
 2. กรอบแนวคิดการศึกษาทางด้านวัฒนธรรม
 3. แนวคิด
 - แนวคิดด้านสังคม - เศรษฐกิจ
 - แนวคิดด้านวัฒนธรรมชุมชน
 - แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน
 - แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน
 4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่
 - ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม
 - ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในสังคมไทย
 - ทฤษฎีปรัวรรตนิยม
 - ทฤษฎีกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย
 5. บริบทชุมชน
 - ความเป็นมาของอำเภอนครชัยศรี
 - ความเป็นมาของชุมชนหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลานตากฟ้า
 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- โดยมีรายละเอียดในแต่ละหัวข้อดังนี้

1. กรอบแนวคิดการศึกษาทางด้านสังคม

สังคมมนุษย์จะต้องประกอบด้วยคนจำนวนมากที่ดำรงชีวิตร่วมกันในพื้นที่ดินแดนที่เป็นดินแดนของสังคมและแน่นอนที่สุดผู้คนเหล่านี้จะต้องมีความรู้สึกที่สอดคล้องกัน ตลอดจนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจจะเป็นความสัมพันธ์โดยตรงหรือทางอ้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง ตัวอย่างเช่น สังคมไทย ข่อมประกอบด้วยผู้คนจำนวนมาก ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันและถึงแม้ผู้คนเหล่านี้จะแยกตัวออกเป็นหลายครอบครัว อยู่ตามชนบท อยู่ในเมือง หรือมีการนับถือศาสนาที่แตกต่างกันออกไป เช่น นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม หรือศาสนาอื่นก็ตาม แต่บุคคลเหล่านี้ต่างก็จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่ หรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

บรรพต วีระชัย (2520: 25) ได้ให้ความหมายของคำว่า “สังคม” ได้แก่ กลุ่มคนที่ใหญ่ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างถาวรมักจะมีคามสนใจร่วมกันหรือคล้าย ๆ กัน อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและมีความรู้สึกว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน

เสรีบุร โกเศศ (2515: 9) กล่าวว่า สังคม คือ มนุษย์ที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ทั้งชายและหญิง มีการตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่ง ณ ที่ใดที่หนึ่งเป็นประจำเป็นเวลานานพอสมควร จนสามารถเรียนรู้และปรับปรุงตนเองของแต่ละคนให้ทำงานร่วมกันได้ มีความสนใจร่วมกันในสิ่งอันเป็นมูลฐานแห่งชีวิต มีการครองชีพด้วยความปลอดภัยเป็นสมาชิกของหมู่คณะหรือสังคมมนุษย์

ประสาธ หลักศิลา (2514 : 39) กล่าวว่า สังคม คือ การที่มนุษย์พวกหนึ่ง ๆ ที่มีอะไรส่วนใหญ่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน เช่น ทักษะคติ คุณธรรม ธรรมเนียม ประเพณี ได้มาอยู่ร่วมกันด้วยความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน มีความสัมพันธ์กัน และมาอยู่ในเขตเดียวกันอย่างถาวร

บุทร สักดีเชษยนต์ (2529 : 8) กล่าวว่า สังคม เป็นกลุ่มชนิดหนึ่งที่ข่อมจะมีลักษณะเหมือนกับกลุ่มต่างๆ โดยทั่วไป คือ คนในกลุ่มต้องมีความสัมพันธ์กัน โดยทางตรงหรือทางอ้อม มีระเบียบกฎเกณฑ์ร่วมกัน เพื่อให้ความสัมพันธ์ในกลุ่มเป็นไปด้วยดี และสมาชิกมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2524 : 371) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สังคม คือ คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบ กฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

กรีน (Green,1972 : 28) กล่าวว่า สังคม คือ กลุ่มคนที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งแต่ละคนมีความรู้สึกว่าเขาเป็นสมาชิกของกลุ่ม สังคมจะประกอบด้วยประชากร การจัดระเบียบ เวลา สถานที่ และผลประโยชน์ มีการจัดระเบียบในการอยู่ร่วมกัน มีการแบ่งงานกันทำ มีอาณาบริเวณ และอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณนั้นอย่างถาวร มีการแบ่งปันผลประโยชน์เพื่อสนับสนุนให้สมาชิกสามารถดำรงชีวิตทางสังคมร่วมกันได้

โรเบิร์ตสัน (Robertson, 1977 : 77) สังคมจะต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้ คือ มีดินแดนที่อยู่ในครอบครองของตนเอง ผู้คนมีความสัมพันธ์ต่อกัน มีวัฒนธรรมที่ใช้เป็นแบบเดียวกัน และความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน

โทมัส (Thomas, 1969 : 306 อ้างถึงในพิศวง ธรรมพันทา 2523 : 32) ได้ให้ความหมายว่าสังคม หมายถึง คนที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มและมีความสัมพันธ์ต่อกันทางสังคม กลุ่มที่มีความเป็นอิสระและสามารถดำรงอยู่อย่างถาวรประกอบด้วยลักษณะพิเศษ

สรุปได้ว่า สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างถาวร มีความสัมพันธ์กันโดยตรงและทางอ้อม มีระเบียบกฎเกณฑ์และวิถีการดำเนินชีวิตที่เหมือนกัน

ดังนั้น การศึกษาทางด้านสังคม คือ การศึกษา เรื่อง องค์การสังคม (social organization) องค์การสังคม เป็นกลุ่มคน (human group) ประเภทต่างๆที่มารวมตัวกันเพื่อประโยชน์หรือทำหน้าที่จำเป็นต่างๆ ในแต่สังคมจะมีองค์การสังคม 5 ประเภทด้วยกันคือ

1. กลุ่มสังคม (social group) หมายถึง องค์การสังคมขนาดเล็ก แต่ละองค์การมีสมาชิกประมาณ 10 คน ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนม จะเป็นชายล้วนหญิงล้วน หรือผสมชายหญิงก็ได้การติดต่อสัมพันธ์กันเป็นประจำเพื่อทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างๆ เพื่อสนองความต้องการของสมาชิก หรือ กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มเพื่อนเล่น กลุ่มคนงาน กลุ่มคนแก่ที่เข้าวัดขณะทำบุญ ดังนั้นเป้าหมายของกลุ่มสังคมจึงแตกต่างกันออกไป

2. ครอบครัว (family) หมายถึง องค์การสังคมประเภทหนึ่งที่สมาชิกเป็นชายหญิงอายุไล่เลี่ยกัน สมรสกันก่อให้เกิดครอบครัวขึ้น ครอบครัวในขั้นต้นก็คือ กลุ่มสังคม (social group) นั่นเอง เพราะมีสมาชิกเริ่มต้นด้วยสามีภรรยา แต่ต่อมาก็มีบุตร จำนวนสมาชิกจึงเพิ่มขึ้น และโดยปกติจะมีญาติ เช่น พ่อแม่สามี พ่อแม่ภรรยา และญาติทั้งสองฝ่ายคนอื่นๆกลายเป็นตระกูล (clan) หรือญาติ (relatives)

3. ชุมชน (community) คือ องค์การสังคมประเภทที่มีที่ตั้งอยู่แห่งใดแห่งหนึ่ง เช่น ชุมชน บางขุนเทียน ชุมชนท่าพระจันทร์ เป็นต้น ชุมชนแต่ละแห่งมักจะสนองความจำเป็นเบื้องต้น (basic needs) ของชุมชนได้ เช่น มีร้านค้า น้ำดื่ม หน่วยงานทางการเมือง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อย่างไรก็ตาม ชุมชนมีขนาดต่างกัน บางแห่งเป็นหมู่บ้านชนบทมีไม่กี่หลังคาเรือน บางแห่งในเมืองมีครอบครัวเป็นร้อยเป็นพัน เช่น แขวง หรือเขตในเขตเมือง

4. ชั้นชั้น (social class) เป็นองค์การสังคมประเภทระบบการจัดคนออกเป็นช่วงชั้น (strata) โดยอาศัยเกณฑ์สถานภาพทางเศรษฐกิจ – สังคม แต่ละสังคมอาจจัดคนเป็นชั้นกว้างๆ ออกเป็น 3 ช่วงชั้นคือ ชั้นสูง กลาง ต่ำ แต่ละช่วงชั้นจะมีแบบชีวิต (life style) เช่น บ้านเรือน

เสื้อผ้า เครื่องใช้ อาหารการกิน การศึกษา อาชีพ และโอกาสชีวิต(life chance) เช่น โอกาสที่จะได้รับการศึกษาสูง โอกาสที่จะได้ทำงานดีมีรายได้สูง โอกาสในการที่จะมีสุขภาพดี เป็นต้น ระบบชนชั้น (class system) เป็นระบบที่มีอยู่ในสังคมสมัยใหม่ โดยเป็นระบบเปิด (open system) ในแง่ที่ว่า ในช่วงชีวิตหนึ่งของคนสามารถเปลี่ยนชนชั้นของตนเองได้ เช่น จากชนชั้นต่ำ อาจขยับมาเป็นชนชั้นกลางได้ เพราะมีการศึกษาดีขึ้น ร่ำรวยขึ้น หรือในทางกลับกันเดิมเคยอยู่ในชนชั้นสูง หรือเป็นเชื้อพระวงศ์ หรือเป็นขุนนาง เป็นเศรษฐีอาจจะมามีปัญหาตกยากกลายเป็นชนชั้นล่าง เพราะอาจล้มละลายสิ้นเนื้อประดาตัวก็ได้

5. สหจร (association) คือ องค์การสังคมที่ได้รับการจัดตั้งมาโดยจงใจ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เช่น โรงงานอุตสาหกรรม สหกรณ์ โรงเรียน บริษัทห้างร้าน สมาคม เป็นต้น

ทั้งนี้ องค์การสังคมแต่ละองค์การที่กล่าวมาข้างต้นทุกองค์การมีองค์ประกอบเบื้องต้น คือ การกระทำระหว่างกันทางสังคม (social interaction) หน้าที่ (function) แบบแผนพฤติกรรม (pattern of behavior) และ องค์ประกอบทางวัตถุ (material component)

2. กรอบแนวคิดการศึกษาทางด้านวัฒนธรรม

สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติ นั้นมีอยู่มากมายหลายอย่าง แต่สิ่งที่มองเห็นได้เด่นชัดก็คือ วัฒนธรรม เพราะว่าทำให้มนุษย์พ้นจากความป่าเถื่อน และส่งเสริมให้มนุษย์มีความเจริญงอกงาม

ความหมายของคำว่าวัฒนธรรม

พระเทพเวที (อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์, สุจริต บัวพิมพ์ และกุลวิจิตรา กังคานนท์. 2537 : 5-6) ได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า

- 1) วัฒนธรรมเป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรมภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ
- 2) วัฒนธรรมมีความหมายรวมไปถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ทั้งหมดของสังคม ตั้งแต่ภายในจิตใจของคน มีค่านิยม คุณค่าทางจิตใจ คุณธรรม ลักษณะนิสัย แนวความคิดและสติปัญญา ออกมาจนท่าทีและวิถีปฏิบัติของมนุษย์ต่อจิตใจและร่างกายของคนลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจ ท่าทีการมองและการปฏิบัติของมนุษย์ต่อธรรมชาติแวดล้อม
- 3) วัฒนธรรม คือ ประสบการณ์ ความรู้ความสามารถที่สังคมนั้นมีอยู่หรือเนื้อตัวทั้งหมดของสังคมนั่นเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายและคำอธิบายถึงลักษณะ วัฒนธรรมไว้ ดังนี้ (สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์ สุจริต บัวพิมพ์ และ กุลวิจิตรวาทกิจ กังคานนท์. 2537 : 6 - 7)

- 1) วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึคนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน
- 2) วัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เป็นแนวทางเดียวกันอย่างต่อเนื่องของสมาชิกในสังคม มีการสืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมาจากอดีต หรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ หรืออาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่น ทั้งหมดนี้ หากสมาชิกยอมรับและยึดถือเป็นแบบแผนประพฤติปฏิบัติร่วมกันก็ย่อมถือเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น
- 3) วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่ใช้ในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่าย่อมทำให้สมาชิกเกิดความนิยมและในที่สุดอาจเลิกวัฒนธรรมดั้งเดิม การจะรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมนั้นให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย
- 4) วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนในสังคมใหญ่ ย่อมมีเนื้อหา รูปแบบบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไปหากว่าความแตกต่างนั้นไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมโดยรวมแล้ว ก็สมควรให้กลุ่มชนทั้งหลายมีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน เพราะสภาพความแตกต่างอย่างนี้เป็นธรรมชาติของวัฒนธรรม
- 5) วัฒนธรรมอาจจำแนกได้เป็นหลายประเภท คือ วัฒนธรรมประจำชาติ วัฒนธรรมสากล วัฒนธรรมเมือง และวัฒนธรรมพื้นบ้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบความคิดและวัตถุประสงค์ในการประยุกต์ใช้ของผู้จำแนกการจัดหมวดหมู่ของวัฒนธรรม เพื่อความสะดวกในการสื่อความหมายและประสานงานอันเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินงานวัฒนธรรม
- 6) วัฒนธรรมเป็นทั้งพื้นฐานและเครื่องมือสำหรับสร้างเสริมความสามัคคีกลมเกลียวและความเป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน วัฒนธรรมจะช่วยชักนำให้คนประพฤติดี ปฏิบัติธรรม และพร้อมที่จะเผชิญชีวิตร่วมกันบนผืนแผ่นดินเดียวกันทั้งในยามสุขและยามทุกข์
- 7) วัฒนธรรมเป็นกรอบและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จึงถือได้ว่าวัฒนธรรมเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกของสังคม ซึ่งอาจจะช่วยป้องกันและแก้ไข ตลอดทั้งตอบสนองความต้องการของสมาชิกและของสังคมได้

8) วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ เป็นลักษณะเด่นประจำชาติ หรือประจำหมู่คณะซึ่งมีส่วนช่วยให้ชนในชาติมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันอันจะทำให้เกิดความรักสามัคคี และจะส่งผลต่อการรวมพลังของหมู่คณะ และธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ

คอรินส์ (Collins, 1975 : 208) กล่าวว่าไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง การเรียนรู้ การถ่ายทอด และการรวมแนวความคิด กิจกรรม และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมมนุษย์ เพื่อให้เกิดการอยู่รอด

ดับ และ วิทนี (Dubbs and Whitney, 1980 : 27) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ ระบบการเรียนรู้ที่บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะทางพฤติกรรมและเป็นแนวทางสำหรับแบ่งส่วนพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม

แฮฟแลนด์ (Haviland, 1975 : 28) ได้ให้ความหมายของ วัฒนธรรม คือ ผลรวมของกฎหรือมาตรฐานต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมตั้งขึ้นมาและเห็นแล้วว่าเหมาะสมและทุกคนยอมรับ

มิล และ เมอร์ริสัน (Mill and Morrison, 1992 : 39) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ ผลรวมของความเชื่อ ทศนคติ นิสัยและแบบพฤติกรรมส่วนรวมของสังคมและสามารถถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

โรแมน และ รูบิล (Rosman and Rubel, 1981 : 6) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ วิถีทางการดำเนินชีวิต รวมถึงผลรวมของแบบแผนพฤติกรรม การกระทำ และความคิดของคน

กาญจนา แก้วเทพ (2539 : 35) ได้ให้ความหมายของ วัฒนธรรม คือ สิ่งที่เป็นวัตถุ เช่น วัตถุโอชาม และสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น การก่อตัวของโครงสร้างสังคม ที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมา

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2541 : 70) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่เกิดขึ้นจนกลายเป็นทั้ง อารมณ์ ความรู้สึก และแบบแผนพฤติกรรมสามารถถ่ายทอดจากคนอีกรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งได้อย่างไม่สิ้นสุด

ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ (2543 : 5 - 7) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรม คือ สิ่งอันเป็นวิถีชีวิตของสังคม คนในสังคมมีส่วนร่วม จะคิดเห็นอย่างไร มีความเชื่ออย่างไร ก็แสดงออกให้ปรากฏเห็นเป็นรูปภาษา ประเพณี กิจกรรมงาน การละเล่น การศาสนา เป็นต้น

พงศธร เกษสำลี (2539 : 10) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการในการดำเนินชีวิตและสมาชิกในสังคมยอมรับและเรียนรู้จากการถ่ายทอดทางสังคมซึ่งแตกต่างกับไปแต่ละสังคมสามารถเปลี่ยนแปลงได้และถือเป็นมรดกทางสังคมด้วย

ประเภทของวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non - Material Culture) (สุวิทย์ ไททอวัฒน์ และ สุกจิต เจนนพกาญจน์ 2548: 197-199)

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) เป็นวัฒนธรรมที่เน้นสิ่งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ แบบหรือวัตถุอันเกิดจากการประดิษฐ์ของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์สามารถจับต้องสัมผัสได้ เพราะว่าเป็น สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่มีรูปร่าง มีขนาด และน้ำหนักแตกต่างกันไป เช่น เสื้อผ้า อาหาร รถยนต์ เครื่องมือ ภาชนะต่างๆ เป็นต้น

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non - Material Culture) เป็นวัฒนธรรมที่เน้นสิ่งที่ไม่ใช่ รูปธรรม คือเป็นส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสไม่ได้ เพราะที่ไม่มีรูปร่าง ขนาด หรือน้ำหนัก วัฒนธรรมประเภทนี้เป็นนามธรรม (Abstract) และมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์อย่างมาก วัฒนธรรม ประเภทนี้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

2.1 สถาบันสังคม คือ ส่วนต่างๆ ของวัฒนธรรมที่เข้าจัดการกับปัญหาพื้นฐานของ สังคม สถาบันสังคม คือ หัวใจของวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 10 สถาบัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการเมือง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันภาษาและการสื่อสาร สถาบันนันทนาการ สถาบันอนามัยและสาธารณสุข สถาบันคมนาคมขนส่ง สถาบันวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

สถาบันทางสังคมแต่ละสถาบันมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการด้วยกัน คือ ตำแหน่ง ทางสังคม (social position) หน้าที่ (function) แบบแผนพฤติกรรม (pattern of behavior) และ องค์วัตถุ (material component)

2.2 วัฒนธรรมประเภทที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม คือ วัฒนธรรมที่ช่วยทำให้เกิดความมีระเบียบในสังคม ซึ่งบางอย่างจะเป็นการควบคุมอย่างเป็นทางการ วัฒนธรรมประเภทนี้ มี 5 ประเภท ได้แก่

2.2.1 คำสอนในศาสนา เช่น ศาสนาพุทธ มีศีล 5 ศีล 8

2.2.2 ความเชื่อทางสังคม คือ ระบบความคิดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่เป็นของคน จำนวนมากในสังคม เช่น ในสังคมไทย คนจำนวนมากเชื่อในเรื่อง นรก สวรรค์ บุญ บาป การทำบุญ และโลกหน้า ความเชื่อต่างๆดังกล่าวจะช่วยควบคุมพฤติกรรมของคนให้อยู่ระเบียบได้ ความเชื่อ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1) ความเชื่อตามความเป็นอยู่ เป็นการเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าจริงหรือ เท็จ ถูกหรือผิด เช่น เชื่อว่าโลกกลม พระอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออก เป็นต้น

- 2) ความเชื่อเชิงประเมินค่า เป็นความเชื่อที่แฝงความรู้สึก รวมทั้งมีการประเมินในขณะเดียวกัน เช่น เชื่อว่านุหรีเป็นสิ่งที่ยับยั้งต่อสุขภาพ เป็นต้น
- 3) ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำหรือควรห้าม เป็นความเชื่อที่ว่าสิ่งใดที่พึงปรารถนา หรือไม่พึงปรารถนา เช่น เชื่อว่าเด็กควรต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ เป็นต้น
- 4) ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ เป็นความเชื่อที่ก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามมา เช่น การตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดภัยแล้ง เป็นต้น

ความเชื่อต่างๆเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะบุคคลแต่ละคนจะประพฤติปฏิบัติตามความเชื่อของตน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความเชื่อเป็นปัจจัยในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ประการหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะความเชื่อจะเป็นสิ่งชักจูงให้บุคคลกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อในสิ่งนั้น

2.2.3 ค่านิยม หมายถึง ความชอบ ความต้องการที่บุคคลได้เลือกพิจารณาและประเมินค่าอย่างรอบคอบแล้ว จึงเข้าไปยึดมั่น ขอมรับค่านิยม ดังนั้นค่านิยมจึงมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมหรือปฏิริยาของบุคคลในการเลือก ในการตัดสินใจในการให้คุณค่าให้ ความสำคัญต่อการเลือกที่จะปฏิบัติต่อสิ่งหรือสถานการณ์ต่างๆ ในการดำเนินชีวิตค่านิยมจึงมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม

โดยค่านิยมในชนบทได้แบ่งออกเป็นหลายประการ คือ ขอมรับบุญรับกรรม ไม่ได้แย้งขึ้นอยู่กับธรรมชาติ เชื่อถือ โชคลาง ชอบเสียงโชค นิยมเครื่องประดับนิยมคุณงามความดี นิยมพิธีการ และการทำบุญเกินกำลัง ชอบเป็นฝ่ายรับมากกว่ารุก ทำงานเป็นเล่น ทำเล่นเป็นงาน พึ่งพาอาศัยกัน มีความเป็นส่วนตัวมากเกินไป รักษาดีที่น้อย มีความสัน โดย หวังความสุขทั่วหน้า

2.2.4 ประเพณีต่างๆ ซึ่งแต่ละสังคมมีประเพณีบางอย่างของไทยมีอายุหลายร้อยปี เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง เข้าพรรษา เป็นต้น และเมื่อคนทำตามประเพณีจะทำให้เกิดความเป็นระเบียบในสังคมขึ้นได้

2.2.5 กฎหมาย เน้นการควบคุมสังคมโดยตรง กฎหมายมีความสำคัญในสังคม เพราะทำให้เกิดความระเบียบในสังคมได้อย่างดี

2.3 ศิลปะ ในที่นี้หมายถึง การสร้างสรรค์ผลงานในด้านต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม ดนตรี เป็นต้น

2.4 ภาษา คือ ระบบสัญลักษณ์ที่ใช้ติดต่อสื่อสารกัน ภาษาในที่นี้หมายถึง ภาษาพูด ภาษาเขียน รวมทั้งกิริยาท่าทางต่างๆ ด้วย

2.5 พิธีกรรม โดยเน้นเฉพาะพิธีต้องทำในแต่ละขั้นตอนของประเพณีต่างๆ เช่น ในงานศพ ประกอบไปด้วยพิธีต่างๆที่ทำในช่วงเวลาที่ต่างกันออกไป พิธีบางอย่างทำก่อนพิธีอื่นๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์และมีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งทำให้เกิดความเจริญงอกงาม ความมีระเบียบเรียบร้อย รวมถึงความรักและความสามัคคี แก่สมาชิกในสังคม

3. แนวคิด

เนื่องจากลักษณะของชุมชนหมู่บ้านแต่ละแห่งในสังคมไทยนั้น ต่างก็มีความหลากหลายด้วยเงื่อนไขและองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะใช้แนวคิดหรือตัวแบบในการศึกษาเพื่อให้สามารถแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ โครงสร้างและการจัดระเบียบทางสังคมอย่างชัดเจนในหลายแง่มุม หรือ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งกันได้แก่แนวคิดดังต่อไปนี้

3.1 แนวคิดทางด้านสังคม-เศรษฐกิจ (Socio - Economy)

แนวคิดทางด้านสังคม-เศรษฐกิจ (Socio - Economy) เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดำเนินควบคู่กันไปท่ามกลางการปรับตัวของชุมชนหมู่บ้านซึ่งเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสังคมอื่นๆ โดยเฉพาะสังคมเมืองซึ่งส่งผลให้กระบวนการทำนาปลูกข้าวที่เคยเป็นการผลิตเพื่อเลี้ยงตนเอง(Self-sufficient) ที่ดำเนินมาแต่อดีตจัดเป็นลักษณะของสังคมชาวนาซึ่งที่มีพัฒนาการในการผลิตต่อเนื่องกันมาได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบเศรษฐกิจการตลาด (market economy) พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างและการจัดระเบียบทางสังคมของชุมชนหมู่บ้าน อันเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมชนบทของไทยภายใต้เงื่อนไขและรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป

โรเบิร์ต (Robert Redfield , 1956: 32) อธิบายว่า สังคมชาวไร่ ชาวนานั้นไม่ได้เป็นสังคมที่อยู่โดดเดี่ยวแต่กลับมีความสัมพันธ์กับสังคมอื่น หรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ใหญ่กว่า โดยได้จำแนกระบบเครือข่ายความสัมพันธ์ของสังคมชาวไร่ ชาวนาออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมือง คือ สังคมชาวไร่ ชาวนา ในชุมชนหมู่บ้านนั้น ล้วนมีความสัมพันธ์กับสังคมเมือง รัฐ หรือระบบการเมืองการปกครองอื่น ๆ
2. ความสัมพันธ์ทางการผลิต ซึ่งก่อให้เกิดคนอีกกลุ่มหนึ่งมีบทบาทเป็นคนกลางทำหน้าที่เชื่อม โยงชาวนาในชุมชนกับสังคมภายนอก ซึ่งต่างกับระบบแรกที่ไม่ได้จัดเรื่องระบบความสัมพันธ์อย่างเป็นช่วงชั้น แต่ขึ้นอยู่กับสินค้าตลาดและความต้องการที่จะแลกเปลี่ยนกันเป็นต้น

3. ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นระบบที่ชาวนาในชุมชนสร้างขึ้น โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เพื่อนฝูง และมิตรสหาย โดยไม่ผูกพันกับพื้นที่ แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละคนในการที่จะสร้างเครือข่ายของตน เป็นต้น

วรพล พรหมมิกบุตร (2534: 14) ได้ระบุถึงประเด็นในอีกด้านหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงในชุมชนหมู่บ้านของชนบทในทุกวันนี้ว่า ถึงแม้จะยังมองเห็นการผลิตทางด้านเกษตรกรรมได้โดยทั่วไป แต่ก็มิได้มีสาระสำคัญของการผลิตแบบเกษตรกรรมดั้งเดิมแบบยังชีพหรือเพื่อเลี้ยงตนเองดังเช่นในอดีต การทำนา ทำสวน และปศุสัตว์ ในปัจจุบันล้วนเป็นการผลิตเพื่อการตลาด ซึ่งเกษตรกรต้องขายผลผลิตของตนเป็นสินค้า วิธีการผลิตก็มีความซับซ้อนทางเทคนิคมากขึ้น รวมถึงได้เสนอลักษณะของการเปลี่ยนแปลงเป็นภาพรวมกว้าง ๆ โดยกล่าวถึงว่า โคน กระบือที่เลี้ยงไว้ใช้งานและคันไถที่ทำขึ้นเองในชุมชนถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรกลที่จะต้องจ้างเช่า หรือซื้อมาด้วยเงินตรา นำในธรรมชาติถูกจัดและควบคุมด้วยวิธีการชลประทาน ควบคู่ไปกับการใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ สารเคมี และยากำจัดศัตรูพืชเพื่อการผลิตในระบบเกษตรกรรมแผนใหม่เกิดระบบพ่อค้าคนกลางและโรงสีข้าวเพื่อรับซื้อผลผลิตแล้วนำออกจำหน่ายแสวงหากำไรในระบบตลาด ซึ่งมีส่วนทำให้ความสัมพันธ์ทางด้านสังคม - เศรษฐกิจของชุมชนหมู่บ้านนั้นเปลี่ยนไปซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้โดยทั่วไปในสังคมชนบทของไทย

3.2 แนวความคิดด้านวัฒนธรรมชุมชน

จากแนวความคิดที่ว่าสังคมชาวนาในชุมชนนั้นเป็นลักษณะของสังคม ประเพณีที่สมาชิกในชุมชนต่าง ๆ ซึ่งมีวิถีในการดำเนินชีวิต มีการเรียนรู้ สืบทอดกันต่อมา จนก่อให้เกิดกฎเกณฑ์และหลักปฏิบัติทางด้านพิธีกรรมความเชื่อ ข้อห้ามและขนบธรรมเนียมที่แตกต่างออกไปตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ดำเนินไปท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

สุรเชษฐ์ เวชพิทักษ์ (2533: 25) อธิบายว่า วัฒนธรรมของชุมชนชนบทนั้นก่อตัวขึ้นจากการต่อสู้เพื่อให้ทุกคนมีอยู่มีกินซึ่งก่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการผลิต โดยเฉพาะการเกษตรกรรมได้ก่อให้เกิดการคิดค้นและพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น การยกคันนา เพื่อกักเก็บน้ำในการปลูกข้าวของชาวบ้านในพื้นที่ราบลุ่ม และการต่อสู้เพื่อให้มีชีวิตรอดนี้ ต้องพึ่งพาและขึ้นอยู่กับธรรมชาติ จึงเกิดระบบความสัมพันธ์กับธรรมชาติประกอบกับความต้องการคำอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติรอบด้านความเป็นมาและเป็นไปของจักรวาล โลก และชีวิต ได้พัฒนาขึ้นเป็นวัฒนธรรมทางความเชื่อ เกิดระบบคุณค่าและการรับศาสนาเข้ามาในชุมชนพร้อมกับพิธีกรรมต่าง ๆ และการที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนจำเป็นต้องมีการจัดระบบความสัมพันธ์ที่จะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขสันติ ได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการอยู่ร่วมสัมพันธ์กัน เกิดเป็นจารีตประเพณี ระบบกฎเกณฑ์และพิธีการต่าง ๆ

เป็นแนวทางให้สมาชิกชุมชนรุ่นปัจจุบันและรุ่นต่อไปได้ยึดถือปฏิบัติ ดังนั้น โครงสร้างของวัฒนธรรมชุมชนจึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ระบบการผลิตเพื่อการทำมาหากิน
2. ระบบความเชื่อประกอบด้วยศาสนา คุณค่า พิธีกรรม
3. ระบบการอยู่ร่วมสัมพันธ์กัน ประกอบด้วยครอบครัว เครือญาติ ชุมชน และความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน

นอกจากนี้ กระบวนการสั่งสมทางวัฒนธรรมชุมชนและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้แสดงให้เห็นถึงระบบคุณค่าและแนวคิดทางสังคมซึ่งกลายมาเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านโดยทั่วไป ซึ่งสามารถที่จะพิจารณาได้จากแบบแผนของการเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนาปลูกข้าวหรือจากพฤติกรรมของชาวบ้านในชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ทางเครือญาติ หรือการวิเคราะห์โดยผ่านทางประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในชุมชน เป็นต้น แนวคิดด้านวัฒนธรรมชุมชนได้ถูกนำไปใช้ในการศึกษาของ บุญเทียน ทองประสาน (2531) ในเรื่อง การทำนาในระบบเหมืองฝายของชาวบ้านในอำเภอเมืองและอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ประชานเหมืองฝาย (แก่เหมือง) มีบทบาทมาจากชุมชนเล็ก ๆ โดยร่วมกันสร้างเหมืองฝายเพื่อการทำนาปลูกข้าวอันเป็นลักษณะของชลประทานราษฎร์ ในช่วงเดือน 9 จะมีประเพณีเลี้ยงผีฝายหรือผีขุนน้ำ ขุนนาหนอง โดยเป็นผู้ริเริ่มสร้างเหมือนฝายไว้แต่กาลก่อน ถ้าหากไม่มีประเพณีเลี้ยงฝาย ฝายก็จะไม่ตกหรือฝายอาจขาดพังลงได้ ซึ่งเป็นการขำเตือนให้ทุกคนช่วยกันดูแลรักษาฝายและเป็นเวลาที่ชาวบ้านในชุมชนได้มาพบปะสังสรรค์กัน และถ้ามีปัญหาผู้ที่ขัดแย้งกันก็จะต้องคืนดีกันเพราะผีเหมืองฝายอาจไม่พอใจ ประกอบกับผู้เป็นแก่เหมืองจะเป็นคนที่ “อยู่ในศีลกินในธรรม” ทำให้ชุมชนยอมรับบทบาทในการควบคุมการใช้น้ำและยังเป็นผู้ร่วมใช้แรงงานในการทำนาปลูกข้าวเช่นเดียวกับครอบครัวอื่น ๆ ในชุมชน บุญเทียน ทองประสาน ได้ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนที่สามารถสร้างระบบเพื่อการดำรงอยู่ร่วมกัน ได้อย่างมีอิสระ แต่สภาพการดังกล่าวอาจจะต้องเปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีโครงการชลประทานของรัฐเข้ามาโดยมีการสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ มีคลองส่งน้ำ และคลองซอยอื่นๆ อันเป็นการลดบทบาทของแก่เหมืองและยังส่งผลให้โครงสร้างทางกายภาพของหมู่บ้านและวัฒนธรรมชุมชนต้องเปลี่ยนแปลงไปในที่สุด

เอี่ยม ทองคี (2532:46) กล่าวว่า การทำนาปลูกข้าวและเรื่องของข้าว เป็นบ่อเกิดแห่งประเพณี วัฒนธรรม และรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่มีการสืบทอดกันมาทั้งทางด้านวัตถุธรรม เช่น เครื่องมือเครื่องใช้อัน ได้แก่ คันไถ ขังข้าว ครก สาก เป็นต้น และทางด้านนามธรรม อันได้แก่ ประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การแรกนาขวัญ การสู่ขวัญข้าว สู่ขวัญควาย การทำบุญคุ้มข้าวใหญ่ ฯลฯ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดคติชนของชาวบ้าน เช่น นิทานปรัมปรา ความเชื่อ และข้อห้ามที่เกี่ยวข้อง

กับข้าวและการทำนาปลูกข้าวอีกมากมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุริยา สมุทคุปต์ และพัฒนา กิติอาสา (2534) ที่ได้เสนอไว้ในเอกสารประกอบนิทรรศการเรื่อง “บุญข้าวประดับดินและบุญข้าวสาก พิธีกรรม ข้าว และมนุษย์ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมอีสาน” โดยได้เสนอประเด็นว่า ข้าว คือ รากฐานทางวัฒนธรรมของชาวอีสาน ทั้งนี้ ไม่เพียงแต่ข้าวจะเป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชนเท่านั้น การทำนาปลูกข้าวได้ทำให้ชุมชนหมู่บ้านได้พัฒนาไปพร้อมกัน ทั้งในระดับสังคมและปัจเจกชน มโนทัศน์เรื่องข้าวได้ยังลึกลงไปในระบบความคิดและความเชื่อของผู้คนจนกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของโลกทัศน์ที่สัมพันธ์แนบแน่นอยู่กับสภาพแวดล้อมของชุมชน สุริยา สมุทคุปต์ ยังได้วิเคราะห์ลึกลงไปถึงพิธีกรรมทางศาสนา (religious ritual) ที่ปรากฏอยู่ในชุมชนหมู่บ้านและวัฒนธรรมของชาวอีสานที่เรียกว่า ฮีต 12 อันได้แก่ บุญพระเวส บุญบั้งไฟ บุญข้าวประดับดิน และบุญข้าวสาก เป็นต้น ซึ่งต่างก็มีแก่นกลางและความเกี่ยวข้องอยู่กับการทำนาปลูกข้าวภายใต้เงื่อนไขของความเชื่อ กาลเวลา สภาพทางเศรษฐกิจ และปัจจัยจากธรรมชาติเป็นสำคัญ ซึ่งได้กลายมาเป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน และยังเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติหรือสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปในชุมชนชาวนาดานท้องถิ่นต่าง ๆ

ในช่วงเวลาที่ผ่านมารัฐได้มีนโยบายการพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัย (modernization) ได้ก่อให้เกิดปัญหาและความแตกแยกในวัฒนธรรมชุมชน โดยเฉพาะวิถีการทำนาปลูกข้าวอันเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักของชุมชนหมู่บ้านให้เปลี่ยนแปลงไปสู่การผลิตเพื่อการตลาด ความผันแปรดังกล่าวดำเนินไปอย่างต่อเนื่องในทุกชุมชน ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผู้นำชุมชนที่มีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมชุมชน ได้มีความพยายามที่จะฟื้นฟูแนวปฏิบัติในการพึ่งพาตนเอง หรือการกลับไปสู่ระบบความสัมพันธ์ทางการผลิตทางเกษตรกรรมผสมผสาน โดยมีจุดประสงค์เพื่อการยังชีพเมื่อมีส่วนเกินก็จะจำหน่ายไป อันเป็นการแสวงหาศักยภาพของวัฒนธรรมชุมชนให้กลับมามีบทบาทอีกครั้งหนึ่ง

สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์ (2533:23) ได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงบทบาทของผู้นำชุมชนที่ได้พยายามประยุกต์ประเพณีในท้องถิ่นให้กลับมามีคุณค่าและก่อให้เกิดแบบแผนของความสัมพันธ์ของชุมชนในลักษณะใหม่ขึ้น โดยเริ่มจาก ผู้ใหญ่ผาย สร้อยสระกลาง บ้านสระคู อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นผู้นำในการสร้างกองทุนหมู่บ้าน โดยการประยุกต์ประเพณี “บุญข้าวประทาย” ที่มีการบริจาคข้าวถวายวัดหลังฤดูเก็บเกี่ยว โดยขอให้พระมอบกลับมาเป็นของหมู่บ้าน มีการร่วมกันจับปลาในหนองน้ำสาธารณะแล้วนำรายได้เข้ากองทุน ประกอบกับผู้ใหญ่เคยอุปสมบทมาก่อน ทำให้สามารถถ่ายทอดปรัมปราคติในท้องถิ่น เช่น คำานแม่โพสพ บุญคุณของข้าว ความกตัญญู ฯลฯ เขาวชนในชุมชน มีการพัฒนาทางด้านกายภาพและคุณภาพ โดยใช้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน

ซึ่งเป็นการลดการพึ่งพาจากภายนอก อันเป็นแนวคิดและวิธีปฏิบัติที่สอดคล้องกับ นายทองดี นันทะ ชาวบ้านตลาด อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น ที่ได้รื้อฟื้นวิถีการดำเนินชีวิตแบบ “เฮ็ดอยู่ เฮ็ดกิน” โดยเน้นคุณค่าของการพึ่งตนเองในระบบการผลิตแบบยังชีพเดิม พร้อมกับการทำเกษตรกรรมแบบผสมผสาน คือ การทำนาปลูกข้าวซึ่งเป็นกิจกรรมทางการเกษตรหลักพร้อมกับการขุดบ่อเลี้ยงปลา ปลูกผักสวนครัว ปลูกไม้ยืนต้นและเลี้ยงสัตว์ ภายในบริเวณพื้นที่ทำกินเดียวกัน อันเป็นการผลิตเพื่อตอบสนองแก่ชุมชนเป็นสำคัญ มีการร่วมแรงกันทำนา เกี่ยวข้าวที่เรียกว่า “นากระชับมิตร” พร้อมทั้งการเปลี่ยนจากประเพณีการก่อเจดีย์ทรายมาเป็นเจดีย์ข้าวเปลือกเพื่อที่จะนำมาใช้ประโยชน์แก่ชุมชน ดังกล่าว

จะเห็นได้ว่า สังคมชาวนาที่จัดเป็นสังคมประเพณี (traditional oriented society) นั้น ลักษณะของวัฒนธรรมชุมชนยังคงมีบทบาทอยู่สูงมาก การปลูกฝังและถ่ายทอดคุณธรรมและแนวปฏิบัติอันเป็นวิถีชีวิตของชุมชนนั้นยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง แต่ขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดและระดับคุณค่าลงไป พร้อมกับการปรับตัวไปสู่เศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เข้าไปมีบทบาทอยู่ในชุมชนหมู่บ้านทุกแห่งในสังคมชนบททุกวันนี้

จากแนวคิดและผลการศึกษาวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะพบว่าแบบแผนของการทำนาปลูกข้าวในแต่ละท้องถิ่นนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่าเงื่อนไขทางธรรมชาติและระบบนิเวศของท้องถิ่นนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดแบบแผนของการผลิตทางเกษตรกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของท้องถิ่นเหล่านั้น โดยปัจจัยดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา การปรับตัวของปัจจัยหนึ่งย่อมทำให้เกิดผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยด้านอื่นๆ ดังนั้นการที่ชาวบ้านชุมชนบางกระเจ็ด อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ยังคงยึดการทำนาปลูกข้าว เป็นกิจกรรมการผลิตหลักของชุมชนอย่างต่อเนื่องมานั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางด้านต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วย่อมมีบทบาทสำคัญในการทำให้ชุมชนยังคงสามารถทำการผลิตในไร่นา สืบเนื่องกันมาท่ามกลางการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ในช่วงของสังคมเปลี่ยนผ่าน

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน

ตัวแปรเหตุที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนหมู่บ้านหลายแห่ง ได้แก่ นิเวศวิทยา การยอมรับสิ่งใหม่ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ลักษณะบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคล สื่อสารมวลชนและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ส่วนตัวแปรผลที่สำคัญได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ 2511)

3.3.1 ตัวแปรเหตุ ที่มีอิทธิพลหรือก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ วัฒนธรรมนั้นมียุ่หลายตัวแปร แต่ละตัวแปรสามารถแยกแยะเพื่อการวิเคราะห์ได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) **นิเวศวิทยา** ได้แก่ สภาพนิเวศวิทยาที่อุดมสมบูรณ์พอสมควรและไม่อุดมสมบูรณ์
- 2) **การยอมรับสิ่งใหม่** ได้แก่ การยอมรับและการไม่ยอมรับสิ่งใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการเกษตรหรือไม่ใช่เกษตร
- 3) **การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม** ได้แก่ ระดับการศึกษา ระบบการค้าขาย และชีวิตแบบเมืองว่าชาวบ้านนิยมมากน้อยเพียงใด
- 4) **ลักษณะบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคล** หมายถึง ลักษณะความแตกต่างของปัจเจกบุคคลในด้านเพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ ทักษะ ความเป็นผู้รนำ และอื่นๆ
- 5) **การสื่อสารมวลชน** ได้แก่ ความเป็นไปได้ที่จะได้รับการสื่อสารต่างๆ การสื่อสารมวลชนนี้มีความสำคัญจากปัจจัยภายนอก ซึ่งรัฐบาลมีส่วนที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
- 6) **การสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน** ได้แก่ ความเป็นไปได้หรือประโยชน์ที่ได้มีโอกาสได้ใช้สาธารณูปโภคต่างๆกัน

3.3.2 ตัวแปรตาม คือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ตัวแปรนี้สามารถแยกได้เป็นอัตราของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ที่ช้าหรือเร็ว ตัวแปรนี้ประกอบด้วย การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ มีการพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นอยู่มากน้อยเพียงใด และการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย เป็นการพัฒนาทางด้านวัตถุและด้านจิตใจว่ามีความทันสมัยหรือไม่

3.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

1) **นิเวศวิทยากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม** ถ้าหากชุมชนใดอยู่ในสภาพที่มีสิ่งแวดล้อมที่ไม่อุดมสมบูรณ์ ย่อมจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอัตราช้ากว่าชุมชนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์

นอกจากนี้ ปัจจัยด้านนิเวศวิทยา ยังมีผลต่อการพัฒนาชีวิตของประชากรให้ดีขึ้น อีกด้วย หมายความว่าถ้าสิ่งแวดล้อมในด้านภูมิศาสตร์ มีที่ดินทำกินที่อุดมสมบูรณ์ จะส่งผลให้มีรายได้ดีขึ้น มีการนำรายได้มาปรับปรุงความเป็นอยู่ต่างๆให้ดีขึ้น แตกต่างไปจากเดิม

2) **การยอมรับสิ่งใหม่กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม** เมื่อพิจารณาถึงอัตราการยอมรับสิ่งใหม่ๆ จะมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากการยอมรับสิ่งใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเกษตร หรือไม่ใช่การเกษตรก็ตามย่อมเป็นการ

กระตุ้นและสนับสนุนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถาบันทางสังคมและสถาบันต่างๆ ได้รวดเร็ว
ยิ่งขึ้น รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

3) การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในอัตราที่เร็ว
มีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกชุมชนอย่างมาก นอกจากนี้ จะทำ
ให้ชาวบ้านมีการพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพราะสิ่งที่ได้รับจากเมือง

4) ลักษณะบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
ลักษณะบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลมีความแตกต่างกันไม่มากนักน้อย ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดความ
แตกต่างและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้ที่มีการศึกษาสูงยอมรับสิ่งใหม่ๆ
และจะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และมีอัตราที่เร็วกว่าผู้ที่
มีการศึกษาน้อย ลักษณะบุคลิกภาพยังมี เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ความเป็นผู้นำและอื่นๆ เป็น
ตัวแปรสำคัญที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

5) การสื่อสารมวลชนกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยการฟัง
วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องสื่อสารต่างๆ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ
วัฒนธรรม การศึกษา สาธารณสุข เศรษฐกิจและการเมือง

6) การสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
นับตั้งแต่รัฐบาลได้สร้างสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ ถนน โรงเรียน ไฟฟ้าเข้า
หมู่บ้าน ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

3.4 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2546 : 5-6) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (social
change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงองค์การทางสังคม (social organization) ได้แก่การเปลี่ยนแปลง
ในเรื่อง

1. ขนาดขององค์การทางสังคม (size) คือ ใหญ่ขึ้นหรือเล็กลง
2. ประเภทขององค์การสังคม (kind) เช่น จากกลุ่มเพื่อน ไปเป็นครอบครัว
จากครอบครัวเป็นชุมชน เป็นต้น
3. ลักษณะขององค์การสังคม (characteristics) เช่น จากยึดเหนี่ยวกัน
หลวม ๆ เป็น ยึดเหนี่ยวกันเหนียวแน่น จากแบ่งแยกมาเป็นสมัครสมานสามัคคี
4. สถานภาพและบทบาท (status – role) เช่น เคยสถานภาพสูงมาเป็นต่ำ
จากเคยต่ำมาเป็นสูง จากเคยเป็นเพื่อนกันมาเป็นสามัคคีรชากัน บทบาทที่พลอยเปลี่ยนไปด้วย

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (culture change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม ซึ่งอาจแบ่งเป็น 3 รูป คือ

1. ความคิด (idea) ได้แก่ ความเชื่อ ความรู้ ค่านิยม อุดมการณ์
2. การกระทำ (behavior) ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งอาจแบ่งย่อยออกเป็นวิถีประชา (Folkways) จารีตประเพณี (Mores) และกฎหมาย (Laws)
3. วัตถุ (material) ได้แก่ ส่วนที่เป็นวัตถุของวัฒนธรรม เช่น บ้านเรือน เครื่องใช้ เครื่องมือ เครื่องประดับ

การเปลี่ยนแปลงทั้งสองอย่างนี้ คือ ทั้งทางสังคมและวัฒนธรรมรวมกันเข้าก็จะเป็นการเปลี่ยนแปลงในสังคม หรือ โครงสร้างสังคม (social structure) ซึ่งสามารถแยกออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ องค์การทางสังคม (social organization) และสถาบันทางสังคม (social institution) การเปลี่ยนแปลงทั้งสองด้านนี้จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน

3.5 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

3.5.1 ความหมายของชุมชน กรมพัฒนาชุมชน (2548 : 145) ให้ความหมายของชุมชนว่า คือ กลุ่มคนที่มีความคิดไปในแนวทางเดียวกัน และสามารถร่วมกำลังดำเนินกิจกรรมใดๆ เพื่อประโยชน์ร่วมกันได้

เสาวคนธ์ สุดสวาท (2546:120) ให้ความหมายว่า ชุมชนเป็นการมารวมอยู่กันเป็นกลุ่ม ตั้งแต่กลุ่มขนาดเล็ก เช่น หมู่บ้าน ไปจนถึงกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น เมือง ประเทศ หรือหมายถึงอาณาบริเวณท้องถิ่นหนึ่ง ๆ ซึ่งผู้คนในท้องถิ่นนั้นมีภาษาพูดเดียวกัน มีจารีตประเพณีอย่างเดียวกัน มีความรู้สึกเป็นแบบเดียวกัน และมีการกระทำไปตามทัศนคติซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกัน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2549:108) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง องค์การทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่ง และปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้ และสามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้

3.5.2 องค์ประกอบของชุมชน สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2549:73) ได้แบ่งองค์ประกอบของชุมชนออกเป็น 4 ประการ คือ

- 1) ประชากรจำนวนหนึ่ง
- 2) สถาบันทางสังคม
- 3) องค์การทางสังคม
- 4) อาณาเขตทางภูมิศาสตร์

3.5.3 โครงสร้างของชุมชน โครงสร้างของชุมชนเปรียบเสมือนกับต้นไม้ซึ่งโครงสร้างประกอบด้วยราก ลำต้น กิ่ง ใบ ดอก เป็นต้น ส่วนโครงสร้างของชุมชนที่สำคัญนั้น ได้แก่

- 1) *บุคคล* หมายถึง คน ๆ หนึ่งที่มีคุณลักษณะหรือบุคลิกลักษณะแตกต่างกันออกไป เนื่องจากกรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนด
- 2) *กลุ่มคน* หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยการกระทำต่อกัน คือ ปฏิบัติกันได้ต่อกันและเข้าใจกัน
- 3) *สถานภาพและบทบาท* ได้แก่ ตำแหน่งและหน้าที่ของบุคคล ซึ่งผูกพันกันอยู่ในสังคม บุคคลแต่ละคนจะมีสถานภาพและบทบาทหลายอย่างตามกลุ่มที่สังกัดอยู่
- 4) *ระบบสังคม* เป็นเครื่องมือซึ่งกำหนดและเป็นแนวทางให้สมาชิกของสังคมยึดถือปฏิบัติเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขของสังคม
- 5) *สถาบันทางสังคม* หมายถึง คุณธรรมและกิจกรรมบางอย่างที่มีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา เป็นต้น
- 6) *การแบ่งชั้นทางสังคม* ซึ่งได้แก่
 - การแบ่งชั้นในสังคมเมือง คือ ตระกูล เจ้านาย ขุนนาง ขุน หลวง พระยา ความสำเร็จทางราชการ อำนาจทางเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ชนิดของอาชีพ
 - การแบ่งชั้นในสังคมชนบท คือ ชนชั้นผู้นำท้องถิ่นกับชนชั้นชาวบ้านทั่วไป

3.5.4 ประเภทของชุมชน การแบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม เป็นการแบ่งประเภทของชุมชนที่นักสังคมวิทยานิยมมากที่สุด แบ่งชุมชนออกเป็น 2 ประเภท คือ (สนธยา พลศรี, 2533 : 125)

1) *ชุมชนชนบท (Rural Community)* หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตเดียวกัน รวมกันเป็นกลุ่ม มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่น้อย มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกอย่างแน่นแฟ้น มีความรู้สึกเป็นอย่างเดียวกัน มีการพบปะสังสรรค์กันอยู่เสมอ มีแบบอย่างของการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพคล้ายกัน สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ขบวนการทางสังคมขึ้นอยู่กับสภาพทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนนั้นเป็นสำคัญ มีการประกอบอาชีพเกษตร แต่มักจะขาดทักษะในด้านการประกอบการและการจัดการแบบทันสมัย

2) *ชุมชนเมือง (Urban Community)* หมายถึง อาณาบริเวณที่มีประชากรอยู่ร่วมกันจำนวนหนึ่ง และต้องมีความหนาแน่นมากพอสมควร เป็นบริเวณที่มีอาคารบ้านเรือนหนาแน่นอยู่ในเขตการปกครองแบบใดแบบหนึ่ง ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนมีการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันออกไป มีความเจริญเป็นศูนย์กลางต่างๆ และรวมทั้งมีความเสื่อมโทรมอยู่ด้วย เช่น สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เป็นต้น

4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural – Functional Theory)

การศึกษาพฤติกรรมของคนในสังคมในรูปแบบบูรณาการ (Integration) ซึ่งต้องศึกษาหน้าที่ของโครงสร้างของสังคมทุก ๆ สังคม โครงสร้างในขณะเดียวกันให้สัมพันธ์กันจึงจะเข้าใจสังคมหนึ่ง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ เพราะสังคมหนึ่งประกอบขึ้นด้วยโครงสร้างต่าง ๆ โครงสร้างของสังคมก็คือ ส่วนประกอบของสังคมนั่นเอง แต่ละโครงสร้างจะทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์กัน ถ้าขาดโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่งก็จะล้มสลายหรือหากโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่งทรุดโทรม หรือเสื่อมสลายลง โครงสร้างนั้นก็ทำหน้าที่ไม่ได้ดี จะเป็นผลกระทบไปถึงโครงสร้างอื่น ๆ เป็นลูกโซ่ สุดท้ายจะทำให้สังคมนั้นเสื่อมทรามหรือล่มสลายลงไป

การอธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (Structural and Functional Theory) ดังนี้ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากคือ พาร์สันส์ (Parsons) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งได้ให้ข้อสมมติฐานเกี่ยวกับสังคมว่า การที่มนุษย์เข้าไปอยู่ในสังคม และสังคมมีการจัดระเบียบขึ้นนั้น เนื่องจากสมาชิกในสังคมมีความสมัครใจที่จะเข้าไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมนั้น ความสัมพันธ์ที่สมาชิกมีต่อกันสามารถวิเคราะห์บุคคลต่าง ๆ ในสังคมได้ และจะเกิดเป็นระบบสังคมขึ้น การที่จะเกิดเป็นระบบสังคมขึ้นมีเงื่อนไขใหญ่ ๆ 2 ข้อ คือ 1) ผู้กระทำจะต้องมีแรงจูงใจที่จะกระทำตามสถานภาพและบทบาทของคน 2) ระบบสังคมต้องพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งหรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากสังคม (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข 2544 : 96 - 102)

ในระบบสังคมมีกระบวนการที่สำคัญที่ทำให้ระบบสังคมเกิดขึ้นอย่างมีระเบียบ พาร์สันส์ เรียกกระบวนการนั้นว่า “สถานะการเปลี่ยนแปลงเป็นสถาบัน (Institutionalization)” ซึ่งมีความหมายว่า การที่บุคคลมีบทบาทต่าง ๆ เนื่องจากบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นค่านิยมและความเชื่อ ของวัฒนธรรม วัฒนธรรมเหล่านี้ได้แทรกซึมอยู่ภายในระบบบุคลิกภาพของบุคคลได้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและเป็นระยะเวลาานาน ตลอดจนมีบทลงโทษและการให้รางวัล ซึ่งช่วยสนับสนุนสถานะ การเปลี่ยนเป็นสถาบันขึ้น และได้กล่าวถึงหลักการของการมีสถานะการเปลี่ยนเป็นสถาบันไว้ ดังนี้

1. ผู้กระทำทั้งหลายกระทำระหว่างกันภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ
2. วิธีการที่ผู้กระทำปฏิบัติกัน ได้รับอิทธิพลจาก โครงสร้างสังคม
3. บรรทัดฐานเกิดขึ้นจากการปรับตัวของผู้กระทำต่อคนอื่น จนสร้างเป็นบรรทัดฐาน

ขึ้นมา

4. ในขณะเดียวกับที่บรรทัดฐานที่สร้างขึ้นมาจากการกระทำระหว่างกันแล้ว บรรทัดฐานเหล่านี้ถูกจำกัดอยู่ภายใต้แบบแผนวัฒนธรรม

5. ในทางกลับกันบรรทัดฐานเป็นตัวกำหนดการกระทำระหว่างกัน

สนธยา พลศรี (2545 : 142) กล่าวว่าระบบสังคมมีหน้าที่เพื่อให้สังคมนั้นดำรงอยู่ ซึ่งระบบสังคมที่จะสามารถรักษาระบบไว้นั้นจะต้องทำหน้าที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ระบบสังคมจะต้องมีวัตถุประสงค์และดำเนินไปเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ (Goal Attainment) วัตถุประสงค์ของสังคมมีความจำเป็นเพื่อความอยู่รอดแห่งสังคม สมาชิกในสังคมจะอยู่ได้อย่างสงบสุข ทำอย่างไรที่จะถ่ายทอดวัตถุประสงค์ของสังคมนี้ไปสู่สมาชิกในสังคม มีการดำเนินการไปสู่เป้าหมาย และมีการควบคุมอย่างไรที่จะทำให้สมาชิกได้ปฏิบัติไปสู่ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสังคม สถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่ ได้แก่ สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา

2. ระบบสังคมจะต้องมีการปรับตัว (Adaptation) การปรับตัวมีความจำเป็นและสำคัญมากต่อการมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน การที่สมาชิกในสังคมมีความสัมพันธ์และการทำระหว่างกันนั้น จำเป็นต้องคิดหาเทคนิควิธีต่าง ๆ ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของสังคม และเสริมสร้างพลังต่าง ๆ ภายในระบบให้ดีขึ้น สถาบันทางสังคมที่จะช่วยทำหน้าที่นี้อย่างมาก ได้แก่ สถาบันเศรษฐกิจ

3. ระบบสังคมจะต้องมีการบูรณาการรวมหน่วย หรือการประสานประสานส่วนต่าง ๆ (Integration) การบูรณาการรวมหน่วยมีความสำคัญต่อระบบ ก็เพราะเพื่อสร้างความเข้าใจภายในระบบ เพื่อช่วยการทำงานร่วมกันอย่างค้ำเนื่อง เพื่อนำไปสู่จุดหมายของสังคมและเพื่อป้องกันภาวะความตึงเครียด ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในระบบ สถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่นี้ ได้แก่ สถาบันการเมือง การปกครอง สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

4. ระบบสังคมจะต้องมีการจัดการกับความตึงเครียด (Tension Management of Latency) ภายในระบบสังคมย่อมจะมีความขัดแย้งหรือความตึงเครียดอยู่เป็นธรรมดาจากบุคคล กลุ่มคน สถาบันหรือชุมชน ระบบสังคมจะต้องมีหน้าที่แก้ไขหรือจัดการกับสิ่งเหล่านั้นเพื่อ ก่อให้เกิดความสมดุลในสังคม สถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่ดังกล่าว ได้แก่ สถาบันศาสนา สถาบันศาล เป็นต้น

สิ่งสำคัญที่บุคคลปฏิบัติตามสถานภาพและบทบาทในระบบสังคมได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ นั้น จะต้องมิกำนิยมหรือแนวความคิด ความเชื่อที่ได้ยึดเหนี่ยวผูกพันระหว่างบุคคลในสังคม

กระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดเป็นระบบสังคมขึ้นนั้นเพราะมีระบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ระบบการติดต่อ (Communication) มีภาษาเป็นสื่อสำคัญในการเกิดการกระทำระหว่างกันขึ้น
2. ระบบการรักษาขอบเขตทางสังคม (Boundary Maintenance) จะต้องมีการควบคุมการรักษาความสมดุลในสังคม เพื่อให้สมาชิกในระบบสังคมมีส่วนร่วมในบรรทัดฐานค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ
3. ระบบบุคลิกภาพวัฒนธรรม และสังคม เป็นระบบที่เกื้อกูลสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
4. ระบบการควบคุมทางสังคมก็มีความจำเป็น เพื่อมิให้สมาชิกฝ่าฝืนบรรทัดฐานในสังคม
5. ระบบการจัดอบรมขัดเกลา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะถ่ายทอดเจตนารมณ์ของสมาชิกในสังคมไปยังสมาชิกรุ่นต่อ ๆ ไป
6. ระบบมีสภาวะเปลี่ยนเป็นสถาบัน กระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับค่านิยม ความเชื่อและซึมซาบในบุคลิกภาพ ทำให้มีการบูรณาการรวมหน่วยระหว่างบุคลิกภาพและวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอและเป็นระยะเวลานาน ด้วยการมีระบบการลงโทษและการให้รางวัล ทำให้เกิดเป็นสภาวะเปลี่ยนเป็นสถาบันขึ้น

สรุปได้ว่า ระบบสังคมประกอบด้วยสถาบันต่าง ๆ ครอบคลุมเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญต่อสมาชิกในสังคมที่จะถ่ายทอดบุคลิกภาพ อบรมสั่งสอนบทบาท จนมีสภาวะเปลี่ยนเป็นสถาบันขึ้น โดยทั่วไปการกระทำของบุคคลในสังคมจะต้องมีลักษณะการสมัครใจ ต้องการที่จะกระทำเพื่อมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งผู้กระทำนั้นจะต้องมีความเชื่อค่านิยมที่เป็นแนวทางไปสู่เป้าหมายนั้น นอกจากนี้สถานการณ์ต่าง ๆ ก็จะเป็นเครื่องชี้ว่าผู้กระทำคือเป็นระบบสังคม ซึ่งระบบสังคมมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. ระบบสังคมประกอบขึ้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบทบาท องค์กร สถาบัน ฯลฯ ซึ่งได้ทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอและระยะเวลานานพอสมควร
2. ระบบสังคมนี้มีแนวโน้มที่จะรักษาขอบเขตสังคม เพื่อป้องกันมิให้เกิดการแทรกแซงหรือการทำลายจากระบบอื่น
3. หากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นภายในส่วนต่าง ๆ ของระบบ ก็เพื่อความอยู่รอดหรือทำหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น
4. ระบบแต่ละระบบในสังคมทำหน้าที่เพื่อรักษาคุณภาพของสังคม
5. หากระบบไม่สามารถดำรงไว้ซึ่งคุณภาพแห่งสังคม ก็อาจสลายตัวกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบหรือเปลี่ยนเป็นระบบใหม่

ยศ ชุ่มจิต (2528 : 107) กล่าวว่า ข้อสมมติของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ คือ สังคมเหมือนกับสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง (Biological Organism) ซึ่งเป็นตัวแบบ (Model) ใช้อุปมา (analogy)

เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สังคม (social analysis) หรือวิเคราะห์ระบบ (system analysis) โดยมีฐานคติ (assumptions) เกี่ยวกับสังคม คือ เป็นระบบ ๆ หนึ่งที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีระบบขอบเขตแน่นอน พร้อมทั้งมีกระบวนการรักษาบูรณาการ (integration) และอาณาเขตนั้นไว้เสมอ สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2536 : 25 - 26) ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่จะมองสังคมส่วนรวมเป็นระบบหนึ่งซึ่งประกอบด้วยส่วนหรือระบบต่าง ๆ ที่ยึดเหนี่ยวและมีความสัมพันธ์กัน การเปลี่ยนแปลงอาจเกิดหรือเริ่มต้นได้ในทุกส่วน และส่งผลกระทบต่อไปยังส่วนอื่น ซึ่งต้องถูกกระทบกระเทือนไปด้วย นักการหน้าที่นิยมเห็นว่า สังคมจะมีโครงสร้างทำหน้าที่ของสังคมทุกสังคมจะต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ให้สมาชิกปฏิบัติตาม สังคมจะสร้างสถาบันเพื่อให้สถาบันทำหน้าที่สำคัญ ในการช่วยเหลือปัญหาต่าง ๆ ของสมาชิกในสังคม อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันว่าไม่มีสังคมใดที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่จะทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์เสมอไป เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงทำให้เกิดความตึงเครียด (tension) ขึ้น และสังคมจะต้องปรับตัวให้เข้าสู่ภาวะแวดล้อมตามธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ถ้าหากผู้ศึกษาอธิบายสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเพียงสาเหตุเดียวอาจก่อให้เกิดความยุ่งยาก หรือคลาดเคลื่อนได้ง่าย ดังนั้น การศึกษาในปัจจุบัน นักสังคมศาสตร์จึงพยายามที่จะอธิบายการเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยมองสังคมเป็นระบบอันหนึ่งที่ประกอบด้วยระบบต่าง ๆ ที่ยึดเหนี่ยวและสัมพันธ์กัน การเปลี่ยนแปลงอาจเกิดขึ้นหรือเริ่มต้นได้ในทุก ๆ ส่วน และส่งผลกระทบต่อไปยังส่วนอื่นได้ด้วย จะส่งผลกระทบต่อเล็กน้อยเพียงใดนั้นเป็นสิ่งที่สามารถทำการศึกษาได้ แนวความคิดนี้จึงได้วิวัฒนาการมาเป็นทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ โดยมองการเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังต่อไปนี้

1. มนุษย์ที่อยู่ในสังคมพยายามปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะทำให้สภาพสังคมคงสภาพอยู่ได้ เช่น เมื่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเข้าไปในชุมชน ผู้คนก็พยายามปรับตัวให้เข้ากับความเจริญก้าวหน้าด้วยเช่นกัน

2. สังคมมนุษย์ได้วิวัฒนาการ (Evolution) จากแผนพัฒนาสังคมที่ง่าย ๆ ไปสู่สังคมที่สลับซับซ้อนขึ้น โดยเฉพาะในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยมากขึ้นตามลำดับ ฉะนั้นตามบรรทัดฐานของระบบกฎหมายจึงได้มีบทบาทสำคัญตามมา

3. พลังหรือเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมีที่มาจากทั้งภายในและภายนอกของระบบสังคม บางอย่างเรามองไม่เห็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในระยะสั้น ทว่าในระยะยาวเราจะพบกับปัญหาที่รุนแรงขึ้น เช่น ปัญหาการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประชากร ปัญหาการเสื่อมโทรมของพื้นที่ทำกิน

ชนิตา รักษ์พลเมือง (2525 : 33) พบว่า ลักษณะที่สำคัญของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ จะต้องประกอบด้วย

1. หน้าที่ของสังคม (Social functions)
2. คุณภาพของสังคมหรือระบบ (System equilibrium and homeostasis)

หรือระเบียบสังคม (Social order)

3. การพึ่งพาอาศัยของระบบย่อย (Social interdependence)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2536 : 163) กล่าวว่า คุณภาพที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นมีลักษณะเป็นดุลยภาพเคลื่อนที่ (moving equilibrium) ทั้งนี้เพราะความเป็นจริงสังคมไม่ได้อยู่นิ่งหรือคงอยู่กับที่ ความเจริญหรือความเสื่อมของสังคมก็ขึ้นอยู่กับหน้าที่หรือ โครงสร้างนั่นเอง ถ้าโครงสร้างเพิ่มขึ้นส่วนประกอบมากขึ้นส่วนประกอบเหล่านี้จะปฏิบัติหน้าที่แตกต่างหรือเฉพาะเรื่อง ซึ่งด้านที่ไม่เหมือนกับส่วนที่แยกออกมาเรียกว่า สังคมมีความเจริญเติบโต ถ้าส่วนต่างๆ ของโครงสร้างหายไปโดยไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่จำเป็นสังคมนั้นก็จะเสื่อมลง

สรุปทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ จึงมีความสำคัญ 2 ประการ คือ ลักษณะที่บ่งชี้เจตนา เพื่อ การดำรงอยู่ได้ของสังคม และมีการบูรณาการทางสังคม เมื่อระบบย่อยต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างประสานกลมกลืนก็จะสามารถรักษารวม คือ รักษาสังคมไว้ได้ สังคมจะกระทบกระเทือนก็ต่อเมื่อระบบย่อยที่เป็นองค์ประกอบสังคมเปลี่ยนแปลงไป จุดเน้นที่สำคัญในการนำเอาทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่มาใช้ในการวิเคราะห์ก็เพื่อชี้ให้เห็นว่า เมื่อระบบใดระบบหนึ่งในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ระบบอื่น ๆ ในสังคมนั้น ๆ ก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เป็นลักษณะของการปรับตัวเพื่อให้เกิดบูรณาการของระบบในสังคมนั่นเอง ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

4.2 ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Diffusions Theory)

การเกิดของวัฒนธรรมประกอบด้วย การประดิษฐ์คิดค้น (Invention) และการแพร่กระจาย (Diffusion) การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ที่เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ (Material Culture) รวมถึงสิ่งที่เป็นความคิดใหม่ (New Idea) ส่วนการแพร่กระจาย หมายถึง กระบวนการที่วัฒนธรรมถูกเผยแพร่จากแหล่งประดิษฐ์ (Source of Invention) ไปยังสมาชิกในสังคม การแพร่กระจายเป็นกระบวนการ ที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากแหล่งภายนอกสังคม ที่มีลักษณะเป็นการแพร่ระหว่างคนต่อคน ชุมชนต่อชุมชน ระหว่างชาติต่อชาติ ระหว่างชนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม การแพร่กระจายเกิดขึ้นได้ 2 ทาง คือ

4.2.1 *ทางตรง* ได้แก่ การติดต่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างบุคคล ระหว่างชาติ ต่อชาติ ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนโดยสันติวิธี หรืออาจมีการแลกเปลี่ยนโดยการสงคราม เช่น ผู้ชนะสงครามนำวัฒนธรรมของคนเข้าไปครอบงำประเทศผู้แพ้ หรืออาจจะเป็นผู้รับวัฒนธรรมของ

ผู้แพ้ก็ได้ ถ้าวัฒนธรรมของอีกฝ่ายหนึ่งแข็ง หรือ การที่กลุ่มคนอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศใหม่ก็ต้องปรับตนเองให้กลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมกระแสหลัก

4.2.2 ทางอ้อม ได้แก่ การที่วัฒนธรรมถูกเผยแพร่ผ่านสื่อสารมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และภาพยนตร์

ดังนั้น การที่วัฒนธรรมแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วหรือช้า ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ดังนี้

1. ลักษณะของวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุจะแพร่กระจายได้ง่ายและรวดเร็วกว่าวัฒนธรรมที่เป็นความคิดหรืออุดมคติ เพราะรูปธรรมชัดเจนกว่านามธรรม
2. ความเข้มงวดของการปกครองในกรณีประเทศที่เป็นเมืองขึ้นมีผู้ปกครองที่มีความเข้มงวดกวดขันและใช้อำนาจบีบบังคับให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับวัฒนธรรมได้ การแพร่กระจายวัฒนธรรมจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่วิธีการนี้อาจเกิดการต่อต้านได้
3. ความสะดวกในการติดต่อทางวัฒนธรรม ถ้าการติดต่อสื่อสารและการคมนาคมเป็นไปโดยสะดวกและต่อเนื่อง การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว
4. การต่อต้านวัฒนธรรม มีคนหรือกลุ่มคนที่ต่อต้านการแพร่กระจายของวัฒนธรรม มีสาเหตุหลายประการ เช่น การยึดถือจารีตประเพณี หรือข้อห้ามที่เคร่งครัดหรือไม่เห็นประโยชน์การยอมรับของใหม่ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม
5. วิฤตการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่าง ๆ จะยอมรับวิธีการใหม่หรือสิ่งใหม่ ๆ ที่จะช่วยขจัดวิฤตการณ์ให้ผ่านพ้นไปอย่างรวดเร็ว การยอมรับจะเกิดขึ้นในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม

ฟรานส์ โบแอส (Franz Boas) และ โครเบอร์ (Kroeber) กล่าวว่า กลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมคล้ายกันจะเป็นกลุ่มชนที่มีความสนิทสนม และมีความสัมพันธ์กันมาก่อนวัฒนธรรมหรือระบบสัญลักษณ์แพร่กระจายออกไป เพราะคนย้ายถิ่น และนำเอาวัฒนธรรมเก่าติดตัวไปด้วย และขออิมวัฒนธรรมไปใช้ การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม จะมีการแพร่กระจายทุกทิศทางจากจุดศูนย์กลางหรือจุดกำเนิดวัฒนธรรม (อมรา พงศาพิชญ์, 2541 : 33)

4.3 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในสังคมไทย
สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ (2511 : 152- 153) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในสังคมไทย มีดังนี้

4.3.1 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

1) การที่รัฐบาลได้ลงทุนในการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่าง ๆ มากมาย เช่น การสร้างถนนเชื่อมหมู่บ้านที่ห่างไกลกับเมืองต่างๆ และเป็นที่ยอมรับกันดีว่า

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาดังกล่าวนี้ ทำให้หมู่บ้านที่เดิมเคยมีสภาพเป็นอยู่ง่ายๆและมีเศรษฐกิจแบบยังชีพ กลับมาเป็หมู่บ้านที่เป็นการผลิตเพื่อการค้า ซึ่งต้องเข้าไปผูกพันกับราคาสินค้าของตลาดระดับประเทศและระดับโลกมากขึ้น

2) การติดต่อพึ่งพาระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท ได้เพิ่มมากขึ้นสังคมเมืองได้พัฒนาไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรต่างๆจากชนบทมากขึ้น ทำให้อาชีพการทำเกษตรกรรมอย่างเดียวได้กลายเป็นเจ้าของกิจกรรมที่มีใช้การเกษตรต่างๆ เพื่อนำทรัพยากรไปป้อนโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งเป็นกรรมการในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ คนรวยที่มีทุนทรัพย์มีแนวโน้มที่จะลงทุนในการขนส่งและการค้ากลายเป็นชาวนาและพ่อค้า หรือเป็นพ่อค้าอย่างเดียว

3) เมื่อมีการติดต่อระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบทมากขึ้นกว่าแต่ก่อน โดยเฉพาะด้านการแพร่กระจายของระบบการค้า จะก่อให้เกิดการสะสมทรัพย์ และเนื่องจากแต่ละคนสะสมได้ไม่เท่ากัน จึงก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน รูปแบบของทรัพย์สินที่สำคัญที่สุด คือ ที่ดิน ดังนั้นแผนการถือครองที่ดินอาจจะนำไปสู่การแบ่งชนชั้นทางเศรษฐกิจในหมู่บ้าน

4) สภาพนิเวศวิทยาของหมู่บ้านมีผลต่ออัตราการปรับปรุงและพัฒนาในด้านอาชีพเกษตรกรรม ทั้งนี้เนื่องจากว่าสภาพสิ่งแวดล้อมในด้านภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านได้มีการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น เช่น มีที่ทำกินที่อุดมสมบูรณ์ก็ส่งผลให้มีรายได้ดีขึ้น นำรายได้มาปรับปรุงความเป็นอยู่ต่างๆ ให้ดีขึ้น

5) เนื่องจากการที่อำนาจรัฐ เข้าไปติดต่อโดยผ่านทางผู้นำโดยตรง ทำให้โอกาสที่ผู้นำจะได้รับประโยชน์ส่วนตัวมีมากขึ้นจากตำแหน่งหน้าที่ โดยได้รับการสนับสนุนจากข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หรือสายใยของความสัมพันธ์นอกหมู่บ้านกับข้าราชการหรือพ่อค้า ในระดับอำเภอ จังหวัด เป็นต้น

6) จากการศึกษาที่หน่วยงานของรัฐได้เข้ามามีบทบาทในสังคมชนบทมากขึ้น เช่น โรงเรียนจนสังคมยอมรับเป็นค่านิยมทางสังคมที่ยกย่องการศึกษาต้องการให้บุตรหลานเป็นเจ้าของคน เพราะการประกอบอาชีพเกษตรกรรมลำบาก จะมีผลทำให้นักเรียนได้เรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น โอกาสที่ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้นนั้นจะกลับมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมเหมือนกับบิดามารดาน้อยลง

7) การแพร่กระจายวัฒนธรรมในด้านการแพทย์ทางด้านการศึกษาและเทคโนโลยีจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท เมื่อชาวบ้านยอมรับความเจริญ

ดังกล่าว ย่อมจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบพฤติกรรมกรรมการรักษาและป้องกันการเจ็บป่วยในสังคมมีประสพการณ์ของการทำงาน

4.4 ทฤษฎีปฏิวรรตนิยม

ทฤษฎีนี้มีสมมติฐานสำคัญว่ามนุษย์แต่ละคนมีความต้องการอะไรหลายอย่างในชีวิต แต่ตัวเองไม่สามารถสนองความต้องการของตนเองทั้งหมดได้ จะต้องอาศัยผู้อื่นมาสนองความต้องการเหล่านั้นด้วยจึงจะครบ นอกจากนั้นมนุษย์แต่ละคนยังต้องการผลตอบแทนจากการแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ระหว่างกันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ดังนั้นมนุษย์จึงต้องมีการสัมพันธ์หรือติดต่อกับผู้อื่น และเนื่องจากแต่ละคนต้องการผลประโยชน์ตอบแทนมากที่สุดจากสิ่งที่ตนนำไปแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น จึงจำเป็นต้องสร้างกฎเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผนในการแลกเปลี่ยนที่คมีคุณธรรมขึ้น มีกฎระเบียบที่ร่วมกันสร้างขึ้นจะควบคุมพฤติกรรมของกันละกัน และกฎระเบียบที่อำนวยประโยชน์สูงสุดจะช่วยรักษาสัมพันธภาพให้ดำรงอยู่ได้นานและมั่นคง

สิ่งที่ใช้แลกเปลี่ยนอาจเป็นวัตถุสิ่งของ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ เป็นต้น และสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุสิ่งของ เช่น ความรัก ความห่วงใย มิตรภาพ ความรู้ เป็นต้น ดังนั้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งบังคับให้มนุษย์ต้องติดต่อสัมพันธ์และดำรงความสัมพันธ์เอาไว้ คราบเท่าที่ความสัมพันธ์ยังอำนวยประโยชน์มากที่สุด

ปีเตอร์ เบลลา (Peter Blau) นักทฤษฎีปฏิวรรตทางสังคมคนสำคัญคนหนึ่งยืนยันว่าจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ การที่คนเราจะมีเพื่อน มีคนรัก หรือแต่งงานกับคนที่เขาเห็นสมควร นอกจากนั้นเขายังกล่าวเสริมอีกว่า หากใครใคร่เก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการติดต่อสมาคมกับผู้อื่น เขาก็จะต้องเสนอสิ่งที่มีค่า ควรแก่การที่คู่สัมพันธ์จะรักษาสัมพันธภาพนั้นไว้ ยิ่งเสนอให้มากเท่าใด ความต้องการเราเป็นเพื่อนก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น ในทำนองเดียวกัน ผู้อื่นเหล่านั้นก็ต้องเสนอสิ่งที่มีค่าควรกันสนองตอบเพื่อจะชนะใจมิตร เมื่อเป็นเช่นนี้หลักอุปสงค์และอุปทานก็จะทำให้นुकคได้เฉพาะเพื่อนที่คู่ควรเท่านั้น

เซอร์ เจม ฟาเซอร์ Sir Jame Frazer วิเคราะห์สถาบันสังคม โดยอาศัยทฤษฎีปฏิวรรตนิยม Frazer ได้ศึกษาาระบบเครือญาติและการแต่งงานในสังคมด้าหลังดั้งเดิมต่างๆ จำนวนมาก ซึ่งพบว่าคนพื้นเมืองออสเตรเลียนิยมการแต่งงานกับญาติห่างๆ (Cross-Cousin) มากกว่าญาติสายตรง (Parallel-Cousin) เหตุผลเบื้องหลัง ความนิยมเช่นนี้ Frazer พบว่า คือ “ทฤษฎีมูลเหตุจูงใจทางเศรษฐกิจ” ที่นักทฤษฎีปฏิวรรตทางสังคมวิทยาสสมัยใหม่นิยมกันและมีสมมติฐานเกี่ยวกับองค์การสังคมคล้ายๆกัน ดังนี้

1. กระบวนการแลกเปลี่ยนหรือการปฏิวรรต เป็นผลของมูลเหตุจูงใจระหว่างมนุษย์ ในการสนองความต้องการจำเป็นของเขา

2. เมื่อใดที่ให้กำไรแก่ผู้เข้าร่วมกระบวนการแล้ว กระบวนการแลกเปลี่ยนก็จะกลายเป็นสถาบันหรือแบบอย่างของการกระทำระหว่างกันนั้น

3. แบบอย่างของการกระทำระหว่างกันนั้น ไม่เพียงแต่ช่วยให้มนุษย์ตอบสนองความต้องการและความจำเป็นเท่านั้น แต่จะมีผลกระทบต่อรูปแบบของโครงสร้างทางสังคม ซึ่งจะเกิดขึ้นภายหลังในสังคมด้วย

นอกจากนี้งานของ Frazer ยังเป็นที่มาของทฤษฎีปฏิวัติในปัจจุบัน คือ ความแตกต่างในระบบสังคมที่เกี่ยวกับอิทธิพลและอำนาจ ซึ่ง Frazer กล่าวว่าระบบแลกเปลี่ยนทำให้เป็นเจ้าของสิ่งที่มีค่าจึงมีอิทธิพลและอำนาจมากกว่าผู้มีสิ่งเหล่านั้นน้อย

4.5 ทฤษฎีกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย

สจิวต์ (Steward, 1967) ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนระดับจุลภาค เช่น หมู่บ้านในชนบท หรือชุมชนขนาดเล็กในเมือง ที่ได้มีโครงการศึกษากระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยของชุมชนขนาดเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชุมชนชาวไร่ชาวนาในท้องถิ่นต่างๆ เช่น เอเชีย ออฟริกา อเมริกา และยุโรป ทำให้เขาพบกระบวนการไปสู่ความทันสมัยในท้องถิ่นต่างๆ ว่ามีความแตกต่างกันด้วยเงื่อนไข สังคม และวัฒนธรรมดั้งเดิม ทำให้ยากต่อการสรุปเป็นทฤษฎีสากลได้ แต่เขาได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะร่วมบางประการสำหรับการศึกษาคือ ดังนี้

4.5.1 การเปลี่ยนแปลงในเรื่องคุณค่าของชีวิต เมื่อระบบเงินตราเข้ามาในสังคม ประเพณีปัจเจกบุคคลจะถูกครอบงำ ด้วยความคิดเรื่องกำไรและผลประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิม การช่วยเหลือตอบแทนจะถูกลดความสำคัญลง

4.5.2 การเปลี่ยนแปลงในเรื่องความสมานฉันท์ของชุมชน ผลกระทบที่ตามมาจากการที่คนรุ่นหลังมีคุณค่าและเป้าหมายของชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างคนที่ต่างรุ่นกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้งและทำให้ความสมานฉันท์ของชุมชนลดลง

4.5.3 การเปลี่ยนแปลงในเรื่องเศรษฐกิจ ชาวไร่ชาวนาอาจสูญเสียที่นาอันเนื่องมาจากหนี้สินที่เป็นผลจากการลงทุนทางการเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ระบบราคาสินค้าเกษตรที่ไม่แน่นอน การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ทำให้ชาวนากลายเป็นแรงงานอุตสาหกรรม หรือแรงงานการเกษตรขนาดใหญ่

5. บริบทชุมชน

5.1 ประวัติความเป็นมาของอำเภอนครชัยศรี

อำเภอ นครชัยศรี เป็นอำเภอที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ตั้งอยู่ตอนกลางของ จังหวัดนครปฐม มีพื้นที่ประมาณ 260,002 ตารางกิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดนครปฐมตามถนน สายเพชรเกษมเป็นระยะทาง 12 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครเป็นระยะทาง 43 กิโลเมตร (ไพจิตร ปอศรี 2540: 75)

5.1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอบางเลน
 ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอสามพราน
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอพุทธมณฑล
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอเมือง

5.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

เป็นที่ราบลุ่ม ดินเหนียว ถัดริมแม่น้ำขึ้นไปประมาณ 500 เมตร จะเป็นสวน ยกร่อง มีน้ำท่วมถึงในฤดูน้ำหลากประมาณเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ถัดจากสวนขึ้นไป จะเป็นท้องนา ทำนาปลูกข้าวออกงามอุดมสมบูรณ์ เพราะมีแม่น้ำนครชัยศรี และคลองที่ขุดเข้าไปยัง พื้นที่ทำสวน และทำนามากมายเป็นแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตร นอกจากนี้ยังมีคลองสำคัญๆ ที่เป็น เส้นทางคมนาคมในสมัยโบราณหลายคลอง เช่น

1) คลองเจดีย์บูชา เชื่อมระหว่างแม่น้ำนครชัยศรี กับตัวเมืองนครปฐม
 2) คลองบางแก้ว เชื่อมระหว่างแม่น้ำนครชัยศรี กับลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี เดิม ซึ่งไหลผ่านวัดไทร วัดท่าใน วัดสิงห์ วัดธรรมศาลา จนถึงบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ ซึ่งเป็น ทางสัญจรในการเดินทางมายังองค์พระปฐมเจดีย์ก่อนที่จะมีคลองเจดีย์บูชา

3) คลองบางพระ เป็นคลองที่เชื่อมระหว่างแม่น้ำนครชัยศรี กับบริเวณพื้นที่ทาง ตะวันตกอำเภอ นครชัยศรี แบ่งเขตการปกครองตามระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็น 24 ตำบล 108 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลนครชัยศรี	2. ตำบลบางกระเบา	3. ตำบลท่าพระยา	4. ตำบลสัมปทวน
5. ตำบลท่าตำหนัก	6. ตำบลขุนแก้ว	7. ตำบลเพนียด	8. ตำบลโคกพระเจดีย์
9. ตำบลรางระกำ	10. ตำบลศรีษะทอง	11. ตำบลแหลมบัว	12. ตำบลศรีมหาโพธิ์
13. ตำบลดอกแฝก	14. ตำบลลานตากฟ้า	15. ตำบลบางแก้วฟ้า	16. ตำบลไทยวา
17. ตำบลจี่วราช	18. ตำบลบางแก้ว	19. ตำบลท่ากระชับ	20. ตำบลวัดตะมุค

21. ตำบลห้วยพลู 22. ตำบลบางพระ 23. ตำบลวัดแค 24. ตำบลวัดสำโรง
มีเทศบาล จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลนครชัยศรี และเทศบาลตำบลห้วยพลู

5.1.3 สภาพเศรษฐกิจของอำเภอนครชัยศรี

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ดังนั้นอาชีพที่สำคัญของประชากรส่วนใหญ่ จึงประกอบอาชีพเกษตรกร เช่น ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และอาชีพรับจ้าง เพราะมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดเล็ก ภายในเขตอำเภอนครชัยศรีหลายแห่ง เช่น โรงงานทอผ้า โรงงานฟอกย้อม โรงงานผลิตสุรา โรงสีข้าว โรงงานผลิตน้ำมันพืช โรงงานผลิตสุรา ดังนั้น รายได้ของประชากรส่วนใหญ่จะมาจากกการเกษตรกรรม รองลงมาได้แก่ การอุตสาหกรรม การบริการ และการค้าขาย

5.1.4 การคมนาคมและการสื่อสารอำเภอนครชัยศรี

เส้นทางคมนาคมภายในอำเภอ สามารถเดินทางติดต่อกันได้ทั้งทางบกและทางน้ำ มีถนนลาดยาง และถนนลูกรังเชื่อมติดต่อกันระหว่างตำบลและหมู่บ้าน ในด้านการสื่อสาร มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข อำเภอนครชัยศรี 1 แห่ง และมีที่ทำการชุมสายโทรศัพท์ 1 แห่ง

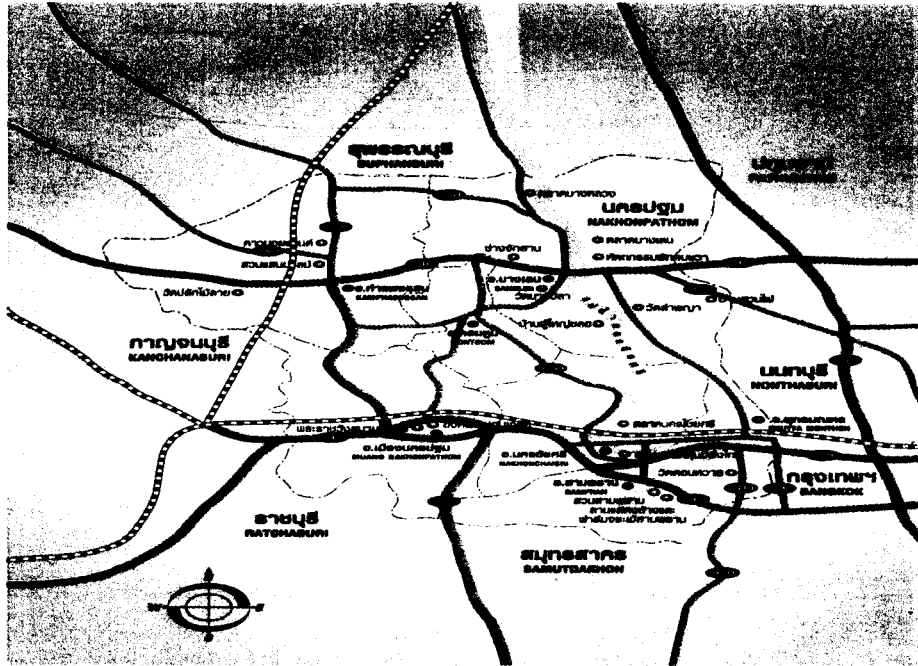
5.1.5 การสาธารณสุขอำเภอนครชัยศรี

ไฟฟ้า อำเภอนครชัยศรี ได้รับพลังงานไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สามารถให้บริการแก่ประชาชนครบทุกหมู่บ้าน

ประปา มีหน่วยงานรับผิดชอบคือ การประปาส่วนภูมิภาค การประปาเทศบาลตำบลและการประปาหมู่บ้าน แต่ก็มีปัญหาเรื่องน้ำสะอาดสำหรับอุปโภคและบริโภคในบางพื้นที่ เนื่องจากน้ำในแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักที่ไหลผ่านอำเภอนครชัยศรีมีสารพิษ และสิ่งปฏิกูลเจือปนอยู่มาก เช่น ยาฆ่าแมลง มูลสัตว์ จึงไม่สามารถนำมาใช้ในการบริโภคได้

5.1.6 สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอนครชัยศรี

- 1) พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย
- 2) พิพิธภัณฑ์พระพุทธวิถีนายก วัดกลางบางแก้ว
- 3) พระโพธิ์สัตว์กวนอิมรูปหล่อสัมฤทธิ์ วัดศรีมหาโพธิ์
- 4) อุทยานปลาวัดสำโรง วัดห้วยพลู วัดบางพระ
- 5) มัสยิดอุทยาน "เทโพหลังอำเภอ"

ภาพที่ 2.1 แผนที่ จังหวัดนครปฐม

5.2 ประวัติความเป็นมาของตำบลลานตากฟ้า

เดิมตำบลลานตากฟ้า เป็นส่วนหนึ่งของตำบลจักรวราช อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม (สารสนเทศสถานที่สำคัญในชุมชน 2543: 2-8) เป็นตำบลที่มีขนาดใหญ่ ต่อมาจำนวนประชากรภายในพื้นที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นประกอบกับการที่เป็นตำบลที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ และเพื่อเป็นการรองรับการขยายตัวของประชากร จึงมีการแบ่งแยกตำบลขึ้นใหม่ เรียก ตำบลลานตากฟ้า แต่เดิมนั้นชาวบ้านเรียกตำบลลานตากฟ้า เนื่องจากในอดีตยังไม่มียถนน ประชาชนใช้เรือในการเดินทางสัญจร และติดต่อกับชาย วันหนึ่งเกิดอุบัติเหตุเรือล่มบริเวณหน้าวัด หมู่ที่ 4 ชาวบ้านช่วยผู้ประสบเหตุแล้วนำข้าวของและเสื้อผ้าเป็นจำนวนมากขึ้นมามากที่ลานวัด ชาวบ้านจึงเรียกขานกันว่า “ลานตากผ้า” แต่ต่อมาชาวบ้านเรียกขานกันไป เรียกขานกันมาจนกลายเป็น “ลานตากฟ้า” จนถึงปัจจุบัน

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลลานตากฟ้า ก่อสร้างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ตั้งอยู่บริเวณ หมู่ที่ 4 ตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ห่างจากที่ทำการอำเภอนครชัยศรี ประมาณ 8 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดนครปฐม ประมาณ 20 กิโลเมตร ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยอาคารสำนักงาน จำนวน 1 หลัง และอาคารหอประชุมเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 1 หลัง เป็นอาคารชั้นเดียว ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลลานตากฟ้า ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนมีสถานที่สำคัญที่ตั้งอยู่ใกล้เคียง เช่น สถานีอนามัย ตำบลลานตากฟ้า โรงเรียนวัดลานตากฟ้า และวัดลานตากฟ้า

5.2.1 อาณาเขตติดต่อ

มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	จรดตำบลบางแก้วฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
	จรดตำบลห้วยพลู อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
ทิศใต้	จรดตำบลจี่วราย อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันออก	จรดตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
	จรดตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันตก	จรดตำบลคอนแฝก อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
	จรดตำบลวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

5.2.2 ภูมิประเทศ

ตำบลลานตากฟ้า มีพื้นที่ 19.20 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 12,000 ไร่ สภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะสำหรับการเกษตรกรรม เนื่องจากเป็นพื้นที่สีเขียว มีน้ำอุดมสมบูรณ์ตลอดปี เพราะมีแม่น้ำนครชัยศรีไหลผ่าน ประกอบกับมีลำคลองจำนวนมาก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร โดยเฉพาะการทำนาซึ่งมีพื้นที่การทำนาประมาณ 5,000 ไร่ อาชีพรองลงมาเป็นการทำสวน เช่น ฝรั่ง ชมพู่ ผักชีฝรั่ง ส้มโอ ขนุน มะม่วง และสวนผัก ฯลฯ การทำสวนกล้วยไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ มีพื้นที่สวนประมาณ 100 ไร่ และอาชีพการประมง เช่น การเลี้ยงกุ้งและปลา เป็นจำนวนมาก เป็นต้น

5.2.3 ประชากร จำนวนครัวเรือน

ตำบลลานตากฟ้า มีประชากรทั้งสิ้น 6931 คน แยกเป็น ชาย 3286 คน หญิง 3645 คน มีจำนวนหนาแน่นเฉลี่ย 360 คน/ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,541 ครัวเรือน ตารางที่ 1.1 จำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือน ในตำบลลานตากฟ้า(ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2550)

หมู่ที่/ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	ประชากร		รวม (คน)
		ชาย	หญิง	
1. บ้านคลองเจ๊ก	156	260	319	579
2. บ้านลำทหาร	189	425	408	833
3. บ้านลานตากฟ้า	283	534	541	1,075
4. บ้านท้ายวัด	255	345	397	742
5. บ้านบางเก็ง	1,658	1,722	1,980	3,702
รวม	2,541	3,286	3,645	6,931

5.2.4 เขตการปกครอง

ตำบลลานตากฟ้า ได้รับการจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลลานตากฟ้า ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2539 โดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน (เดิมทั้งหมดหมู่บ้าน)

1) หมู่ที่ 1 บ้านคลองเจ๊ก

ชาวบ้านเล่ากันว่าในสมัยก่อนนั้น ไม่ทราบ ปี พ.ศ. ที่แน่ชัด มีชาวจีนอพยพจากเมืองจันทน์เข้ามาตั้งรกรากอยู่บริเวณพื้นที่หมู่ที่ 1 บริเวณปากคลอง ซึ่งชาวจีนเหล่านี้ได้เข้ามาค้าขาย และขุดคลองเพื่อสัญจรในสมัยนั้น ดังนั้นชาวบ้านจึงเรียกแทนหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านคลองเจ๊ก”

2) หมู่ที่ 2 บ้านลำทหาร

พื้นที่บางส่วนในบริเวณหมู่บ้านนี้ เป็นที่ดินของราชพัสดุ สหกรณ์คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จัดสรรให้ชาวบ้านทำมาหากิน และที่สำคัญในสมัยก่อนมีทหารเข้ามาทำการซ้อมรบในพื้นที่ ชาวบ้านจึงเรียกว่า “บ้านลำทหาร”

3) หมู่ที่ 3 บ้านลานตากฟ้า

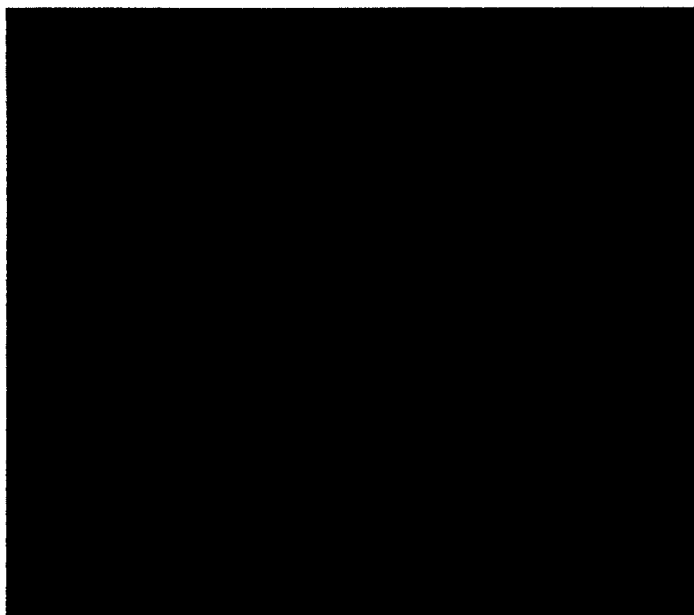
แต่เดิมในเขตพื้นที่หมู่ 3 เรียกกันว่า บ้านเหนือวัด เนื่องจากอยู่ทางเหนือของวัด แต่ในเวลาต่อมาได้เปลี่ยนเป็น “บ้านลานตากฟ้า” เนื่องจากมีเรือสินค้าสัญจรผ่านมาแล้วเกิดเรือล่มบริเวณหน้าวัดทำให้สินค้าและเสื้อผ้าเปียกน้ำ ชาวบ้านจึงช่วยกันมาตากบริเวณลานวัด ผู้คนที่สัญจรไปมาเห็นลานวัดมีแต่ผ้าตากอยู่เต็มบริเวณลานวัด จึงเรียกว่าลานตากผ้า แต่ต่อมาเรียกเพี้ยนเป็น “ลานตากฟ้า” ตามชื่อปัจจุบัน

4) หมู่ที่ 4 บ้านท้ายวัด

พื้นที่ของหมู่ที่ 4 เป็นพื้นที่ราบลุ่มติดชายแม่น้ำมีวัดเป็นศูนย์กลาง จึงเป็นเหตุให้ชาวบ้านได้สร้างที่อยู่อาศัยเป็นชุมชน อยู่บริเวณรอบๆวัดตลอดริมแม่น้ำทั้งฝั่งเหนือและฝั่งใต้ จึงทำให้เรียกชื่อของชุมชนบ้านเหนือวัดและบ้านท้ายวัด ปัจจุบันบ้านเหนือวัดได้เปลี่ยนไปเป็นบ้านลานตากฟ้า ส่วนพื้นที่ของบ้านท้ายวัดคือ หมู่ 4 ในปัจจุบัน

5) หมู่ที่ 5 บ้านบางเกร็ง

ชาวบ้านเล่าต่อกันมาว่า พื้นที่ หมู่ 5 บริเวณ ปากคลองแม่น้ำนครชัยศรี มีศาลศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่สถิตของเจ้าพ่อสุบิน อีกทั้งมีพระเจ้าอภัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว เปรียบเสมือนบวรารของเจ้าพ่อสุบิน ทำให้เป็นที่เกรงกลัวของชาวบ้าน จึงมีการไปสักการะ ณ ศาลแห่งนี้เป็นประจำ จนกระทั่งกลายเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน และเกรงกลัวในสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาก ชาวบ้านแถบนี้จึงเรียกขานหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านบางเกร็ง”

ภาพที่ 2.2 แผนที่ตำบลลานตากฟ้า

5.2.5 สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรเป็นหลัก ได้แก่ การทำนา รองลงมา คือ การทำสวน ได้แก่ สวนผลไม้ (ชมพู่ มะม่วง ส้มโอ ฝรั่ง) สวนผัก สวนกล้วยไม้ นาบัว และไม้ดอกไม้ประดับ อาชีพถัดมาเป็นการประกอบอาชีพ เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ การทำบ่อกึ่ง การเลี้ยงปลา บางส่วนประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง และอื่นๆ

5.2.6 สภาพทางสังคม

1) การศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 1 แห่ง

โรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 2 แห่ง คือ โรงเรียนวัดลานตากฟ้า ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 4 ของ ตำบลลานตากฟ้า และ โรงเรียนวัดพุทธธรรมรังสี ซึ่งอยู่ในหมู่ที่ 1 ของตำบลลานตากฟ้า

2) การบริการสาธารณสุข

สถานีอนามัย จำนวน 1 แห่ง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ หมู่ 4

3) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ที่ทำการสายตรวจตำรวจชุมชน จำนวน 2 แห่ง

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำนวน 23 คน

4) การกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล

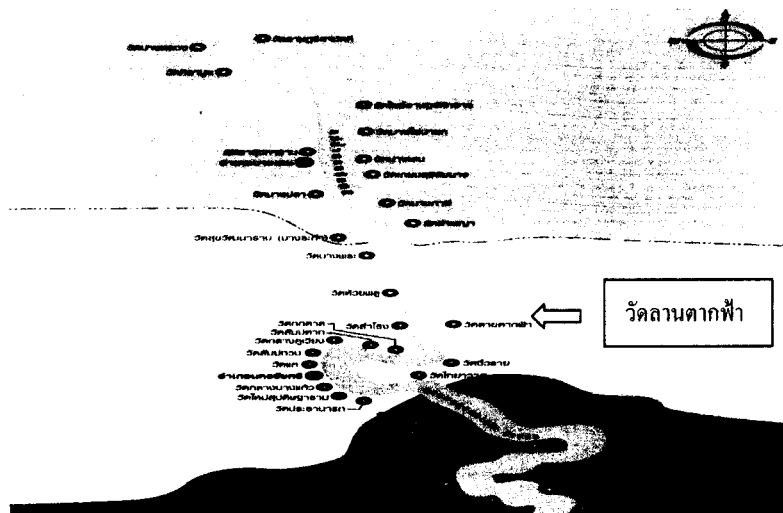
ประชาชนส่วนใหญ่จะทำการกำจัดขยะเองสิ่งปฏิกูลด้วยตนเอง ต่อมองค์การบริหารส่วนตำบลมีรถเก็บขยะ จึงเก็บเงินชาวบ้านที่สมัครใจเดือนละ 40 บาท ในตอนต้นเดือนของแต่ละเดือน และได้นำถังสีฟ้ามาให้บ้านที่จ่ายเงินตั้งไว้ที่ริมถนนของแต่ละบ้าน เพื่อสะดวกในการกำจัดและเก็บ

5) กลุ่มกิจกรรมทางสังคม

ตำบลลานตากฟ้าได้จัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆขึ้น ซึ่งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลานตากฟ้า ได้แก่ กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาตำบลลานตากฟ้า จำนวน ๑ กลุ่ม

6) เส้นทางคมนาคม

การติดต่อระหว่างหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียงสามารถติดต่อได้โดยรถโดยสารประจำทางสายศาลายา-หัวพหลู ทางเรือก็มีเรือเครื่องรับจ้าง โดยมีแม่น้ำสายใหญ่ 1 สาย ชื่อแม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำนครชัยศรี และมีคลองที่สำคัญได้แก่ คลองโยง คลองขุด คลองเจ๊ก

ภาพที่ 2.3 แม่น้ำท่าจีนที่ไหลผ่านตำบลลานตากฟ้า

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุดสวาท ดิศโรจน์ (2514 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษามูลเหตุจูงใจในการขายที่ดิน และหันเข้าไปสู่แรงงานในภาคอุตสาหกรรม มีเพิ่มมากขึ้นทุกปีตามลำดับนั้น เป็นเพราะการแบ่งมรดกในสังคมไทยที่นิยมแบ่งให้ลูกหลานชาย-หญิงเท่ากัน ทำให้ลูกหลานครอบครัวที่มีที่ดินน้อย ไม่สามารถเพาะปลูกพืชเพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายตลอดทั้งปี การขายที่ดินก็ง่ายขึ้น การศึกษาของ

สุดสวาท คีโรจน์ ได้เน้นไปที่บทบาทของครอบครัว และเครือญาติ โดยที่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้สนับสนุนงานวิจัยของ จิโรภาส พุสุวรรณ (2529) ที่กล่าวว่า ปริมาณของผลผลิตที่น้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อการสร้างรายได้ รวมทั้งผลผลิตที่ขายได้ ตกต่ำอยู่ตลอดเวลา ทำให้ชาวนามีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้ชาวนามีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่อำนวยการประกอบอาชีพต่อไปได้

สนิท สมัครการ (2516 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาอุปสรรคของชาวนา โดยพบว่า ชาวนาประสบปัญหาและอุปสรรคนานับประการ ทำให้ตัดสินใจขายที่ดินและหันเหเปลี่ยนอาชีพ ด้วยเหตุผลที่สำคัญหลายประการ ได้แก่

1. ชาวนาประสบกับความยากจน ลำบากในการนำผลผลิตไปขาย สาเหตุเนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของการหาผู้ซื้อที่ให้ราคายุติธรรม
2. ความคับแค้นในเรื่องรายได้ และแนวโน้มที่ตกต่ำอยู่โดยตลอดสร้างความไม่แน่นอนในวิถีชีวิตและความเป็นอยู่

อมร รักษาศักดิ์ (2520 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาที่ดินเพื่อการเกษตรขั้นดี พบว่ามีอยู่ไม่มากอีกทั้งยังจะต้องเจ็บคไปใช้ในการสร้างที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ ถนนหนทาง สถานบริการต่าง ๆ อีกประมาณคนละครึ่งไร่ เมื่อพลเมืองขยายตัวขึ้นที่ดินเพื่อการเกษตรขั้นดีก็ยิ่งถูกนำไปใช้ในกิจการอื่น ๆ นอกจากการผลิตอาหารมากขึ้น ประชาชนจึงต้องหันไปใช้ที่ดินเลวตามป่า เขา ทุ่งหญ้า สถานที่แห่งแ่งต่าง ๆ มากขึ้นและให้ผลผลิตไม่คุ้มค่าแต่อย่างใด ปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภททั้งที่ดินที่วิเคราะห์จำแนกไว้แล้ว และที่ยังไม่ได้วิเคราะห์ เช่น ไปตั้งย่านอุตสาหกรรมในเขตที่พักอาศัย หรือในพื้นที่ ที่เหมาะแก่การเกษตรหรือการประมง ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการใช้ที่ดิน และมีการบังคับใช้แผนที่เข้มงวด

วิทยากร เชียงกุล และทวีเกียรติ ประเสริฐเจริญสุข (2525) ระบุว่าในปัจจุบันนี้ มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและมีปัจจัยหลายประการชี้ให้เห็นว่า โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากแบบแผนการผลิตของชาวนา มีทิศทางเปลี่ยนจากการผลิตแบบ ยังชีพ ไปเป็นการผลิตเพื่อส่งออก ดังนั้นชาวนาจึงต้องเพิ่มต้นทุนในการทำมากยิ่งขึ้นในหลายอย่าง อาทิ เช่น พันธุ์ข้าว ยาปราบศัตรูพืช อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำนา รถไถ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รัชนิกร เศรษฐกิจ(2528) นอกจากนี้ทั้ง 3 คน ยังชี้ให้เห็นว่า กลไกทางด้านการตลาด เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนขึ้นๆลงๆ ทำให้ชาวนาจึงต้องรับภาระมากยิ่งขึ้น อีกทั้งปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้ชาวนาจึงต้องตัดสินใจเปลี่ยนแปลงอาชีพดั้งเดิมของตนเอง เพราะไม่สามารถทนรับกับสภาพความไม่แน่นอนเช่น ดินฟ้าอากาศที่ไม่ต้องตามฤดูกาลต่อไปได้

ลิจิต ริระเวคิน (2529 : 9) ได้ศึกษาสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง สรุปได้ว่าเกิดจาก แนวโน้มของประชากรที่เพิ่มขึ้นจากการกระจายตัวของศิลปวิทยาการ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความเจริญก้าวหน้าทางคมนาคม และการสื่อสาร ซึ่งเป็นการยากยิ่งที่จะปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพราะจะเป็นการทำให้ทันสมัยมากขึ้น(Modernization) ซึ่งกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมในวิธีการต่าง ๆ และสังคมจะไม่สามารถหวนกลับมาสู่อุดมคติได้อีก

สุริย์ บุญญาอนุพงศ์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบ้านจัดสรรในจังหวัด เชียงใหม่ : ปัญหาการใช้ที่ดินและการจัดการสิ่งบริการ พบว่า ผลจากการขยายตัวของกิจการบ้านจัดสรรที่ผ่านมา ทำให้พื้นที่การขยายตัวซึ่งเดิมอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เหลือน้อยลงและที่ดินมีราคาแพง การขยายตัวในระยะหลังจึงออกไปสู่พื้นที่เกษตรกรรมรอบนอก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา อาทิ การสูญเสียพื้นที่เกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ ความสูญเสียเปล่าของรัฐในการลงทุนจัดทำระบบชลประทานเพื่อการเกษตร การถมที่ดินปิดทางส่งน้ำ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทั้งในด้านของผู้อยู่อาศัย และเกษตรกรที่ยังคงทำอาชีพเพาะปลูกอยู่

ลักษณะ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาที่ดินแปลงย่อยในเมือง การถือกรรมสิทธิ์ที่ดินในเมือง พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นที่ดินแปลงย่อยๆ และเป็นการใช้ที่ดินอย่างขาดมีประสิทธิภาพ เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเมือง ด้วยเหตุนี้จึงได้ทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาที่ดินแปลงย่อยเหล่านั้น โดยรวบรวมที่ดินเข้าด้วยกันเพื่อพัฒนาใหม่ ซึ่งพบว่ามีความเหมาะสม 2 แนวทาง คือการบังคับซื้อหรือเวนคืนที่ดิน และการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาเมือง แนวทางแรกเจ้าของที่ดินไม่มีบทบาทในการพัฒนานอกจากมีหน้าที่ทำตาม ที่รัฐกำหนดเท่านั้น แต่ได้ค่าทดแทนที่เหมาะสมกับที่ดินที่รัฐบังคับซื้อหรือเวนคืนไป ส่วนแนวทางหลังเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้เจ้าของที่ดินมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองมากกว่าแนวทางแรก เจ้าของที่ดินอยู่ในฐานะเป็นหุ้นส่วนในการลงทุนพัฒนาเมือง ได้รับผลตอบแทนกลับคืนคุ้มค่าตามกลไกการตลาดในระบบทุนนิยม ส่วนองค์กรในการดำเนินการที่เหมาะสมมี 2 แบบ คือ รัฐเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมดกับอีกแบบ คือ รัฐดำเนินการร่วมกับเอกชน และรูปแบบการพัฒนาที่ดินแปลงย่อยทางกายภาพ สรุปได้ว่า จะต้องมีการใช้ที่ดินในทางตั้งมากขึ้น โดยนำกิจการใช้ที่ดินเดิมมาซ้อนทับกัน ในทางตั้ง เพื่อจะได้มีที่ดินสำหรับใช้ร่วมกันมากขึ้นเช่น การมีถนนที่กว้างกว่าเดิม การมีที่ว่างเพื่อลดความแออัด ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจหรือประกอบกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกันในชุมชน เป็นต้น ทำให้ที่ดินถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับราคาซึ่งสูงมากในปัจจุบัน การถือกรรมสิทธิ์จะเป็นลักษณะถือกรรมสิทธิ์ร่วมเป็นส่วนใหญ่นระหว่างเจ้าของที่ดิน

ประเวศ วะสี (2532 : 13-30) ได้ศึกษา เรื่อง วิฤติหมู่บ้านไทย ผลจากการศึกษาพบว่าแนวคิดในการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จได้นั้น จะต้องพัฒนาที่คนให้พึ่งตนเองได้และต้องสร้างรากฐานในครอบครัวให้มั่นคง จะทำให้การพัฒนานั้นได้ผล และสังคมชนบทไม่ล่มสลาย แต่การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอันส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้คนดีขึ้น แต่คนส่วนใหญ่ 80 % ของประเทศ ได้แก่คนที่อยู่ในชนบทต้องที่มีวิถีชีวิตที่ไม่แตกต่างจากสมัยดั้งเดิมมากนัก และจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525 – 2529) ที่เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับคน โดยมุ่งกระจายรายได้ ออกสู่ชนบท นับเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ทำให้ผู้คนในชนบทต้องหันมาพัฒนาตามแบบสังคมเมือง ซึ่งก็ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535 – 2539) โลกเริ่มเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) มีกระแสเกี่ยวกับความขยัน ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (มติชน 23 มกราคม 2538) ซึ่งกระแสการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ทำให้สังคมและวัฒนธรรมทั่วโลก มีวิวัฒนาการไปในทางทิศเดียวกันและรวดเร็วมากขึ้นผู้คนในประเทศที่กำลังพัฒนาปรับตัวตามกระแสโลกไม่ทัน ทำให้สังคมในชนบทและในเมืองล่มสลาย ผู้คนเกิดความขัดแย้งกันในวิถีชีวิตนานาประการ ส่วนในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (2540 – 2544) ที่ได้เห็นการมุ่งปรับเข้าสู่ความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น อันเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

ศรีศักร วัลลิโภดม (2532 : 45-47) ได้ศึกษาในความเป็นจริงของวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของมนุษย์ ว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีจุดจบ ครอบคลุมที่มนุษย์ยังดำรงอยู่ร่วมกันในสังคม ศรีศักรชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่าวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ก็คือ ผลรวมของการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายในบรรดาที่เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ในสังคมมนุษย์ ซึ่งสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายนั้น มีพื้นฐานมาจากความขัดแย้งและความขัดแย้งนั้นทำให้เกิดความจำเป็นและความต้องการและการแข่งขัน ล้วนผลักดันให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ หรือวัฒนธรรมใหม่ ๆ ในสังคมขึ้น

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2532 : 41- 43) ได้ศึกษาส่วนวิฤติการทางวัฒนธรรมของสังคมไทย เอกวิทย์ ได้ชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรมาเป็นเวลานาน ประชาชนส่วนใหญ่เกิดจากครอบครัวชาวนา เดิมโตมาในท้องไร่ ท้องนา จากนั้นมาเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ ทำงานในสังคมอุตสาหกรรมและช่วงหลังของชีวิตอายุราว 50 ปี ขึ้นไป เข้ามาอยู่ในสังคมแบบคลื่นลูกที่สาม คือ สังคมการปฏิบัติของข้อมูลข่าวสารแห่งคอมพิวเตอร์ ความสับสนวุ่นวายของการเปลี่ยนแปลงอย่างมากภายในทุกสถาบันทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว การเมือง

เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการนันทนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของสถานภาพและบทบาท

รัศมีเดือน สรวงประภา (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการตัดสินใจการขายที่ดินและผลต่อเนื่องจากการขายที่ดินของ เกษตรกรกรณีศึกษา ต. ดันเปา อ. สันกำแพง จ. เชียงใหม่ พบว่าสาเหตุของการที่เกษตรกรตัดสินใจขายที่ดินของตนเอง มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากความจำเป็น เช่น ถูกบังคับซื้อทางอ้อม กล่าวคือ ที่ดินของตนอยู่ตรงกลางและที่ดินโดยรอบถูกกว้านซื้อไปหมด ทำให้มีปัญหาเรื่องการใช้น้ำและการเดินทางเข้าออกของที่ดินตนเอง หัวหน้าครอบครัวมีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการตัดสินใจขายที่ดิน ซึ่งในการตัดสินใจไม่พบความขัดแย้งแต่อย่างใดส่วนประเภทที่ดินที่ขายทั้งหมดจะเป็นที่นาเท่านั้น โดยที่ชาวนาจะมีที่ดินครอบครัวละสองแปลงขึ้นไปแต่เกษตรกรจะไม่ขายบริเวณที่อยู่อาศัย ผลต่อเนื่องจากการขายที่ดินของเกษตรกร และจากการศึกษาพบว่า จากการเปรียบเทียบรายได้ที่ได้จากการทำนา กับรายได้ที่ได้จากดอกเบี้ยเงินฝากจากเงินขายที่ดิน เปรียบเทียบเป็นปี จะเห็นได้ว่ารายได้ที่ได้จากดอกเบี้ยเงินฝากจะได้รับสูงกว่ารายได้ที่ได้จากการทำนามาก ส่วนรายจ่ายพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากค่าครองชีพสูงขึ้น และพบว่าการขายที่ดินทำให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ในปัจจุบันดีขึ้นทุกราย

มานิชย์ นवलสระ (2533:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดินและแนวโน้มราคาที่ดินในอนาคต ในเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร พบว่า การที่ราคาที่ดินเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นั้น มีปัจจัยอยู่หลายประการด้วยกันที่เป็นสาเหตุ เช่น การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร โดยเฉพาะในตัวเมืองภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งมีผลจากการดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุลรวมทั้งนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากภาครัฐบาล นอกจากนั้นการกว้านซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร จากนักลงทุนบางกลุ่มที่มีอิทธิพลสูงในภาคธุรกิจก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ที่ดินมีราคาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

สรุเชษฐ เวชชพิทักษ์ (2533 :8- 26) ได้ศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนาผลจากการศึกษาได้นำไปเปรียบเทียบกับการศึกษาภาคสนาม ได้พบแนวการศึกษาที่สอดคล้องกันว่า ในสังคมชนบทมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีความสัมพันธ์ ทางเครือญาติสูงมาก มีการร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม และพิธีกรรมความเชื่อ แต่ละคนจะมีกลุ่มของตนเอง โดยปกติจะต่างคนต่างอยู่พึ่งพากันในยามคับขัน มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คน กลุ่มคนที่อยู่รวมตัวกันจะมีวัฒนธรรมเป็นแบบเดียวกันได้รับการสะสมถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษเมื่อเกิดปัญหา กลุ่มคนจะมีวิธีคิดและปรับตนเองได้ดี โดยมีโครงสร้างทางวัฒนธรรมที่ผสมกลมกลืนกัน 3 ด้าน คือ

1. ระบบความเชื่อ ที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติ โดยมนุษย์พึ่งพาธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่า 3 ส่วนนี้ สัมพันธ์กันเรียกว่า ระบบนิเวศน์ โดยมีความคิดว่าในดินมีแม่พระธรณี ในน้ำมี

ผืนน้ำ และในป่ามีเจ้าป่า ชาวบ้านจึงต้องมีการกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ด้วยความสำนึกในบุญคุณ เพราะป่าเป็นแหล่งของพืชพรรณธัญญาหาร เปรียบเสมือนคลังอาหารของมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์จึงปกป้องรักษาป่า เพราะจะมีผลถึงความอยู่รอดของชีวิต

2. ระบบการผลิต ชาวनाยัคหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาว่าอยู่อย่างพอดี คือ พออยู่พอกิน ส่วนด้านสุดท้าย

3. ระบบการอยู่ร่วมสัมพันธ์กัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในความจำเป็น ซึ่งนอกจากจะช่วยเหลือในหมู่เดียวกันแล้ว ยังเอื้อเฟื้อไปยังคนต่างหมู่อีกด้วย อันเป็นวัฒนธรรมชนบท ต่างกับวัฒนธรรมเมือง ที่มีวิถีชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ ผู้คนในชนบทจึงอยู่กันอย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2534) ได้ศึกษาความคิดเห็นของชาวชนบทที่มีต่อการขายที่ดิน : ศึกษาเปรียบเทียบจังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดเชียงราย พบว่าครัวเรือนตัวอย่างในจังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดเชียงรายในภาพรวมเห็นด้วยกับการขายที่ดิน โดยที่ครัวเรือนตัวอย่างในจังหวัดกาญจนบุรีส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะต้องการใช้หนี้ ร้อยละ 51.2 และราคาที่ดินสูงกว่าการเกษตรร้อยละ 33.2 ส่วนครัวเรือนตัวอย่างในจังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เป็นเพราะราคาที่ดินสูงกว่าทำการเกษตรร้อยละ 42.9 และต้องการใช้หนี้ร้อยละ 29.3 ครัวเรือน ตัวอย่างส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง แต่ครัวเรือนตัวอย่างในจังหวัดกาญจนบุรีมีขนาดถือครองใหญ่กว่า ครัวเรือนตัวอย่างที่มีที่ดินในทั้งสองจังหวัดส่วนใหญ่ตั้งใจว่าจะ ไม่ขายที่ดิน แต่ถ้าจะขาย กลุ่มที่คิดจะขายที่ดินในทั้งสองจังหวัดให้เหตุผลว่าเป็นเพราะที่ดินมีราคาสูงขึ้นมาก ครัวเรือนตัวอย่างในจังหวัดกาญจนบุรีที่เคยขายที่ดินใช้เงินส่วนใหญ่เพื่อชำระหนี้ แต่ครัวเรือนตัวอย่างในจังหวัดเชียงรายใช้เงินส่วนใหญ่เพื่อซื้อที่ดินผืนใหม่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สัมพันธ์ ไชยะ(2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงการขยายตัวเมืองเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม : กรณีศึกษาเมืองเชียงใหม่ พบว่ามูลเหตุที่ทำให้เกษตรกรต้องขายที่ดินของตนเองนั้น อันดับแรกมาจากปัญหาหนี้สินที่พอกพูนขึ้นเรื่อยๆ เป็นเวลานานจนไม่อาจหาเงินมาชำระได้ มูลเหตุต่อมาคือมีการเสนอราคาเงินเป็นที่น่าสนใจของผู้ประกอบธุรกิจ โดยไม่มีการถูกบีบบังคับซื้อทางอ้อมแต่อย่างใดเงินที่ได้จากการขายที่ดินส่วนใหญ่จะนำไปชำระหนี้เงินกู้ ส่วนที่เหลือจะนำไปฝากธนาคาร ซึ่งบางส่วนจะนำไปซื้อรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ ความรู้สึกเจ้าของที่ดินส่วนใหญ่ รู้สึกเสียดายที่ดินที่ขายไปเพราะขายได้ในราคาถูกเกินไป ในส่วนกลุ่มของผู้ประกอบการพัฒนาที่ดินจะพบว่า มีทั้งนักลงทุนท้องถิ่นและนักลงทุนจากต่างจังหวัด โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ส่วนมากจะทำธุรกิจในรูปแบบของการพัฒนาที่ดินที่เป็น “ที่เปล่า” ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อให้กลุ่มผู้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจลงทุนคือ การที่รัฐได้จัดสรรสาธารณูปโภค เช่น การสร้างบ้านใหม่ พื้นที่กลุ่มผู้ประกอบการ

เห็นว่านำลงทุนที่สุด คือ อำเภอแมริม รองลงมาคือ อำเภอหางดง และอำเภอสันทราย จังหวัด
ที่นำลงทุนให้ความเห็นว่า “เชียงราย” เป็นเมืองที่นำลงทุนรองลงมาจากจังหวัดเชียงใหม่

ชนกา วัฒนศิริ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิต
ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ที่ชุมชนไทยเป็ง บ้านคิล้ง จำนวน 107 ครอบครัว จากการศึกษาพบว่า
เป็นกลุ่มชนที่มีความเป็นอยู่ที่ข้งห่างไกล ความเจริญ ด้อยโอกาสทางการศึกษา มีฐานะยากจน ผู้คน
ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ เผาถ่านและทำนา เพียงเล็กน้อยเพื่อบริโภค
ผู้คนผูกพันกัน ด้วยระบบเครือญาติ ศาสนา และภาษาเดียวกัน แต่จากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
ที่รัฐต้องการ นำประเทศให้ก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมเป็นสาเหตุให้ชาวนาทุกครัวเรือนต้อง
ปรับเปลี่ยน อาชีพตัวเองจากทำนา มาเป็นคนงานใน โรงงานอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงอย่าง
รวดเร็วเช่นนี้ มีผลทำให้ฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น แต่ผู้คนปรับตัวไม่ทันเกิดความขัดแย้งนานาประการ
เป็นต้นว่า สภาพชีวิตในครอบครัวแตกแยก (broken home) ชาวนาเปลี่ยนค่านิยมใหม่ เริ่มขายที่ดิน
ให้กับนายทุนที่อยู่ใกล้ในสังคมเมืองและหันมานิยมวัตถุมากขึ้น ขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
ดังแต่ก่อน สิ่งเหล่านี้คือ สิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปที่เกิดขึ้นในชุมชนไทยเป็ง บ้านคิล้ง

ประคอง เอี่ยมศิริ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาลักษณะของสังคมเกษตรกรรม
ในช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนผ่านจากการผลิตเพื่อยังชีพไปสู่การผลิตเพื่อการตลาด โดยมุ่งที่จะ
ศึกษาถึงเงื่อนไขที่ทำให้ชุมชนยังคงมีการทำนาปลูกข้าว เป็นกิจกรรมการผลิตหลักสืบเนื่องกันมา
ซึ่งดำเนินไป ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะทางกายภาพของชุมชน
จากการศึกษาพบว่า ลักษณะทางกายภาพและระบบนิเวศของชุมชนนับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการทำนา
ปลูกข้าว ทั้งนี้เพราะชุมชนตั้งอยู่บนที่ราบลุ่ม แม่น้ำบางปะกง สภาพของดินมีความสมบูรณ์
ประกอบด้วยปัจจัยทางภูมิอากาศในท้องถิ่นก็มีความเหมาะสม ต่อมาได้มีการปรับปรุงทางกายภาพ
ของชุมชน โดยการสร้างเส้นทางคมนาคมและระบบชลประทาน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การ
ทำนาปลูกข้าวประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นและยังพบว่า สภาพสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนซึ่งมี
การเชื่อมโยงกับสังคมเมืองได้ส่งผลให้ราคาผลผลิตค่อนข้างสูง การจำหน่ายสู่ตลาดเป็นไปอย่าง
สะดวกในขณะที่ต้นทุนการผลิตข้าวในชุมชนต่ำ ทั้งนี้เพราะมีการพึ่งพากันทางด้านทุนและปัจจัย
การผลิตต่างๆ รวมทั้งการที่ชาวบ้านสามารถพึ่งพาทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อการดำรงชีพได้อีกด้วย
เงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ แบบแผนของวัฒนธรรมชุมชนที่มีการถ่ายทอดระหว่างสมาชิก
ในชุมชน ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่งผลให้เกิดบูรณาการและการผลิตซ้ำทางด้าน
ความรู้และทักษะในการทำนาปลูกข้าวสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

มนัส ใจพันธ์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจของการขายที่ดินที่มีต่อเกษตรกรเจ้าของที่ดิน : กรณีศึกษา อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่าสาเหตุการขายที่ดินที่สำคัญที่สุดได้แก่ ได้รายได้ดีกว่าเก็บไว้ทำการเกษตร รองลงมาคือต้องการเงินไปชำระหนี้และอยากได้เงินไว้ซื้อ สิ่งที่ต้องการตามลำดับ สำหรับรูปแบบเงินที่ได้จากการขายที่ดินพิจารณาตามมูลค่าเฉลี่ยของเงินที่ใช้ไปส่วนใหญ่ก็เก็บรวบรวมไว้กับสถาบันการเงิน รองลงมาคือปลูกและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ซื้อที่ดินใหม่และลงทุนนอกภาคการเกษตรตามลำดับ โดยพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก การเก็บออมและการใช้จ่ายเงินเพื่อชำระหนี้ ภายหลังการขายที่ดินมากกว่าก่อนขายที่ดินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการลงทุนในภาคการเกษตรกลับปรากฏว่าพฤติกรรมก่อนขายที่ดินและหลังจากขายที่ดิน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับผลกระทบทางด้านสังคมด้านสุขอนามัย การศึกษาหลังจากการขายที่ดินครัวเรือนส่วนใหญ่ดีขึ้นในขณะที่การยอมรับในสังคมและความประพฤติกของสมาชิกในครัวเรือน ส่วนใหญ่ยังคงเหมือนเดิม

โคม ศรีดาว (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงมูลค่าของที่ดินที่ใช้ในการเกษตรในเขตพื้นที่รอบเมืองเชียงใหม่ : การวิเคราะห์ราคาขาย พบว่าหากไม่นำพื้นที่ดินรอบในเขตเมืองเชียงใหม่ไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรแล้ว ต้นทุนค่าเสียโอกาสของที่ดินดังกล่าว นั้น มีค่าสูงกว่าผลตอบแทนสุทธิที่ได้จากการเกษตรถึง 37 เท่า นี้ถือได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เจ้าของที่ดินการเกษตรมีแนวโน้มที่จะขายที่ดินมากขึ้น จากลักษณะการกระจายตัวของฟาร์มที่อยู่ในเขตรอบเมืองเชียงใหม่มีลักษณะที่เป็นฟาร์มขนาดเล็ก เกษตรจะอาศัยการทำงานนอกฟาร์มเป็นแหล่งเสริมรายได้ที่สำคัญ ถึงแม้มูลค่าที่ดินที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ในการเกษตรจะมีผลกระทบต่อมูลค่าของที่ดินในเขตนี้เล็กน้อยก็ตาม นโยบายที่จะนำมาใช้ในการรักษาพื้นที่ที่อยู่ในเขตรอบเมืองเชียงใหม่ให้เป็นพื้นที่สีเขียวต่อไปตามนโยบายของผังเมืองนั้น ประการแรกควรที่จะพยายามให้มูลค่าในส่วนนี้มีมากขึ้น โดยอาศัยมาตรการยกระดับราคาผลผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้นควบคู่ไปกับการควบคุมราคาปัจจัยการผลิตให้อยู่ในระดับที่เป็นธรรมแก่เกษตรกรมากขึ้น ประการที่สองควรมีมาตรการทางด้านกฎหมาย โดยการออกกฎ ระเบียบข้อบังคับและบทลงโทษเพื่อรักษาพื้นที่เหล่านี้ไว้ให้เป็นพื้นที่สีเขียว ตามการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ดินในผังเมืองรวมของเมืองเชียงใหม่

ขจรรัชช วัลลิโกดม (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงปัจจัยและสาเหตุที่เกี่ยวข้องอันเนื่องจากการขายที่ดิน ศึกษาเฉพาะกรณี ชาวนาในตำบลบางพระครู อำเภอนครหลวง จังหวัดอยุธยา ระหว่าง พ.ศ. 2535-2538 พบว่าชาวนาบ้านบางพระครูต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ จากการทำนา อาทิเช่น ฝนตกไม่ตามฤดูกาล การเปลี่ยนแปลงฤดูกาลธรรมชาติ ปัญหาจากหนี้สิน ปัญหาจากการถือครองที่ดิน ปัญหาการกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุน การงานของที่ดิน ปัญหาจากผลผลิตตกต่ำ ฯลฯ

เป็นต้น จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้นพบว่าปัจจัยที่ทำให้ชาวบ้านบางพระครู ต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมายนั้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความต้องการขายที่ดิน เนื่องจากปัจจุบันการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาความเจริญสู่ชนบทในรูปแบบต่าง ๆ ได้พัฒนาสู่ชุมชนหมู่บ้านบางพระครู ทำให้ความต้องการในที่ดินมีจำนวนสูงขึ้น ประกอบกับการขยายตัวในด้านอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย มีเพิ่มมากขึ้นตลอดระยะเวลา 5-6 ปี ที่ผ่านมา การซื้อขายที่ดินมีอัตราความต้องการสูงมาก พื้นที่ทำนาในอดีตเคยเป็นของชาวบ้าน ปัจจุบันได้ตกเป็นของนายทุนเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งโรงงานอุตสาหกรรมได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก แรงงานหนุ่มสาวที่เคยเป็นแรงงานสำคัญของครอบครัว เมื่อไม่มีที่ทำนาจึงพากันออกขายแรงงานตามโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ในตัวจังหวัด ในกรุงเทพฯ สิ่งต่างๆเหล่านี้จึงเป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ในครอบครัว ชุมชน ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลง บทบาทและหน้าที่ การรับเอาวัฒนธรรมใหม่ๆ จากภายนอกเข้าสู่ชนบท ทำให้วัฒนธรรมเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทางด้านประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อในชุมชน ซึ่งผลกระทบนี้จะสามารถเห็นได้ชัดเจนในระบบครอบครัวและเครือญาติ จากที่เคยอาศัยอยู่ร่วมกันในครัวเรือน ความสัมพันธ์ของเครือญาติ ทำให้เกิดการห่างเหินในประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อที่เคยมีอยู่ในชุมชนลดบทบาทลงซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นเพราะแรงงานสำคัญของคนกลุ่มนี้ ได้นำเอาตัวอย่างวัฒนธรรมภายนอกเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมเดิมอย่างค่อยเป็นค่อยไป

ญาติ สรประไพ (2538 : บทคัดย่อ) ได้การศึกษาสังคมและวัฒนธรรมชาวสวนที่ตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่าเป็นกลุ่มคนไทยที่ได้ตั้งหลักฐานทำมาหากินมา ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ถึงขณะนี้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 400 ปี ในขณะที่สมัยก่อนยังไม่มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยและวิทยาการที่ก้าวหน้า ชาวสวนก็สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสติปัญญาปรับปรุง วิธีการทำสวนและปรับปรุงพันธุ์พืชตลอดมา จนมีผลผลิตที่เอื้ออำนวยในชื่อของ "ทุเรียนเมืองนนท์" การจัดระเบียบสังคมที่มีพื้นฐานจากพุทธศาสนาที่สำคัญคือชาวสวนมีระบบครอบครัวเครือญาติที่แน่นแฟ้น เกรงครัดต่อการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี โดยยึดถือระบบ "ผู้ใหญ่-ผู้น้อย" สอดคล้องกับการทำมาหากินที่ใช้แรงงานในครอบครัวและชุมชนที่ควบคุมสังคมอีกชั้นหนึ่ง

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดแก่ชาวสวนที่สำคัญคือการพัฒนาประเทศของรัฐบาล ซึ่งกำหนดโดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 โดยจะสิ้นสุดใน พ.ศ.2539 แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯแทบทุกฉบับมีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ โดยหวังว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้การเร่งรัดพัฒนาโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มผลผลิตส่งเป็นสินค้าออกเกิดการขยายเมืองโดยรอบกรุงเทพฯ ได้ทำลายสวนผลไม้ มีการถมคูคลอง เฉพาะพื้นที่ในจังหวัดนนทบุรี ที่เป็นพื้นที่สวนบริเวณกว้างขวางได้เปลี่ยนแปลงเป็นโรงงานอุตสาหกรรม หมู่บ้านจัดสรร

ศูนย์การค้าและอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ระบบนิเวศน์ขาดความสมดุล ส่งผลกระทบต่อการทำสวนโดยตรง ชาวสวนจึงได้เปลี่ยนไปประกอบอาชีพอย่างอื่น ส่วนที่พอทำสวนต่อไปได้ก็ต้องเปลี่ยนแปลงการทำสวนทุเรียนเป็นการขยายพันธุ์ไม้เพื่อจำหน่ายเป็นกิ่งพันธุ์ ได้ผลผลิตเล็กๆ น้อยๆ จากสวนเป็นรายได้ ส่วนสังคมและวัฒนธรรมก็ได้รับผลกระทบกระเทือนไปด้วย ทำให้ระบบครอบครัวเครือญาติมีบทบาทน้อยลง มีทัศนคติค่านิยมที่เห็นว่าอาชีพทำสวนเป็นงานลำบาก งานที่ต่ำ ถูกหลานชาวสวนจึงพากันเรียนหนังสือสูงขึ้น และไม่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเช่นเดียวกับบรรพบุรุษ สิ่งที่น่าสังเกตสำหรับ การศึกษาคครั้งนี้คือ ชาวสวนที่ตำบลบางขนุนมีความสามารถพึ่งตนเอง ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต และสามารถผสมผสานการทำสวนตามแบบประเพณีกับการเลือกใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ผู้หญิงชาวสวนมีบทบาท ในการทำสวนและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ได้จนถึงขณะนี้ คงจะไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นเพราะเหตุใดเหตุหนึ่งที่มีผลกระทบให้สังคมและวัฒนธรรมชาวสวนเสื่อมสลาย แต่จะเป็นเครื่องประกอบการพิจารณา อย่างหนึ่งว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้คำนึงถึงพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาอย่างมากตามมาซึ่ง แต่ละปัญหาจะสลับซับซ้อนและเกี่ยวโยงกัน จนยากจะแก้ไข

สุริยา รักการศิลป์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการลงทุนของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ จากรายรับที่ได้จากการขายที่ดิน พบว่าปีที่มีการขายที่ดินมากที่สุดคือ พ.ศ. 2532 โดยมีสาเหตุสำคัญ 2 ประการคือ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร อีกต่อไป และเกษตรกรต้องการ หารายได้จากการขายที่ดินซึ่งมีราคาสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เงินที่ได้รับจากการขายที่ดินจะถูกนำไปจ่ายในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ นำไปฝากธนาคารเพื่อหวังผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยเงินฝาก ซื้อที่ดินแปลงใหม่ ซื้อเครื่องใช้ภายในบ้าน และให้เงินแก่ลูกหลาน ซ่อมแซมหรือสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ ลงทุนเปิดร้านหรือซื้อรถยนต์รับส่งผู้โดยสาร ให้เงินกู้แก่เพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้อง ส่วนผลกระทบที่เกิดจากการขายที่ดินพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น มีหนี้สินน้อยลง เกษตรกรน้อยรายย้ายถิ่นฐานที่อยู่ ในเรื่องของการประกอบอาชีพ จำนวนหนึ่งในสามของเกษตรกรที่ให้สัมภาษณ์ได้เปลี่ยนอาชีพใหม่ โดยส่วนใหญ่เปลี่ยนไปประกอบอาชีพซึ่งเคยทำเป็นงานพิเศษก่อนที่จะมีการขายที่ดิน เกษตรกรบางรายเปิดร้านค้าและขับรถยนต์รับจ้าง มีเกษตรกรน้อยรายที่เปลี่ยนอาชีพเป็นผู้รับจ้างทั่วไป และพบว่าผู้ซื้อนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ในการประกอบธุรกิจ การเก็งกำไร ให้ผู้ขายใช้และให้เช่าตามลำดับ

ชลิต ชัยครรชิต (2538 : 8 – 16) ได้ศึกษาพัฒนาการชุมชนโบราณและการตั้งถิ่นฐาน ผลการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมจะมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งถิ่นฐาน เพราะมนุษย์จะต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคม

ไมเคิล มอร์แมน (Michael Moreman, 1968) ได้ศึกษาชุมชนหมู่บ้านไทลื้อที่บ้านปิง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในเรื่อง Agricultural change and peasant choice in Thai Village พบว่ามีการทำนาปลูกข้าวโดยขึ้นอยู่กับลักษณะสิ่งแวดล้อมในชุมชนและปริมาณของน้ำในฤดูกาลทำนาเป็นสำคัญ ซึ่งมีแบบแผนที่ต่างกันไป เช่น บริเวณแม่น้ำลาว เป็นที่ลุ่มจะถูกน้ำท่วมเสมอ จึงมักจะทำนาดำและไถด้วยควาย ส่วนที่สูงขึ้นมาจะเป็นการทำน่าน้ำฝน มีการท่อน้ำแบบเหมืองฝายโดยจะทำทั้งนาดำและนาหว่าน มีการใช้รถไถเข้ามาช่วยด้วย สำหรับในที่สูงหรือที่บุกเบิกใหม่จะเป็นแบบนาป่าซึ่งคล้ายกับการทำข้าวไร่ Moerman โดยได้ชี้ให้เห็นว่า ความแตกต่างของพื้นที่ดังกล่าว จะส่งผลต่อรูปแบบของการทำนาปลูกข้าวและยังเชื่อมโยงไปถึง การจัดระเบียบทางสังคมของชุมชนระหว่างกำนันที่เป็นเจ้าของรถไถกับชาวบ้าน รวมไปถึงสภาพทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ยังคงมีการบริโภคข้าวเหนียวและการร่วมมือกันใช้แรงงานในช่วงฤดูกาลผลิตดังกล่าว ต่อมา อรุณ ศรีประเสริฐ (2516) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของที่นา ไร่ อ้อย และป่าไม้ กับภูมิประเทศในพื้นที่บางอำเภอของจังหวัด ราชบุรี กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี และสรุปให้เห็นว่า สภาพภูมิประเทศที่มีความสูงแตกต่างกันจะมีผลต่อการใช้ที่ดินสำหรับการปลูกพืชแต่ละชนิดที่ต่างกัน กล่าวคือ พื้นที่ความสูงระดับ 1-10 เมตร จะเหมาะสมกับการนำนาปลูกข้าวมากที่สุด พื้นที่ระดับ 10-20 เมตร สำหรับเป็นที่นาและไร่อ้อย ส่วนพื้นที่ความสูงระดับ 20-30 เมตร เหมาะแก่การปลูกพืชไร่อย่างเดียว และพื้นที่ระดับ 30 เมตรขึ้นไป เหมาะสำหรับเป็นป่าไม้มากที่สุด

โคนาร์ด คิงชิล (Konard Kingshill, 1976) ได้ศึกษาในเรื่อง “KU DANG the red tomb a village study in Northern Thailand 1954- 1974” เป็นการศึกษาชุมชนหมู่บ้านทุ่งแดง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีเศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนขึ้นอยู่กับเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาปลูกข้าว มีการพัฒนาระบบชลประทานแบบเหมืองฝายโดยชาวบ้านร่วมกันเลือกบุคคลในชุมชนขึ้นเป็นผู้นำ เพื่อดูแลและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการใช้น้ำในช่วงฤดูกาลผลิตของชุมชน KINGSHILL โดยได้ชี้ให้เห็นว่า แต่เดิมนั้นมีการทำนาปีโดยการปลูกข้าวเหนียวไว้บริโภคในครัวเรือน หรือร่วมพิธีกรรมของชุมชนแต่ต่อมาได้มีการปรับตัวเพื่อการทำนาปรังหรือการปลูกพืชครั้งที่สอง เพื่อการแสวงหากำไรและเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนมากขึ้น และพบว่าชาวบ้านมีความพยายามที่จะปลูกเศรษฐกิจระยะสั้นที่ให้ผลตอบแทนสูง ในพื้นที่ภายหลังการทำนาปีแล้ว เช่น ยาสูบ กระเทียม มะเขือเทศ ถั่วเหลือง เป็นต้น มีการปลูกถ่ายพันธุศาสตร์ทำให้ผลผลิตสูง โดยจะออกสู่ตลาดในช่วงเดือนกรกฎาคม ปัจจัยดังกล่าวทำให้ระบบความสัมพันธ์ทางสังคม - เศรษฐกิจของชุมชนเปลี่ยนไป มีการซื้อขายที่ดินอันเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญกันมากขึ้น มีรูปแบบการเช่าที่ดินระหว่างกลุ่มเครือญาติ คนในชุมชนหรือต่างชุมชนในอัตราค่าตอบแทนหรือการแบ่งผลผลิตที่

ต่างกันไป รวมทั้งมีการเคลื่อนย้ายแรงงาน โดยเฉพาะเยาวชนที่มีการศึกษาออกไปทำงานกัน ภายนอกชุมชนกันมากขึ้นอันเป็นผลมาจากความสะดวกในการคมนาคมจากการพัฒนาของรัฐในช่วงเวลาที่ผ่านมา

ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม – เศรษฐกิจนั้น ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องในสังคมชนบทซึ่งมีพื้นฐานขึ้นอยู่กับเกษตรกรรม ปრაฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนหมู่บ้านนั้น จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของการเปลี่ยนผ่านจากการผลิตเพื่อการชีพไปสู่การผลิตเพื่อใหม่ที่ให้ผลตอบแทนสูง ทำให้เกิดการปรับตัวของหน่วยหรือสถาบันทางสังคมในชุมชนหลายลักษณะด้วยกัน เช่น จากการศึกษาของ Paul Lightfoot และ Theodore Fuller (1984) ในเรื่องวงจรของการอพยพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้ทำการศึกษาชุมชนชาวนาที่บ้านอาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นหมู่บ้านยากจนและมีอัตราการเคลื่อนย้ายแรงงานในชุมชนสูงมาก และพบว่าแต่เดิมมีการทำนาปลูกข้าว เป็นเศรษฐกิจหลักพื้นฐานสืบทอดกันมา โดยเป็นการทำน่าน้ำฝนเพียงปีละครั้ง ดังนั้นผลผลิตและรายได้จึงขึ้นอยู่กับสภาพธรรมชาติในแต่ละปี รวมไปถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น การใช้แรงงานร่วมกันในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเครือญาติและเพื่อนบ้าน ปริมาณของสินค้าที่อยู่ในระบบและนอกระบบจากชุมชน เช่น พืช สหกรณ์ หรือธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น ผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่ดึงดูดและผลักดันให้เกิดการอพยพแรงงานของชุมชน คือ การเพิ่มขึ้นของประชากร ความเจริญของคมนาคม การศึกษา การกระจายของสื่อมวลชน ทำให้เกิดโอกาส ความรู้ และช่องทางในการแสวงหารายได้ของครัวเรือน โดยการอพยพไปทำงานทำต่างชุมชน ในตัวเมือง และในกรุงเทพ ฯ ทำให้ครัวเรือนมีรายได้สูงขึ้น พอที่จะซื้อเครื่องจักรจำพวกรถไถ เครื่องสูบน้ำ เพื่อทดแทนการขาดแคลนแรงงานในช่วงฤดูกาลผลิต เครื่องจักรเหล่านั้น จึงเข้ามาแทนที่เครื่องมือแบบเดิมและแทนแรงงานของสัตว์ในการทำนาปลูกข้าว โดยสัตว์จะเลี้ยงไว้เพื่อการจำหน่ายเพียงอย่างเดียว ปრაฏการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้างของครอบครัว การจัดระเบียบทางสังคมของชุมชน การยึดถือในขนบธรรมเนียมประเพณี และยังคงแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางเศรษฐกิจของชาวบ้านในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นอีกด้วย

แจ็ควอส (Jacques Amyot, 1976) ได้ศึกษาเรื่อง Village Ayutthaya Social and Economic Condition of rural Population in Central Thailand โดยเปรียบเทียบชุมชนหมู่บ้าน 3 แห่ง ที่ดำเนินวิถีชีวิตด้วยการทำนาปลูกข้าวในจังหวัดอยุธยา และพบว่า ปัจจัยที่ทำให้สภาพเศรษฐกิจ สังคมของชุมชนหมู่บ้านดังกล่าวมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ลักษณะคุณภาพของดินในแต่ละชุมชน สภาพภูมิอากาศ และปริมาณน้ำฝนประจำปี อีกทั้งประสิทธิภาพ ระบบการชลประทานของรัฐ ซึ่งส่งผลให้เกิดความแตกต่างของพืชที่ปลูก

เงื่อนไขของการใช้ที่ดิน เช่น ปริมาณการถือครองที่ดิน การเช่า การแบ่งมรดกในเครือญาติ รวมไปถึงการใช้แรงงาน ในการทำนาปลูกข้าวของชุมชน Jacques Amyot และได้สรุปปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนไว้โดยสังเขปดังนี้

1. ชาวนามีความพยายามที่จะปลูกข้าวซึ่งเป็นผลผลิตหลักของชุมชนในทีละครัวเรือนที่ถือครองที่ดินได้เพียงพอที่สามารถที่จะทำกำไรได้มาก แต่ความเป็นจริงแล้วยังมีบางครัวเรือนที่ถือครองที่ดินได้น้อย หรือ ไม่มีเลย จึงต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น อันมีผลต่อการใช้แรงงาน การเช่าที่ดิน และรายได้จากผลผลิตของการทำนาปลูกข้าวในชุมชนอีกด้วย
2. การศึกษาน้อย ทำให้ชาวนาขาดแคลนความรู้ที่จะปรับปรุงการผลิตทางการเกษตรกรรม หรือการแสวงหาทางเลือกอื่น ๆ การศึกษาของโรงเรียนในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวนา ไม่มีการฝึกฝนอาชีพในการทำนา ปลูกข้าว และเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่มีความเอาใจใส่แต่อย่างใด
3. ไม่มีการใช้ที่ดินแบบเข้มข้น เพื่อการผลิตของชาวนา เนื่องจากเป็นการผลิตที่สืบเนื่องกันตามประเพณียึดถือและเชื่อมั่นในเทคโนโลยีแบบเดิม ชาวนาขาดความสนใจที่จะปลูกพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ นอกจากข้าว ทั้งนี้เพราะบางส่วนเป็นที่นาเช่า ชาวนาจึงไม่กล้าลงทุนหรือทำกิจกรรมใดๆ เช่นการปลูกไม้ยืนต้น หรือการปรับปรุงพื้นที่นา เป็นต้น นอกจากนี้แบบแผนของความร่วมมือในชุมชนก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นปัจเจกชนมากยิ่งขึ้น
4. ไม่มีอุตสาหกรรมในท้องถิ่นขึ้นมารองรับแรงงานในชุมชน ทำให้เกิดการวางแผนงานตามฤดูกาล และนอกฤดูกาล เป็นผลให้ชาวนามีรายได้ต่ำ ความไม่สะดวกในการคมนาคม ทำให้ผลผลิตออกสู่ตลาดได้ลำบาก ประกอบกับชาวนาบางส่วนไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน จึงไม่สามารถที่จะมีทุนหรือเงินทุนเพื่อการทำนาปลูกข้าวอย่างมีประสิทธิภาพได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา: กรณีศึกษา การใช้ที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ในตำบลลาดดาบฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แบบแผนการถือครองที่ดิน สาเหตุของการของการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ที่ดินของชาวนา วิธีการดำเนินชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนแปลงไป ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 - 2551 และผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากตำราเอกสารที่เกี่ยวข้อง วารสารและงานวิจัย เพื่อกำหนด กรอบแนวคิด การวิจัย และกำหนดรูปแบบการวิจัยโดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลและการค้นคว้าจากเอกสาร ได้แก่

1. เอกสารทางวิชาการ ได้แก่ ตำรา บทความ วารสารหรือเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวกับการใช้ที่ดิน เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของชาวนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาจากวิทยานิพนธ์และงานวิจัยอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวคิดการศึกษาและใช้ประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้รู้ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ชาวนา ในหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลาดดาบฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม รวมทั้งสิ้น 14 คน

การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่กำหนดไว้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์ทั้งที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

3. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้รวบรวมข้อมูลจะเข้าไปสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มประชากรเป้าหมายในการศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ที่กำหนดขึ้น เพื่อแสวงหาความรู้หรือข้อมูลที่จะใช้ในการวิจัยโดยตรง

- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน คือ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่มีในชุมชน เช่น การทำบุญที่วัด การเลือกตั้ง หรืองานเทศกาลต่างๆที่จัดขึ้นในพื้นที่

- การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ผู้วิจัยได้สัมผัสใกล้ชิดและเฝ้าสังเกตพฤติกรรมตลอดจนปรากฏการณ์ต่างๆ โดยไม่ทำให้ผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) รู้ตัวเพื่อสังเกตความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ของคนในชุมชน รวมทั้งวิถีการดำรงชีวิตตลอดจนประเพณีและความเชื่อต่างๆในชุมชน

4. การสำรวจชุมชน เป็นการสำรวจเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชน เป้าหมายของการวิจัยนี้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในด้านต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนค่านิยม ความเชื่อและความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชน เพื่อนำมาประกอบในการอธิบายและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยมีรายละเอียดในการสำรวจชุมชน ดังนี้

- ลักษณะของประวัติข้อมูลชุมชน (Community Profile) ได้แก่ ชื่อชุมชน คือ หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ชื่อตำบล ผู้ใหญ่ กำนัน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล

- ลักษณะโดยทั่วไปของตำบล ได้แก่ สภาพที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ ขนาดจำนวนประชากร แบบแผนทางเศรษฐกิจ และระบบการคมนาคม

- แบบแผนการเกษตรตามฤดูกาล ได้แก่ ลักษณะที่ดิน สภาพภูมิอากาศ ฤดูกาล ผลผลิต และวิถีกรรมทางการเกษตร

- ลักษณะชุมชน

- ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ และศาสนา

- ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ แบบแผนอาชีพแหล่งที่มาของรายได้

- สถานการณ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ น้ำดื่ม น้ำใช้ แหล่งน้ำ การกำจัดขยะ

- สภาวะทางสุขภาพ ได้แก่ ปัญหาสุขภาพที่สำคัญ โรคภัยไข้เจ็บ การป้องกันโรคและการควบคุมโรค

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling Procedures) ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมดจำนวน 14 คน ประกอบด้วย

- **กลุ่มผู้รู้** ได้แก่ ผู้อาวุโส และผู้มีความรู้ความสามารถ อันเป็นที่ยอมรับนับถือของชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชุมชน บริบทชุมชน และวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน จำนวน 4 ท่าน

- **กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง** นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียน เจ้าหน้าที่อนามัย เจ้าอาวาสวัด จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) แบบสังเกต(Observation Form) และแบบสำรวจชุมชน สมุดบันทึก กล้องถ่ายภาพ เทปบันทึกเสียง

ในการดำเนินการสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

1. โดยการศึกษาหาความรู้จากหนังสือ วารสาร เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดขอบข่ายการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดเอาไว้
3. สัมภาษณ์ บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีความรู้ความชำนาญตลอดจนมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้ที่ดิน และผลกระทบจากการใช้ที่ดิน เพื่อนำมาประกอบเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
4. การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง โดยมีประเด็น โครงสร้างของคำถามที่สามารถครอบคลุมในทุกประเด็นที่เกี่ยวกับภูมิหลังของประชากร เป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่าง สภาพทั่วไปของชุมชน หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ในตำบลลานตากฟ้า แบบแผนการถือครองที่ดิน สาเหตุและวิถีการดำเนินชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา
5. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และสำนวนของภาษาที่ใช้แบบสัมภาษณ์
6. นำร่างแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เป็นไปตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะ

7. ดำเนินการเรียบเรียงและจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ที่ทำการวิจัย ได้แก่ ชาวบ้านหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลานตากฟ้า อํานครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล(Data Collection) การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพในการวิจัยนี้ ได้แก่ การปฏิบัติการภาคสนามและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ทั้งนี้ โดยการดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลดังนี้

- ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากภาคสนามทั้งหมด คือ ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการบันทึกคำสัมภาษณ์ลงในเครื่องบันทึกเสียง หรือโดยการจดบันทึกตามความเหมาะสม ส่วนการสังเกตใช้การจดบันทึกและการถ่ายภาพประกอบซึ่งรวมทั้งการสำรวจชุมชนตามแนวทางการสำรวจที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น

- ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้เพื่อนำมาศึกษาตามขอบเขตด้านเนื้อหา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วนของงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวิธีการเก็บข้อมูลโดยการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลโดยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช เป็นผู้ออกหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ

- โรงเรียนวัดลานตากฟ้า เพื่อขอข้อมูลและสัมภาษณ์
- สถานีอนามัยตำบลลานตากฟ้า เพื่อขอข้อมูลและสัมภาษณ์
- องค์การบริหารส่วนตำบลตากฟ้า เพื่อขอข้อมูลและสัมภาษณ์
- วัดลานตากฟ้า เพื่อขอข้อมูลและสัมภาษณ์
- กำนัน เพื่อขอข้อมูลและสัมภาษณ์
- ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขอข้อมูลและสัมภาษณ์

2. นำแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ที่ตรวจสอบและได้ทำการแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้ว ลงเก็บข้อมูลในภาคสนาม

3. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

4. นำข้อมูลที่รวบรวมมาได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดทำข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งหมดที่รวบรวมไว้ไปจัดระบบตามขอบเขตด้านเนื้อหา

2. ถอดความที่ได้จากการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกเสียง โดยสรุปสาระสำคัญแยกตามประเด็นต่างๆตามที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตเนื้อหา
3. นำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกในระหว่างการสัมภาษณ์(ถ้ามี) มาสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา
4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของภาพรวมทั้งจำแนกตามขอบเขตด้านเนื้อหา
5. นำข้อมูลที่ตรวจสอบและจัดหมวดหมู่แล้วทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์โดยจำแนกประเด็นหลักตามขอบเขตด้านเนื้อหา

การตรวจสอบข้อมูล โดยคำนึงถึงคุณภาพของข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและสมบูรณ์ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลและตรวจสอบความครบถ้วนและคุณภาพของข้อมูล รวมทั้งผลสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Method) ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบข้อมูล 2 วิธี ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านเวลา(Time Triangulation) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและข้อมูลที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างเวลา โดยหากเวลาแตกต่างกันข้อมูลที่เก็บได้จะเหมือนกันหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูล

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านระเบียบวิธี (Methodological Triangulation) โดยใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆหลายๆวิธี เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน สำหรับการศึกษาวิจัยนี้ ใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งหากข้อมูลที่ได้มามีความแตกต่างหรือขัดแย้งกัน ผู้วิจัยจะเข้าไปรวบรวมข้อมูลที่ได้ทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่าเป็นข้อมูลที่เหมือนกันและน่าเชื่อถือ ถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องแล้ว หลังจากนั้นนำผลการศึกษามาเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการเขียนรายงานการวิจัยเชิง พรรณนา (Descriptive Method) ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา(Descriptive Method) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยขั้นตอนแรกโดยการจัดระบบของข้อมูล แล้วทำการแยกประเภทของข้อมูลตามประเด็นของกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยที่กำหนดไว้ และทำความเข้าใจข้อมูลต่างๆที่รวบรวมมาได้ โดยวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้ศึกษามาอย่างละเอียดตามการวิเคราะห์ดังนี้ คือ การนำข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่ ข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์เอกสาร ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล เป็นต้น

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. ก่อนที่ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนั้น ต้องตรวจสอบความเที่ยงของข้อมูล เพื่อยืนยันว่าได้ข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน มีความหลากหลายเพียงพอสำหรับเรื่องที่จะวิจัย เมื่อได้แล้วจึงนำข้อมูลนั้นๆ ไปวิเคราะห์ต่อไป
2. การพิจารณาถึงแหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่ พิจารณาถึงความสม่ำเสมอของข้อมูลที่ได้มาในเวลาที่แตกต่างกันแต่เป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งมีแหล่งข้อมูลที่สำคัญดังนี้ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลลาดานตากฟ้า โรงเรียนวัดลาดานตากฟ้า สถานีอนามัย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้รู้ในหมู่บ้าน ชาวนา รวมทั้งข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่สำคัญเพื่อใช้ในการวิเคราะห์
3. ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลนั้นว่ามีความสำคัญต่อการตรวจสอบข้อมูล โดยการตรวจสอบการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงเวลาแล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ(Social Survey Research) เพื่อศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา ในหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ในตำบลลาดานตากฟ้า โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling Procedures) ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ มีจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 70 คน ตามเกณฑ์การกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ R.V. Krejcie และ D.W.Morgan ซึ่งประกอบด้วย

- **กลุ่มชาวนาที่ใช้ที่ดิน** การขายที่ดิน ให้เช่าที่ดิน จำนวนที่ดิน และการเช่าที่ดินจากนายทุน ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบ Accidental Random Sampling

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้มี 1 ชุด ได้แก่

แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มชาวนาที่ใช้ที่ดิน ในหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลาดานตากฟ้า โดยแบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1	ภูมิหลังของเกษตรกร
ส่วนที่ 2	แบบแผนการถือครองที่ดิน และสภาพทางเศรษฐกิจสังคม
ส่วนที่ 3	ข้อมูลเกี่ยวกับการขายที่ดิน
ส่วนที่ 4	ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดิน

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณา 2 ประเด็น คือ การกำหนดน้ำหนักของคำถามประเด็นหลัก และประเด็นย่อยเหมาะสมหรือไม่ และข้อความในเครื่องมือสอดคล้องกับประเด็นหลักและประเด็นย่อยหรือไม่ จากนั้นผู้วิจัยจะนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทุกคน มาหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) : Index of Item – Objective Consistency โดยมีสูตรการคำนวณ (ศุภมาส อังศุโชติ 2550:6 – 45) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

R แทนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1 = แน่ใจว่าข้อความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์และสอดคล้อง

-1 = แน่ใจว่าข้อความไม่เที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์และสอดคล้อง

0 = ไม่แน่ใจว่าข้อความไม่ตรงกันกับวัตถุประสงค์หรือไม่สอดคล้อง

ทั้งนี้ IOC ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปจึงจะถือว่าข้อความนั้นตรงตามประเด็นหลักและประเด็นย่อย หรือมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม แล้วจึงนำไปทดสอบ (Try out) กลุ่มประชากรเป้าหมายและนำมาปรับแก้อีกครั้ง และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ

1. การรวบรวมข้อมูลจากหนังสือและเอกสารต่างๆ (Documentary Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลทุติยภูมิ โดยส่วนใหญ่เป็นการทบทวน (Review Literature) รวมทั้งผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม (Questionnaire)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วนของงานวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ใช้แบบสอบถามที่ตรวจสอบและได้ทำการแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้วลงเก็บข้อมูลใน

ภาคสนาม

2. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้มาไปวิเคราะห์

การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ตรวจสอบความถูกต้องของคำถามแต่ละข้อคำถามเพื่อให้ได้คำตอบครบถ้วน รวมทั้งได้ตรวจสอบความสอดคล้องกับคำตอบในข้ออื่นให้ครบถ้วน

วิธีวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย โดยมีสูตรการคำนวณ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) คือ $\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา:กรณีศึกษาการใช้ที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ในตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 กลุ่มผู้รู้
- 1.2 กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 1.3 กลุ่มชาวนาที่ใช้ที่ดิน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 2.1 แบบแผนในการถือครองที่ดิน
- 2.2 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ที่ดิน
- 2.3 วิธีการดำเนินชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ พ.ศ. 2530 - 2551
- 2.4 ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดิน

ตอนที่ 3 ข้อสรุปที่ได้จากการค้นพบ

- 3.1 แบบแผนในการถือครองที่ดิน
- 3.2 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ที่ดิน
- 3.3 วิธีการดำเนินชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนแปลงไป ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 - 2551
- 3.4 ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดิน

ตอนที่ 1 สถานภาพของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มชาวนาที่ใช้ที่ดิน ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ผู้อาวุโสและผู้มีความรู้ความสามารถ อันเป็นที่ยอมรับนับถือของชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชุมชน บริบทชุมชน และวิธีการดำเนินชีวิตของชุมชน จำนวน 4 คน ได้แก่

1) นายปฐม สมเชื้อเวียง อายุ 81 ปี สมรสแล้ว มีบุตรจำนวน 5 คน นับถือศาสนาพุทธ อาชีพ ข้าราชการบำนาญ อดีตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดลานตากฟ้า รายได้ต่อเดือน 12,000 บาท และเป็นคนในพื้นที่โดยกำเนิด (สัมภาษณ์เมื่อ 28 ธันวาคม 2551)

2) นางพวง ทองประเสริฐ อายุ 81 ปี สมรสแล้ว มีบุตรจำนวน 7 คน นับถือศาสนาพุทธ อาชีพเกษตรกร (ทำนา) แต่ปัจจุบันไม่ได้ทำนาแล้วเนื่องจากต้องเลี้ยงหลาน ระดับการศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รายได้ต่อเดือนประมาณ 6,000 บาท จากการเลี้ยงหลานจำนวน 6 คน จากบุตร 3 คน และเป็นคนในพื้นที่โดยกำเนิด (สัมภาษณ์เมื่อ 20 กันยายน 2551)

3) นายเฮง ธงสีทอง อายุ 93 ปี สมรสแล้ว มีบุตรจำนวน 8 คน นับถือศาสนาพุทธ อาชีพเกษตรกร(ทำนา) แต่ปัจจุบันไม่ได้ทำงานเนื่องจากอายุมากแล้ว ระดับการศึกษา เรียนกับพระที่วัด พ้ออ่านออกเขียนได้ รายได้ต่อเดือน 2,000 บาท จากบุตร เพื่อนำไปซื้อของใช้ของรับประทานส่วนตัว เช่น ยานัตต์ หรือทำบุญต่างๆ และเป็นคนในพื้นที่โดยกำเนิด (สัมภาษณ์เมื่อ 8 พฤศจิกายน 2551)

4) นางอำพัน สวัสดิ์ อายุ 76 ปี สมรสแล้ว มีบุตรจำนวน 7 คน อาชีพ เกษตรกร (ทำนา) ปัจจุบันรับจ้างปลูกมะพร้าวและคั้นกะทิ มีรายได้ประมาณ 4,000 บาทต่อเดือน จากบุตร และจากงานดังกล่าว ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ และเป็นคนในพื้นที่โดยกำเนิด (สัมภาษณ์เมื่อ 8 พฤศจิกายน 2551)

สรุป จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ พบว่า มีอายุตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป เป็นเพศหญิง 2 คน และเพศ ชาย 2 คน มีอาชีพเกษตรกร (ทำนา)มาก่อน นับถือศาสนาพุทธ และมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 2,000 บาท ขึ้นไปและเป็นคนในพื้นที่โดยกำเนิด

1.2 กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดลานตากฟ้า เจ้าหน้าที่อนามัย เจ้าอาวาสวัดลานตากฟ้า พ่อค้าแม่ค้า

1) นายสันต์ สุภิเวก อายุ 60ปี สมรสแล้ว มีบุตร 4 คน นับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลลานตากฟ้า อาชีพเลี้ยงกุ้ง ทำสวนส้มโอ มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 40,000-60,000 บาท เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด (สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 15 พฤศจิกายน ๒๕๕๑)

ประสบการณ์ในการทำงาน

- กำนันตำบลลานตากฟ้า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 – 2551
- นายกองค้การบริหารส่วนตำบลลานตากฟ้า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 - 2555

2) นายชาญฤทธิ์ สุภิวะ อายุ 33 ปี สมรสแล้ว มีบุตร 1 คน นับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษา จบปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตำแหน่ง กำนัน และ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 อาชีพ รับเหมาก่อสร้าง โดยมีรายได้ต่อเดือน 30,000 – 40,000 บาท เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2551)

ประสบการณ์ในการทำงาน

- กำนันตำบลลานตากฟ้า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 - ปัจจุบัน

3) นายประสิทธิ์ สัมฤทธิ์วงศ์ อายุ 58 ปี สมรสแล้วมีบุตร 3 คน นับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 อาชีพ เกษตรกร(ทำนา) รายได้ต่อเดือน 30,000 บาท เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2551)

ประสบการณ์ในการทำงาน

- ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ตำบลลานตากฟ้า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 - ปัจจุบัน

4) นายวันชัย เต็งสุจริต อายุ 55 ปี สมรสแล้ว มีบุตร 1 คน นับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษา จบปริญญาตรี สาขา ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดลานตากฟ้า เงินเดือนปัจจุบัน 37,320 บาท ไม่ได้เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด แต่ย้ายมาเป็นครูใหญ่โรงเรียนวัดลานตากฟ้า เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2530 และที่อยู่ปัจจุบัน คือ หมู่ที่ 5 ซอยนาสร้าง 2 ถนนนาสร้าง ตำบลนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2551)

ประสบการณ์ในการทำงาน

- ครู โรงเรียนวัดปฐมทองสุทธาราม อ.กำแพงแสน จ. นครปฐม พ.ศ. 2516-2523
- อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านห้วยชัน อ.เมือง จ. นครปฐม พ.ศ. 2523 – 2530
- ครูใหญ่โรงเรียนวัดลานตากฟ้า อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม พ.ศ. 2530 – 2536
- อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดลานตากฟ้า อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม พ.ศ. 2537 – 2546
- ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดลานตากฟ้า อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม พ.ศ. 2546 – ปัจจุบัน

5) นางสาวนันทา วิริยะบุญ อายุ 59 ปี สถานภาพโสด นับถือศาสนาพุทธ มีพี่น้องทั้งหมด 7 คน เป็นบุตรคนที่ 4 ระดับการศึกษา ปริญญาตรี วิทยาลัยนครปฐม ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดลานตากฟ้า เงินเดือนปัจจุบัน 34,240 บาท เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2551)

ประสบการณ์ในการทำงาน

- ครู โรงเรียนตลาดรางกระทุ่ม อ. บางเลน จ.นครปฐม พ.ศ. 2514 - 2516
- ครู โรงเรียนบ้านคลองโยง อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม พ.ศ. 2516 – 2517

- ครูโรงเรียนวัดสำโรง อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม พ.ศ. 2517 - 2520

- ครูโรงเรียนวัดลานตากฟ้า อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม พ.ศ. 2521 – ปัจจุบัน

6) นายสมนึก พิมพา อายุ 59 ปี สมรสแล้ว มีบุตร 2 คน นับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาปริญญาตรี ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่อนามัยสาธารณสุขอาวุโส เงินเดือนปัจจุบัน 30,000 บาท ที่อยู่ปัจจุบัน 23/2-1 ต. โพรงมะเดื่อ อ. เมือง จ. นครปฐม ไม่ได้เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด (สัมภาษณ์เมื่อ 4 ตุลาคม 2551)

ประสบการณ์ในการทำงาน

- เจ้าหน้าที่อนามัยตำบลคลองเจ๊ก พ.ศ. 2517 - 2530

- เจ้าหน้าที่อนามัยตำบลไทยवास พ.ศ. 2530 - 2548

- เจ้าหน้าที่อนามัยตำบลลานตากฟ้า พ.ศ. 2548 – ปัจจุบัน

7) นายชำนาญ คงพากเพียร อายุ 36 ปี สมรสแล้ว มีบุตร 2 คน นับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ จากสถาบันวิทยาลัยการสาธารณสุขภาคใต้ จ. ยะลา ตำแหน่ง เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน เงินเดือนปัจจุบัน 19,800 บาท ที่อยู่ปัจจุบัน 49/1 หมู่ที่ 2 ต. แหลมบัว อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม ไม่ได้เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด (สัมภาษณ์เมื่อ 4 ตุลาคม 2551)

ประสบการณ์ในการทำงาน

- เจ้าพนักงานสาธารณสุขอนามัย ต. วัดละมุด อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม พ.ศ. 2537–2547

- เจ้าพนักงานสาธารณสุขอนามัย ต. ลานตากฟ้า อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม พ.ศ. 2547- ปัจจุบัน

8) นางสาววรรณนัช นกทอง อายุ 30 ปี สมรสแล้ว มีบุตร 1 คน นับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาปริญญาตรีสาธารณสุขศาสตร์ จากสถาบันมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน ตำแหน่ง เจ้าพนักงานสาธารณสุข 6 ชำนาญงาน เงินเดือนปัจจุบัน 13,240 บาท ที่อยู่ปัจจุบัน 38/1 หมู่ที่ 3 ต. แหลมบัว อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม ไม่ได้เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด (สัมภาษณ์เมื่อ 4 ตุลาคม 2552)

ประสบการณ์ในการทำงาน

- เจ้าพนักงานสาธารณสุขอนามัย ต. บางระกำ อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม พ.ศ. 2542–2549

- เจ้าพนักงานสาธารณสุขอนามัย ต. ลานตากฟ้า อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม พ.ศ. 2549 - ปัจจุบัน

9) พระอธิการกิตติ กิตติวันโณ (อาจารย์น่วม) อายุ 71 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส วัดลานตากฟ้า บวชตั้งแต่เป็นเณรและได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส เมื่อปี พ.ศ. 2543 ปัจจุบัน

ที่วัดลานตากฟ้า มีพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 10 รูป (สัมภาษณ์เมื่อ 15 พฤศจิกายน 2551)

10) นางหนูเล็ก นุญชู อายุ 57 ปี สมรสแล้ว มีบุตร 3 คน นับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพ แม่ค้าขายของในตลาด (ร้านแรกในตลาด) โดยขายกับข้าว เครื่องดื่ม ก๋วยเตี๋ยว รายได้ต่อเดือน 20,000 บาท เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด (สัมภาษณ์เมื่อ 20 กันยายน 2551)

สรุปจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีเพศชาย จำนวน 7 คน เพศหญิง จำนวน 3 คน มีอายุระหว่าง 30 – 60 ปี สถานภาพการสมรส สมรสแล้ว จำนวน 7 คน หย่าร้าง 1 คน โสด จำนวน 1 คน และเป็นพระภิกษุ 1 รูป ทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 คน จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คน อนุปริญญา จำนวน 1 คน ปริญญาตรี จำนวน 5 คน รายได้ต่อเดือน จำนวน 40,000 – 60,000 บาท จำนวน 1 คน 30,000 – 40,000 บาท จำนวน 5 คน และ 10,000 – 20,000 บาท จำนวน 3 คน เป็นคนในพื้นที่โดยกำเนิด จำนวน 6 คน และเป็นคนนอกพื้นที่แต่มาทำงานในพื้นที่ จำนวน 4 คน

การวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มชาวบ้านที่ใช้ที่ดิน โดยการขายที่ดิน ให้เช่าที่ดิน จำนองที่ดิน หรือการเช่าที่ดินจากนายทุน ในหมู่ที่ 4 จำนวน 35 ครัวเรือน และหมู่ที่ 5 จำนวน 35 ครัวเรือน ของตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

สถานภาพของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1 จำนวนร้อยละของข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

	ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ	หญิง	42	60
	ชาย	28	40
	รวม	70	100
อายุ	31-40 ปี	18	25.71
	41-60 ปี	37	52.85
	มากกว่า 60 ปี	15	21.42
	รวม	70	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

	ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 4	37	52.85
	ประถมศึกษาปีที่ 6	15	21.42
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	13	18.57
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	5	7.14
	รวม	70	100
สถานภาพการสมรส	โสด	4	5.71
	สมรส	60	85.71
	หม้าย	6	8.57
	รวม	70	100
การนับถือศาสนา	พุทธ	70	100
เป็นคนพื้นที่โดยกำเนิด		70	100
อาชีพ	ทำนา	20	28.57
	ทำสวน	11	15.71
	ทำนาและทำสวน	30	42.85
	ทำนาและเลี้ยงสัตว์	9	12.85
	รวม	70	100
รายได้ต่อปี	50,001 – 100,000 บาท	25	35.71
	100,001 – 150,000 บาท	22	31.42
	150,001 – 200,000 บาท	10	14.28
	200,001 – 250,000 บาท	6	8.57
	250,001 – 300,000 บาท	7	10.00
	รวม	70	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า

- 1) เพศ ผู้ให้แบบสัมภาษณ์ส่วนเป็นเพศหญิง ร้อยละ 60 เพศชาย ร้อยละ 40
- 2) อายุ 41 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.85 อายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.71 และอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.42

3) ระดับการศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 52.85 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 21.42 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 18.57 และ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 7.14

4) สถานภาพการสมรส พบว่า สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 85.71 หม้าย ร้อยละ 8.57 และ โสดร้อยละ 5.71

5) การนับถือศาสนา ผู้ให้แบบสัมภาษณ์ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100

6) ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดเป็นคนในพื้นที่โดยกำเนิด คิดเป็นร้อยละ 100

7) อาชีพ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีอาชีพทำนาพร้อมกับทำสวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 42.85 ทำนาอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 28.57 ทำสวนอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 15.71 และทำนาและเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 12.85

8) รายได้ต่อปี พบว่า

รายได้ 50,000 – 100,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 35.71

รายได้ 100,001 - 150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.42

รายได้ 150,001 – 200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.28

รายได้ 200,001 – 250,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.57

รายได้ 250,001 – 300,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.00

สรุป จากการสัมภาษณ์ พบว่า ร้อยละ 60 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41- 60 ปี การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 52.85 ส่วนใหญ่ สมรสแล้ว ถึงร้อยละ 85.71 นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด และส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่โดยกำเนิด มีอาชีพ ทำนาพร้อมกับทำสวนมากที่สุดถึงร้อยละ 42.85 มีรายได้ต่อปี จำนวน 50,000 – 100,000 บาท ถึงร้อยละ 35.71

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยประเด็นเรื่องต่างๆดังนี้

2.1 แบบแผนในการถือครองที่ดิน

2.2 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ที่ดิน

2.3 วิธีการดำเนินชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนแปลงไป

2.4 ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดิน

2.1 แบบแผนในการถือครองที่ดิน

จากการศึกษาเอกสาร เรื่อง สารสนเทศสถานที่สำคัญของชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดกาบัง (2549: 6) พบว่า ตำบลลาดกาบัง มีเนื้อที่จำนวน 19.2 ตารางกิโลเมตร 12,000 ไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ทำนา ทำสวน จำนวน 8,567 ไร่ ที่อยู่อาศัย จำนวน 2,928 ไร่ โรงงาน 505 ไร่

จากการศึกษาเอกสาร เรื่อง วิวัฒนาการเศรษฐกิจชนบทในภาคกลางของประเทศไทย พ.ศ. 2394 - 2475 สุวิทย์ ไพบูลย์วัฒน์ (2521: 85 — 91) พบว่า ที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในสามปัจจัย ซึ่งได้แก่ ที่ดิน แรงงาน และทุน ปรากฏว่าตามกฎหมายที่ใช้มาแต่โบราณนั้น ให้ประชาชนสามารถจับจองที่ดิน ซึ่งถือว่าเป็นของกษัตริย์โดยเสรี เพียงแต่ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ทางราชการ ได้แก่ เสนา นายระวาง นายอากร ให้ไปคูที่ที่ต้องการจับจอง และออกหลักฐานให้แก่ผู้จับจอง และถ้าใครจับจองโดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว จะต้องได้รับโทษถึงตาย

การจับจองที่ดินและการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์แบบต่างๆ ที่เกี่ยวกับที่ดินที่รัฐบาลสมัยนั้นออกให้ชาวบ้าน ได้แก่ โบบเหยียบขี้ ครงจอง และตราแดง ชาวนาจะได้สิทธิและกรรมสิทธิ์แบบต่างๆ ที่เกี่ยวกับที่ดิน ดังนี้

1. โบบเหยียบขี้ การได้มาซึ่งโบบเหยียบขี้ ผู้ขอจะต้องปักเขตไม้เป็นเขตทุกมุมของพื้นที่ และเชิญกำนัน พร้อมเจ้าของที่ดินใกล้เคียงไม่ต่ำกว่า 2 คน มาเป็นพยาน จึงทำเรื่องขอโบบเหยียบขี้ต่อนายอำเภอ ผู้ขอจะต้องเสียค่าโบบเหยียบขี้ไร่ละ 2 บาท 32 อัฐ แต่ความมั่นคงของโบบเหยียบขี้ นับว่ามีน้อยมาก เพราะมีอายุเพียงปีเดียว การเก็บภาษีที่ดินโบบเหยียบขี้ จะเก็บภาษีที่ดินตามที่เพาะปลูกจริง ส่วนที่ไม่ได้ทำการเพาะปลูกก็ไม่ต้องเสีย

2. ครงจอง เป็นใบอนุญาตให้ที่เป็นสิทธิ์ แต่เจ้าของที่ดินนั้นต้องทำประโยชน์ในที่นั้น ถ้าทิ้งให้ว่างเปล่า 3 ปี ก็เป็นอันขาดสิทธิ์ แต่ถ้าพิจารณาถึงความมั่นคงจะเห็นได้ว่าครงจองมีความมั่นคงมากกว่าโบบเหยียบขี้ แต่ครงจองก็ถือว่าเป็นหนังสือที่ให้สิทธิ์ถาวรไม่ได้ เพราะถ้าทิ้งที่ดินว่างเปล่าเกิน 3 ปี ติดต่อกัน ก็เป็นอันขาดสิทธิ์ในที่ดินนั้น การเก็บภาษี รัฐจะเก็บภาษีตามที่ปลูกพืชจริง

3. ตราแดง เป็นหนังสืออนุญาตให้ที่เป็นสิทธิ์ถาวร เพราะการทำนากว่า 9 ปี ครงจองด้วยผู้ทำนานั้นตั้งใจทำนาในที่นั้นอย่างถาวร โดยเจ้าของตราแดงต้องเสียภาษีค่าที่นาเดิมตามเนื้อที่ที่ได้ระบุไว้ในตราแดงทุกปี ซึ่งจะทำประโยชน์หรือไม่ได้ทำในที่นั้นก็ตาม แต่มีกฎหมายที่ห้ามละทิ้งที่นาติดต่อกันนานเกินกว่า 9 ปี เป็นอันขาด ที่ดินที่ได้หนังสืออนุญาตที่เรียกว่า ตราแดงนี้ ส่วนใหญ่ เป็นที่นาทุ่งโค ซึ่งเป็นที่นาที่มีความอุดมสมบูรณ์

สรุป การจับจองที่ดินของชาวนาในอดีต ชาวนาจะต้องบุกเบิกที่ดินที่เต็มไปด้วยหญ้า หรือที่เป็นป่าปกคลุม ด้วยการเผา และเมื่อเผาแล้วชาวนาก็จะปลูกข้าว ในช่วงนี้ชาวนาจะได้ กรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นใบเหยียบขำ และเมื่อพบว่าที่ดินนั้นดีพอสมควรชาวนาก็จะขยายพื้นที่นาให้ มากขึ้น ขึ้นต่อไปในการปลูกข้าว ได้เปลี่ยนไปเป็น 2 ทาง คือ นาหว่านและนาปักดำ นาหว่าน จะได้ ตาแดง เพราะทางราชการถือว่าเป็นนาคูโค ส่วนนาปักดำจะได้ใบจอง

จากการศึกษาเอกสาร เรื่อง วิวัฒนาการเศรษฐกิจชนบทในภาคกลางของประเทศไทย พ.ศ. 2394 — 2475 สุวิทย์ ไพบูลย์วัฒน์ (2521: 203 — 204) พบว่า นอกจากนัรัชกาลที่ 5 มีวิธีการถือ ครองที่ดินให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันแก่ชาวนาผู้ถือครองที่ดินให้สามารถทำนาด้วยความ สบายใจ โดยการประกาศออกโฉนดที่ดินแบบใหม่ ร.ศ. 120 (พ.ศ. 2422 — ผู้เขียน) ด้วยการให้มี การทำแผนที่ของที่ดินอย่างละเอียด ด้วยวิธีการสำรวจแบบใหม่กำหนดให้ผู้ครอบครองมีกรรมสิทธิ์ เหมือนนาคูโค ซึ่งนับว่าเป็นการยอมรับกรรมสิทธิ์ในที่ดินของประชาชนเป็นทางการครั้งแรก ด้วยเหตุ นี้จึงทำให้มีการตื่นตัวในการจับจองที่ดินกันมากตั้งแต่ชนชั้นสูงจนถึงชาวนาทั่วไป โดยเฉพาะในช่วง ระยะเวลาที่เศรษฐกิจการค้าข้าวไทยกำลังเจริญรุ่งเรืองในระหว่าง พ.ศ. 2433 — 2443 ดังนั้นที่ดินจึง กลายเป็นสิ่งที่มีค่ามากและการขยายตัวในการปลูกข้าวของไทยในขณะนั้นเป็นการขยายทางด้าน พื้นที่นั่นเอง

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่า การถือครองที่ดินของชาวนาในอดีตนั้นมีเนื้อที่ไม่มาก และระบบการถือครองที่ดินกับภาษีที่ดินจะผูกพันกัน ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ของไทยในสมัย นั้น เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะว่าชาวนาที่ต้องการที่ดินจะมาจับจองที่ดินเพื่อไปหาเลี้ยงชีพโดยตรง มิได้มีความประสงค์ที่จะนำเอาที่ดินที่จับจองนั้นไปซื้อขายเกร็งกำไรเหมือนในสมัยปัจจุบันนี้

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

เดิมชาวนารุ่นแรกได้เคลื่อนย้ายมาตั้งรกรากอยู่ในตำบลลานตากฟ้า ต่างก็มีที่ดินเป็น ของตนเองโดยการจับจองที่ดินร้างและเป็นป่า เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำนา และเป็นพื้นที่เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ต่อมามีการเพิ่มและการถ่ายเทที่ดินเหล่านี้ จึงสืบทอดมายังรุ่นลูกหลาน หลายชั่วอายุคน (ปฐม สมเชื้อเวียง. 2551 : สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่าผู้ที่มีที่ดินจำนวนมาก อาจอยู่ในสภาพผู้เช่ามาก่อน แต่ต่อมา เมื่อประสบความสำเร็จในการทำนาก็ได้ซื้อที่นาเป็นของตนเองและแปลงสภาพเป็นเจ้าของที่ดิน ต่อไป ตัวอย่างเช่น คุณตาเฮง ธงสีทอง ได้เล่าให้ฟังว่า ในสมัยก่อนที่นาราคาถูก คุณตาได้เช่าที่ทำ นาและคิดว่าตัวของคุณตาเกิดในเดือนมีนาคม ก็จะต้องมีนาเป็นของตนเองให้ได้ และนอกจากทำ นาแล้วตายัง ไปเล่น ขาว — แดง (คือการพนันอย่างหนึ่ง คล้ายกับการเล่นลูกเต๋า) เพื่อนำเงินที่ได้มา ซื้อที่นาทำกิน และตาได้ซื้อที่นาไว้ได้ จำนวน 12 ไร่ เป็นเงิน 40,000 บาท และตอนนี้ตาได้แบ่ง

ที่ดินให้ลูกๆ ไปหมดแล้วและตาได้เล่าอีกว่าเมื่อประมาณ 3 ปีที่แล้ว ตาและลูกๆ ได้ซื้อทางออก ประมาณ 87 ตารางวา เป็นเงิน ถึง 1 ล้านบาท และตายังบอกอีกว่าถ้าเป็นสมัยนี้คงจะยากมาก ที่จะมีที่ดินเป็นของตนเอง (เฮง ธงสีทอง. 2551 : สัมภาษณ์)

นอกจากที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์จำนวนมากแล้ว เจ้าของที่ดินรายใหญ่เหล่านี้มักจะออกเงินให้กู้มีการให้เช่าที่นา รวมทั้งการนำที่นามาจ้างคนอื่นอีกด้วย โดยส่วนใหญ่ชาวนาในสมัยก่อนจะไม่สามารถไถ่ถอนที่ดินคืนได้ เนื่องจากทำนาปีละครั้งและถ้าปีใด เกิดภัยธรรมชาติ เช่น ฝนตกหนักหรือแห้งแล้ง ชาวาก็จะไม่มีเงินไปไถ่ถอนที่ดินคืนได้ ดังนั้นด้วยเหตุนี้จึงทำให้จำนวนที่นาเพิ่มมากขึ้นเมื่อหลุดจ้างง ทำให้เกิดการสะสมที่ดินไว้เป็นจำนวนมาก (พุง ทองประเสริฐ. 2551 : สัมภาษณ์)

ความสำคัญของการเป็นผู้ถือที่ดินนั้น แม้ว่าจะมิได้เป็นเครื่องบ่งชี้ทางเศรษฐกิจและสังคม ในชุมชนอย่างเดียวก็นับ แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดการยอมรับนับถือ และการสร้างความสัมพันธ์ในสังคมต่อไป นอกจากนี้พบว่าผู้ที่มีที่ดินจำนวนมากรายใหญ่เพียงไม่กี่รายนั้น มักจะถูกชาวบ้านคัดเลือกให้มาเป็นผู้นำของชุมชน เช่น นายกองกำกับการบริหารส่วนตำบล กำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการวัด และมีบทบาทและอิทธิพลในการซื้อขายที่ดินของกลุ่มนายทุนอีกด้วย

ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตารางที่ 4.2 จำนวนร้อยละของข้อมูลแบบแผนในการถือครองที่ดิน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สภาพการถือครองที่ดิน		
มรดกตกทอด	30	42.85
การซื้อขาย	15	21.42
การเช่าก่อนและซื้อในภายหลัง	14	20.00
เช่า	11	15.71
รวม	70	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การถือครองที่ดินโดยส่วนใหญ่ของชาวนา มาจากมรดกตกทอด คิดเป็นร้อยละ 42.85 รองลงมาคือ การซื้อขาย คิดเป็นร้อยละ 21.42 การเช่าทำก่อนและซื้อมาเป็นของตนเองในภายหลัง คิดเป็นร้อยละ 20.00 และการเช่าทำ คิดเป็นร้อยละ 15.71

ตารางที่ 4.3 ตารางแสดงการแจกแจงการถือครองที่ดินของชาวนา หมู่ 4 หมู่ 5 ตำบลลาดดาบฟ้า

จำนวนที่ดินที่ถือครอง(ไร่)	จำนวนครัวเรือนที่เป็นเจ้าของ (70)	ร้อยละ
1 - 10	18	25.71
11 - 20	22	31.42
21 - 30	20	28.57
31 - 40	7	10
41 - 50	3	4.28
รวม	70	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่าอัตราการถือครองที่ดินขนาด 11 – 20 ไร่ มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.42 รองลงมาคือขนาด 21 – 30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.57 ไร่ และขนาด 1 – 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.71 และขนาด 31 – 40 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10 และขนาด 41- 50 เป็นขนาดที่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.28

2.2 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ที่ดิน

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงไปจากการใช้ที่ดินในชุมชนหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ในตำบลลาดดาบฟ้า นั้น มีความสำคัญกับคนในชุมชนมาก จากการศึกษาระเบียงออกเป็น 5 กรณี ได้แก่ การขายที่ดินทั้งหมด การขายที่ดินบางส่วน การให้เช่า การเช่า และการจำนอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

กรณีที่ 1 การขายที่ดินทั้งหมด

จากการสัมภาษณ์นางปทุม พบว่าเหตุที่ต้องขายที่ดินทั้งหมดนั้นเพราะว่าตนเองมีบ้านอยู่ที่กรุงเทพฯแล้วไม่คิดจะกลับมาอยู่ที่นี้อีก และไม่ต้องการให้ใครเช่าที่ทำนา เนื่องจากไม่มีเวลามาดูแลหรือเก็บค่าเช่า เพราะลูกๆทำงานในกรุงเทพฯทั้งหมด คงไม่มีใครคิดกลับมาทำนาแน่นอนและเมื่อขายแล้วก็นำเงินไปแบ่งให้ลูกทั้ง 3 คน เป็นจำนวนเท่าๆกัน และตนเองก็เก็บไว้บางส่วนยามแก่เฒ่าและเจ็บป่วย ทั่วๆที่ลูกแต่ละคนก็ให้เงินเดือนนางปทุมอยู่แล้ว ซึ่งหลังจากการขายที่ดินแล้ว นางปทุมบอกว่ารู้สึกมันคงมากขึ้นเนื่องจากมีเงินฝากในธนาคารพอสมควรและทุกวันนี้ก็กินอยู่กับลูกๆทั้ง 3 คน (ปทุม เข้มปัญญา. 2551 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ นายแหวน พบว่า ที่ตัดสินใจขายที่ดินทั้งหมด เหลือแต่ที่ที่ปลูกบ้านเท่านั้น เนื่องจากตนเองอายุมากแล้วจึงต้องการแบ่งมรดกให้กับบุตรเพราะกลัวว่าจะมีปัญหาในภายหลัง และหลังจากขายที่ดินทั้งหมดแล้วนายแหวนได้แบ่งเงินให้ลูกๆทั้งหมดแล้ว และนำเงินในส่วนที่เป็นของตนเองไปฝากธนาคารไว้บางส่วน นายแหวนคิดว่าตนเองและบุตรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นหลังจากการขายที่ดินไปแล้ว ลูกสาวคนที่นายแหวนอยู่ด้วยได้นำเงินไปเปิดร้านขายอาหารตามสั่ง และโต๊ะสนุกเกอร์ ซึ่งก็มีรายได้พอเลี้ยงตนเองได้ (แหวน เทียงสมพงศ์. 2551 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ นายนิกร พบว่าการที่ตัดสินใจขายที่ดินและเหลือแต่เฉพาะที่ปลูกบ้านเท่านั้น เนื่องจากต้องการนำเงินไปใช้หนี้ที่มีอยู่เก่า และในการขายใช้นั้นนายทุนที่ซื้อไปก็ได้ให้เช่าทำนาต่อได้อีก และคิดว่าหลังจากการขายที่ดินไปแล้วมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นายนิกรได้แบ่งเงินออกเป็น 3 ส่วน คือ ฝากธนาคาร ชำระหนี้ และนำเงินไปลงทุนเลี้ยงกบ และทำสวนมะลิ ปลูกผักกุ่มช่าย และในระยะนี้ดอกมะลิมีราคาแพง ทำให้มีรายได้ดี (นิกร คงเที่ยง. 2551 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ นางยุพิน พบว่า การที่ขายที่ดินทั้งหมดก็เพื่อนำเงินไปรักษาสามี ซึ่งป่วยเป็นโรคไต ความดันโลหิตสูง ซึ่งต้องไปพบแพทย์ทุกเดือน หลังจากที่ดินแล้วนางยุพินและครอบครัวได้ย้ายไปอยู่ที่จังหวัดนนทบุรีและคิดว่ามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยนำเงินส่วนหนึ่งไปฝากธนาคาร ซื้อบ้าน ซื้อรถยนต์ และให้ลูกชายและลูกสะใภ้ลงทุนเปิดร้านขายปาท่องโก๋ ส่วนตัวเองก็รับจ้างทั่วไป (ยุพิน มีจิต.2551: สัมภาษณ์)

กรณีที่ 2 การขายเพียงบางส่วน

จากการสัมภาษณ์นางบังอร พบว่าการที่ขายที่ดินเพียงบางส่วนนั้น เพราะมีนายทุนจากกรุงเทพฯมาซื้อที่ดินของนายหารที่อยู่ติดกันแต่ที่ของนายหารไม่มีทางออกสู่ถนน นายทุนจึงขอซื้อที่ทางออก ของนางบังอรด้วย โดยนายทุนบอกว่าจะนำไปทำรีสอร์ท เป็นที่พักผ่อนของเพื่อนชาวต่างชาติที่จะมาปีละครั้ง โดยเห็นว่าเป็นการสร้างที่พักไม่ใช่เป็นโรงงานจึงไม่น่าที่จะเกิดความเสียหายในพื้นที่แต่อย่างใด จึงตัดสินใจขายที่ดินให้กับนายทุน โดยหลังจากขายที่ดินแล้วได้นำเงินส่วนหนึ่งไปฝากธนาคาร และอีกส่วนหนึ่งนำมาซื้อรถยนต์ให้ลูกชาย รวมทั้งทำเขื่อนหน้าบ้านด้วยในขณะที่เดียวกันก็ทำนาส่วนที่เหลือไปด้วย เพราะลูกๆทั้ง 3 คน ทำงานทั้งหมดแล้ว จึงทำแค่พอเลี้ยงตนเองเท่านั้นและยังมีเงินเดือนที่ลูกๆให้ไว้ใช้จ่ายอีกด้วย (บังอร สัมฤทธิ์วงศ์.2551: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์นายเกตุ พบว่าไม่ต้องการขายที่ดิน เนื่องจากมีรายได้พอสมควรจากทำนา และเช่าทำนา ต่อมาภรรยาของนายเกตุไม่สบาย ต้องใช้เงินจำนวนมากในระยะเวลาเพียงไม่กี่วัน ทำให้นายเกตุต้องเอาที่แปลงหนึ่งไปขายให้กับน้องของภรรยา เพื่อนำเงิน

มารักษาภรรยา โดยหลังจากขายที่ดิน และนำเงินบางส่วนไปรักษาภรรยาแล้ว ยังเหลือเงินไปฝากธนาคารอีก รวมทั้งตอนนี้ นายเกตุ ได้ลงทุนปลูกดอกกุหลาบขาย ซึ่งมีรายได้ดีพอสมควร และได้คิดกับลูกๆว่าจะซื้อที่ดินกลับคืนมาเป็นของตนเองอีกครั้ง (เกตุ แก้วพูนผล. 2551 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์นางมาลัย พบว่า การที่ขายที่ดินเพราะว่ามีปัญหาเกี่ยวกับสามี จึงต้องการกลับไปอยู่ใกล้พ่อแม่ และพาลูกทั้งหมดไปด้วย และเมื่อขายที่แล้วได้นำเงินมาปลูกบ้าน ซึ่งอยู่อีกหมู่บ้านหนึ่ง และลงทุนซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร เช่น รถไถนา เครื่องพ่นยา เป็นต้น และคิดว่ามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสบายใจมากขึ้น(มาลัย สิริพิน.2551 : สัมภาษณ์)

กรณีที่ 3 การให้เช่า

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นายสุนทร ประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ (บริษัทการบินไทย จำกัด) ได้ให้นายสุรินทร์ เช่าที่ทำนาจำนวน 5 ไร่ โดยค่าเช่าคิดเป็น ไร่ละ 10 ถึง ต่อปีต่อไร่และขึ้นอยู่กับราคาข้าวในขณะนั้นด้วย และทำสัญญาปีต่อปี ซึ่งนายสุนทรคิดว่าก็ดีกว่าปล่อยให้รกร้าง และอาจทำให้เสียภาษีมากขึ้น(สุนทร วิริยะบุญ. 2551 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์นายเชิดชัย พบว่า เหตุที่ให้เช่าทำนาเนื่องจากตนเองทำไม่ได้ไหว และลูกก็ทำงานในกรุงเทพฯ ประกอบกับบุตรเป็นผู้หญิงด้วยจึงไม่สามารถช่วยเหลือได้เท่าที่ควรจึงแบ่งให้ชาวนาด้วยกันเช่าคิดว่า จะได้มีรายได้จากการให้เช่าที่ดินอีกส่วนหนึ่งด้วย (เชิดชัย คงอยู่. 2551 : สัมภาษณ์)

กรณีที่ 4 การเช่า

จากการสัมภาษณ์นายสุรินทร์ ที่เช่าที่ทำนาเนื่องจากตนเองมีที่ดินน้อย แต่มีรายจ่ายและหนี้สินมาก จึงจำเป็นต้องเช่าที่ทำนามาก และที่ดินที่เช่าทำนานั้นก็เป็นของคนที่ยังจำกันมานานตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ จึงมีการเก็บค่าเช่าไม่แพงมากนักเมื่อเทียบกับรายอื่นในท้องที่ (สุรินทร์ เข้มปัญญา 2551 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์นางสาวท ที่เช่าที่ทำนาเพราะตนเองไม่มีที่ดินในการทำนาเลยมีแต่ที่ปลูกบ้านเท่านั้น จึงต้องเช่าทำ เพราะต้องส่งเสียลูกเรียนหนังสือแต่ยังไม่สามารถจะซื้อที่นาเป็นของตนเองได้ เนื่องจากที่นามีราคาแพงมากในสมัยนี้ ประกอบการผู้ให้เช่าก็ใจดีไม่เคยขึ้นค่าเช่าถ้าขึ้นก็จะมีการต่อรองได้ และตอนนี้นางสาวทได้ส่งเสียลูกสาวคนเดียวจนเรียนจบและมีงานทำแล้ว แต่นางสาวทก็จะทำนาต่อไปจนกว่าจะทำไม่ได้ไหว (สาวท วงษ์นิคง. 2551 : สัมภาษณ์)

กรณีที่ 5 การจ้าง

จากการสัมภาษณ์ นายอนเนก พบว่าชาวนาในปัจจุบันนิยมนำที่นาไปจ้างกับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) มากกว่าที่จะไปจ้างกับนายทุน หรือผู้ที่รับรายในหมู่บ้าน เนื่องจากดอกเบี้ยของ ธกส. ถูกกว่ามากและมีระยะเวลาการผ่อนชำระหนี้ยาวนาน

เช่น ชกส. คัดดอกเบ็ญร้อยละ 1-3 บาท แต่ นายทุนจะคัดดอกเบ็ญ ร้อยละ 6-10 บาท (อนก
ตรีเนตร. 2551 : สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ นายสัญญา พบว่า การนำที่นาไปจำนองกับ ชกส. นั้น
เสียดอกเบี้ยถูกกว่าจำนองกับนายทุนถึง ครั้งต่อครั้ง และ ชกส. ยังมีระยะเวลาการผ่อนชำระหนี้ยาว
มากกว่านายทุนด้วย ถ้าไปจำนองกับนายทุน ซึ่งอาจมีลักษณะต้นทบดอกและคงจะถูกยึดที่นาไป
อย่างแน่นอนในระยะเวลาอันสั้น และถ้าจะคิดได้คืนจากนายทุนคงจะแพงมากจึงไม่อยากเสี่ยงที่
จะนำที่นาไปจำนองกับนายทุน (สัญญา ลายบัวธันวาคม. 2551: สัมภาษณ์)

สรุปจากกรณีทีกล่าวมาทั้ง 5 กรณี จะเห็นได้ว่า การขายที่ดินเป็นกรณีที่ทำให้
ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนมากที่สุด เพราะเมื่อชานาขายที่ดินไปแล้ว นายทุนผู้ซื้อที่ดิน ก็จะ
สร้างโรงงานและบ้านจัดสรร เป็นส่วนใหญ่ แต่สำหรับกรณีอื่น ชานาก็ยังคงใช้ที่ดินในการทำนา
และทำสวนเหมือนเดิมซึ่งไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากนัก

ดังนั้นการตัดสินใจขายที่ดินจึงเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนอย่างมากทั้งนี้
เพราะเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน สังคม วัฒนธรรม
เศรษฐกิจ การเมือง ในส่วนนี้ชานาบางส่วนอาจรับรู้ และคาดการณ์กับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่จะ
เกิดขึ้นในอนาคตได้หากแต่บางส่วนไม่รู้ และอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการตัดสินใจในการขายที่ดิน
หรือการขายที่ดินนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงประการหนึ่ง และถือเป็นการนำเอาวัฒนธรรมหรือสิ่งใหม่
เข้ามาในชุมชนจะดีหรือไม่ดี ชานาในชุมชนจะเกิดการยอมรับมากน้อยเพียงใดนั้นเป็นสิ่งที่เราต้อง
ศึกษากันต่อไป

จากการศึกษาข้างพบว่ามีปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขายที่ดินของ
ชานาดังนี้

1. การได้รับข่าวสารและช่องทางในการขายที่ดิน

ในชุมชนหมู่ที่ 4 และ หมู่ที่ 5 ตำบลลาดตากฟ้า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชานาที่มี
ความสัมพันธ์กันฉันท์พี่น้องเปรียบเสมือนเครือญาติซึ่งสนิทสนม เมื่อสมาชิกคนหนึ่งได้รับทราบ
หรือรู้เห็นความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวหนึ่งก็อาจนำข่าวสารมาบอกเล่าต่อกัน ตามตลาดนัดใน
ตำบลซึ่งมีทุก วันอังคาร วันพฤหัสบดี วันอาทิตย์ หรือร้านค้า ร้านตัดผม และตามงานต่างๆ เช่น
การทำบุญที่วัด การศพ งานบวช การแต่งงาน และอีกวิธีหนึ่งก็คือ การปักป้ายขายบอกจำนวนที่ดิน
และเบอร์โทรศัพท์ติดต่อของผู้ขายโดยตรง และจะปักไว้บริเวณพื้นที่ขาย นอกจากนี้ชานายัง
เห็นตัวอย่างของชานาที่ขายที่ดินไปแล้วซึ่งมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่น ปลูกบ้านใหม่ ซื้อมอเตอร์
รถมอเตอร์ไซค์ และบางรายนำเงินไปซื้อที่แปลงอื่นไว้ได้อีก

2. ปัญหาหนี้สินของชาวนา

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า อาชีพการทำนาเป็นอาชีพซึ่งประสบกับสภาวะตกต่ำอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือหนี้สิน และหากพิจารณาจากภาพรวมที่ปรากฏนับแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน ชาวนามิได้จัดอยู่ในชนชั้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับกับคนในสังคมไทยแต่อย่างใด ทั้งนี้ เพราะเป็นอาชีพที่มีได้รายเงินทอง แต่ผู้ที่มีฐานะมักเป็นพ่อค้าคนกลาง ซึ่งเป็นผู้รับซื้อผลผลิตจากชาวนาไปยังกลุ่มนายทุน(เจ้าของโรงสีข้าวที่อยู่ต่างตำบล) ชาวนาในหมู่ที่ 4 และ หมู่ที่ 5 ตำบลลานตากฟ้า หลังจากที่เก็บเกี่ยวผลผลิตได้แล้ว เมื่อนำผลผลิตไปขายพบว่าจะมีเงินเหลือเพียงพอต่อการยังชีพในปีหนึ่งๆเท่านั้น การยังชีพในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการใช้ชีวิตอย่างสุขสบายหลังฤดูการเก็บเกี่ยวแต่อย่างใด

จากรายได้ที่ชาวนานำข้าวไปขายนั้นมิได้เป็นรายได้สุทธิ หากแต่จะต้องหักล้างหนี้สินที่มีอยู่เดิมไปอีก ดังนั้นในปีถัดไปชาวนาก็จะต้องนำรายได้ที่ขายข้าวอีกส่วนหนึ่ง (ซึ่งถือเป็นส่วนใหญ่) มาชดใช้หนี้สินซึ่งมีลักษณะไม่จบสิ้น ซึ่งชาวนาหลายกลุ่มในชุมชนจะต้องปลดเปลื้องหนี้สินดังกล่าว และทั้งนี้เพราะการทำนาโดยปกติต้องพึ่งพาดีนฟ้าอากาศ ซึ่งชาวบ้านอยู่ในลักษณะไม่มั่นใจกับทุนและแรงงานที่ได้ทุ่มเทไป ในระหว่างนี้ชาวนาในชุมชนส่วนใหญ่ หันไปพึ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เครื่องสีดิน เครื่องตีฟางข้าวหลังเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว เครื่องเกี่ยวข้าวแบบใหม่ ซึ่งใช้จำนวนคนน้อยกว่าในสมัยก่อน รวมถึงยาปราบศัตรูพืชในนาข้าวทุกชนิด ดังนั้นเมื่อไม่ประสบความสำเร็จจึงมีหนี้สินในอีกส่วนหนึ่ง เพราะโดยส่วนใหญ่ ชาวนามักจะนำปุ๋ย ยาฉีดข้าวกันโรคและแมลงต่างๆจากร้านค้าไปใช้ก่อน ทั้งในตลาด และพ่อค้ารายย่อยที่มาขายตามบ้าน และเมื่อชาวนาขายข้าวแล้วจึงนำเงินที่ได้ไปจ่ายค่าของทั้งหลายเหล่านี้ และยังคงนำเงินมาผ่อนชำระค่าเช่าที่นาซึ่งขึ้นลงตามราคาของการขายข้าว จากการทำนาในแต่ละครั้งด้วยและในการนี้จะเปรียบเทียบการทำนาในอดีตจนถึงปัจจุบันดังนี้

ขั้นตอนการทำนาในอดีต

1. วิดน้ำเข้าที่นาโดยใช้ระหัดไม้ และแช่ไว้ประมาณ 2-3 วัน เพื่อให้ดินนึ่ม ต่อจากนั้นใช้ควายไถ และคราด เพื่อย่อยดินให้เป็นก้อนเล็กจนกระทั่งเป็นดินเลน และต้องใช้แรงงานในครอบครัว(บุตร)มาช่วยเก็บเศษหญ้าในนา ขึ้นไว้บนคันนาก่อนที่ลูกๆจะไปโรงเรียน

2. นำพันธุ์ข้าวที่จะมาปลูกห่มไว้ 3 คืน (การห่มข้าว คือ ชาวนาต้องเตรียมกระบะขนาด 1 x 1 วา ใช้ใบตองรองกัน และใช้ไม้กระดานกั้นทั้งสี่ด้าน) นำเมล็ดข้าวที่แช่น้ำไว้เทลงในกระบะ ใช้ใบตองปิดด้านบนของกระบะและตามด้วยกระสอบป่านอีกชั้น เพื่อให้เกิดความร้อน ข้าวจะได้งอกดี และจะต้องให้น้ำข้าวให้ชุ่ม ทั้ง เช้า และเย็น เป็นเวลา 3 วัน

3. เมื่อข้าวในกระบะงอกแล้วชาวนาจีจะนำเมล็ดข้าวที่งอกมาขายออกและนำไปหว่านลงในแปลงนาเล็กที่เตรียมไว้ และรอเวลา 1 เดือน เรียกว่า “การเพาะต้นกล้า”

4. พอครบ 1 เดือน ชาวนาจีต้องถอนต้นกล้าในแปลงเพาะ และนำไปปลูกในพื้นที่นาแปลงใหญ่เรียกว่า “ การดำนา” เจ้าของที่นาจีจะต้องเป็นคนปักดำเป็นคนแรก และจะมี “พิธีแรกข้าว” โดย เจ้าของที่นาจีจะปักดำข้าวและจะพูดว่า “เจ้าประคุณ ขวัญเฮ้ย ขวัญมา ขอให้ได้ต้นละหม้อ กอละถั่ง ไร่ละเกวียน โดยจะต้องพูด 3 ครั้ง จึงจะลงมือปักดำ พร้อมกับเพื่อนบ้านที่มาช่วยกัน เรียกว่า “ การเอาแรงกัน หรือลงแขก”

5. หลังจากนั้น 3 เดือน ข้าวก็จะตั้งท้อง หรือเรียกว่าข้าวแตงตัว ชาวนาจีจะมี “พิธีทำขวัญข้าว” คือ ชาวนาจีเจ้าของที่นาจีจะต้องนำ ชะลอม หรือกระจาด (ซึ่งเป็นไม้ไผ่สานทำเองในครอบครัว) ใส่สิ่งของต่างๆ ดังนี้ เพื่อไปทำพิธีกลางทุ่งนา

5.1 ส้มเขียวหวาน เนื่องจากเปรียบเสมือนอาหารของคนแพ้อท้อง

5.2 กล้วยน้ำว้า 1 – 2 ลูก

5.3 อ้อย 1 ลำ และขั้วไปอีก 5 – 6 ซ่อ

5.4 หวี กระจก สร้อยนาถ หรือสร้อยทอง นำไปแขวนไว้กับต้นข้าว เปรียบกับการแต่งกายให้กับคนท้องให้สวยงาม

5.5 ชงแดง ใช้กระดาษสีแดงตัดเป็นรูปสามเหลี่ยม พันกับกิ่งไม้ไผ่ ปักลงไปในนาคู่กับอ้อยที่นำไป

ทั้งนี้ พิธีการทำขวัญข้าว ต้องทำเวลาเช้า แต่ไม่เกินเที่ยง ต้องทำในวันศุกร์ เพราะถือว่าวันศุกร์เป็นวันขวัญข้าว

6. หลังจากนั้นประมาณ 1 เดือน ก็ถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยว และเมื่อชาวนาจีตัดสินใจจะเริ่มเกี่ยวข้าว จะต้องมีการ “พิธีแรกเกี่ยวข้าว” ซึ่งจะทำในวันศุกร์ ไม่ระบุเวลา โดยเจ้าของที่นาจีจะเกี่ยวข้าวเป็นคนแรกและจะพูดว่า “วันนี้ วันดี ลูกขอแรกเกี่ยวข้าว ขอให้ได้มัก ได้ผลดี” และจะเกี่ยวไว้ 3 กำ โดยจะเก็บไว้ให้นก หนู ไก่ เป็ด กิน ถือเป็นการทำทานอย่างหนึ่ง การเกี่ยวข้าวนั้นก็เอาแรงหรือลงแขกกันเหมือนเดิม โดยใช้ “เคียว” เป็นเครื่องมือในการเกี่ยวข้าว และในตอนเย็นเจ้าของที่นาจีจะเลี้ยง ข้าว เหล้าขาว น้ำขาว (ซึ่งหมักจากลูกแป้งข้าวหมากทำให้มาเหมือนกัน)

7. นำข้าวที่เกี่ยวเป็นกำๆ ขนมาจากที่นาจี มาวางเรียงเป็นวงกลมในลานบ้าน ซึ่งเป็นพื้นที่โล่งแจ้งเป็นพื้นเรียบ เรียกว่า “ การตากข้าว” หลังจากนั้นนำควายมาเดินวนบนข้าวที่วางเรียงไว้ จนกว่าเมล็ดข้าวจะหลุดออกจนหมด และนำฟางข้าวออกและตากเมล็ดข้าวไว้อีก 1 วัน แล้วนำเมล็ดข้าวไปใส่ในเครื่องผัดข้าว เพื่อนำเมล็ดลือออกก่อนที่นำข้าวไปเก็บไว้ในยุ้งข้าว

8. การเก็บข้าวเข้ายุ้งต้องมี “พิธีรับขวัญข้าวเข้ายุ้ง” โดยมีสิ่งของต่างๆดังนี้

8.1 ธงแดง คือ ใช้กระดาษสีแดงตัดเป็นรูปสามเหลี่ยมพันกับปลายไม้ไผ่ ซึ่งมีความยาว 1 เมตร ใช้ปักลงกลางนา

8.2 กระบุง 2 ใบใส่สาแหรก หาบไปกลางนา โดยในกระบุงจะใส่

- บายสีปากชาม และไข่ต้ม
- ข้าวปากหม้อ
- ขนมห่มแดง ดัมขาว อย่างละถ้วย

โดยนำสิ่งของทั้งหมดไปวางกลางทุ่งนา และกล่าวขอบคุณเจ้าแม่โพสพที่ให้ผลผลิตที่ดี และจากนั้นชาวนาจึงจะเก็บเมล็ดข้าวที่หล่นตามพื้นนา ใส่มือไว้และร้องเรียกขวัญข้าวเข้าบ้าน พอถึงบ้านก็นำข้าวที่เก็บมาเทลงในยุ้งข้าว การประกอบพิธีดังกล่าว ต้องเป็นผู้หญิงทำทั้งหมด เพราะเจ้าแม่โพสพเป็นผู้หญิง ห้ามผู้ชายทำเด็ดขาด

9. หลังจากนั้นก็นำข้าวไปเก็บไว้ในยุ้งข้าวของแต่ละบ้าน เพื่อรอพ่อค้ามาซื้อ และบางส่วนชาวนาจึงนำมาสีเก็บไว้กินได้

ชาวนามีความเชื่อเกี่ยวกับข้าวว่า “วันศุกร์ห้ามขายข้าว วันเสาร์ห้ามขายควาย และวันพระห้ามไถนา” เนื่องจากการให้ควายพัก 1 วัน และควรไปทำบุญที่วัด และถ้าพบว่าใครไถนาในวันพระคนนั้นก็จะถูกว่าทันที หรือมีการสาปแช่งด้วย (พยุ่ง ทองประเสริฐ 2551 : สัมภาษณ์)

ขั้นตอนการทำงานในสมัยต่อมา

1. วิดน้ำเข้าที่นาโดยท่อเหล็ก กับเครื่องยนต์ วิดน้ำจากคลอง หรือแม่น้ำ และแช่ไว้ประมาณ 2-3 วัน เพื่อให้ดินนิ่ม ต่อจากนั้นไถรดไถนาและ คราด เพื่อย่อยดินให้เป็นก้อนเล็กจนกระทั่งเป็นดินเลน และต้องใช้แรงงานในครอบครัวมาช่วยเก็บเศษหญ้าในนา ขึ้นไว้บนคันนา
2. นำพันธุ์ข้าวที่จะปลูกมาใส่กระสอบปุ๋ยและนำไปแช่น้ำไว้ 1 คืน หลังจากนั้นนำข้าวขึ้นมาไว้บนคันนาและใช้ผ้าคลุม เพื่อให้เกิดความร้อน และต้อง “ให้น้ำข้าว” (การให้น้ำข้าวคือนำกระสอบข้าวลงไปจุ่มในน้ำทิ้งไว้ประมาณ 5 นาที และนำขึ้นมาไว้บนคันนาเหมือนเดิม ทำอย่างนี้ทั้งเช้า และเย็น เป็นเวลา 2 วัน ข้าวจะงอกดี
3. เมื่อข้าวงอกแล้วชาวนาจึงจะหว่านเมล็ดข้าวลงในพื้นที่ที่จะทำเลยโดยการจ้าง ไม่ต้องการเพาะต้นกล้าและหลังจากนั้น 1 วัน ก็ฉีดยาคุมไม่ให้ต้นหญ้าขึ้น พอครบ 10 วัน ก็ไถนำลงไปไถนาแล้วใส่ปุ๋ย
4. พอครบ 1 เดือน ชาวนาต้องฉีดยาฆ่าแมลง อีก 1 ครั้ง
5. พอครบ 2 เดือนก็ใส่ปุ๋ย อีกครั้ง

6. หลังจากนั้นอีก 2 เดือน ก็จะเป็นช่วงเวลาเก็บเกี่ยว ชาวนาจะเกี่ยวข้าวโดยใช้รถเกี่ยวไถ่กระสอบป่าน วางไว้บนคันนา และจะมีเถ้าเถ้ามาดูแลใช้รถสิบล้อขนไปโรงสี หลังจากนั้นประมาณ 1 สัปดาห์เถ้าเถ้า ก็จะนำเงินมาจ่ายให้กับชาวนา (อนเนก ตรีเนตร. 2551: สัมภาษณ์)

ขั้นตอนการทำงานในปัจจุบัน

1. ให้นำน้ำเข้าที่นาโดยท่อเหล็ก กับเครื่องยนต์ ให้นำจากคลอง หรือแม่น้ำ และแช่ไว้ประมาณ 2-3 วัน เพื่อให้ดินนึ่ม ต่อจากนั้นใช้รถไถรุ่นใหม่และ คราด เรียกว่า “ การตีดิน ” เพื่อย่อยดินให้เป็นก้อนเล็กจนกระทั่งเป็นดินเลน (โดยการจ้าง)

2. นำพันธุ์ข้าวที่ปลูกมาใส่กระสอบปุ๋ยและนำไปแช่น้ำไว้ 1 คืน หลังจากนั้นจะนำข้าวขึ้นมาไว้บนคันนาและใช้ผ้าคลุม เพื่อให้เกิดความร้อน และต้อง “ ให้น้ำข้าว ” (การให้น้ำข้าวคือนำกระสอบข้าวลงไปจุ่มในน้ำทิ้งไว้ประมาณ 5 นาที และนำขึ้นมาไว้บนคันนาเหมือนเดิม ทำอย่างนี้ทั้งเช้า และเย็น เป็นเวลา 2 วัน ข้าวจะไต้งอกดี)

3. เมื่อข้าวงอกแล้วชาวนาจึงจะหว่านเมล็ดข้าวลงในพินนา (โดยการจ้าง) ที่จะทำเลย โดยการจ้างไม่ต้องมีการเพาะดินกล้าและหลังจากนั้น 1 วัน ก็จะฉีดยาคุม (โดยการจ้าง) ไม่ให้ต้นหญ้าขึ้นพอกครบ 10 วัน ก็ไถ่นาลงไปในนาแล้วไต้ปุ๋ย (โดยการจ้าง)

4. พอกครบ 1 เดือน ชาวนาต้องฉีดยาฆ่าแมลง อีก 1 ครั้ง (โดยการจ้าง)

5. พอกครบ 2 เดือนก็ไต้ปุ๋ย อีกครั้ง (โดยการจ้าง)

6. หลังจากนั้นอีก 2 เดือน ก็จะเป็นช่วงเวลาเก็บเกี่ยว ชาวนาจะโทรศัพท์ไปหาเถ้าเถ้า เพื่อให้มาดูแลข้าวที่จะเก็บเกี่ยว และเมื่อเถ้าเถ้าเห็นว่าเกี่ยวข้าวได้เถ้าเถ้าก็จะมาพร้อมรถเกี่ยวสมัยใหม่ (โดยการจ้าง) ซึ่งจะเรียกว่า “ รถเกี่ยวอู่ม ” คือ ไม่ต้องเกี่ยวไต้กระสอบแล้ว แต่ตัวรถเกี่ยวจะมีช่องสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ไว้ใส่เมล็ดข้าวโดยเฉพาะเรียกว่า “ อู่ม ” ซึ่งมีความจุ 2 เกวียน คือ 2,000 กิโลกรัม และเมื่อเต็มอู่มแล้ว ก็จะนำมาใส่รถสิบล้อที่เตรียมมาพร้อมรถเกี่ยวอยู่แล้ว และนำไปขายที่โรงสีเลย หลังจากนั้น 1 – 2 วัน เถ้าเถ้าโรงสีก็จะนำเงินมาให้ชาวนา ซึ่งการเก็บเกี่ยวแบบนี้ชาวนาสามารถรู้ได้ว่าข้าวของตนเองได้เท่าไร (บังอร สัมฤทธิ์วงศ์. 2551: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย พบว่า การทำงานในสมัยก่อนมีขั้นตอนและพิธีกรรมต่างๆ มากมาย และพิธีส่วนใหญ่ก็แสดงออกถึง ความสำนึกในบุญคุณของเจ้าแม่โพสพ เทวีแห่งข้าวที่ให้ชาวนามีข้าวกินและขายเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และยังเป็น การสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การลงแขกเอาแรงกัน ในการหว่านข้าว ดำนา เก็บเกี่ยว ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในสมัยก่อนแน่นแฟ้น และสมัยก่อนจะทำนาเพียงปีละ 1 ครั้ง เพราะต้องรอฝนตก ผลผลิตโดยส่วนใหญ่ต้องขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ

การทำนาในสมัยต่อมา มีความทันสมัยขึ้น มีรถไถนาใช้แทนควาย ทำให้สะดวกรวดเร็วขึ้น แต่ชาวนาต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน เช่น ค่าน้ำมันเครื่อง ค่าซ่อมเครื่อง แต่พิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวต่างๆเริ่มลดลงมาก รวมถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนก็เช่นกัน เพราะชาวนาบางส่วนได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อรับจ้างทำนา และทำนาเพิ่มขึ้นจากปีละ 1 ครั้ง เป็น ปีละ 2 ครั้ง

ต่อมการทำนาในสมัยปัจจุบัน มีความทันสมัยมากที่สุด คือมีชาวบ้านบางส่วนที่มีฐานะ ก็จะซื้อรถดีดิน เพื่อมารับจ้างดีดินให้กับชาวนาในตำบล ซึ่งประหยัดระยะเวลาในการทำอย่างมาก ซึ่งถ้าเป็นรถไถนา อาจให้เวลาเป็นสัปดาห์ แต่ถ้าเป็นรถดีดิน ใช้เวลาเพียง 1 - 2 วัน ชาวนาที่เตรียมแซ่ข้าวหว่านได้เลย และต่อมาก็จะ จ้างหว่าน จ้างฉีดยาใส่ปุ๋ย และท้ายสุดจ้างเก็บเกี่ยว เนื่องจากชาวนาโดยส่วนใหญ่อายุมากแล้ว และประกอบกับไม่มีบุตรหลานมาช่วยเนื่องจากไปเรียนและไปทำงานในตัวเมืองกันหมดไม่มีใครสืบทอดอาชีพชาวนาต่อไป การจ้างทุกขั้นตอนทำนาทำให้ชาวนาไม่เหนื่อยมากก็จริงแต่ก็ลงทุนสูงเหมือนกัน และการทำนาในสมัยปัจจุบันนี้ก็จะทำปีละ 2 - 3 ครั้ง เป็นส่วนใหญ่ และการทำนาแบบนี้ ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดน้อยลงไปมาก รวมถึงพิธีกรรมต่างๆในการทำนาก็ไม่มีแล้ว

ตารางที่ 4.4 ตารางแสดงค่าใช้จ่ายของการทำนาในปัจจุบัน

กิจกรรมหรือกระบวนการผลิต	ค่าใช้จ่าย/ไร่/ครั้งของการทำนา
1. ค่าจ้างดีดิน	130
2. ค่าจ้างหว่าน	50
3. ค่าจ้างฉีดยาฆ่าหญ้า และ แมลง (2 ครั้ง) โดยน้ำมัน และยาฆ่าแมลง เป็นของเจ้าของนา	100
4. ค่าจ้างใส่ปุ๋ย (2 ครั้ง) โดยปุ๋ยที่ใส่เป็นของเจ้าของนา	100
5. ค่าจ้างรถเกี่ยวข้าว โดยน้ำมันเป็นของเจ้าของนา	300
6. ค่ายาฆ่าหญ้า และยาฆ่าแมลง	260
7. ค่าปุ๋ย	1,170
8. ค่าน้ำมัน	170
9. ค่าเมล็ดพันธุ์	1,000
รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด	3,280

หมายเหตุ ข้อมูลที่ได้เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการทำนาในปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์ นางบังอร สัมฤทธิ์วงศ์ (ข้อมูล เดือน ตุลาคม 2551)

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การทำนาในสมัยปัจจุบันต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก โดยค่าใช้จ่ายต่อไร่ ต่อครั้งที่ทำนาเป็นเงิน ถึง 3,280 บาท ถึงแม้ว่าในระยะหลังตั้งแต่ปี 2550 – 2551 ราคาข้าวจะสูงขึ้นแต่ ราคาปุ๋ย และยาฆ่าแมลงก็สูงขึ้นเช่นกัน แต่ชาวนาบางรายก็ไม่ต้องเสียค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว เนื่องจากเก็บข้าวของตนเองไว้ทำพันธุ์ในครั้งต่อไป(กรณีที่การทำนามีผลผลิตที่ดี เช่น รวงใหญ่ เมล็ดใหญ่ ไม่มีต้นหญ้าปะปนมาก) หรือขายพันธุ์ข้าวให้กับชาวนาด้วยกันเอง แต่ชาวนาที่ต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว เนื่องจากข้าวของตนเอง เป็น โรค เช่น เชื้อรา เพลี้ย หรือ มีข้าวคืด(ข้าวคืด คือ ต้นข้าวที่ไม่สมบูรณ์ ลำต้นมีความสูงและออกรวงเร็วกว่าข้าวปกติ เมล็ดสีแดง จากการสอบถามชาวนาพบว่า ข้าวคืดเป็นข้าวที่ปะปนมากับพันธุ์ข้าวที่ทางราชการแจก หรือที่ให้ชาวนาซื้อมาทำพันธุ์) และมีหญ้าปะปนมาก

ดังนั้น ค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายโดยประมาณ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่าจ้างประเภทต่างๆ ที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หากเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในอดีตจะมีเพียงค่าเมล็ดพันธุ์ ยาฆ่าแมลง และการดูแลรักษาต้นข้าวเท่านั้น อีกทั้งเมล็ดพันธุ์และยาฆ่าแมลงๆ เดิมมิได้มีราคาสูงมากเท่านี้ ดังนั้นต้นทุนในการผลิตต่อไร่จึงต่ำกว่ามาก และถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นสาเหตุและปัจจัยประการหนึ่งทำให้ชาวนาเลือกยึดอาชีพนี้ ขณะเดียวกันเมื่อมีโอกาสหรือช่องทางที่ทำให้ชาวนาหลายรายต้องตัดสินใจขายที่นาไปด้วยราคาไม่สูงมากนัก เพื่อปลดหนี้ที่มีอยู่และนำเงินที่เหลือไปใช้ในกิจกรรมประเภทอื่น พร้อมกับหันเหชีวิตตนเองและสมาชิกในครอบครัวเข้าไปใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่อไป

ตารางที่ 4.5 ตารางปฏิทินแสดงการประกอบอาชีพการทำนาในรอบปี ปีละ 2-3 ครั้ง

เดือนที่ทำ	กิจกรรมที่ทำในแต่ละเดือน	หมายเหตุ
เมษายน	- ไถนา - คราด - หว่าน - ฝึดยาคูมข้าว	กิจกรรมต่างๆในการทำนาในสมัยปัจจุบันใช้การจ้างทั้งหมด โดย มีปุ๋ย ยาฆ่าแมลง น้ำมัน เป็นของเจ้าของที่นา
พฤษภาคม	- ใส่น้ำ - ฝึดยาฆ่าแมลง	
มิถุนายน	- ใส่น้ำครั้งที่ 2 - ฝึดยาฆ่าแมลง ครั้งที่ 2	
กรกฎาคม	- ถึงเวลาเก็บเกี่ยว	

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

เดือนที่ทำ	กิจกรรมที่ทำในแต่ละเดือน	หมายเหตุ
สิงหาคม	- ไถนา - คราด - หว่าน - ฉีดยาคุมข้าว	กิจกรรมต่างๆในการทำนาในสมัยปัจจุบันใช้การจ้างทั้งหมด โดยมีปุ๋ย ยาฆ่าแมลง น้ำมัน เป็นของเจ้าของที่นา
กันยายน	- ใส่ปุ๋ย - ฉีดยาฆ่าแมลง	
ตุลาคม	- ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 - ฉีดยาฆ่าแมลง ครั้งที่ 2	
พฤศจิกายน	- ถึงเวลาเก็บเกี่ยว	
ธันวาคม	- ไถนา - คราด - หว่าน - ฉีดยาคุมข้าว	
มกราคม	- ใส่ปุ๋ย - ฉีดยาฆ่าแมลง	
กุมภาพันธ์	- ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 - ฉีดยาฆ่าแมลง ครั้งที่ 2	
มีนาคม	- ถึงเวลาเก็บเกี่ยว	

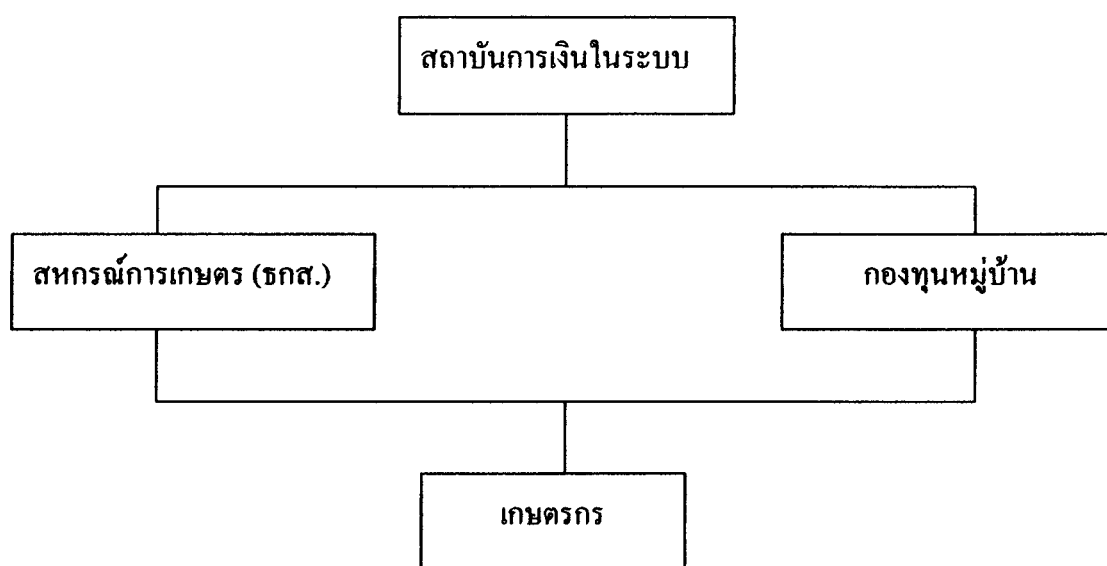
หมายเหตุ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ครอบครัวของ นางคำไร ลายบัวชนวัฒน์ และครอบครัวของ นางนิตยา แดงสาขา (ข้อมูล เดือน ตุลาคม 2551)

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การประกอบอาชีพการทำนาในรอบปี ชาวนาจะทำนาปีละ 3 ครั้ง โดยการทำนา 1 ครั้งใช้เวลา 4 เดือน แต่ชาวนาบางรายก็ไม่ทำนาปีละ 3 ครั้ง เนื่องจากต้องการพักที่ดินบ้าง เพราะการทำนา 3 ครั้งใน 1 ปี นั้น การทำนาครั้งที่ 3 จะได้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควรและต้องลงทุนมาก จนบางครั้งขาดทุน แต่ชาวนา ก็พบว่า ถ้าทำนาปีละ 2 ครั้ง ข้าวมักจะออกมารวงใหญ่สมบูรณ์ นำหนักดี ชาวนาบางส่วนจึงเลือกทำนาปีละ 2 ครั้งพอ และช่วงเวลาที่เหลือก็จะไปทำสวน

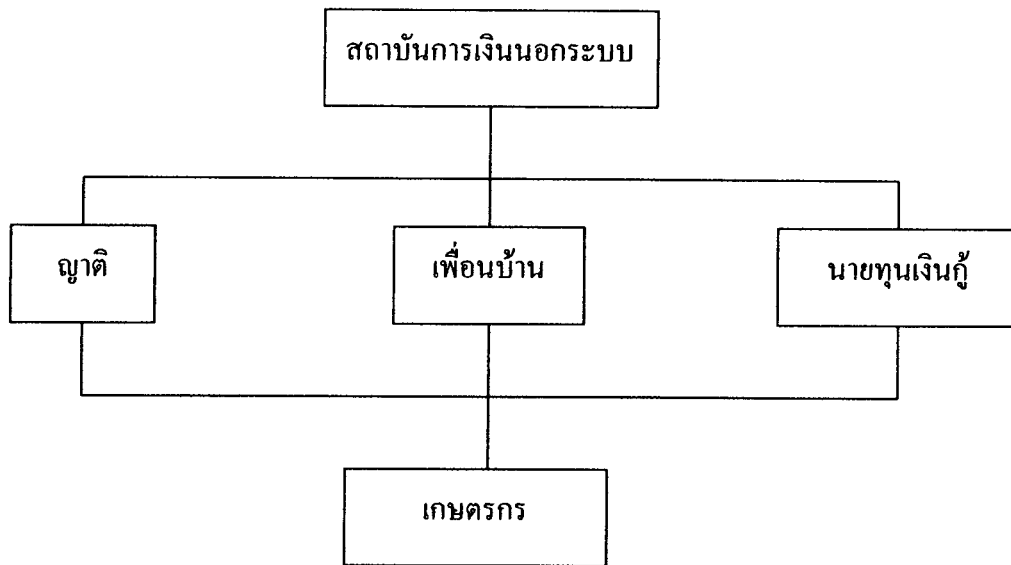
เช่น ปลุกพืชล้มลุกขาย เช่น แตงกวา ถั่วฝักยาว มะเขือ ฟัก กุหลาบ ดอกกรัก ดาวเรือง บานไม่รู้โรย และเลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เป็นต้น เป็นการหารายได้เสริมอีกทางระหว่างการพักการทำนาเพื่อพักที่ดิน

จากการที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าขั้นตอนของการทำนาได้เปลี่ยนแปลงไปโดยมีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น จากทำนาปีละ 1 ครั้ง ก็เป็นปีละ 3 ครั้ง รวมทั้งลดพิธีกรรมบางอย่างในการทำนาลงไปจนกระทั่งไม่มีแล้ว

โดยส่วนใหญ่ชาวนาจะมีหนี้สินเงินกู้ทั้งในระบบและนอกระบบ หนี้สินในระบบ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) และเงินกองทุนหมู่บ้าน ส่วนหนี้สินนอกระบบ ได้แก่ หนี้สินที่เกิดจากหยิบยืมเพื่อนบ้าน คนรู้จักญาติ เจ้าของโรงสี และนายทุนปล่อยเงินกู้ ซึ่งหนี้สินนอกระบบนี้ชาวนาต้องผ่อนชำระดอกเบี้ยในราคาที่สูงมาก ทั้งนี้ดอกเบี้ยมีลักษณะทบต้น

ภาพที่ 4.1 แสดงรายการสินเชื่อทางการเกษตรในระบบ ชาวนาหมู่ 4 และหมู่ 5 ตำบลลานตากฟ้า

ภาพที่ 4.2 แสดงรายการสินเชื่อทางการเกษตรนอกระบบ ชาวนา หมู่ 4 และหมู่ 5 ตำบลลาดนาคำฟ้า

3. สภาพแวดล้อมโดยรอบไม่เอื้ออำนวย

ในสมัยก่อนที่นามักจะเป็นทุ่งโล่งๆ ติดยกัน และบ้านของชาวนาจักจะอยู่ติด ลาคลองหรือแม่น้ำดังนั้นในการใส่ปุ๋ยหรือฉีดยา รวมไปถึงการเผาฟางหลังเก็บเกี่ยวข้าวก็ไม่มี ปัญหาสำหรับชาวนาจ่าแต่อย่างใด แต่ในปัจจุบันมีหมู่บ้านจัดสรร และโรงงานขนาดเล็ก ห้องแถว ให้เช่าเกิดขึ้นมากและอยู่ติดกับพื้นที่ทำนา ทำให้มีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการดังนี้

3.1 น้ำเสียจากหมู่บ้านจัดสรร และโรงงานไหลลงพื้นที่ทำนาทำให้ดินข้าวมี สีแดง เขียวเฉาและตายในที่สุด

3.2 ขยะ เช่น ขวดกระติงแดง ขวดเบียร์ ถุงพลาสติก ถูกทิ้งลงในพื้นที่นาซึ่ง เมื่อแตกจะทำให้ชาวนาจ่าได้รับบาดเจ็บ อยู่เสมอ

3.3 การฉีดยาในนาข้าว รวมไปถึงการเผาฟางของชาวนาจ่าในหลังการเก็บเกี่ยว ก็มีผลทำให้ มีควันและกลิ่นรบกวนต่อคนที่อยู่ในบ้านจัดสรร โรงงานและ ห้องเช่า ที่อยู่บริเวณนั้น จากปัญหาต่างๆเหล่านี้ทำให้เกิดการทะเลาะระหว่างชาวนาจ่ากับ หมู่บ้านจัดสรร เจ้าของ โรงงานหรือคนงานซึ่งเป็นคนภายนอกชุมชน และคนที่อยู่ในห้องแถวเป็นประจำ เมื่อเกิด การทะเลาะกันหลายครั้ง ชาวนาจ่าได้ไปแจ้งต่อสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ดูแลรับผิดชอบ บริเวณนั้น แต่ไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด เนื่องจาก ภรรยาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ได้ทำงานที่โรงงานนั้นด้วย และจากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้ชาวนาเกิดความเบื่อหน่าย จึงขายที่ดิน ให้เจ้าของหมู่บ้านจัดสรรต่อไปดีกว่า (ทับ อักษรศรี. 2551 : สัมภาษณ์)

4. การแบ่งมรดกให้กับลูกหลาน

จากการศึกษาพบว่า การแบ่งมรดกให้กับลูกหลานถ้าแบ่งโดยการยกที่ดินให้ก็ อาจจะไม่ยุติธรรม เพราะสภาพที่ดินนั้นมีความแตกต่างกัน ถ้าแบ่งแล้วใครได้ที่ดินติดถนนหรือ แม่น้ำก็ดี และถ้าได้ที่ดินที่อยู่ตรงกลางและไม่มีทางออก หรือที่เรียกว่า “ที่ตาบอด” นั้น อาจทำให้เกิดการทะเลาะกันในหมู่พี่น้องได้ จึงคิดว่าขายที่ทั้งหมดและนำเงินที่ขายได้มาแบ่งให้ลูกเท่าๆกัน ดีกว่า และเหลือเงินไว้เลี้ยงตนเองบางส่วน หรือให้กับลูกคนใดก็ตามที่เลี้ยงดูตนเอง และเหลือที่ เฉพาะที่ปลูกบ้านไว้เท่านั้น (แหวน เทียงสมพงศ์. 2551: สัมภาษณ์)

5. การเจ็บป่วยของคนในครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า ชาวนาบางรายไม่ต้องการขายที่ดิน เนื่องจากมีรายได้ พอสมควรจากทำนา และเช่าทำนา ปลูกตะไคร้ กรณีที่ 1 ครอบครัวของนายเกตุ ซึ่งวันหนึ่งภรรยา ของนายเกตุไม่สบายอย่างมาก ทำให้ต้องใช้เงินจำนวนมากในระยะเวลาเพียงไม่กี่วัน ทำให้นายเกตุ ต้องเอาที่แปลงหนึ่ง ไปขายให้กับพี่น้อง เพื่อนำเงินมารักษาภรรยา (เกตุ แก้วพูนผล. 2551: สัมภาษณ์)

กรณีที่ 2 ครอบครัวของนางยุพิน ได้ขายที่ดินทั้งหมดเพื่อนำเงินไปรักษาสามีที่ ป่วยเป็นโรคไต ความดัน ซึ่งต้องไปพบแพทย์ทุกเดือน และเมื่อขายที่ดินแล้วนางยุพิน ได้ย้ายไปอยู่ ที่จังหวัดนนทบุรี พร้อมลูกชายและลูกสะใภ้ ซึ่งไปประกอบอาชีพขายปลาห้องไก่ ส่วนตัวนางยุพินเองได้ออกรับจ้างทั่วไป และนางยุพินยังได้กล่าวอีกว่าไม่อยากขายที่ดิน แต่ถ้าจะต้องไปกู้ก็สู้ดอกเบี้ย ไม่ไหว (ยุพิน มิจิต. 2551: สัมภาษณ์)

จากการวิจัยพบว่า ผู้ที่มาซื้อที่ดินของชาวนาจะเป็นคนภายนอกชุมชน(คนกรุงเทพฯ) เป็น ส่วนมาก และเมื่อซื้อที่ดินจากชาวนาแล้ว ก็จะทำให้ชาวนาผู้นั้นเช่าที่ดินทำนาต่อไป โดยจะจ่ายค่าเช่า เป็นจำนวนเงินตามราคาข้าวในขณะนั้นหรือแล้วตกลงกันไว้ เช่น กรณีของนายนิกร ได้ขายที่ดินให้ นางมลฤดี ผู้ซื้อจากกรุงเทพฯ และเช่าทำนาต่อ โดยจ่ายค่าเช่าเป็นเงินในแต่ละครั้งของการทำนา คิด เป็นไร่ละ 10 ถึง ต่อราคาในขณะนั้นๆ (นิกร คงเที่ยง. 2550 : สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ยังพบว่าการขายที่ดินจะแบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 เจ้าของที่ดินที่ขายที่ดินทั้งหมด

การที่เจ้าของที่ดินขายที่ดินไปทั้งหมด เนื่องจากเหตุผลหลายประการ เช่น ปัญหาหนี้สิน สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย สภาพร่างกายของชานาไม่เอื้ออำนวยต่อการทำนาและประกอบกับไม่มีแรงงานในครอบครัว เนื่องจาก บุตร – หลาน เรียนหนังสือและเมื่อเรียนจบก็ไปทำงานที่ในเมือง หรือ โรงงานทั้งในตัวเมืองและในชุมชนกันเป็นส่วนใหญ่ และสุดท้ายคือการแบ่งมรดกและทรัพย์สิน เพื่อความยุติธรรมจึงขายที่ดินทั้งหมดและนำเงินที่ได้มาเฉลี่ยแบ่งให้กับลูกหลานเท่าๆกัน

กรณีที่ 2 เจ้าของที่ดินที่ขายที่ดินบางส่วน

การที่เจ้าของที่ดินขายที่ดินบางส่วนเนื่องจาก เพื่อใช้ผ่อนชำระหนี้สินบางส่วนหรือในกรณีที่ต้องการใช้เงินจำนวนมากในเวลาอันสั้น เช่น เกิดการเจ็บป่วยอย่างมาก ภายในครอบครัว ตัวอย่างเช่น กรณีของครอบครัวนายเกตุ ต้องใช้เงินจำนวนมากเพื่อรักษาภรรยาที่ป่วยกะทันหันและจำเป็นต้องเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในตัวเมือง ดังที่กล่าวมาแล้ว

จากข้อมูลเชิงปริมาณ

ตารางที่ 4.6 ตารางแสดงการใช้ที่ดินของชานาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลาดคาฟ้า

การใช้ที่ดิน	จำนวนครัวเรือน (70)	ร้อยละ
การขาย	14	20
การให้เช่า	15	21.42
การจ้าง (ชกส.)	16	22.85
การเช่าที่ดินจากนายทุน	25	35.71
รวม	70	100

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การใช้ที่ดินของชานา การให้เช่าที่ดินจากนายทุนมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.71 รองลงมาคือ การจ้าง (ชกส.) คิดเป็นร้อยละ 22.85 และการให้เช่า คิดเป็นร้อยละ 21.42 และที่น้อยที่สุดคือ การขาย คิดเป็นร้อยละ 20

ตารางที่ 4.7 ตารางแสดงประเภทการใช้ที่ดินของชาวนาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในหมู่ที่ 4 และ หมู่ที่ 5 ตำบลลานตากฟ้า

ประเภทการใช้ที่ดินที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน	จำนวนครัวเรือน (70)	ร้อยละ
การขาย	50	71.42
การให้เช่า	8	11.42
การจ้าง (รทส.)	5	7.14
การเช่าที่ดินจากนายทุน	7	10
รวม	70	100

จากตารางที่ 4.7 พบว่าประเภทของการใช้ที่ดินของชาวนาที่ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ การขายที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ การเช่า คิดเป็นร้อยละ 11.42 และการจ้าง (รทส.) คิดเป็นร้อยละ 7.14 และที่น้อยที่สุดคือ การเช่าที่ดินจากนายทุน คิดเป็นร้อยละ 10 โดยการขายที่ดินนั้น นายทุนผู้ซื้อจะสร้างโรงงาน หรือบ้านจัดสรร ห้องเช่า ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อชุมชนมากที่สุด ส่วนการให้เช่า การจ้าง การเช่าที่ดินจากนายทุน ชาวนาก็ยังสามารถใช้ที่ดินในการทำนาและทำสวนแบบเดิมได้

ตารางที่ 4.8 ตารางแสดงสาเหตุการขายที่ดินของชาวนาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลานตากฟ้า

สาเหตุการขายที่ดินของชาวนา	จำนวนครัวเรือน (70)	ร้อยละ
ชำระหนี้สิน	34	48.57
สุขภาพ	20	28.57
ไม่มีผู้สืบทอดอาชีพการทำนา	10	14.28
ความขัดแย้งกันในสังคม	6	8.57
รวม	70	100

จากตารางที่ 4.8 พบว่าสาเหตุของการขายที่ดินของชาวนาที่มากที่สุด คือ การขายที่ดินเพื่อการชำระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 48.57 รองลงมาคือ ปัญหาสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 28.57 และปัญหาการไม่มีผู้สืบทอดอาชีพการทำนา คิดเป็นร้อยละ 14.28 และที่น้อยที่สุดคือ ความขัดแย้งกันในสังคม คิดเป็นร้อยละ 8.57

2.3 วิธีการดำเนินชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนแปลงไป ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 - 2551

จากการศึกษาเอกสาร เรื่อง สังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ 2 ของ สุวิทย์ ไพทยวัฒน์ และ สุดจิต เจนนพกาญจน์ (2524: 68-69) พบว่า สังคมชาวนานั้น ผู้คนในสังคมส่วนใหญ่จะยึดอาชีพเกษตรกรรม คือการทำการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ เป็นชุมชนขนาดเล็กมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ผูกพันอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณี มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีการติดต่อพึ่งพิงกับสังคมเมือง

สังคมชาวนาเกิดขึ้นภายหลังจากการปฏิวัติทางการเกษตรครั้งที่ 1 ประมาณเกือบหนึ่งหมื่นปีมาแล้ว ผู้คนได้เริ่มเปลี่ยนวิธีการทำมาหากินจากการล่าสัตว์ หาของป่า เปลี่ยนเป็นการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ซึ่งภายใต้สภาวะเศรษฐกิจแบบนี้ผู้คนเริ่มอยู่ติดกับที่มากขึ้น มีการตั้งเป็นหมู่บ้าน ขณะเดียวกันที่ดินเริ่มมีความสำคัญ เนื่องจากผู้คนได้เปลี่ยนอาชีพมาทำเกษตรกรรม ที่ดินตามหมู่บ้านต่างๆและบริเวณใกล้เคียงเริ่มมีราคาสูง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดิน หน่วยพื้นที่ฐานที่สำคัญทางเศรษฐกิจคือ ครอบครัวยุคที่มีอาชีพเกษตรกรรม โดยใช้แรงงานสัตว์และแรงงานคนภายในครอบครัว และอาจมีแรงงานเพิ่มเติมจากคนภายนอกตามความจำเป็น และการทำงานมักเป็นไปตามฤดูกาล ทำให้มีเวลาว่างมาก จึงได้มีการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ รวมถึงประเภทอุตสาหกรรมในครัวเรือน หรือบางครอบครัวอาจออกไปรับจ้างทำงานที่อื่น เป็นต้น

ในปัจจุบันสังคมชาวนาได้เปลี่ยนไปจากเดิมมาก กล่าวคือ เปลี่ยนจากการผลิตเพื่อยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อจำหน่าย และจากการใช้แรงงานคนแรงงานสัตว์ก็เปลี่ยนมาใช้เครื่องจักร มีการนำวิธีการผลิตแบบใหม่มาใช้ เพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้นกว่าเดิม

ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างชาวนาด้วยกัน แม้ว่าจะมีแบบแผนใหม่ๆเกิดขึ้น ผู้คนในสังคมก็ยังคงมีความรักใคร่กลมเกลียวและมักจะมองเห็นประโยชน์ของสังคมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว การติดต่อกันของผู้คนจะมีลักษณะที่คุ้นเคยกันเป็นอย่างดี เนื่องจากได้มีการติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวนาน ตั้งแต่รุ่น บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย

ในสังคมแบบนี้จะมีผู้คนมาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ เพราะมีกลุ่มหรือชนชั้นทางสังคมมากกว่า ในแง่ของสถานภาพทางสังคมของคนในสังคม ส่วนใหญ่เป็นสถานภาพที่ได้มาตั้งแต่เกิด มีความเคร่งครัดในประเพณี นักสังคมวิทยา มักจะเรียกสังคมชาวนาว่า เป็นสังคมประเพณี เพราะคนส่วนใหญ่ในสังคมมักจะยึดถือปฏิบัติตามเกณฑ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ในแง่นี้ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นเป็นไปอย่างเชื่องช้า

จากการศึกษาชุมชน ในการศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนไป ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 - 2551 ผู้วิจัย จะศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ ครอบครัว สภาพบ้านเรือน การแต่งกาย อาหารการกิน ภาษา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี

1. ครอบครัว

ในสมัยก่อนเป็นครอบครัวขยาย คือมี พ่อแม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา และญาติพี่น้องคนอื่นๆ อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน โดยมีผู้อาวุโสเป็นหัวหน้าครอบครัวคอยให้คำแนะนำและตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เช่น การทำมาหากิน หรือ การแต่งงาน โดยจะมีการแบ่งงานกันทำ และรายได้ที่ทำร่วมกันก็จะรวมเก็บไว้ส่วนกลางโดยผู้อาวุโสจะเป็นคนแบ่งส่วนของแต่ละคน สมาชิกในครอบครัวจะให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโสมาก และเมื่อลูกแต่งงานแล้ว จะแยกบ้านออกมา แต่จะอยู่กับฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายแล้วแต่จะตกลงกัน เมื่อแต่งงานแล้วลูกก็ยังเลี้ยงดูพ่อแม่ และแม่บ้านจะเป็นผู้ดูแลควบคุมการเรื่องการใช้จ่ายเงินของครอบครัว ฐานะของผู้ชายจะสูงกว่าผู้หญิง เนื่องจากผู้ชายสามารถบวชเป็นพระและสามารถสืบสกุลได้ จึงรับการยกย่องมากกว่าผู้หญิง ซึ่งเปรียบเสมือนช้างเท้าหลัง และในสมัยก่อนผู้ชายที่จะแต่งงานได้ต้องบวชแล้วเท่านั้น และการแต่งงานในสมัยก่อนจะแต่งงานระหว่างสมาชิกในหมู่บ้านเดียวกัน โดยพ่อแม่มักเป็นผู้หาคู่ครองให้ลูก โดยพ่อแม่จะดูจาก ฐานะ นิสัย พ่อแม่ของคู่ครอง ซึ่งก็เป็นคนที่รู้จักกันดีหมู่บ้าน ถึงแม้ว่าลูกจะมีครอบครัวไปแล้วก็ตาม พ่อแม่ก็จะคอยดูแลลูกของตนเองตลอดไป ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมิได้มีแค่พ่อแม่ ลูกเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงปู่ ย่า ตา ยาย ด้วย แต่ปัจจุบันครอบครัวไทยเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น เนื่องจากหน้าที่การงาน เพราะคนรุ่นต่อมาไม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมแล้วส่วนใหญ่จะทำงาน โรงงาน หรือบริษัท อยู่ในตัวเมือง หรือ กรุงเทพฯมากกว่า และเมื่อเป็นเช่นนี้ การแต่งงานก็จะแต่งงานกับคนต่างถิ่น ซึ่งอยู่ในตัวเมือง หรือที่ทำงานเดียวกัน ทำให้วัฒนธรรมและประเพณีแตกต่างกันไป เช่น กรณีบุตรสาวของนายอนเนก ตรีเนตร ได้ไปเรียนพยาบาลในกรุงเทพฯ เมื่อจบแล้วได้ไปบรรจุที่จังหวัดชลบุรี และได้แต่งงานกับนายทหารที่จังหวัดชลบุรี ปัจจุบันนี้ก็ไปอยู่ที่จังหวัดชลบุรี จะกลับบ้านเดือนละครั้ง โดยจะนำยารักษาโรคไคมาให้นายอนเนก ทุกๆเดือน และถึงแม้ว่าบางส่วนจะแต่งงานกับคนในชุมชนเดียวกันก็จะแยกไปอยู่ต่างหาก ไม่อยู่ร่วมกับพ่อแม่หรือบางรายก็ไปอยู่บ้าน สามี หรือภรรยา คนเอง บางครอบครัวไปทำงานในเมืองทั้งสามีและภรรยาก็นำบุตร หรือหลานมาให้ ปู่ ย่า ตา ยาย เลี้ยง เนื่องจากตนเองไม่มีเวลาดูแล แต่จะส่งเงินมาเป็นค่าเลี้ยงดูและจะมหาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง หรือเดือนละ 1 ครั้ง เช่น กรณีของ นางพวง ทองประเสริฐ ซึ่งลูกชายและลูกสะใภ้ทำงาน โรงงานในตัวเมือง จึงส่งหลาน 2 คนมาให้เลี้ยง และจ่ายค่าจ้างเดือนละ 3,500 บาท จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่า การที่ส่งลูกมาให้ ปู่ ย่า ตา ยาย เลี้ยงนั้น นอกจากเป็นเพราะไม่มีเวลาแล้ว ก็เพื่อให้เด็กได้รับการอบรมสั่งสอนที่ดีด้วย

2. สภาพบ้านเรือน

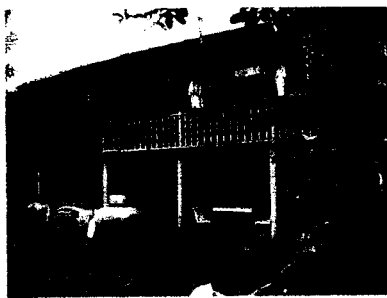
สภาพบ้านเรือนในสมัยก่อน เป็นเรือนไม้มีทั้งมุงจาก มุงสังกะสี มุงกระเบื้อง สร้างโดยอาศัยการเข้าไม้ ไม่ใช่ตะปู เป็นเรือนยกใต้ถุนสูง สูงจากพื้นดินพื้นศิระะ รวมทั้งระเบียง

และชานอกสูงแต่ต้องลดระดับลงไป ระหว่างชั้นปิดกั้นด้วยไม้ระแนงเว้นช่องโปร่ง เพื่อให้ลมพัดจากใต้ถุนขึ้นมาข้างบนได้ และทำให้สามารถมองลงมายังใต้ถุนข้างล่างได้ การที่ยกเรือนสูงก็เพื่อความปลอดภัยจากคน หรือสัตว์ร้ายในเวลากลางคืนใช้เป็นที่พักของทางการเกษตร ป้องกันน้ำท่วม

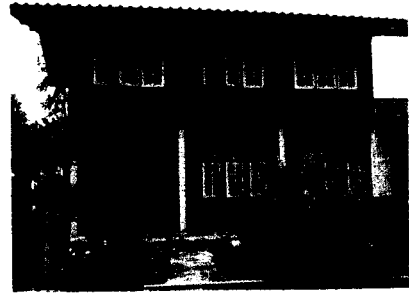
นอกจากนี้ บ้านเรือนในสมัยก่อนยังมีหลังคาทรงจั่วสูง เพื่อให้ให้น้ำฝนไหลเร็วไม่รั่ว ช่วยบรรเทาความร้อนได้ดี และยังมีชานเรือนที่กว้าง เพื่อเอาไว้ทำกิจกรรมหลายอย่าง เช่น นั่งพักผ่อนในตอนเย็น หรือตอนเช้า ทานข้าว หรือการจักสาน เครื่องมือเครื่องใช้ เนื่องจากชานบ้านเป็นที่เปิดโล่งรับแสงแดดและอากาศบริสุทธิ์ลมพัดผ่านได้สะดวก

ในสมัยก่อนการตั้งบ้านเรือนนิยมตั้งบริเวณติดแม่น้ำ ลำคลอง เนื่องจากคนในสมัยก่อนมีชีวิตผูกพันกับสายน้ำ ใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค ทำการเกษตรกรรมเป็นสำคัญและเป็นเส้นทางคมนาคมในการค้าขายหรือติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลภายในและภายนอกชุมชน โดยใช้เรือเป็นหลัก ได้แก่ เรือพาย เรือเครื่องไม่มีหลังคา และพัฒนาเป็นเรือเครื่องมีหลังคา (เรือจ้าง)

ในปัจจุบันสภาพบ้านเรือน จะเป็นตึกปูน หรือครึ่งไม้ครึ่งตึก โดยจะเรียนแบบบ้านจัดสรร หรือบ้านที่ปลูกในตัวเมือง จะหลังใหญ่หรือเล็กขึ้นอยู่กับขนาดของที่ดินและงบประมาณ ส่วนการตั้งบ้านเรือนจะขึ้นอยู่กับขนาดของที่ดินว่าอยู่ตรงบริเวณไหน หรือมรดกที่ได้รับว่าอยู่บริเวณใด ก็จะปลูกบ้านบริเวณนั้นไม่จำเป็นต้องติด แม่น้ำ ลำคลอง เหมือนในสมัยก่อน เพราะชาวบ้านไม่จำเป็นต้องพึ่งการคมนาคมทางเรือแล้ว ลักษณะของบ้านในปัจจุบัน ก็จะเป็นทรงเหลี่ยม หลังคาเตี้ย มุงด้วยกระเบื้อง ตัวบ้านจะแบ่งออกเป็นสัดส่วน คือ มีห้องนอน ห้องครัว ห้องน้ำในตัวบ้าน ห้องดูทีวี และจะติดมุ้งลวดและเหล็กคัต เพื่อกันยุง และแมลงต่างๆ รวมถึงการขโมยด้วย และมีรั้วโดยรอบบ้าน เพื่อเป็นการแบ่งเขตแดนกันอย่างชัดเจน ป้องกันปัญหาการรุกล้ำที่ดิน ซึ่งเกิดขึ้นในหลายบ้านทำให้เกิดการขัดแย้งบ่อยครั้ง

อดีต

ปัจจุบัน

ภาพที่ 4.3 เปรียบเทียบสภาพบ้านเรือนของชาวนา

3. การแต่งกาย

รูปแบบการแต่งกายของชาวนาในสมัยก่อนกับปัจจุบันไม่แตกต่างกันมาก จะประกอบไปด้วย ผ้าขาวม้า กางเกงขาก๊วย เสื้อคอกระเช้า ผ้าถุง เสื้อแขนยาวสีดำ หรือสีน้ำเงิน โดยแต่ละอย่างจะมีประโยชน์ดังนี้

3.1 **ผ้าขาวม้า** เป็นเครื่องนุ่งห่มของผู้ชายโดยจะใช้ คาดเอวแทนเข็มขัด เช็ดตัว โปกศึรยะ ห่ม ปูนอน ลักษณะของผ้าขาวม้าจะเป็นผ้าทอสีเหลี่ยมผืนผ้ากว้างยาวพอสมควรจะเป็น ลายสก๊อตมีหลายสี

3.2 **กางเกงขาก๊วย** เป็นเครื่องนุ่งห่มของผู้ชาย เป็นกางเกงขาวยาวสีดำหรือ สีน้ำตาลทรงตรง มีขนาดใหญ่จะอ้วนหรือผอมก็สามารถใส่ได้

3.3 **เสื้อคอกระเช้า** เป็นเสื้อสำหรับผู้หญิง และเด็กผู้หญิง มีลักษณะเหมือน เสื้อกั๊ก แต่ไม่รัดรูป มีสายเสื้อใหญ่กว่าเสื้อกั๊กมาก มีการถักระบายรอบคอ มีหลายสี หลายขนาด ใส่แล้วเย็นสบาย เหมาะกับอากาศเมืองไทย

3.4 **ผ้าถุง** เป็นผ้าเอนกประสงค์เหมือนผ้าขาวม้าแต่จะใช้กับผู้หญิงเท่านั้น ใช้สำหรับนุ่งกระโจมอกอาบน้ำ นุ่งทำงานต่างๆ มีขนาดใหญ่คนอ้วนหรือผอมก็ใส่ได้

3.5 **ผ้าโปกศึรยะ** หรือผ้าโปกหัว ให้สำหรับผู้หญิงเพื่อป้องกันแสงแดด รวมถึง ป้องกันใบข้าว หรือหญ้า บาดผิวหนัง

3.6 **หมวกไอ้โม่ง** เป็นหมวกคลุมศีรษะสำเร็จรูป โดยสวมศีรษะ และรูปจับ ดัดเย็บจากผ้าขาวม้าและผ้าฝ้ายเป็นส่วนใหญ่

3.7 **งอบ** เป็นเครื่องสานที่มีโครงสร้างเป็น ไม้ไผ่ซึ่งจักเป็นเส้นยาวที่เรียกว่า ดอก และใบลาน ใบตาล หรือกาบหมากมาต่อเป็นรูปทรง งอบมีประโยชน์เช่นเดียวกับหมวกหรือ ร่วมเป็นเครื่องสานที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของชาวไร่ ชาวนา

3.8 **เสื้อเช็ดแขนขาวน้ำเงินหรือสีดำ** เป็นเสื้อที่ชาวนาใส่ในเวลาที่ทำนาเนื่องจาก มีแขนยาวสามารถกันความร้อนจากแสงแดดได้ดี ป้องกันใบข้าวหรือหญ้าบาดแขน และยังสามารถ กันแมลงและหนอนต่างๆ ที่อยู่ในนาด้วย (พยุง ทองประเสริฐ, 2551: สัมภาษณ์)

ลักษณะการแต่งกายของชาวนาในสมัยก่อน มีดังนี้

1. ผู้ชาย

1.1 **งานมงคล** ได้แก่ งานทำบุญต่างๆ งานบวช งานแต่ง นิยมใส่เสื้อเช็ด หรือเสื้อยืด หลากสี สัน กางเกงขาวยาว เป็นผ้าฝ้าย และสวมรองเท้าแตะหูกียบ

1.2 **งานศพ** นิยมใส่ เสื้อเช็ดหรือเสื้อยืดสีขาว – ดำ กางเกงผ้าฝ้าย สีเทา สีดำ สีน้ำตาล และสวมรองเท้าแตะหูกียบ

1.3 ชุดทำนา นิยมใส่ เสื้อเชิ้ตแขนขาวน้ำเงิน กางเกงขาก๊วยสีดำ หรือ สีนํ้าตาล ผ้าขาวม้าคาดเอว ไม่สวมรองเท้า เนื่องจากต้องลงไปในดินโคลน และสวมหมวกเสมอ

2. ผู้หญิง

2.1 งานมงคล ได้แก่ งานทำบุญต่างๆ งานบวช งานแต่ง นิยมใส่เสื้อเชิ้ต หรือเสื้อยืด หลากสีส้น ผ้าถุงสีต่างๆ ทำผมทรงต่างๆใส่เครื่องประดับ(ทองคำ) ได้แก่ แหวน สร้อยคอ ต่างหู และสวมรองเท้าแตะ

2.2 งานศพ นิยมใส่ เสื้อสีขาว หรือสีดำ และนุ่งผ้าถุง และสวมรองเท้าแตะ มีทั้งแบบหูกีบและแบบสวม

2.3 ชุดทำนา นิยมใส่ เสื้อคอกระเช้า ผ้าถุง และ กาดเข็มขัด ซึ่งจะมีทั้ง ที่เป็น เงิน สแตนเลส นาค และสวมเสื้อเชิ้ตแขนขาวสีน้ำเงินทับอีกชั้น ไม่ใส่รองเท้า เนื่องจากต้องลงไปในดิน โคลน และที่สำคัญจะต้องใช้ผ้าโพกศีรษะและสวมงอบเสมอ

ลักษณะการแต่งกายของชาวนาในสมัยปัจจุบัน มีดังนี้

1. ผู้ชาย

1.1 งานมงคล ได้แก่ งานทำบุญต่างๆ งานบวช งานแต่ง นิยมใส่เสื้อเชิ้ต หรือเสื้อยืด หลากสีส้น และสวมกางเกงยีนส์เป็นส่วนใหญ่ กางเกงขาวเป็นผ้าฝ้าย และสวม รองเท้าแตะหูกีบและแบบสวม

1.2 งานศพ นิยมใส่ เสื้อเชิ้ตหรือเสื้อยืดสีขาว – ดำ กางเกงยีนส์ เป็น ส่วนใหญ่ กางเกงผ้าฝ้าย สีเทา สีดำ สีนํ้าตาล และสวมรองเท้าแตะหูกีบ และแบบสวม

1.3 ชุดทำนา นิยมใส่ เสื้อเชิ้ตแขนขาวน้ำเงิน กางเกงขาก๊วยสีดำ หรือ สีนํ้าตาล ผ้าขาวม้าคาดเอว(ถ้าเป็นชาวนารุ่นใหม่จะนุ่งกางเกงยีนส์เป็นส่วนมาก) และสวม รองเท้าบูธ ซึ่งเป็นผ้ายาวถึงเข่า เนื่องจากพื้นที่นาในปัจจุบันมีหอยเชอรี่จำนวนมาก และชาวนา มักจะโดนเปลือกหอยบาดเป็นประจำ บางครั้งบาดแผลลึกมากจนไม่สามารถเดิน ได้ก็มี เป็น ไข้ก็มี และใส่หมวกคลุมศีรษะ สวมหมวกทำนาสีเหลืองทับอีกชั้น

2. ผู้หญิง

2.1 งานมงคล ได้แก่ งานทำบุญต่างๆ งานบวช งานแต่ง นิยมใส่เสื้อเชิ้ต หรือเสื้อยืด หลากสีส้น ผ้าถุงสีต่างๆ ทำผมทรงต่างๆใส่เครื่องประดับ(ทองคำ) ได้แก่ แหวน สร้อยคอ ต่างหู นาฬิกา มีทั้งสวมรองเท้าแตะและรองเท้านุ่มส้น

2.2 งานศพ นิยมใส่ เสื้อสีขาว หรือสีดำ และนุ่งผ้าถุง และสวมรองเท้าแตะ มีทั้งแบบหูกีบและแบบสวม หรือรองเท้านุ่มส้นก็มี

2.3 ชุดทำนา นิยมใส่ เสื้อคอกระเช้า กางเกงผ้ายัดขาวยาว สวมเสื้อเชิ้ตแขนยาวน้ำเงิน สวมรองเท้าบู๊ธ ซึ่งเป็นผ้ายาวถึงเข่า เนื่องจากพื้นที่นาในปัจจุบันมีหอยเชอรี่จำนวนมาก เพราะชาวนามักจะ โคนเปลือกหอยขาดเป็นประจำ บางครั้งขาดแผลลึกมากจนไม่สามารถเดินได้ก็มี เป็น ไซ้ก็มี สวมหมวกโหม่งคุมศีรษะ และหมวกทำนาสีเหลืองทับอีกชั้น (บ้งอร สัมฤทธิ์วงศ์ 2551 : สัมภาษณ์)

อดีต

ปัจจุบัน

ภาพที่ 4.4 เปรียบเทียบการแต่งกายของชาวนา

4. อาหาร

เดิมชาวบ้านมีวัฒนธรรมการกินอาหารที่คล้ายคลึงกันเหมือนกับชาวบ้านในภาคกลางทั่วไป คือ จะกินอาหารที่หาได้จากธรรมชาติ เช่น ผักที่ขึ้นเองทั้งในน้ำและบนบก ตำลึง สายบัว กะเจด ผักบุ้ง กุ้ง ปลา หรือปลุกผักและเลี้ยงสัตว์ไว้กินเอง อาหารที่นิยมกินกันมากในสมัยก่อน คือ น้ำพริกกะปิ กับปลาทอด หรือปลาแห้ง ปลาอย่าง ผักต้มและผักสดที่มีอยู่ในขณะนั้น แกลงเลียง แกลงจืด แกลงส้ม แกลงแก้ว ส่วนขนมก็ได้แก่ ขนมอึเปาะ (นำแป้งข้าวเจ้ามานวดกับน้ำเปล่า แล้วนำมาปั้นเป็นลูกแบบเหมือนเหรียญสิบบาท ใสลงไปนึ่งในน้ำเดือด พอลอยขึ้นมาที่ตั้งแช่ลงในน้ำเย็น แล้วตักขึ้นมาคลุกมะพร้าวชุบ กินกับงากับน้ำตาลทราย) ขนมวงทอง (นำแป้งข้าวเหนียวมานวดกับน้ำเปล่า หรือกะทิ แล้วปั้นเป็นวงกลมเหมือนกับโดนัท และนำลงไปทอดพอเหลืองก็ตักขึ้นมาเรียงใส่ถาด หลังจากนั้นเคี่ยวน้ำตาลทรายจนเหนียวแล้วเทลาดลงบนขนมที่เตรียมไว้) ขนมดอกโสน (เป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งขึ้นอยู่ตามริมแม่น้ำ ลำคลอง มีกันทุกบ้าน โดยจะนำดอกมีลักษณะเป็นช่อคล้ายกล้วยไม้ มีสีเหลือง แต่ขนาดเล็กมาก มาล้างจนสะอาด แล้วนำไปผสมกับแป้งข้าวเจ้า โรยเกลือชนิดน้อย นำไปนึ่ง เมื่อสุกแล้ว ตักขึ้นมากินกับมะพร้าวชุบ โรยด้วยน้ำตาลทราย) ขนมตาล ขนมเปียกปูน ขนมจีบหนู(ขนมขุ่ยหนู) เป็นขนมที่ทำง่ายและมีวัสดุในท้องถิ่นอยู่แล้ว

อาหารที่นิยมทานกันในงานมงคล เช่น งานบวช งานแต่ง งานทำบุญบ้าน ในสมัยก่อน แบ่งออกเป็นอาหารคาว และ อาหารหวาน ดังนี้

อาหารคาว ได้แก่ ขนมจีน(ชาวบ้านไม่แบ่งทำกันเอง) น้ำพริก น้ำยา แกงบอน (บอน มีลำต้นคล้ายต้นเผือกขึ้นในที่ที่มีน้ำขัง คนที่มีอาการแพ้ถ้าสัมผัสผิวหนังจะคัน ดังนั้นคนที่ตัดต้นบอนไปแกงนั้น จะต้องพูดคนเดียวกับต้นบอนว่า “ หนูจำแม่อยู่ไหม ไม่อยู่จะไปซื้อน้ำตาล หวานหรือไม่หวานเนี่ย หวานจ๊ะ” ก็ตัดต้นบอนต้นแรกทันที พูดเพียงครั้งเดียว จนกระทั่งตัดเสร็จ แต่ในระหว่างการตัดต้นบอนอยู่นั้น ห้ามพูดคุยหรือทักทายกับใคร เช่น “ไม่คันหรือ เดี่ยวก็คันตายหรือ” ถ้าโดนทักอย่างนี้ คนตัดจะคันทันทีและถ้านำไปแกงจะกินไม่ได้ ทั้งคนตัดและคนกินเพราะจะคันมาก แกงบอนจะมีลักษณะคล้ายแกงส้ม แต่ใช้เครื่องแกงเหมือนแกงคั่ว ไม่ใส่กะทิ มีรสหวานนำ) แกงหมูหอม แกงมัสมั่น แกงจืดหนังหมู แกงคั่วเนื้อวัวใส่ มะเขือพวง ต้มเปรอะหัวตาล (ลูกตาลอ่อนนำมาผ่าส่วนหัวแล้วนำไปแช่น้ำเกลือและนำไปต้ม ก่อนที่จะแกง โดยจะใช้เครื่องแกงเหมือนแกงคั่ว แต่ไม่ใส่กะทิ แต่ใช้ปลาช่อนโขลกน้ำแกงเหมือนแกงส้ม ไม่ใส่พริก รสชาติจะออกหวาน) ยำใหญ่ (ก็คือนำไก่ที่ต้มแล้วมาฉีกเป็นชิ้นเล็กๆใส่ แดงกวาหั่นกลมๆ ผักกาดหอมหั่น หัวหอมใหญ่ หัวหอมแดงแล้วปรุงรสด้วยมะนาว น้ำตาล น้ำปลา พริกชี้ฟ้าหั่นละเอียด)

อาหารหวาน ได้แก่ เม็ดขนุน ฝอยทอง ทองหยอด สังขยา มะพร้าวแก้ว ขนมกล้วย ข้าวต้มมัด ขนมชั้น ตะโก้ ลอดช่อง ขนมเปียกปูน ขนมตาล

อนึ่ง งานแต่งงาน ห้ามทำอาหารประเภทยำ แกงต้มยำ เชื่อว่าจะทำให้สามี ภรรยาทะเลาะกัน และขนมชั้น เชื่อว่าจะทำให้เกิดการหลอกลวงกันเป็นชั้นๆ ส่วนขนมหม้อแกง เชื่อว่าอาจจะทำให้เป็นหม้าย เพราะขนมหม้อแกงต้องไปฝังไฟจนหน้าไหม้

อาหารที่นิยมทานกันในงานศพ ข้าวต้มก้อย ข้าวต้มไก่ หมู ปลา แต่อาหารที่ห้ามรับประทานในงานศพ คือ อาหารจำพวก เส้นยาวต่างๆ เช่น เส้นก้วยเดี่ยว เส้นหมี่ ขนมจีน ขนมชั้นเนื่องจากกลัวจะมีการตายต่อกันยาวไปเรื่อยๆ

ปัจจุบันการบริโภคอาหารของชาวบ้านเปลี่ยนไปมากจากเดิมที่ทำกินเองก็ เปลี่ยนไปซื้อกินเกือบหมดทุกอย่าง เนื่องจากในชุมชนมีร้านสะดวกซื้อมากขึ้น รวมถึง ตลาดนัด ซึ่งมีเกือบทุกวันในชุมชน ส่วนอาหารที่ใช้ในงานต่าง เช่น งานทำบุญ บวช แต่งงาน ก็ใช้โต๊ะจีนกัน เป็นส่วนมากเพราะมีความสะดวกสบาย เจ้าของบ้านไม่ต้องมาเก็บล้างเก็บทำ ส่วนงานศพ ก็จะมี อาหารอยู่ไม่กี่อย่าง เช่น ข้าวต้ม หมู ปลา ไก่ ปลาหมึก กุ้ง ก้วยจ๊ับ กระจ่างปลา รวมถึงการไป ทำบุญที่วัดก็เช่น กัน ชาวบ้านนิยมเอาข้าวไปแต่ไปซื้อกับข้าวและขนมที่วัด ร้านค้าก็จะแพ็กใส่กล่อง โปมไว้เรียบร้อยซึ่งจะมีทั้งขนมและผลไม้และมีขนมปัง และขนมจำพวกเบเกอรี่มาขายมากมาย

ภาพที่ 4.5 ร้านแกงตามตลาดนัด

5. ภาษา

ภาษาที่ใช้ในชุมชน ก็จะเป็นภาษาพื้นบ้านภาคกลางที่พูดเฉพาะคนในท้องถิ่นซึ่งจะเป็นบางคำเท่านั้น

ตารางที่ 4.9 ตารางแสดงการเปรียบเทียบภาษาภาคกลางกับภาษาพื้นบ้าน(ท้องถิ่น ต. ลานตากฟ้า)

ภาษากลาง	ภาษาพื้นบ้าน	หมายเหตุ
กรรไกร	ตะไกร	
เกวียน	เกียน	หน่วยในการนับผลผลิตข้าวของชาวในแต่ละครั้งของการทำนา
วัว	งัว	
จมูก	ตะมูก	
สะพาน	ตะพาน	
กัญแจ	ปะแจ	
ตะกรุด	กะตุค	
เหงื่อ	เหื่อ	
ผ้าห่ม	ผ้าผวย	
ระอุ	ฮิป	การนึ่งข้าวเหนียวมูล ตอนที่ใส่น้ำกะทิลงในข้าวเหนียวและปิดไว้เพื่อให้ น้ำกะทิลงในข้าวเหนียว
เหล็อง กรอบ	เคี้ยมๆ	ใช้กับอาหารที่เป็นของทอดต่างๆ

ตารางที่ 4.9 ต่อ

ภาษากลาง	ภาษาพื้นบ้าน	หมายเหตุ
บันได	กะได	
แกงจืดหนังหมู	แกงบะพวย	
ผ้าขาวม้า	ผ้าอีโป้	

6. ความเชื่อ

ความเชื่อในท้องถิ่นมีหลายอย่าง โดยจะแบ่งออกเป็นประเภทได้แก่ ความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ การเกิดการตาย การพยากรณ์ ครุว์เรือน

6.1 ความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ได้แก่ ถ้าคางคกกัดพื้น กบร้องและมดชนไข่ ฝนจะตก เนื่องจากสัตว์เหล่านี้อยู่ใต้พื้นดินจึงมีสัญชาตญาณในการรับรู้ไวกว่ามนุษย์ ทำให้มนุษย์สามารถสังเกตจากสิ่งเหล่านี้ได้

6.2 ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการเกิดการตาย

6.2.1 ผู้หญิงตั้งครรภ์ ห้ามนั่งคานบันได หรือนั่งบันไดเตี้ยขาด เนื่องจากเชื่อว่าจะออกลูกมาคาท้อง เพราะว่าการนั่งขวางบันไดอาจทำให้คานบันไดได้ทำให้เกิดอันตรายกับลูกในท้อง

6.2.2 หญิงตั้งครรภ์ ห้ามอาบน้ำตอนพลบค่ำหรือโพล้เพล้ ต้องอาบน้ำก่อน 6 โมงเย็น หรือไม่ก็สองทุ่ม (20.00น.) เลข เนื่องจากในสมัยก่อนต้องอาบน้ำในคลอง ในระหว่างทางเดินอาจถูกสัตว์มีพิษกัดหรือลื่นหกล้มได้

6.2.3 คนที่ตายนอกบ้านไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม ต้องนำศพไปไว้ที่วัดเท่านั้น ห้ามนำเข้ามาไว้ที่บ้านเด็ดขาด เนื่องจากคนที่ตายนอกบ้านวิญญาณก็จะอยู่นอกบ้านและจะเข้าบ้านไม่ได้เพราะว่าที่บ้านทุกบ้านจะมีศาลพระภูมิเจ้าที่ หรือคนที่ตายนอกบ้านส่วนใหญ่จะตายโหงเชื่อว่าวิญญาณจะดุร้ายจึงเกิดความกลัวห้ามนำเข้าบ้าน

6.2.4 การซื้อโลงศพ ห้ามต่อราคาโดยเด็ดขาด เชื่อว่าจะทำให้มีคนตายต่อๆกัน เนื่องจากในสมัยก่อนการต่อโลงศพนั้นยากลำบาก ไม่มีไม้ และไม่มีร้านขายโลงศพด้วย แต่ละบ้านต้องต่อโลงศพเอง สมัยก่อนโดยส่วนใหญ่จะนิยมเผาศพแบบเชิงตะกอนไม่ต้องใส่โลง ดังนั้น การซื้อโลงศพจึงห้ามต่อราคาเพราะว่าในสมัยก่อน ผลิตยากมาก ไม่มีแม้กระทั่งร้านขายโลงศพ

6.2.5 งานศพ ห้ามเลี้ยงอาหารที่มีเส้นยาวเด็ดขาด เชื่อว่าจะตายยาวต่อกัน เนื่องจากจะทำให้ทานลำบากทั้งยังเป็นเวลากลางคืนทำให้ไม่สะดวกทั้งคนปรุงอาหารและคนทาน

6.3 ความเชื่อเกี่ยวกับการพยากรณ์ลักษณะของมนุษย์ ซึ่งมีทั้งลักษณะที่ดีและไม่ดี เช่น ถ้าจะหาภรรยาในสมัยก่อน ต้องหาผู้หญิงที่ปากเล็กเนื่องจากจะกินไม่จุ และขยัน คนที่มีหน้าผากกว้าง จะเป็นคนที่มีบุญ ร่ำรวย คนที่มีนิ้วก้อยยาวเสมอกับข้อสุดท้ายของนิ้วนาง หรือมากกว่าจะเป็นคนที่เก็บเงินอยู่ คนที่มีเท้าอูม หรือฝ่าเท้าเต็มเสมอกัน เชื่อว่าจะเป็นคนที่มีร่ำรวย คนที่มีไฟอยู่บริเวณใต้ตา เชื่อว่าจะเป็นคนอากัฏ เพราะมีไฟรับน้ำตา ทำให้มีแต่เรื่องเดือดร้อนเข้ามาเสมอ คนที่มีลักษณะ ผมหยิก หน้าก้อ คอสั้น ฟันขาว เชื่อว่าเป็นคนที่คบไม่ได้ คนที่มีหางคิ้วข้างใดข้างหนึ่งกระดกขึ้น เรียกว่าคิ้วกางฉิน ห้ามคบเชื่อว่าเป็นคนไม่ซื่อสัตย์ ความเชื่อทั้งหลายเหล่านี้เป็นการดูลักษณะเฉพาะภายนอกของคนในสมัยก่อน โดยจะใช้ในกรณีการเลือกคู่ให้บุตรหลาน หรือการเลือกคบเพื่อนของบุตรหลาน

6.4 ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับครัวเรือน

6.4.1 ถ้าในบ้านมีของแตก เช่น ถ้วย ชาม กระจก ให้นำออกไปทิ้งนอกบ้านทันที เชื่อว่าจะทำให้คนในบ้านทะเลาะกัน เนื่องจากของที่แตกเหล่านี้อาจให้คนในบ้านดูบาด จึงต้องนำไปทิ้ง

6.4.2 ในเวลากลางคืนถ้าได้ยินเสียงนกแผ่ร้อง หรือเสียงอะไรก็ตามห้ามตกทายเด็ดขาด เนื่องจากผู้ใหญ่สมัยก่อนจะใช้กลอุบายนี้หลอเด็กที่ซอซกถามในเวลากลางคืน ไม่ยอมหลับนอน

6.4.3 คนที่เจ็บป่วยหรือมีแผลตามร่างกาย ห้ามไปงานศพ เพราะจะทำให้อาการหนักมากขึ้น เนื่องจากอาจจะทำให้ติดเชื้อโรคได้ เนื่องจากคนตายในสมัยก่อนไม่ได้ใส่โลงศพ อาจทำให้ผู้ที่ไปร่วมงานติดเชื้อโรคได้ทำให้มีอาการหนักมากขึ้น

7. ประเพณี

ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เป็นประเพณีที่บุคคลถือปฏิบัติต่อเนื่องกันมาตลอดชีวิต นับตั้งแต่เกิด จนกระทั่งตายแบ่งออกเป็น 2 แบบ ประเพณีตามช่วงอายุ ได้แก่ การเกิด การบวช การแต่งงาน งานศพ ประเพณีตามเทศกาล ได้แก่ สงกรานต์ กฐิน ลอยกระทง

ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด

ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งประมาณ 2 สัปดาห์ เมื่อสายสะดือเด็กหลุดแม่จะเก็บสายสะดือไว้

พิธีโกนผมไฟ จะทำเมื่อเด็กมีอายุได้ประมาณ 1 เดือนโดยไปขอน้ำมนต์ที่วัด มาพรมศีรษะลูก โดยมี ปู่ ย่า ตา ยาย หรือ พ่อ แม่ เป็นผู้โกนผมเด็ก และนำไปบ้วนารองผมที่โกนแล้ว และนำไปลอยน้ำ เพราะเชื่อว่า เด็กจะได้อยู่เย็นเป็นสุข (อำพัน สวัสดิ์ 2551 : สัมภาษณ์)

การตั้งชื่อ ในสมัยก่อนส่วนใหญ่จะให้พระที่วัดเป็นผู้ตั้งให้ โดยพ่อแม่จะบอก วัน เดือน ปี เกิด และเวลาที่เด็กเกิด หลังจากนั้นพระจะนำชื่อที่เลือกแล้วหลายชื่อมาให้พ่อแม่ และแม่ เด็กเลือกอีกครั้ง

ปัจจุบันประเพณีดังกล่าว ยังมีอยู่และปฏิบัติกันทุกบ้าน เนื่องจากเชื่อว่าถ้าเด็ก คนไหนไม่โกนผมไฟแล้ว จะเลี้ยงยาก คือ ขี้โรคหรืออาจจะถึงแก่ชีวิต และเชื่อว่าผิออาจจะมาเอา ชีวิตเด็กไปก็ได้ ส่วนการตั้งชื่อปัจจุบันพ่อแม่สมัยใหม่นิยมตั้งชื่อของลูกด้วยตนเอง โดยจะนำชื่อ ของพ่อและแม่มารวมกัน หรือตั้งตามพระเอกนางเอกละครที่กำลังนิยมในสมัยนั้น และบางส่วน ก็ยังตั้งชื่อตามตำราการตั้งชื่อหรือหมอดูตั้งให้ ซึ่งก็แล้วแต่สภาพสังคมนั้นๆ

ประเพณีการบวช

การบวชเป็นการเปลี่ยนแปลงชีวิตและจิตใจให้อยู่อย่างสงบมีสติปัญญา สามารถครองชีวิตได้อย่างสงบสุข ผู้ชายเมื่อมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ต้องเข้าพิธีอุปสมบท เพื่อศึกษา พระธรรมวินัย เพื่อใช้ในการครองเรือนต่อไปในอนาคต และความเชื่อในเรื่องของการบวชอีกอย่าง คือ เป็นการทดแทนพระคุณ พ่อ แม่ และจะได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์ โดยห้ามมีภรรยา ก่อน บวชเด็ดขาด เนื่องจากเชื่อว่า บุญที่ได้จากการบวชจะไปอยู่ที่ภรรยาทั้งหมด พ่อและแม่จะไม่ได้ รับ นิยมบวชกันช่วงก่อนวันเข้าพรรษา ประมาณ เดือน 5 เดือน 7 แต่ส่วนใหญ่จะบวชกันประมาณ เดือน 3 มีระยะเวลา 3 เดือน จึงจะสึกหรือลาสิกขา โดยจะมีขั้นตอนดังนี้

1. เมื่อกำหนดฤกษ์ยามแล้ว ผู้บวชจะต้องมาลาญาติมิตรและกล่าวคำขอมา และต้อง ไปอยู่วัดประมาณ 15 วัน เพื่อท่องการขานนาคและพิธีซ้อมบวชให้คล่องแคล่วแม่นยำ
2. พิธีโกนผมนาค จะเชิญพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย มาตัดผล คนละปอย โดยใส่ไว้ บนใบบัวซึ่งวางอยู่ในพาน และให้ผู้ชำนานโกนผมและควักให้เกลี้ยงเกลา แล้วนำไปลอยในคลอง หรือแม่น้ำ
3. พิธีอาบนํ้านาค นำน้ำที่ผสมเครื่องหอมต่างๆมาอาบให้นาค เมื่ออาบเสร็จ นิยมนำผงขมิ้นมาทาผิวเพื่อให้ดูผุดผ่อง และแต่งชุดนาค(นุ่งขาวห่มขาว)
4. พิธีทำขวัญนาค จะมีการเทศน์สอนนาคและทำขวัญนาค เพื่อเป็นการสอน ให้รำลึกถึงพระคุณของพ่อแม่ มีทั้งประเภทที่คำกล่าวธรรมดา และคำร้องประเภทเพลงที่มีความ ไพเราะมาก ผู้ที่ทำขวัญให้กับนาคจะเรียกว่า “หมอทำขวัญนาค” มีทั้งผู้ชายและผู้หญิง มีทั้งคนใน ชุมชนและคนต่างชุมชน ราคาจ้างจะอยู่ประมาณ 1,500—3,000 บาท สิ่งที่ต้องใช้ในพิธีทำขวัญนาค

ได้แก่ เครื่องบายศรี 1 สำหรับ เครื่องกระยาบวช 1 สำหรับ ไข่ 1 ฟอง (ไข่ขวัญ) กลัวย่น้ำว่า 1 หวี มะพร้าวอ่อน และเทียนชัย

เจ้าภาพจะให้นาคนั่งกลางพิธี ซึ่งแวดล้อมไปด้วยผู้ใหญ่และผู้มาอนุโมทนาจะมีการเบิกบายศรี และเวียนเทียน หมอทำขวัญในบางบ้านจะสามารถพรรณาถึงพระคุณของพ่อแม่ได้อย่างซาบซึ้งจนนาคน้ำตาไหลก็มี บางบ้านหมอทำขวัญก็จะเล่นละครประกอบคำกลอนเพื่อความสนุกสนานครื้นเครง ตั้งแต่ตอนที่แม่ตั้งครรภ์จนกระทั่งคลอดและมีการเรียกเก็บเงินจากเจ้าภาพเป็นระยะ เช่นในตอนแม่ท้องอยากกินของเปรี้ยว หรือตอนไปหาหมอ การให้เงินก็แล้วแต่เจ้าภาพไม่บังคับ ซึ่งสร้างความสนุกสนานมาก

5. การแห่ นาค ในวันบวชนาคนุ่งขาวห่มขาว สวมเสื้อครุยเทวดา ตั้งขบวนแห่เดินจากบ้านไปวัดที่จะบวช โดยนาคจะต้องพนมมือถือดอกบัวพร้อมรูปเทียนชุดหนึ่ง มีขบวนนำหน้าด้วยกลองยาว หรือแตรวง และมีการร่าวงหน้าขบวนแห่ นาคด้วย ญาติพี่น้องจะร่วมกันถือเครื่องอัฐบริวาร บิดาของนาคจะถือคาลปีตรและสะพายบาตร และมารดาของนาคจะอุ้มผ้าไตร และขบวนจะแห่รอบโบสถ์ 3 รอบ โดยการเวียนขวา เรียกว่า “ทักษิณาวัตร” และเมื่อเดินครบแล้ว นาคต้องมายืนหน้าใบพัทธสีมาเพื่อทำพิธีวันทาเสมา ก่อน จากนั้นไปขึ้นโปรยทานหน้าโบสถ์

6. การนำนาคเข้าโบสถ์ เมื่อนาคโปรยทานแล้วต้องรีบนำเข้าโบสถ์ทันที เพื่อป้องกันเหตุการณ์ร้าย หรือมารมาขัดขวาง ทำให้ไม่สามารถบวชได้ บิดา มารดาและญาติพี่น้องจะช่วยกันอุ้มนาคเข้าสู่ พระอุโบสถโดยไม่ให้เท้าของนาคเหยียบธรณีประตู เชื่อว่าเป็นการส่งนาคเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์

7. พิธีบวชนาคน จะเริ่มขึ้นท่ามกลางคณะสงฆ์ โดยมีพระอุปัชฌาย์เป็นประธาน พ่อและแม่ จะนำผ้าไตรมอบให้นาค นาคก็รับผ้าไตร อุ้มผ้าไตรพนมมือเดินเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ พระอุปัชฌาย์รับผ้าไตร นาคถวายเครื่องสักการะมีดอกไม้มือรูปเทียนแด่พระอุปัชฌาย์ และกราบ 3 ครั้ง พระอุปัชฌาย์จะวางผ้าไตรให้เหนือข้อมือพระอุปัชฌาย์จะให้โอวาท และเมื่อนาคเปลี่ยนเครื่องนุ่งห่มเรียบร้อย ก็จะกล่าวคำขออุปสมบทต่อหน้าพระอุปัชฌาย์ต่อไป

8. หลังจากนั้นพระอุปัชฌาย์จะสอนในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในเพศสมณะ การอบรมสมาธิวิปัสสนาเมื่อจบ ภิกษุใหม่ก็มารับเครื่องไทยธรรมถวายแด่พระอุปัชฌาย์ พระอุปัชฌาย์และพระอันดับ จากนั้นจึงกลับไปนั่งต่อท้ายสงฆ์รอฟังอนุโมทนา ญาติกรวดน้ำเป็นอันเสร็จพิธี

ปัจจุบันประเพณีการบวชก็ยังปฏิบัติกันอยู่ แต่ไม่ได้เคร่งครัดในประเพณีเหมือนในสมัยก่อน เพราะส่วนใหญ่จะมีภรรยาและลูกกันก่อนบวชและมีบางคนไม่บวชก็มี ซึ่งพ่อแม่ ก็ไม่ได้ว่าอะไร ส่วนการบวชในปัจจุบันจะกิน ไต่เงินเป็นหลักและมีนักร้อง หางเครื่อง

ซึ่งนุ่งน้อยห่มน้อยมาแสดงในงานกินเลี้ยงด้วย และกำลังเป็นที่นิยมของคนในชุมชน (สง ครส. ๒๕๕๑ : สัมภาษณ์)

ประเพณีแต่งงาน

การแต่งงานเป็นการทำพิธีเพื่อให้ชายและหญิงอยู่ด้วยกันเป็นสามีภรรยาตาม ประเพณีและสอดคล้องตามกฎหมาย และโดยความยินยอมของพ่อแม่ทั้งสองฝ่าย โดยที่ฝ่ายชาย ต้องผ่านการบวชมาแล้ว เชื่อว่าจะทำให้เป็นผู้ใหญ่ขึ้น เดิม พ่อและแม่จะเป็นผู้หาคู่ครองให้บุตรของตน โดยมีขั้นตอนและพิธีการดังนี้

1. การทาบทามสู่ขอ เมื่อชายกับหญิงตกลงที่จะแต่งงานกันแล้ว ฝ่ายชายก็จะให้แม่ หรือผู้ใหญ่ที่นับถือ(แม่แก่) มาสู่ขอเพื่อตกลงกันในเรื่องสินสอด และหาฤกษ์แต่งงาน ต่อไป
2. การหาฤกษ์ ผู้ใหญ่จะนำวัน เดือน ปี เกิด ของทั้งชาย หญิงไปให้พระครู เพื่อกำหนดฤกษ์ยาม เพื่อความสุขความเจริญของคู่สมรส

พิธีการแต่งงานจะนิยมแต่งในเดือน 2 เดือน 4 เดือน 6 เดือน 9 เดือน 12 เพราะถือว่าเป็นเดือนคู่ จะทำให้อยู่คู่กันจนแก่เฒ่า การหย่าร้างในสมัยก่อนถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรง จะถูกสังคมตำหนิโดยเฉพาะฝ่ายหญิงถ้าเป็นหม้ายจะถูกนิทาว่าร้ายว่ามีความบกพร่อง สามีถึงได้อย่า ฤกษ์ยามเกี่ยวกับวันแต่งงาน ก็ต้องเป็นวันดี เช่น วันอธิบดี วันธงชัย วันที่ไม่นิยมแต่งคือ วันพุธ เชื่อว่า หัวกุดท้ายเนา ทำอะไรไม่เจริญ วันเสาร์และวันอังคาร เชื่อว่าเป็นวันแข็ง เหมาะแก่การประกอบพิธีเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง

3. การจัดขบวนขันหมาก เมื่อได้ฤกษ์ยามแล้ว ฝ่ายชายก็จะมีการเตรียมขบวนขันหมาก ซึ่งจะประกอบด้วย

3.1 ดันกล้วย 1 คู่ , อ้อย 5 หรือ 9 ลำ , เหล้า 1 คู่ , ไข่เงิน 1 คู่ , หมู 1 คู่ , ส้มโอ 9 ลูก , กล้วย 9 หวี , มะพร้าวอ่อน 1 คู่ , ผ้าดิบสำหรับไหว้ผี ,

- 3.2 ขัน 6 ใบ เรียกว่า ขันหมาก ประกอบด้วย

ขันใบที่ 1 ใส่เงิน

ขันใบที่ 2 ใส่ทอง

ขันใบที่ 3 ใส่หมาก พลุ

ขันใบที่ 4 ใส่ใบเงินใบทองทอง

ขันใบที่ 5 ใส่หอมก

ขันใบที่ 6 ใส่ขนมจีน

3.3 ขนมห่มจำนวน 9 คู่ ได้แก่ ขนมงา 1 คู่, ขนมหิ้วตัด 1 คู่, ข้าวพอง 1 คู่, ขนมหัก 1 คู่, ลูกกวาด 1 คู่, ขนมหปลา 1 คู่, ขนมหุ้ง 1 คู่, ขนมหีบะเล็ก 1 คู่, ขนมหีบะใหญ่ 1 คู่

4. การเชิญขันหมาก เมื่อขบวนขันหมากมาถึง ฝ่ายเจ้าสาวต้องจัดพานใส่หมากพลูสำหรับรับขันหมาก โดยผู้ที่ถือพานจะเป็นเด็กผู้หญิงที่แต่งตัวสวยงามหรือผู้ใหญ่กล่าวชื่อเชิญขบวนขันหมาก เจ้าสาวจะต้องถูกเก็บตัวอยู่ในห้อง เมื่อขันหมากขึ้นบ้านแล้วเจ้าบ่าวและเจ้าสาวก็ออกมานั่งฟังพระสวด และดักบาตรขันข้าวและทัพพีอันเดียวกัน ต่อจากนั้นร่วมกันประเคนภัตตาหารถวายพระร่วมกัน เมื่อพระฉันเสร็จก็ถวายเครื่องไทยธรรมแก่พระสงฆ์ รับพรพระ กรวดน้ำ เป็นอันเสร็จพิธีสงฆ์

5. พิธีหลั่งน้ำพระพุทธรณ์ เมื่อได้ฤกษ์เจ้าบ่าวเจ้าสาวก็จะไปนั่งในที่ที่จัดไว้ มีพานดอกไม้รองรับน้ำพระพุทธรณ์ เจ้าบ่าวนั่งขวา เจ้าสาวนั่งซ้าย พ่อและแม่จะเป็นผู้คล้องพวงมาลัยให้กับบ่าวสาว หลังจากนั้นนำโดยพ่อและแม่หรือญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวและเจ้าบ่าวก็หลั่งน้ำสังข์อวยพรกันเป็นลำดับ เมื่อเสร็จแล้วพ่อแม่ก็จะถอดมงคลออกอีกครั้งหนึ่ง

6. พิธีรับไหว้ การรับไหว้ให้ผู้รับไหว้นั่งตรงข้างหน้าบ่าวสาว และจะให้ฝ่ายเจ้าบ่าวรับไหว้ก่อน โดยให้บ่าวสาวกราบลงบนหมอนพร้อมกัน 1 ครั้ง และส่งพานดอกไม้รูปเทียนให้ผู้รับไหว้ ผู้รับไหว้จะให้ศีลให้พร และหีบเงินรับไหว้ใส่ลงในพาน ถ้าเป็นพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ให้กราบหมอน 3 ครั้ง แต่ถ้าเป็นญาติทั่วไปกราบ 1 ครั้งเท่านั้น

7. การเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน นิยมจัดเลี้ยงเป็นโต๊ะจีนเพื่อความสะดวกสบาย และมีดนตรี นักร้อง คู่บ่าวสาวจะต้องเดินทักทายแขกตามโต๊ะและเก็บซอง(เงิน) ช่วยงาน พร้อมกับแจกของชำร่วย และอาจจะมีการล้อเล่น กัน เช่น ให้เจ้าบ่าวหอมแก้มเจ้าสาวแล้วจะให้ซอง หรือแขกจะยื่นบนเก้าอี้ซึ่งจะสูงและเจ้าบ่าวอุ้มเจ้าสาวเพื่อจะได้หีบซอง เป็นการสร้างความสนุกสนาน ครื้นเครงในงาน และบ่าวสาวจะต้องขึ้นเวลาเพื่อขอบคุณแขกที่มาในงานด้วย

8. พิธีปูที่นอน ก่อนเวลาฤกษ์พิธีส่งตัว พ่อและแม่ของทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะปูที่นอนไว้ และเชิญผู้ใหญ่ที่มีครอบครัวที่อยู่กันขังขึ้นมาทำพิธี โดยมี พริกเขียว 1 ลูก

หินมิดโกน 1 อัน ดอกไม้ เช่น มะลิ กุหลาบ และเงิน ไปรยลงบนที่นอนโดยมีความเชื่อว่า คู่บ่าวสาวจะได้มีความหนักแน่น ไม่หุบเขา และอนาคตจะมีแต่ความราบรื่นเหมือนโรยด้วยกลีบดอกไม้ และจะเก็บพริกไว้จนกระทั่งมันเริ่มเน่าก็จะเอาไปลอยในแม่น้ำลำคลอง เชื่อว่าจะได้มีความร่วมเย็นเหมือนสายน้ำ ส่วนหินมิดโกน ดอกไม้และเงิน บ่าวสาวจะเก็บใส่ผ้าห่อเอาไว้เพื่อเป็นสิริมงคลกับตนเอง

9. พิธีส่งตัว เมื่อได้ฤกษ์แล้ว พ่อ แม่ ฝ่ายเจ้าสาว จะนำเจ้าสาวมาส่งให้เจ้าบ่าวที่เรือนหอ และให้โอวาทในการครองเรือนทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาว เมื่อให้โอวาทเสร็จ คู่บ่าวสาวจะกราบเท้าพ่อและแม่ทั้ง สองฝ่าย เป็นอันเสร็จพิธีการแต่งงาน

ปัจจุบันพิธีการแต่งงานไม่จำเป็นสำหรับคนรุ่นใหม่แล้ว เนื่องจากเด็กรุ่นใหม่ถือว่าสิ้นเปลือง ยุ่งยากและมักจะอยู่ด้วยกันก่อนแล้ว การแต่งงานจึงไม่สำคัญเท่าที่ควร ประกอบกับพ่อแม่ ผู้ปกครองก็ไม่ได้เคร่งครัดอะไรเกี่ยวกับประเพณีดังกล่าว อาจจะมีนิทานกันบ้างแต่ก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาในชุมชนไปแล้ว บางครั้งหนีตามกันไปเมื่อมีลูกก็นำกลับมาให้ ปู่ ย่า ตา ยาย เลี้ยงหรือบางรายท้องขณะกำลังเรียนชั้นมัธยมก็มี ซึ่งปู่ ย่า ตา ยาย ก็เลี้ยงดูกันไป

ประเพณีงานศพ

เมื่อมีคนตายในบ้านญาติจะไปตามแพทย์อนามัยมาคว่าเสียชีวิตแล้วจากนั้นญาติจะไปแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้าน และสัปเหร่อทราบ เพื่อมาทำพิธีเกี่ยวกับศพ ดังนี้

1. อาบน้ำศพ โดยมีญาติๆ มารคน้ำศพที่มือของผู้ตาย โดยน้ำที่ใช้รดจะเป็นน้ำเปล่าผสมน้ำอบ ลอยด้วยดอกมะลิและดอกกุหลาบ และผู้ที่รดน้ำก็จะพุดของขมมาราโทษขอโหสิกรรม และขอให้ผู้ตายไปสู่สุคติ

2. การนำศพใส่โลง มีความเชื่ออย่างหนึ่งว่า การซื้อโลงห้ามต่อราคา เชื่อว่าจะการตายต่อๆกันไป พอรคน้ำศพจนครบทุกคนแล้ว ลูกหลานก็จะช่วยกันยกศพใส่โลง โดยมีของที่ใส่ไปในโลงด้วยคือ พวงมาลัย กระดาษเงิน กระดาษทอง ตู๊กตา รองเท้า ผ้าห่มเสื้อผ้า โดยเชื่อว่าผู้ตายจะได้นำไปใช้ในโลงหน้า

3. การสวดศพ โดยทั่วไปถ้าเป็นคนแก่ จะสวด 7 คืน ถ้าเป็นเด็กจะสวด 3 คืน จะมีการสวด 5 คืน เป็นกรณีพิเศษ เนื่องจาก เช่น แม่ตายแต่พ่อยังอยู่ จะต้องสวด 5 คืน เท่านั้น ห้ามสวด 7 คืน เพราะถือว่าอีกคนยังอยู่ และยังมี ความเชื่ออีกอย่างว่า ถ้าตายนอกบ้านห้ามนำศพกลับมาสวดที่บ้านเด็ดขาด แต่ถ้าตายในบ้านจะสวดที่ไหนก็ได้แล้วแต่สะดวก

การสวดศพในตอนกลางคืนจะมีการเลี้ยงอาหารกับผู้ที่มีร่วมฝังสวดด้วย เช่น ข้าวต้มหมู ไก่ ปลา ปลาหมึก กุ้ง ก๋วยจั๊บ กระเพาะปลา ห้ามใช้ของที่มียาวโดยเด็ดขาด เชื่อว่าจะทำให้มีการตายต่อๆกันไปเรื่อยๆ บางบ้านก็จะเลี้ยงขนมปังกับกาแฟ นม

3. การเผาศพ หลังจากสวดครบ 7 วันแล้ว ก็จะเคลื่อนย้ายศพออกจากบ้าน โดยจะต้องมีการทำบุญเลี้ยงพระก่อนในตอนเช้า และจะมีพระสงฆ์อยู่ 1 รูปเพื่อจะนำศพไปวัด ขณะที่นำศพไปวัดญาติจะต้องไปรยเงินตลอดทางเพื่อซื้อทาง และญาติพุดบรยายระยะทางเช่น ขึ้นสะพาน เลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา ไปเรื่อยๆจนถึงวัด เมื่อถึงวัดก็นำศพขึ้นตั้งบนเมรุ และต้องเลี้ยงพระตอน

เพลอีก 1 ครั้ง หลังจากนั้นจะนิมนต์พระ 1 รูป มาเทศน์เกี่ยวกับการตาย และเมื่อถึงเวลาที่จะทำพิธีเผาศพ ซึ่งแต่ละบ้านจะกำหนดไม่เหมือนกัน แต่จะอยู่ประมาณ 15 .00น. — 17.00น.

4. การเก็บกระดูก จะทำในวันรุ่งขึ้น โดยญาติจะนำผ้าขาวมาห่อกระดูกที่เหลือจากการเผาแล้วบางบ้านก็จะเก็บกระดูกไว้ใส่ในโอ บางบ้านก็จะนำไปลอยในแม่น้ำหรือทะเล (ลอยอังคาร) เชื่อว่าผู้ตายจะไปอยู่ในโลกหน้าอย่างสงบร่มเย็น เมื่อเก็บกระดูกแล้ว จะทำการเลี้ยงพระเช้าอีก 1 ครั้ง หลังจากนั้นก็จะนำรูปและกระดูกกลับบ้าน ในระหว่างกลับบ้านญาติก็จะโปรยเงินตลอดทางเพื่อซื้อทาง และพูดบรรยายเกี่ยวกับระยะทางเหมือนกับตอนมาให้คนตายได้กลับมาบ้านโดยถูกทาง ในกรณีที่ญาติจะไว้ทุกข์ให้กับผู้ตายก็จะใส่เสื้อสีดำ — ขาว แต่ถ้าไม่ไว้ทุกข์ก็จะให้เปลี่ยนเป็นเสื้อที่มีสีสดใสทันที เช่น ชมพู แดง เหลือง ฟ้า เป็นต้น

2.4 ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดิน

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวนา อันเนื่องมาจากการขายที่ กรณีศึกษา : ชาวนาในตำบลบางพระครุ อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของ ชรงค์ชัย วัลลิโกดม (2538: 140) พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม คือการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กับสิ่งของหรือเรื่องราวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ต่างก็มีผลกระทบต่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การใช้ที่ดินของชาวนาที่ทำให้เกิดผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมมากที่สุด คือ การขายที่ดิน เนื่องจากหลังจากการขายที่ดินไปแล้ว ทำให้มีการเกิดขึ้นสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. การเกิดขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กหลายโรงงาน เช่น โรงงานหมูหยอง โรงงานพลาสติกของเล่นเด็ก โรงงานทำตะเกียบ โรงงานทำถุงพลาสติก โรงงานน้ำมันเครื่อง

2. การเกิดขึ้นของบ้านจัดสรร และ ห้องแถวขนาดเล็ก ซึ่งในตำบลลาดนาคฟ้าก็คือ หมู่บ้านพุดงา 4 และพุดงา 8 เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ โดยส่วนใหญ่จะเป็นคนอีสานและคนใต้

จากที่กล่าวมานี้การเกิดของสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งทางสังคม ได้แก่ กลุ่มคน ครอบครัว ชุมชน สหกร ชนชั้น และทางวัฒนธรรมได้แก่ สถาบัน ทั้ง 10 สถาบัน แต่การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา 7 สถาบัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการเมือง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันคมนาคมขนส่ง สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1. ด้านสังคม

ชุมชนลานตากฟ้าหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 มีสถานที่เป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน คือ โรงเรียน วัด สถานีอนามัย ร้านค้าประจำตำบล

1.1 โรงเรียน

ในตำบลลานตากฟ้ามีโรงเรียนอยู่ 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดพุทธธรรมรังสี โรงเรียนวัดลานตากฟ้า แต่โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่จะศึกษา คือ โรงเรียนวัดลานตากฟ้า

โรงเรียนวัดลานตากฟ้าเปิดรับนักเรียนเข้าเรียน ตั้งแต่วันที่ 21 พฤศจิกายน 2477 เป็นสาขาของโรงเรียนวัดสำโรง และได้แยกจากโรงเรียนวัดสำโรงมาเปลี่ยนเป็นโรงเรียนประชาบาลตำบลบางเกร็ง 1 (วัดลานตากฟ้า) เป็นเอกเทศเมื่อ 1 ตุลาคม 2479 ดำรงอยู่ด้วยเงินจากงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 และอยู่ในความอุปการะของเจ้าอาวาสวัดลานตากฟ้า เปิดการสอนตามประมวลการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2497 ได้มีผู้มีจิตศรัทธา สร้างโรงเรียนหลังใหม่ โดยอยู่ติดกับริมแม่น้ำท่าจีน ผู้ว่าราชการจังหวัดได้มาทำพิธีเปิดป้ายแล้ว แล้วเปลี่ยนชื่อ เป็น โรงเรียนวัดลานตากฟ้า(ขจรบุญบำเพ็ญ) เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2497

เมื่อปี พ.ศ. 2517 ทางโรงเรียนมีคณะครู กรรมการศึกษา พระมหาพิภก สกกรมโม เจ้าอาวาสวัดลานตากฟ้าขณะนั้น ได้จัดงานชุมนุมศิษย์เก่าขึ้นเพื่อระดมทุนสร้างโรงเรียนหลังใหม่ขึ้น 1 หลัง เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2517 และใช้เป็นสถานที่เรียนจนถึงปัจจุบันนี้

เมื่อ พ.ศ. 2521 ทางราชการได้ประกาศการศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เมื่อ พ.ศ. 2540 ได้มีผู้บริจาคทรัพย์สร้างโรงเรียนอีก 1 หลัง แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2540 และได้รับงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ สร้างอาคารเรียนอีก 1 หลัง ซึ่งใช้เป็นี่เรียนมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

โรงเรียนวัดลานตากฟ้า ตั้งอยู่เลขที่ 41/1 หมู่ที่ 4 ตำบลลานตากฟ้า อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในเนื้อที่ 3 ไร่ 1 งาน 20 ตารางวา มีอาณาเขตติดต่อ คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลบางกระเจียน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลคลองโยง

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลวังวาย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ แม่น้ำท่าจีนและตำบลวัดสำโรง

โรงเรียนวัดลานตากฟ้า มีนายวันชัย เต็งสุจริต เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน

มีคณะครู จำนวน 10 คน เป็นผู้ชาย 2 ผู้หญิง 8 คน มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 259 คน มีนักการภารโรง จำนวน 1 คน มีนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2 วัดลานตากฟ้า

วัดลานตากฟ้า ตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน ติดกับปากคลองโพงเดิมมีที่ดินตามโฉนดแผนที่สำรวจไว้ในยุครัชกาลที่ 5 จำนวน 16 ไร่ 3 งาน 60 ตารางวา เป็นรูปสี่เหลี่ยม สร้างมาแต่เมื่อใดไม่มีความชัด แต่ประมาณในสมัยรัชกาลที่ 3 โดยมีพระพุทธรูปในอุโบสถเป็นศิลาแลงปางคล้ายธูปเป็นหลักฐานพิสูจน์ ต่อมาในรัชกาลที่ 4 ได้จัดการผูกพัทธสีมา โดยดูจากการฝังลูกนิมิต ดูจากเงินตราในหลุม ซึ่งเจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากรรับรองว่าเป็นเงินยุครัชกาลที่ 4 และได้สร้างศาลาการเปรียญ และกุฏิขึ้นอีก 3 หลัง พร้อมด้วยหอรบ 1 หลัง ในระยะนี้พระอาจารย์โต เป็นเจ้าอาวาสมาถึง รัชกาลที่ 5 ท่านมรณภาพ พระอาจารย์จ้อยเป็นเจ้าอาวาสเป็นเจ้าอาวาสต่อมาถึง พ.ศ. 2454 และมรณภาพ พระอาจารย์ไป๋ได้รักษาการเจ้าอาวาสมาถึง พ.ศ. 2456 ได้ลาสิกขา พระอาจารย์มาได้เป็นเจ้าอาวาสสืบต่อมา ในยุคเจ้าอาวาสองค์นี้ได้ก่อสร้างถาวรวัตถุต่างๆ อาทิ เมื่อ พ.ศ. 2462 ได้ทำเขื่อนคอนกรีตด้านหน้าแม่น้ำท่าจีน ยาว 140 เมตร และเจ้าอาวาสรูปต่อมา ก็ได้มีการสร้างสิ่งต่างๆเพิ่มเติมมากมาย และซื้อที่ดินเพิ่มอีก และเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ พระอธิการกิตติ กิตติวัฒน์ มีพระสงฆ์จำพรรษาทั้งหมด 15 รูป

1.3 สถานีอนามัย

สถานีอนามัยบ้านลานตากฟ้า ก่อสร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2519 ตั้งอยู่ในธรณีสงฆ์ของวัดลานตากฟ้า ซึ่งทางวัดลานตากฟ้าโดยท่านเจ้าอาวาสในขณะนั้น ได้ทำหนังสืออุทิศที่ธรณีสงฆ์ของวัด จำนวน 3 ไร่ ให้เพื่อการก่อสร้างสถานีอนามัยลานตากฟ้า สถานีอนามัยลานตากฟ้าแต่เดิมได้ก่อสร้างเป็นอาคารไม้ ชั้นเดียว พร้อมบ้านพักเจ้าหน้าที่เป็นอาคารไม้ 2 ชั้น จนกระทั่งในปีงบประมาณ 2541 ทางกระทรวงสาธารณสุขได้จัดสรรงบประมาณ เพื่อก่อสร้างสถานีอนามัยตำบลลานตากฟ้าหลังใหม่เพื่อทดแทนหลังเก่าที่มีสภาพชำรุดทรุดโทรมตามสภาพอายุการใช้งาน ได้ดำเนินการก่อสร้างจนแล้วเสร็จในปี 2542 โดยจัดสร้างอาคารคอนกรีต 2 ชั้น เพื่อใช้ในการให้บริการประชาชนด้านสาธารณสุข จนปัจจุบัน

ปัจจุบันสถานีอนามัยตำบลลานตากฟ้ามีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ จำนวน 3 คน เพื่อให้บริการประชาชนทั้งตำบลลานตากฟ้า

1.4 ร้านค้าประจำตำบล

ร้านค้าประจำตำบล ชื่อร้านป่าเล็ก เป็นร้านขายของชำขนาดเล็ก ขายกับข้าว อาหารตามสั่ง ก๋วยเตี๋ยว น้ำมันเดิมนมอเดอรีไรต์ ในสมัยก่อนตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีน ปัจจุบันตั้งริมถนน ดิฉันขอจัดการบริหารส่วนตำบล ป่าเล็ก เล่าว่า การที่มีหมู่บ้านจัดสรร หรือห้องเช่าที่เกิดขึ้นมี

ผลกระทบกับป่ามากเนื่องจาก คนที่อพยพเข้ามานั้นก็เปิดร้านขายของตัดหน้าหลายร้าน โดยเฉพาะในหมู่บ้านมีร้านขายของมากที่สุด ชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณนั้นก็ไม่มีซื้อของที่ร้านป่า แต่ไปซื้อของที่ร้านในหมู่บ้านแทน เพราะในหมู่บ้านนอกจากมีร้านขายของชำแล้ว ยังมีร้าน 7 eleven , 108 shop รวมถึงตลาดนัดที่มีถึง อาทิตย์ละ 5 วัน (หนูเล็ก บุญชู. 2551 : สัมภาษณ์)

2. ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การศึกษา สถาบันทั้ง 10 สถาบัน แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้จะศึกษา 7 สถาบัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการเมือง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันคมนาคมขนส่ง สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เท่านั้น

2.1 ด้านครอบครัว

ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจได้เปลี่ยนจากการผลิตเพื่อบริโภคมาเป็นการผลิตเพื่อจำหน่าย พร้อมกันนั้นพื้นที่เพาะปลูกของครอบครัวส่วนใหญ่ที่ในปัจจุบันได้ขายไปหรือให้เช่า ทำให้สมาชิกที่อยู่ในวัยแรงงานไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายแบบเดิมได้ ด้วยเหตุนี้จึงต้องออกไปหางานทำนอกเขตพื้นที่ และในพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้ส่งผลกระทบต่อครอบครัวดังนี้

2.1.1 ความสัมพันธ์ในครอบครัว ลดน้อยลง โดยส่วนใหญ่จะปล่อยให้ลูกหลานอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือบางครอบครัวก็นำเด็กไปฝากเลี้ยงที่สถานที่รับเลี้ยงเด็ก ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้ความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่ลูก ลดน้อยลง อันมีผลทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีลักษณะบอบบางมากขึ้น และผลพวงของครอบครัวที่ไม่มีที่คินทำกิน ทำให้สมาชิกในครอบครัวยุติการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับการเพาะปลูก เช่น การแต่งตัวพระแม่โพสพ การทำขวัญพระแม่โพสพก่อนหว่านข้าว และการขอบุญตาเจ้าทุ่งหลังเก็บเกี่ยว เป็นต้น (บังอร สัมฤทธิ์วงศ์. 2551 : สัมภาษณ์)

2.1.2 ระบบอาวุโสภายในครอบครัว ลดความสำคัญลง ผู้อาวุโสได้เปลี่ยนสถานภาพ เป็นที่ปรึกษา และเป็นที่เคารพนับถือแก่ลูกหลาน เพราะสมาชิกในครอบครัวไม่จำเป็นต้องพึ่งที่คินทำกินของบรรพบุรุษ เพราะลูกหลานมีอิสระในการดำเนินชีวิตของตนเองมากขึ้น และในหน้าที่การทำงานบางครั้งทำให้ลูกหลานไม่สามารถกลับมาดูแลหรือร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน ในครอบครัวได้เหมือนในสมัยก่อน (นันทา วิริยะบุญ.2551: สัมภาษณ์)

2.1.3 ประเพณีต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช ได้ถูกละเลยเนื่องจากนิยมอยู่ด้วยกันก่อนที่จะแต่งงาน เหมือนกับคารา หรือ ชาวต่างชาติ และเมื่อท้องเด็กก็จะกลายเป็นภาระของปู่ ย่า ตา ยาย และเด็กก็จะคิดว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องร้ายแรง ไม่ผิดกฎหมาย แต่ถูกนิทาเท่านั้นเอง (น้ำทิพย์ ตรีเนตร.2551 : สัมภาษณ์)

2.1.4 เกิดปัญหาการหย่าร้างมากขึ้น ครอบครัวสมัยใหม่แต่งงานตั้งแต่อายุ
 ยังน้อยขาดความอดทนในการใช้ชีวิตคู่ และบางรายในกรณีที่อยู่กันนานมีลูกด้วยกันแล้วหย่าร้างก็มี
 เนื่องจากสามีมีภรรยาอื่น และประกอบการคมนาคมที่มีความสะดวกเมื่อมีถนนตัดผ่านชาวบ้าน
 จะซื้อรถยนต์ ทำให้มีการติดต่อกับสังคมภายนอกมากขึ้น

2.2. ด้านการเมือง

จากการสัมภาษณ์ กำนันฤทธิ์ ซึ่งทำหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในขณะเดียวกัน
 บอกว่า ผลจากการใช้ที่ดินของชาวบ้านทำให้เกิดผลกระทบหลายอย่างในชุมชน โดยเฉพาะเมื่อชาวบ้าน
 ที่ขายที่ดินไปแล้วและได้เงินจำนวนมากพอสมควรก็หันไปเล่นการเมือง เช่น ลงสมัครนายก อบต.
 สมาชิก อบต. ผู้ใหญ่บ้าน กำนันหรือคอยให้ทุนสนับสนุนผู้ที่ลงสมัคร และผู้ที่ลงสมัครก็ไม่มี
 ความรู้ในตำแหน่งนั้นมากพอ หรือบางครั้งไม่มีเวลาเพียงพอที่จะอุทิศตนให้แก่หน้าที่เท่าที่ควร
 เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านอาชีพที่ประกอบอยู่บางครั้งก่อให้เกิดการขัดแย้งในข้อหาใช้ตำแหน่ง
 หน้าที่เพื่อผลประโยชน์ในธุรกิจของตนเอง ทำให้การบริหารงานไม่ได้ดีเท่าที่ควร ประชาชนไม่ได้
 รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่ มีแต่ผลประโยชน์ที่เข้าตนเอง ในการเลือกตั้งนายก อบต. ที่ผ่านมา มีการ
 แข่งขันกันอย่างมาก ชาวบ้านแบ่งแยกออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเป็นของกำนันสันต์ ซึ่งเป็นกำนัน
 เก่าแก่ของตำบลและฝ่ายที่ 2 เป็นของนายก อบต. คนเก่า ในระหว่างการหาเสียงนั้นมีการข่มขู่ฝ่าย
 ตรงข้ามหลายรูปแบบ และมีการแจกเงินด้วยทั้ง 2 ฝ่าย ในที่สุด ฝ่ายกำนันสันต์ซึ่งเป็นกำนันเก่าชนะ
 ได้เป็นนายก อบต.

นอกจากนี้กำนันฤทธิ์ ยังได้ให้ความเห็นในเรื่องของการขายที่ดินของชาวบ้านอีกว่า
 “ที่ดินเป็นที่ของเขา เราจะไปทำอะไรได้ เมื่อชาวบ้านไม่มีเงินเขาก็ต้องขายเพื่อเอาเงินมาใช้หนี้หรือ
 ใช้ในสิ่งจำเป็นอย่างอื่นของเขา เคยคิดวิธีช่วยชาวบ้านในเรื่องการทำการเกษตรแล้ว โดยที่บ้านได้
 สอนวิธีการทำปุ๋ยเกษตรอินทรีย์ให้ชาวบ้านนำไปใช้ในไร่นาและสวนผัก แต่เมื่อเปิดสอนก็ไม่ค่อยมี
 ชาวบ้านมา เรียนรู้เท่าที่ควร แต่ถ้าบอกว่ามีการเลี้ยงอาหารก็จะมาเป็นจำนวนมาก เพราะเหตุนี้
 ชาวบ้านจึงมีต้นทุนในการผลิตในการทำนาสูง และเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย (ชาญฤทธิ์
 สุทธิเวก.2551 : สัมภาษณ์)

จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับผู้นำมีลักษณะเป็นทางการ
 มากขึ้น ไม่มีเวลาที่จะมาพูดคุยกับเพื่อนบ้านแบบสมัยก่อน ประกอบกับผลจากการเลือกตั้งที่ผ่านมา
 ทำให้ชาวบ้านบางรายเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน นอกจากนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงาน
 นอกชุมชน หรือโรงงานในชุมชน มีการทำงานเป็นเวลาเช้างานและเลิกงานเป็นเวลา ทำให้ไม่มี
 เวลาพบปะกันอย่างในสมัยก่อน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ความสัมพันธ์ของชาวบ้านกับผู้นำชุมชนมี
 น้อยลง

2.3 ด้านเศรษฐกิจ

2.3.1 การประกอบอาชีพเดิม คือการทำนา ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จากการใช้แรงงานคนภายในครอบครัว มาเป็นการจ้างในทุกขั้นตอนของการผลิต ทำให้การลงทุนในการทำนาสูงขึ้นกว่าแต่ก่อนหลายเท่าตัว และทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านมีน้อยลง

2.3.2 เกิดอาชีพใหม่ขึ้นภายในชุมชน นอกจากการทำนาและทำสวน และจากการศึกษาพบว่านอกจากชาวนาจะปลูกพืชเพื่อขายให้กับแม่ค้าที่นำรถมารับซื้อถึงบ้านแล้ว ชาวนายังมีการนำสินค้าออกมาขายตามตลาดนัดที่เกิดในชุมชนด้วย สินค้าที่นำมาขายก็ได้แก่พืช ผักและสวน ปลูกที่เลี้ยงตามร่องสวน หรือขนมไทยๆ เช่น ข้าวต้มมัด ขนมกล้วย ขนมถั่ว ขนมตาล ขนมชั้น เป็นต้น และอาชีพที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ การทำงานโรงงาน โดยชาวบ้านเห็นว่าเป็นอาชีพที่มีรายได้มั่นคง ไม่เหนื่อยเหมือนการทำนา ทำสวน และโดยส่วนใหญ่ชาวบ้านที่ทำงานโรงงาน มักจะไม่มีที่ดินทำนา หรือไม่ก็ขายไปแล้ว

2.3.3 การเข้ามาอยู่อาศัยของคนภายนอก เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาที่สำคัญคือการลักขโมยของ เช่น ผลผลิตทางการเกษตร เช่น ผลไม้ สัตว์ ข้าว เครื่องมือทำการเกษตร เช่น เครื่องไถนา เครื่องวิดน้ำ ท่อคูน้ำ สายไฟฟ้า รั้วรั้วที่วัด สิ่งต่างๆเหล่านี้ทำให้ชาวบ้านต้องระวังตัวและระวังของมากขึ้น หลายบ้านต้องทำรั้วรอบบ้าน รอบบ่อปลา ต้องมีการผลัดเวรกันเฝ้าบ้านตลอดเวลา

2.4 ด้านการศึกษา

การเข้ามาอยู่อาศัยของคนภายนอกเป็นจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาในหลายอย่างไม่เว้นแม้กระทั่งการศึกษา จากการสัมภาษณ์ นายวันชัย อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดลานตากฟ้า พบว่ามีหลายปัญหาเกิดขึ้นดังนี้

2.4.1 มีเด็กนักเรียนย้ายมาเรียนเป็นจำนวนมาก บ้างย้ายตามพ่อแม่ที่เป็นกรรมกรก่อสร้าง และบ้างย้ายตามพ่อแม่ที่มาอยู่ใหม่ในบ้านจัดสรร ทำให้บุคลากรในโรงเรียนไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนรวมทั้ง จำนวนห้องเรียนด้วย

2.4.2 เด็กนักเรียนที่ย้ายตามพ่อแม่มาส่วนใหญ่เป็นเด็กเร่ร่อน ย้ายตามพ่อแม่ไปเรื่อยๆ ทำให้การเรียนไม่เต็มที่ควรเมื่อมาเรียนเทียบกับเพื่อนในชั้นเรียน ทำให้ครูต้องสอนเสริมในเวลาเย็นหรือช่วงกลางวัน

2.4.3 การที่มีเด็กนักเรียนจำนวนมากขึ้นทำให้โรงเรียนต้องมีรายจ่ายมากขึ้น เนื่องจากเด็กนักเรียนเหล่านี้ฐานะทางบ้านไม่ดี เด็กบางคนไม่ได้กินข้าวเช้ามาโรงเรียนทำให้เป็นลม บางคนปวดท้องเป็นโรคกระเพาะ จากการสอบถามเด็กบอกว่าพ่อแม่ออกไปทำงานแต่เช้าไม่ได้เตรียมอาหารมาให้ และบางรายไม่มีเงินให้ลูกมาซื้ออาหารทานกลางวัน ทำให้โรงเรียนต้องรับภาระ

ในส่วนนี้ รวมถึงชุดนักเรียนและอุปกรณ์การเรียนต่างๆอีกมาก ที่โรงเรียนต้องจัดสรรให้กับนักเรียนเหล่านี้

2.4.4 จากการที่ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้ลูกเนื่องจากต้องทำงานหนัก ต้องออกไปทำงานแต่เช้า และกลับมาถึงบ้านในตอนเย็นมาก ทำให้เด็กเหล่านี้ถูกปล่อยปะละเลยทำให้มีพฤติกรรมไม่ดี เช่น ชอบลักขโมย ดิถเกมส์ ไม่มาโรงเรียน และมีการนำสิ่งลามกมาให้เพื่อนดูที่โรงเรียนด้วย ในเรื่องนี้ครูต้องเรียกผู้ปกครองมาว่ากล่าวตักเตือน (วันชัย เต็งสุจริต.2551 : สัมภาษณ์)

2.5 ด้านศาสนา

จากการศึกษาวิจัยพบว่าการเปลี่ยนแปลง 2 ด้าน คือ พระสงฆ์ และประชาชน ดังนี้

ด้านพระสงฆ์

อดีต

1. ชาวบ้านมีความศรัทธาในพระสงฆ์มาก ใส่บาตรทุกบ้าน และผู้หญิงสูงอายุบางรายก็มาถือศีลนอนค้างที่วัดในทุกวันพระ

2. พระได้สอนหนังสือให้กับเด็กวัด ส่งเรียนหนังสือ อบรมในเรื่องศีลธรรม คุณธรรม และพ่อแม่ในสมัยก่อนก็จะส่งบุตรหลานมากินอยู่อนค้ำกับพระที่วัด และในตอนเช้าต้องออกไปถือปิ่นโตบิณฑบาตกับพระทุกวันยกเว้นวันพระ

๑. พระในสมัยก่อนมีความสำรวมมากในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การพูด การเดิน การฉันอาหาร เป็นต้น

ปัจจุบัน

1. ชาวบ้านไม่ศรัทธาพระสงฆ์ เนื่องจากพระคิ๋มสุรา เสพยาเสพติด ดูหนังลามก มีความสัมพันธ์กับสีกา

2. การทะเลาะกันของพระสงฆ์บางรูป ภายในวัดถึงขั้นชกต่อย ทำให้ชาวบ้านเริ่มเบื่อหน่ายและหมดความศรัทธาในศาสนา

ด้านประชาชน

อดีต

๑. การแต่งกายในการไปทำบุญที่วัดนั้น ผู้ชายก็จะใส่เสื้อยืด กางเกงขาสั้น ผู้หญิงก็จะใส่ผ้าถุงยาวกรอมเท้า หรือยาวครึ่งน่อง และเสื่อตามสมัยนิยมเรียบร้อย

๒. การทำบุญในสมัยก่อนจะมีเด็กวัดช่วยในการยกบาตรพระ ยกอาหารที่ชาวบ้านนำมาทำบุญ และล้างชามเมื่อการทำบุญเสร็จสิ้นลง

ปัจจุบัน

1. การแต่งกาย นุ่งกางเกงขาสั้น เสื้อกั๊ก กระโปรงสั้น มากกว่าที่จะนุ่งผ้าถุง กางเกงขายาว หรือกระโปรงยาว
2. การช่วยงานทำบุญที่วัด สมัยนี้ไม่มีเด็กวัดแล้ว ผู้ที่ช่วยงานส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนแก่ เป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้าวัดมีงานการในตอนกลางคืน เช่นมีการเวียนเทียน งานประจำปี หรือวันลอยกระทง ก็จะมีคนหนุ่ม สาว มาเที่ยวกันมาก มาปิดทอง ซื่อของกินแล้วกลับบ้าน (พระอธิการกิตติ กิตติวัน โฉ.2551 : สัมภาษณ์)

2.6 ด้านคมนาคมขนส่ง

การเข้ามาของภาครัฐ เมื่อปี พ.ศ. 2528 มีถนนตัดผ่านในตำบลลานตากฟ้า ไปถึง ตำบลศาลาษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเมื่อการเดินทางสะดวกก็จะมีคนเข้า – ออก ในชุมชนเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านขายที่ดิน และเมื่อขายที่ดินแล้ว นายทุน ผู้ซื้อก็นำมาทำ หมู่บ้านจัดสรร โรงงาน ห้องเช่า ทำให้มีประชาชนหลังไหลเข้ามาเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดกิจการรถรับจ้างมีทั้งรถตู้ และรถสองแถวหลายสาย แม้ว่าจะมีความสะดวกสบาย แต่ก็ยังมีผลกระทบกับชาวบ้านหลายอย่าง เช่น

2.6.1 มีการลักขโมย โดยในตอนกลางวัน รถเรียไรเงินทำบุญให้กับวัดต่างๆ หรือรถซื้อขวดและเศษเหล็ก คนเหล่านี้เมื่อเข้ามาก็จะสำรวจบ้านนั้นบ้านนี้ว่ามีอะไรบ้าง เพื่อตอนกลางคืนก็จะเข้ามาขโมยของไปขาย

2.6.2 มีการชักชวน ให้ชาวบ้านหลงเชื่อคำโฆษณาต่างๆ และซื้อของใช้หรือยานพาหนะโดยมาชักชวนถึงที่บ้านหรือที่ชานาทำนา

2.6.3 มีการวิ่งราว ของมีค่า คือ สร้อยทองคำ ชาวบ้านบางรายขี้จักรยานอยู่ข้างถนน ก็มีรถมอเตอร์ไซด์ วิ่งมาประกบและถีบจักรยานของชาวบ้านล้มขณะที่กำลังขี่แล้วชิงสร้อยทองไป ทำให้ได้รับบาดเจ็บอยู่เสมอ บางรายใช้มีดฟันแขนก็มี หรือมีการตักทอง เป็นการแย่งชิงแบบนุ่มนวล คือมีการนำทองปลอมมาหลอกเอาทองจริงของชาวบ้านไป

2.7 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จากการศึกษาชุมชน พบว่า การที่มีความเจริญเข้ามาในหมู่บ้านมาก ทำให้ชาวนาในสมัยปัจจุบัน ต้องพึ่งเทคโนโลยีมากกว่าในสมัยก่อน เช่น การไถนา - คราดนา ก็มีรถนั่งไถ – คราด มีหลังคาป้องกันแดดและฝน เป็นต้น แต่รถไถที่กล่าวถึง ก็ต้องจ้างมาและชาวนาจะต้องออกค่าน้ำมัน และค่าแรงในแต่ละครั้ง เนื่องจากมีราคาแพงมาก หรือ ความรู้เกี่ยวกับการทำน้ำหมัก สำหรับฉีดฆ่าแมลงในนาข้าวก็เช่นกัน ชาวนาไม่นิยมเพราะซ้ำเสียเวลา แต่ชอบสารเคมีมากกว่า เนื่องจากสะดวกและรวดเร็ว แต่ก็มีความแพง และจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีอีกอย่างที่มีความสำคัญ

สำหรับชวานาหรือชาวบ้านทั่วไปก็คือ โทรศัพท์มือถือ เพราะจะใช้ติดต่อในหลายเรื่อง เช่น ติดต่อ การซื้อขายข้าว ติดต่อในการขายที่ดิน หรือติดต่อซื้อขายปุยและขาม่าแมลงเนื่องจากปัจจุบันมี บริการส่งถึงบ้าน รวมถึงการติดต่อในเรื่องการจ้างไถ คราด ฉีดยา และการเก็บเกี่ยว

ตอนที่ 3 ข้อสรุปที่ได้จากการค้นพบ

3.1 แบบแผนในการถือครองที่ดิน

จากการศึกษาวิจัย พบว่าแบบแผนการถือครองที่ดินจะแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

3.1.1 ช่วงแรก การจับจองที่ดิน โดยการถางป่า เผาหญ้า เพื่อใช้เป็นที่ทำนา พื้นที่ จะมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับกำลังของสมาชิกในครอบครัว

3.1.2 ช่วงที่สอง ทางราชการได้ออกกรรมสิทธิ์ในแบบต่างๆที่เกี่ยวกับการจับจอง ที่ดินในสมัยนั้น ได้แก่ ใบเหี้ยบข่า ใบตราจอง ใบตราแดง ซึ่งมีรายละเอียดแตกต่างกันไป

ส่วนจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า สภาพการถือครองที่ดินโดยส่วนใหญ่ ของชวานาในตำบลลานตากฟ้า จะได้มาจากมรดกตกทอด โดยมีจำนวนที่ดินที่ถือครองส่วนใหญ่ จะอยู่ระหว่าง 11 – 20 ไร่

3.2 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ที่ดิน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า การใช้ที่ดินที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ การขายที่ดิน เพราะเมื่อขายไปแล้วนายทุนผู้ซื้อจะนำไปสร้างบ้านจัดสรร โรงงานอุตสาหกรรม ขนาดเล็ก ห้องแถวให้เช่า ส่วนการใช้ที่ดินในกรณีอื่น ชวานายังทำนา ทำสวนเช่นเดิม ส่วนสาเหตุ ที่ทำให้ชวานาต้องขายที่ดินจากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าเกิดจากสาเหตุใดดังนี้

3.2.1 ปัญหาหนี้สินที่สะสมมานาน เนื่องจากสภาพดินฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวย ราคาที่สูงขึ้นของค่าปุ๋ย และขาม่าแมลง การใช้เงินผิดประเภท เช่น เล่นการพนัน การเล่นเกม การออกเงินกู้ หรือการกู้ยืมมาเพื่อเล่นการพนัน

3.2.2 สุขภาพไม่แข็งแรง เมื่ออายุมากขึ้นก็จะมีโรคประจำตัว ส่วนใหญ่จะเกิดจาก การได้รับสารพิษสะสมของขาม่าแมลง และการทำงานหนัก

3.2.3 การไม่มีผู้สืบทอดอาชีพการทำนาต่อไป เนื่องจากคนรุ่นต่อมามุ่งศึกษา เล่าเรียนกันและจะทำงานในตัวเมือง หรือต่างจังหวัด หรือโรงงานในชุมชน

3.2.4 ความทัดเทียมกันในสังคม การเป็นที่ยอมรับของสังคม การมีความเป็นอยู่ที่ ดีขึ้น หรือการหาโอกาสเล่นการเมืองท้องถิ่น เมื่อมีเงินก็จะนิยมส่งลูกไปเรียนโรงเรียนในตัวเมือง

การมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น รถยนต์ บ้าน แอร์ เครื่องเล่น วีซีดี โทรทัศน์สีจอแบน เครื่องซักผ้า โทรศัพท์ ฯลฯ

นอกจากนี้การเข้ามาของรัฐ (การมีถนนตัดผ่าน) ทำให้เกิดการขายที่ดินให้กับประชาชนในกรุงเทพฯที่ไม่ชอบความแออัด และมลพิษในกรุงเทพฯ ได้มาปลูกสร้างบ้านเรือนแถวชานเมืองเนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า ด้วยเหตุนี้นายหน้าจะมาขอซื้อที่ดินจากชาวนาเพื่อทำบ้านจัดสรร ห้องแถวให้เช่า โรงงานขนาดเล็ก ไว้สนองความต้องการของคนเหล่านี้

ชาวนาเมื่อเห็นว่าการขายที่ดินนั้นได้เงินเป็นจำนวนมากซึ่งมากกว่าการทำนาหลายเท่า จึงพากันขายที่ดิน และประกอบกับการที่มีหนี้สินเดิมที่เกิดจากการทำนาอยู่แล้ว การขายจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดของชาวนาในขณะนั้น

3.3 วิถีการดำเนินชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนแปลงไป

วิถีชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนแปลงไป ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 - 2551 โดยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ ครอบครัว สภาพบ้านเรือน การแต่งกาย อาหาร ภาษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี จากการศึกษาวิจัยพบว่า

3.3.1 ครอบครัว

ในสมัยปัจจุบัน ครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว พ่อ แม่ จะทำงานในตัวเมือง แล้วนำบุตรมาฝาก ปู่ ย่า ตา ยาย เลี้ยง โดยจะจ่ายเงินเป็นค่าจ้างตามแต่ละคน และ การที่ส่งลูกไปอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย จะทำให้ ลูกปลอดภัยมากกว่าการไปจ้างเลี้ยง รวมทั้งจะได้รับการอบรมดูแลขัดเกลาในเรื่องต่างๆตามที่พ่อและแม่เคยได้รับมา

3.3.2 สภาพบ้านเรือน

ปัจจุบันสภาพบ้านเรือน จะเป็นครึ่งไม้ครึ่งปูน หลังเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับขนาดของที่ดินและงบประมาณ ส่วนการตั้งบ้านเรือนจะขึ้นอยู่กับขนาดของที่ดินหรือมรดกที่ได้รับว่าอยู่บริเวณใด ก็จะปลูกบ้านบริเวณนั้น ไม่จำเป็นว่าต้องติด แม่น้ำ ถ้าคลอง เหมือนในสมัยก่อน เพราะชาวบ้านไม่จำเป็นต้องพึ่งการคมนาคมทางเรือแล้ว ลักษณะของบ้านในปัจจุบันก็จะเป็นทรงเหลี่ยม หลังคาเตี้ย มุงด้วยกระเบื้อง ตัวบ้านจะแบ่งออกเป็นสัดส่วน คือ มีห้องนอน ห้องครัว ห้องน้ำในตัวบ้าน ห้องคูทิวี และจะติดมุ้งลวดและเหล็กคัต เพื่อกันยุง และแมลงต่างๆ รวมถึงการขโมยด้วย และมีรั้วโดยรอบบ้าน เพื่อเป็นการแบ่งเขตแดนกันอย่างชัดเจน ป้องกันปัญหาการรุกล้ำที่ดิน ส่วนคนที่ทำงานในตัวเมืองหรือต่างจังหวัดนิยมเช่า ห้องแถว บ้านเช่าอยู่ มากกว่าจะกลับบ้านทุกวัน

3.3.3 การแต่งกาย

ชุดที่ใส่ทำงาน จะไม่แตกต่างไปจากอดีตมากนัก เพียงแต่รูปแบบวัสดุที่นำมาใช้จะทำให้มีความสะดวกสบายในการสวมใส่ง่ายขึ้น เน้นความปลอดภัยและกระชับกระเฉงของตนเองมากขึ้น

ส่วนชุดที่สวมใส่ประจำวันและไปงานต่างๆจะเป็นชุดตามสมัยนิยมทั่วไป ถ้าเป็นงานศพจะเป็นสีขาวและสีดำเหมือนในอดีต

3.3.4 อาหาร

ปัจจุบันการบริโภคอาหารของชาวบ้านเปลี่ยนไปจากเดิมจากทำกินเองก็จะเปลี่ยนมาเป็นซื้อกินเกือบหมดทุกอย่าง เนื่องจากในชุมชนมีร้านสะดวกซื้อเพิ่มขึ้น รวมทั้งตลาดนัดที่มีเกือบทุกวันในชุมชน อาหารที่ใช้ในงานต่าง เช่น งานทำบุญ บวช แต่งงาน จะใช้โต๊ะจีนเป็นส่วนใหญ่เพราะมีความสะดวกสบาย เจ้าของบ้านไม่ต้องมาเก็บล้างเก็บทำ ส่วนงานศพจะมีอาหารไม่กี่อย่าง เช่น ข้าวต้ม หมู ปลา ไก่ ปลาหมึก กุ้ง ก๋วยจั๊บ กระจ่างปลา การทำบุญที่วัด ชาวบ้านจะมีทั้งขนมที่ทำเองและผลไม้ที่มีอยู่ในสวนซึ่งจะต่างไปจากปัจจุบันที่มีแต่ขนมปัง ขนมเบเกอรี่ต่างๆมากขึ้น

ส่วนที่เป็นความเชื่อในเรื่องของอาหารเกี่ยวข้องกับงานศพ คือ ห้ามนำของที่ เป็นเส้นยาวมาทำอาหารในงานศพ ส่วนงานแต่งงานห้ามมีอาหารที่จำพวกยำ

3.3.5 ภาษา

ภาษาที่ใช้ในท้องถิ่นส่วนใหญ่ก็จะเป็นภาษาไทยกลาง แต่สำเนียงที่เปล่งออกมาจะต่างกันไปในเฉพาะบางคำเฉพาะในรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย เท่านั้น แต่มาถึงคนรุ่นปัจจุบันก็จะพูดตามปกติ ต่อมาในระยะหลังเริ่มมีการพูดภาษาอีสานมากขึ้น เนื่องจากมีคนภาคอีสานย้ายมาทำงานก่อสร้างในตำบล หรือคนใต้ ย้ายมาอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรในตำบล

3.3.6 ความเชื่อ

ความเชื่อในท้องถิ่นจะมีความเชื่อในเรื่องของธรรมชาติ เชื่อในเรื่องการเกิด การตาย เชื่อในเรื่องเกี่ยวกับการพยากรณ์ ความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครุฑเรือน และความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ ปัจจุบันความเชื่อในเรื่องเหล่านี้ยังไม่หมดไปจากสังคม โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ เช่น การทรงเจ้า หมอดู

3.3.7 ประเพณี

ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต นับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ได้แก่ การเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย

1) ประเพณีการเกิด

ปัจจุบันประเพณีดังกล่าว ยังมีอยู่และปฏิบัติกันทุกบ้าน เช่นการ โคนผมไฟ การตั้งชื่อ ปัจจุบันพ่อแม่สมัยใหม่นิยมตั้งชื่อของลูกด้วยตนเอง โดยจะนำชื่อของพ่อและแม่มา รวมกัน หรือตั้งตามพระเอกลนางเอกละครที่กำลังนิยมในสมัยนั้นๆ และบางส่วนก็จะตั้งชื่อตามตำรา การตั้งชื่อหรือให้หมอลูกตั้งให้

2) ประเพณีการบวช

สมัยก่อนการบวช เป็นประเพณีที่เคร่งครัดลูกชายจะต้องบวชทุกบ้านจะต้อง บวชให้ถึง 1 พรรษา และผู้ที่บวชห้ามมีภรรยา ก่อนบวช ถ้ามีก็ไม่ให้บวชหรือถ้าบวชก็จะถือว่าพ่อ แม่ไม่ได้บุญ แต่ผู้ที่ได้บุญก็คือ บุตร และภรรยาของผู้บวชแทน

ปัจจุบันประเพณีการบวชก็ยังปฏิบัติกันอยู่ แต่ไม่ได้เคร่งครัดในประเพณี เหมือนในสมัยก่อน และจะนิยมบวชไม่กี่วัน เช่น 7 วัน หรือ 14 วัน เนื่องจากต้องทำงานหรือต้อง เรียน ส่วนใหญ่จะมีภรรยาและลูกกันก่อนบวช และมีบางคนไม่บวชก็มี การบวชในปัจจุบันจะมี การเลี้ยงโต๊ะจีน มีนักร้อง หางเครื่อง ซึ่งนุ่งน้อยห่มน้อยมาแสดงและกำลังเป็นที่นิยมของคนในชุมชน

3) ประเพณีการแต่งงาน

ในสมัยก่อนประเพณีการแต่งงาน มีความจำเป็นมาก ถือเป็นหน้าเป็นตา ของพ่อแม่และวงศ์ตระกูล

ปัจจุบันพิธีการแต่งงานไม่จำเป็นสำหรับคนรุ่นใหม่แล้ว เนื่องจากเด็กรุ่นใหม่ถือว่าสิ้นเปลือง ขุ่นขากและมักจะอยู่ด้วยกันก่อน การแต่งงานจึงไม่สำคัญเท่าที่ควร ประกอบกับ พ่อแม่ ผู้ปกครองก็ไม่ได้เคร่งครัด อาจจะมีนินทากันบ้างแต่ก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาในชุมชน บางครั้งจะมีการหนีตามกันไปเมื่อมีลูกก็นำกลับมาให้ ปู่ ย่า ตา ยาย เลี้ยง หรือบางรายท้องขณะกำลัง เรียนมัธยมก็มี ซึ่งปู่ ย่า ตา ยาย ก็เลี้ยงดูกันไป

4) ประเพณีการตาย

ปัจจุบันประเพณีดังกล่าว ยังมีอยู่และปฏิบัติกันทุกบ้าน เนื่องจากเชื่อว่าจะ เป็นสิ่งสุดท้ายที่ได้ทำให้คนตายมีความสุข มีกินมีใช้ในโลกรหน้า

3.4 ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดิน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า มีผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งในด้านบวกและ ด้านลบ ต่อชุมชนดังนี้

3.4.1 ด้านครอบครัว

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

- 1) ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ ลูก ลดลงเนื่องจาก พ่อ แม่ต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย เกิดปัญหาครอบครัว รวมทั้งการร่วมกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวก็ลดลง
- 2) ความสัมพันธ์ระหว่าง คนแก่และสมาชิกภายในครอบครัว บุตรหลานลดลง คนแก่ถูกทิ้งให้อยู่กับบ้านขณะที่ลูกหลานไปเรียน และไปทำงาน
- 3) ประเพณีที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เช่น การแต่งงาน การบวช ไม่มีความจำเป็นสำหรับคนในสมัยนี้

3.4.2 ด้านการเมืองการปกครอง

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ในด้านการเมืองการปกครอง มีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

- 1) ชาวบ้านต้องการแสวงหาอำนาจ ต้องการได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น การหาผลประโยชน์จากการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้านจะมีการทุ่มทุนหาเสียงทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งทางการเมือง
- 2) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมลดน้อยลง มีการแบ่งฝ่ายทางการเมืองจากการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง
- 3) การยอมรับนับถือกันในสังคมขึ้นอยู่กับผลประโยชน์เป็นหลัก มากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับความดีหรือความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อของคนคนนั้น

3.4.3 ด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

- 1) การประกอบอาชีพ เช่นการทำนา นิยมความสะดวกสบาย รวดเร็วถึงแม้จะลงทุนสูง ก็ตาม ชาวนาชอบใช้สารเคมีมากกว่าใช้ปุ๋ยหมักธรรมชาติ
- 2) มีอาชีพใหม่เกิดขึ้นในชุมชน คือ อาชีพค้าขาย ชาวบ้านที่บ้านอยู่ติดริมถนน จะค้าขายเป็นส่วนใหญ่ เนื่องในชุมชนมีคนมากขึ้น
- 3) ชาวบ้านนิยมซื้อกับข้าวสำเร็จรูปมากกว่าทำเอง ตลาดนัดจึงเป็นทั้งที่ซื้อของ และขายของ ของชาวบ้าน

3.4.4 ด้านการศึกษา

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1) ชาวบ้านนิยมส่งลูกไปเรียนในโรงเรียนวัดเป็นจำนวนมาก เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

2) เด็กส่วนใหญ่ที่มาเรียนหนังสือจะเป็นเด็กที่ย้ายตามพ่อแม่มาทำงาน ทั้งจากหมู่บ้านจัดสรร โรงงาน และกรรมกรก่อสร้าง ทำให้จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ครูมีภาระต้องทำงานหนักมากขึ้นในการอบรมดูแล และต้องมีการสอนเสริมในตอนเย็นทุกวัน

3) พฤติกรรมของผู้ปกครองที่มีใช้คนในท้องถิ่น จะห้ามครูลงโทษ (ตี) บุตร หลานของ พวกเขาเป็นอันขาด

4) ผู้ปกครองที่เป็นคนต่างถิ่นในบางราย จะมีสื่อลามกอยู่ที่บ้าน ทำให้เด็ก นำแผ่นหนังดังกล่าวมาให้เพื่อนดูที่โรงเรียน บางรายชอบดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทำให้เด็ก นักเรียนเลียนแบบ

3.4.5 ด้านศาสนา

การเข้ามาอยู่อาศัยของคนภายนอกเป็นจำนวนมากทำให้ชุมชนเกิดปัญหาหลายอย่างไม่เว้นแม้กระทั่งปัญหาด้านศาสนา จากการสัมภาษณ์ เจ้าอาวาสวัดลานตากฟ้า พบว่ามีผลกระทบดังนี้

1) การที่มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้ในการทำบุญในวันสำคัญต่างๆ มีคนมากขึ้น เพราะคนต่างถิ่นเหล่านี้ ไม่ได้ทำการเกษตรจึงมีเวลาในการทำบุญ แต่คนพื้นที่ส่วนใหญ่ ทำการเกษตร ไม่มีเวลาทำบุญ ทำแต่งานของตนเอง

2) ประชาชนให้ความร่วมมือและร่วมกิจกรรมทางวัดเป็นอย่างดี เช่น ในวันมาฆบูชาที่ผ่านมา ดอกไม้และรูปเทียนไม่พอขาย ได้เงินเข้าวัดเป็นจำนวนมาก

3) การแต่งกายในการมาทำบุญของวัยรุ่นไม่เหมาะสม เช่น การใส่เสื้อกล้าม กางเกงขาสั้น ซึ่งผู้ปกครองควรจะต้องเตือนบ้าง และทางวัดคิดว่าจะร่วมมือกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อออกกฎระเบียบว่าด้วยการแต่งกาย ถ้าแต่งกายไม่เรียบร้อยจะห้ามเข้ามาทำบุญที่วัดเด็ดขาด

4) มีขโมยมากขึ้น ปัจจุบันของในวัดต้องมีการจัดเวรยามคอยระวังทั้งในเวลากลางวันและกลางคืนเนื่องจากมีของหายหลายครั้งแล้ว

3.4.6 ด้านการคมนาคมขนส่ง

จากการศึกษา วิจัยพบว่า ในด้านการคมนาคมขนส่ง มีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

- 1) การมีถนนตัดผ่านเข้ามาในตำบลทำให้การเดินทาง ติดต่อกับคนภายนอกชุมชนมีความสะดวกสบายมากขึ้น
- 2) มีรถบริการเกิดขึ้นหลายสาย มีสินค้าแปลกใหม่จากพ่อค้า แม่ค้าเข้ามาค้าขายในตำบลมากขึ้น
- 3) ทำให้เกิดการอพยพเข้ามาของประชาชนจำนวนมาก รวมไปถึงการนำวัฒนธรรมจากท้องถิ่นอื่นเข้ามาในตำบลมากขึ้น
- 4) มีการเกิดขึ้นของหมู่บ้านจัดสรร โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กและห้องแถวเช่า

3.4.7 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จากการศึกษาชุมชน พบว่า การที่มีความเจริญเข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้ชาวนาในสมัยปัจจุบัน พึ่งเทคโนโลยีมากกว่าในสมัยก่อน เช่น การไถนา - คราดนา ก็มีรถนั่งไถ - คราด มีหลังคาป้องกันแดดและฝน เป็นต้น แต่รถไถที่กล่าวถึง ก็ต้องจ้างมาและชาวนาจะต้องออกค่าน้ำมัน และค่าแรงในแต่ละครั้ง เนื่องจากมีราคาแพงมาก หรือ ความรู้เกี่ยวกับการทำน้ำหมักสำหรับฉีดฆ่าแมลงในนาข้าว ชาวนาไม่นิยมเพราะเสียเวลา แต่ชอบสารเคมีมากกว่า เนื่องจากสะดวกและรวดเร็ว แต่ก็มีราคาแพง แม้ว่าสารเคมีเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อชาวบ้านมากเพราะ สารเคมีเหล่านี้จะสะสมอยู่ในร่างกายเมื่ออายุประมาณ 50 ขึ้นไปจะแสดงอาการเจ็บป่วยออกมาร่วมกับโรคประจำตัว

เทคโนโลยีอีกอย่างที่มีความสำคัญสำหรับชาวนาหรือชาวบ้านทั่วไปก็คือ โทรศัพท์มือถือ มีความสำคัญและจำเป็นกับชาวนา เพราะจะใช้ติดต่อในหลายเรื่อง เช่น ติดต่อการซื้อขายข้าว ติดต่อในการขายที่ดิน หรือติดต่อซื้อขายปุยและขนเนื่องจากปัจจุบันมีบริการส่งถึงบ้าน รวมถึงการติดต่อในเรื่องการจ้างไถ คราด ฝึดยา จนกระทั่งการเก็บเกี่ยว

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา: กรณีศึกษา การใช้ที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ในตำบลลาดตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

1. สรุปผลการวิจัย

1.1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาถึงแบบแผนในการถือครองที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลาดตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

1.1.2 เพื่อศึกษาถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของชาวนา หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลาดตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

1.1.3 เพื่อศึกษาถึงวิถีการดำเนินชีวิตของชาวนาในช่วง พ.ศ. 2530 – 2551 ที่มี การเปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่จากการใช้ที่ดินชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลาดตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

1.1.4 เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดิน ของ ชาวนาหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลาดตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ศึกษา ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- 1) กลุ่มผู้รู้ จำนวน 4 คน
- 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่อนามัย ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดลาดตากฟ้า นายกองค้การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น จำนวน 10 ท่าน
- 3) กลุ่มชาวนาที่ใช้ที่ดิน ในหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ตำบลลาดตากฟ้า จำนวน 70 ครัวเรือน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษา พัฒนาขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้น ไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ก่อนส่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ จำนวน 5 ท่าน ประเมินตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์(ตามตารางการตรวจสอบที่ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ) หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of Item-Objective Consistency) อีกครั้งก่อนมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมในระหว่างเดือนมีนาคม 2551 – ธันวาคม 2551

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถามใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนแบบสัมภาษณ์จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา นำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลเพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยในรูปแบบการพรรณนา

1.3 ผลการวิจัย สรุปตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1.3.1 แบบแผนในการถือครองที่ดิน

จากการศึกษาวิจัย พบว่าแบบแผนการถือครองที่ดินจะแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้ ช่วงแรก การจับจองที่ดิน โดยการถางป่า เผาหญ้า เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำนา พื้นที่จะมากขึ้นเรื่อยๆ ขึ้นอยู่กับกำลังของสมาชิกในครอบครัว

ช่วงที่สอง ทางราชการได้ออกกรรมสิทธิ์ในแบบต่างๆที่เกี่ยวกับการจับจองที่ดินในสมัยนั้นให้แก่ชาวนาได้แก่ ใบหยิบย่ำ ใบตราจอง ใบตราแดง ซึ่งมีรายละเอียดแตกต่างกันไป

ส่วนจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่า สภาพการถือครองที่ดินของชาวนาในตำบลลานตากฟ้ามี 4 แบบ ได้แก่ มรดกตกทอด การซื้อขาย การเช่าก่อนและซื้อในภายหลัง และการเช่าแต่โดยส่วนใหญ่ของชาวนาในตำบลลานตากฟ้า จะได้มาจากมรดกตกทอด โดยมีจำนวนที่ดินที่ถือครองส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 11 – 20 ไร่

1.3.2 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ที่ดิน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า การใช้ที่ดินที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ การขายที่ดิน เพราะเมื่อขายไปแล้วนายทุนผู้ซื้อจะนำไปสร้างบ้านจัดสรร โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ห้องแถวให้เช่า ส่วนการใช้ที่ดินในกรณีอื่นๆ ชาวนายยังทำนา ทำสวนเช่นเดิม ส่วนสาเหตุที่ทำให้ชาวนาดึงดูดการขายที่ดิน จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าเกิดจากสาเหตุดังนี้

1) ปัญหาหนี้สินที่สะสมมานาน เนื่องจากสภาพดินฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวย ราคาที่สูงขึ้นของข้าวปุ้น และยาฆ่าแมลง การใช้เงินผิดประเภท เช่น เล่นการพนัน

การเล่นแชร์ การออกเงินกู้ หรือการกู้ยืมมาเพื่อเล่นการพนัน

2) สุขภาพไม่แข็งแรง เมื่ออายุมากขึ้นก็จะมีโรคประจำตัว ส่วนใหญ่จะเกิดจากการได้รับสารพิษสะสมของยาฆ่าแมลง และการทำงานหนัก

3) การไม่มีผู้สืบทอดอาชีพการทำนาต่อไป เนื่องจากคนรุ่นต่อมามุ่งศึกษาเล่าเรียนกันและจะทำงานในตัวเมือง ต่างจังหวัด หรือโรงงานในชุมชน

4) ความทัดเทียมกันในสังคม การเป็นที่ยอมรับของสังคม มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หรือการหาโอกาสเล่นการเมืองท้องถิ่น เมื่อมีเงินก็จะนิยมส่งลูกไปศึกษาที่โรงเรียนในตัวเมือง การมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น รถยนต์ บ้าน แอร์ เครื่องเล่น วีซีดี โทรทัศน์สี จอแบน เครื่องซักผ้า โทรศัพท์ ฯลฯ

นอกจากนี้การเข้ามาของรัฐ(การมีถนนตัดผ่าน)ทำให้เกิดการขายที่ดินให้กับประชาชนในกรุงเทพฯที่ไม่ชอบความแออัด และมลพิษในกรุงเทพฯ ได้มาปลูกสร้างบ้านเรือนแถวชานเมืองเนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า ด้วยเหตุนี้ทำให้นายหน้ามาขอซื้อที่ดินจากชาวนาเพื่อทำบ้านจัดสรร ห้องแถวให้เช่า โรงงานขนาดเล็ก ไว้สนองความต้องการของคนเหล่านี้

ชาวนาเมื่อเห็นว่าการขายที่ดินนั้นได้เงินเป็นจำนวนมากกว่าการทำนาหลายเท่า จึงพากันขายที่ดิน และประกอบกับการที่มีหนี้สินเดิมที่เกิดจากการทำนาอยู่แล้ว การขายจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดของชาวนาในขณะนั้น

1.3.3 วิธีการดำเนินชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนแปลงไป

วิถีชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนแปลงไป ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 - 2551 โดยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ ครอบครัว สภาพบ้านเรือน การแต่งกาย อาหาร ภาษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี จากการศึกษาวิจัยพบว่า

1) ครอบครัว

ในสมัยปัจจุบัน ครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว พ่อ แม่ จะทำงานในตัวเมือง แล้วย่านบุตรมาฝาก ปู่ ย่า ตา ยายเลี้ยง โดยจะจ่ายเงินเป็นค่าจ้างตามแต่จะตกลงกัน และการที่ส่งลูกไปอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย จะทำให้ ลูกปลอดภัยมากกว่าการไปจ้างเลี้ยง รวมทั้งจะได้รับการอบรมดูแลขัดเกลาในเรื่องต่างๆตามที่พ่อแม่เคยได้รับมา

2) สภาพบ้านเรือน

ปัจจุบันสภาพบ้านเรือน จะเป็นครึ่งไม้ครึ่งปูน หลังเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับขนาดของที่ดินและงบประมาณ ส่วนการตั้งบ้านเรือนจะขึ้นอยู่กับขนาดของที่ดินหรือมรดกที่ได้รับว่าอยู่บริเวณใด ก็จะปลูกบ้านบริเวณนั้น ไม่จำเป็นว่าต้องติด แม่น้ำ ลำคลอง เหมือนในสมัยก่อน เพราะชาวนาไม่จำเป็นต้องพึ่งการคมนาคมทางเรือแล้ว ลักษณะของบ้านในปัจจุบันจะเป็นทรง

เหลื่อม หลังคาเตี้ย มุงด้วยกระเบื้อง ตัวบ้านจะแบ่งออกเป็นสัดส่วน คือ มีห้องนอน ห้องครัว ห้องน้ำในตัวบ้าน ห้องดูทีวี และจะติดมุ้งลวดและเหล็กคัต เพื่อกันยุง และแมลงต่างๆ รวมถึงการ ลักขโมยด้วย และมีรั้วโดยรอบบ้าน เพื่อเป็นการแบ่งเขตแดนกันอย่างชัดเจน ป้องกันปัญหาการรุกล้ำที่ดิน ส่วนคนที่ทำงานในตัวเมืองหรือต่างจังหวัดนิยมเช่าห้องแถว บ้านเช่ามากกว่าจะกลับบ้านทุกวัน

3) การแต่งกาย

ชุดที่ใส่ทำงาน จะไม่แตกต่างไปจากอดีตมากนัก เพียงแต่รูปแบบวัสดุที่นำมาใช้จะทำให้มีความสะดวกสบายในการสวมใส่ง่ายขึ้น เน้นความปลอดภัยและกระชับกระเฉงของตนเองมากขึ้น

ส่วนชุดที่สวมใส่ประจำวันและไปงานต่างๆจะเป็นชุดตามสมัยนิยมทั่วไป ถ้าเป็นงานศพจะเป็นสีขาวและสีดำเหมือนในอดีต

4) อาหาร

ปัจจุบันการบริโภคอาหารของชาวบ้านเปลี่ยนไปจากเดิมจากทำรับประทานเองก็จะเปลี่ยนมาเป็นซื้อรับประทานเกือบทุกอย่าง เนื่องจากในชุมชนมีร้านสะดวกซื้อมากขึ้น รวมทั้งตลาดนัดที่มีเกือบทุกวันในชุมชน อาหารที่ใช้ในงานต่าง เช่น งานทำบุญ บวช แต่งงาน จะใช้โต๊ะจีนเป็นส่วนใหญ่เพราะมีความสะดวกสบาย เจ้าของบ้านไม่ต้องมาเก็บล้างภาชนะ ส่วนงานศพจะมีอาหารน้อยอย่าง เช่น ข้าวต้ม หมู, ปลา, ไก่, ปลาหมึก, และ กุ้ง ก๋วยจั๊บ กระจ่างปลา การทำบุญที่วัด ชาวบ้านจะทำขนมเองและจะใช้ผลไม้ที่มีอยู่ในสวนซึ่งจะต่างไปจากปัจจุบันที่จะซื้อขนมปัง ขนมเบเกอรี่ต่างๆมากขึ้น

ส่วนที่เป็นความเชื่อในเรื่องของอาหารเกี่ยวกับงานศพ คือ ห้ามนำของที่เป็นเส้นยาวมาทำอาหาร ในงานศพ เนื่องจากเชื่อว่าจะทำให้มีคนตายต่อกัน ส่วนงานแต่งงานห้ามมีอาหารที่จำพวกยำ เนื่องจากจะทำให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวทะเลาะกัน

5) ภาษา

ภาษาที่ใช้ในท้องถิ่นส่วนใหญ่ก็จะเป็นภาษาไทยภาคกลาง แต่สำเนียงที่เปล่งออกมาจะต่างกันไปในเฉพาะบางคำเฉพาะในรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย เท่านั้น แต่มาถึงคนรุ่นปัจจุบันก็จะพูดตามปกติ ต่อมาในระยะหลังเริ่มมีการพูดภาษาอีสานมากขึ้น เนื่องจากมีคนภาคอีสานย้ายมาทำงานก่อสร้างในตำบล หรือคนได้ ย้ายมาอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรในตำบลเป็นจำนวนมาก

6) ความเชื่อ

ความเชื่อในท้องถิ่นจะมีความเชื่อในเรื่องของธรรมชาติ เชื่อในเรื่องการเกิดการตาย เชื่อในเรื่องเกี่ยวกับการพยากรณ์ ความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครุฑเวียน และความเชื่อ

ในเรื่องเหนือธรรมชาติ ปัจจุบันความเชื่อในเรื่องเหล่านี้ยังไม่หมดไปจากสังคม โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ เช่น การทรงเจ้า หมอคุณ

7) ประเพณี

ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต นับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ได้แก่ การเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย

(1) ประเพณีการเกิด

ปัจจุบันประเพณีดังกล่าว ยังมีอยู่และปฏิบัติกันทุกบ้าน เช่นการ โคนผมไฟการตั้งชื่อ ปัจจุบันพ่อแม่สมัยใหม่นิยมตั้งชื่อของลูกด้วยตนเอง โดยจะนำชื่อของพ่อและแม่มารวมกันหรือตั้งตามพระเอกละครที่กำลังนิยมในสมัยนั้นๆ และบางส่วนก็จะตั้งชื่อตามตำราการตั้งชื่อหรือให้หมอดูตั้งให้

(2) ประเพณีการบวช

สมัยก่อนการบวช เป็นประเพณีที่เคร่งครัดลูกชายจะต้องบวชทุกบ้าน จะต้องบวชให้ถึง 1 พรรษา และผู้ที่บวชห้ามมีภรรยาก่อนบวช ถ้ามีภรรยาก่อนบวชก็ไม่ให้บวชหรือถ้าบวชก็จะถือว่าพ่อแม่ไม่ได้บุญ แต่ผู้ที่ได้บุญก็คือ บุตร และภรรยาของผู้บวชแทน

ปัจจุบันประเพณีการบวชก็ยังปฏิบัติกันอยู่ แต่ไม่ได้เคร่งครัดในประเพณีเหมือนในสมัยก่อน และจะนิยมบวชประมาณ 7 วัน หรือ 14 วัน เนื่องจากต้องทำงานหรือต้องศึกษา ส่วนใหญ่จะมีภรรยาและลูกกันก่อนบวช และมีบางคนไม่บวชก็มี การบวชในปัจจุบันจะมีการเลี้ยงโต๊ะจีน มีนักร้อง หางเครื่อง นุ่งน้อยห่มน้อยมาแสดงและกำลังเป็นที่นิยมของคนในชุมชน

(3) ประเพณีการแต่งงาน

ในสมัยก่อนประเพณีการแต่งงาน มีความจำเป็นมาก ถือว่าชื่อเสียงของพ่อแม่และวงศ์ตระกูล

ปัจจุบันพิธีการแต่งงานไม่จำเป็นสำหรับคนรุ่นใหม่แล้ว เนื่องจากเด็กรุ่นใหม่ถือว่าสิ้นเปลือง และส่วนใหญ่จะอยู่ด้วยกันก่อน การแต่งงานจึงไม่สำคัญเท่าที่ควร ประกอบกับพ่อแม่ ผู้ปกครองก็ไม่ได้เคร่งครัด ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาในชุมชนและในบางครั้งจะมีการหนีตามกันไปเมื่อมีบุตรก็นำกลับมาให้ ปู่ ย่า ตา ยาย เลี้ยง หรือบางรายตั้งครุภักขณะกำลังศึกษาก็มี ซึ่งปู่ ย่า ตา ยาย ก็เลี้ยงดูกันไป

(4) ประเพณีการตาย

ปัจจุบันประเพณีดังกล่าว ยังมีอยู่และปฏิบัติกันทุกบ้าน เนื่องจากเชื่อว่าเป็นสิ่งสุดท้ายที่ได้ทำให้คนตายมีความสุข มีกินมีใช้ในโลภหน้า

1.3.4 ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดิน

จากการศึกษาวิจัย พบว่า มีผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งในด้านบวก และด้านลบ ต่อชุมชนดังนี้

1) ด้านครอบครัว

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

(1) ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ ลูก ลดลง เนื่องจาก พ่อ แม่ต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย เกิดปัญหาครอบครัว รวมทั้งการร่วมกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวก็ลดลง

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างคนชราและสมาชิกภายในครอบครัวบุตรหลานลดลง คนแก่ถูกทิ้งให้อยู่กับบ้านขณะที่ลูกหลานไปศึกษา และไปทำงาน

(3) ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เช่น การแต่งงาน การบวช ไม่มีความจำเป็นสำหรับคนในสมัยนี้

2 ด้านการเมืองการปกครอง

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

(1) ชาวบ้านต้องการแสวงหาอำนาจ ต้องการได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น การหาผลประโยชน์จากการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือนายก องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน จะมีการทุ่มทุนหาเสียงทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งทางการเมือง

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมลดน้อยลง มีการแบ่งฝ่ายทางการเมืองจากการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง

(3) การยอมรับนับถือกันในสังคมขึ้นอยู่กับผลประโยชน์เป็นหลัก มากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับความดีหรือความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อของคนคนนั้น

3) ด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

(1) การประกอบอาชีพ เช่นการทำนา นิยมความสะดวกสบาย รวดเร็วถึงแม้จะลงทุนสูงก็ตาม ชาวนาชอบใช้สารเคมีมากกว่าใช้ปุ๋ยหมักจากธรรมชาติ

(2) มีอาชีพใหม่เกิดขึ้นในชุมชน คือ อาชีพค้าขาย ชาวบ้านที่บ้านอยู่ติดริมถนน จะค้าขายเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากในชุมชนมีประชากรมากขึ้น

(3) ชาวบ้านนิยมซื้อกับข้าวสำเร็จรูปมากกว่าทำเอง ตลาดนัดจึงเป็นทั้งที่ซื้อของ และขายของ ของชาวบ้าน

4) ด้านการศึกษา

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

(1) ชาวบ้านนิยมส่งลูกไปศึกษาในโรงเรียนวัดเป็นจำนวนมาก เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

(2) เด็กส่วนใหญ่ที่มาเรียนหนังสือจะเป็นเด็กที่ย้ายตามพ่อแม่มาทำงาน ทั้งจากหมู่บ้านจัดสรร โรงงาน และกรรมกรก่อสร้าง ทำให้จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ครูมีภาระต้องทำงานหนักมากขึ้นในการอบรมดูแล และต้องมีการสอนเสริมในตอนเย็นทุกวัน

(3) พฤติกรรมของผู้ปกครองที่มีใช้คนในท้องถิ่น จะห้ามครูลงโทษ (ตี) บุตรหลานของตนเองเป็นอันขาด

(4) ผู้ปกครองที่เป็นคนต่างถิ่นในบางราย จะมีสื่อลามกอยู่ที่บ้าน ทำให้เด็กนำแผ่นหนังดังกล่าวมาให้เพื่อนคูที่โรงเรียน บางรายชอบดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทำให้เด็กนักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าว

5) ด้านศาสนา

(1) การที่มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้การทำบุญในวันสำคัญต่างๆ มีคนมากขึ้น เพราะคนต่างถิ่นเหล่านี้ ไม่ได้ทำการเกษตรจึงมีเวลามาทำบุญที่วัด แต่คนพื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตรแต่ไม่ค่อยมาทำบุญ

(2) ประชาชนให้ความร่วมมือและร่วมกิจกรรมทางวัดเป็นอย่างดี เช่น ในวันมาฆบูชาที่ผ่านมา ดอกไม้และรูปเทียนไม่พอขาย ได้เงินเข้าวัดเป็นจำนวนมาก

(3) การแต่งกายในการทำบุญของวัยรุ่นไม่เหมาะสม เช่น การใส่เสื้อกล้ามกางเกงขาสั้น ซึ่งผู้ปกครองควรจะคัดเตือนบ้าง และทางวัดคิดว่าจะร่วมมือกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อออกกฎระเบียบว่าด้วยการแต่งกาย ถ้าแต่งกายไม่เรียบร้อยจะห้ามเข้ามาทำบุญที่วัดเด็ดขาด

(4) มีการลักขโมยมากขึ้น ปัจจุบันของต่างๆ ในวัดต้องมีการจัดเวรยามทั้งในเวลากลางวันและกลางคืนเนื่องจากมีของหายหลายครั้งแล้ว

6) ด้านการคมนาคมขนส่ง

จากการศึกษา วิจัยพบว่า

(1) การมีถนนตัดผ่านเข้ามาในตำบลทำให้การเดินทาง ติดต่อกับคนภายนอก ชุมชนมีความสะดวกสบายมากขึ้น

(2) มีรถบริการเกิดขึ้นหลายสาย มีสินค้าแปลกใหม่จากพ่อค้า แม่ค้าเข้ามาค้าขายในตำบลมากขึ้น

(3) ทำให้เกิดการอพยพเข้ามาของประชาชนจำนวนมาก รวมไปถึงการนำวัฒนธรรมจากท้องถิ่นอื่นเข้ามาในตำบลมากขึ้น

(4) มีการเกิดขึ้นของหมู่บ้านจัดสรรโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ห้องแถวให้เช่า

7) ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จากการศึกษาชุมชน พบว่า การที่มีความเจริญเข้ามาในหมู่บ้านมาก ทำให้ชาวนาในสมัยปัจจุบัน พึ่งเทคโนโลยีมากกว่าในสมัยก่อน เช่น การไถนา - คราดนา ก็มีรถนั่งไถ - คราด มีหลังคาป้องกันแดดและฝน เป็นต้น แต่รถไถที่กล่าวถึง ก็ต้องจ้างมาและชาวนาจะต้องออกค่าน้ำมัน และค่าแรงในแต่ละครั้ง ซึ่งมีราคาแพงมาก หรือความรู้เกี่ยวกับการทำนํ้าหมักสำหรับฉีดฆ่าแมลงในนาข้าว ชาวนาไม่นิยมเพราะช้าเสียเวลา แต่ชอบใช้สารเคมีมากกว่า เนื่องจากสะดวกและรวดเร็ว แต่ก็มีราคาแพง แม้ว่าสารเคมีเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อชาวบ้านมากเพราะสารเคมีเหล่านี้จะสะสมอยู่ในร่างกาย เมื่ออายุประมาณ 50 ขึ้นไป จะแสดงอาการเจ็บป่วยออกมาร่วมกับโรคประจำตัว

เทคโนโลยีอีกอย่างที่มีความสำคัญสำหรับชาวนาหรือชาวบ้านทั่วไปก็คือ โทรศัพท์มือถือ ซึ่งความสำคัญกับชาวนามาก เพราะจะใช้ติดต่อสื่อสารในหลายเรื่อง เช่น ติดต่อการซื้อขายข้าว ติดต่อในการขายที่ดิน หรือติดต่อซื้อขายปุ๋ยและยาเนื่องจากปัจจุบันมีบริการส่งถึงบ้าน รวมถึงการติดต่อในเรื่องการจ้างไถ คราด ฉีดยา จนกระทั่งการเก็บเกี่ยว

2. อภิปรายผล

ผู้ศึกษาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

2.1 แบบแผนในการถือครองที่ดิน

การถือครองที่ดินของชาวนามี 4 รูปแบบ ได้แก่ มรดกตกทอด การซื้อขาย การเช่าก่อนและซื้อในภายหลัง และ การเช่า แต่โดยส่วนใหญ่ของชาวนาในตำบลลาดนาคฟ้า จะได้มาจากมรดกตกทอดหลายชั่วอายุคน ความสำคัญของการเป็นผู้ถือครองที่ดินนั้น แม้ว่าจะมิได้เป็นเครื่องบ่งชี้ทางเศรษฐกิจและสังคม ในชุมชนอย่างเดี๋ยวกก็ตาม แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดการยอมรับนับถือ และการสร้างความสัมพันธ์ในสังคมต่อไปนอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่มีที่ดินจำนวนมาก มักจะถูกชาวบ้านคัดเลือกให้มาเป็นผู้นำของชุมชน หรือแม้กระทั่งบทบาทอิทธิพลในการซื้อขายที่ดินของกลุ่มนายทุนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องทฤษฎีปรัวรรตนิยมที่มุ่งเน้นในเรื่องเป้าหมายรางวัล และการลงโทษ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการกระทำระหว่างกัน คือมนุษย์จะดำรงความสัมพันธ์ระหว่างกันในแง่ของสิ่งตอบแทน และผลประโยชน์ที่ตรงกัน และสอดคล้องกับ เซอร์ เจม ฟาเซอร์

(Sir Jame Frazer 1975) ที่ว่า กระบวนการแลกเปลี่ยนเป็นผลของมูลเหตุจูงใจระหว่างมนุษย์ ในการสนองความต้องการจำเป็นและเมื่อใดที่ทำให้กำไรแก่ผู้เข้าร่วมกระบวนการแลกเปลี่ยนก็จะกลายเป็นสถาบัน หรือแบบอย่างของการกระทำระหว่างกัน และแบบอย่างของการกระทำระหว่างกันนั้น ไม่เพียงแต่ช่วยให้มนุษย์ตอบสนองความต้องการและความจำเป็นเท่านั้น แต่อาจมีผลกระทบต่อรูปแบบของโครงสร้างทางสังคม ซึ่งจะเกิดขึ้นในภายหลังด้วย และยังคงคล้องกับ ปีเตอร์ เบลาน (Peter Blan 1981) ที่ว่าหากใครเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการติดต่อสมาคมกับผู้อื่น เขาจะต้องเสนอสิ่งที่มีค่าควรแก่การที่คู่สัมพันธ์จะรักษาสัมพันธภาพนั้นไว้ ยิ่งเสนอให้มากเท่าใดความต้องการเราเป็นเพื่อนก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น ในทำนองเดียวกันผู้อื่นเหล่านั้นก็จะต้องเสนอสิ่งที่มีค่าควรกันสนองตอบเพื่อชนะใจมิตร และเมื่อเป็นเช่นนี้หลักอุปสงค์อุปทานก็จะทำให้บุคคลได้เฉพาะเพื่อนที่คู่ควรเท่านั้น

2.2 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินของชาวนาในหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ในตำบลลานตากฟ้า จะแบ่งออกเป็น 5 กรณี ได้แก่ การขายที่ดินทั้งหมด การขายบางส่วน การให้เช่า การเช่า และการจำนอง แต่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดคือ การขายที่ดิน เพราะเมื่อชาวนาขายที่ดินไปแล้ว นายทุนผู้ซื้อที่ดินก็จะสร้าง โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก บ้านจัดสรร ห้องแถวให้เช่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อมร รักษาสัตย์ (2520: บทคัดย่อ) พบว่า ปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภท ทั้งที่ดินที่วิเคราะห์จำแนกไว้แล้ว และที่ยังไม่ได้วิเคราะห์ เช่น ไปตั้งย่านอุตสาหกรรมในเขตที่พักอาศัย หรือในพื้นที่ ที่เหมาะแก่การเกษตรหรือการประมง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีแผนการใช้ที่ดิน และมีการบังคับใช้แผนที่เข้มงวด แต่สำหรับในกรณีอื่น ชาวนายังคงใช้ที่ดินในการทำนา ได้เหมือนเดิมจึงไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงมากนัก และสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวนาขายที่ดิน คือ

2.2.1 *ปัญหาหนี้สินที่สะสมมานาน* ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ สภาพดินฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวย ราคาที่สูงขึ้นของค่าปุ๋ย และยาฆ่าแมลง การใช้เงินผิดประเภท เช่น เล่นการพนัน การเล่นแชร์ การออกเงินกู้ หรือการกู้ยืมมาเพื่อเล่นการพนัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัศมีเดือน สรวงประภา (2533 : บทคัดย่อ) พบว่า การตัดสินใจขายที่ดินของเกษตรกรล้วนมีสาเหตุมาจากความจำเป็นเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ หนี้สิน รับประทานรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นไม่ไหว และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สูดสวาท ดิศโรจน์ (2514 : บทคัดย่อ) พบว่าการมีหนี้สินมากไม่อำนวยความสะดวกการประกอบอาชีพของชาวนา จึงต้องขายที่นาและเปลี่ยนอาชีพ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิทชา เชียงกุล และทวีเกียรติ ประเสริฐเจริญสุข (2525 : บทคัดย่อ) พบว่า แบบแผนในการผลิตของชาวนามีทิศทางเปลี่ยนจากการผลิตแบบยังชีพเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ทำให้ชาวนามีต้นทุนในการทำนามีมากขึ้น อีกทั้งปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวนาต้อง

เปลี่ยนแปลงอาชีพเดิมของตนเอง เพราะไม่สามารถทนรับกับสภาพความไม่แน่นอน เช่น ดิน ฟ้า อากาศ ที่ไม่เป็นไปตามฤดูกาลต่อไปได้

2.2.2 สุขภาพไม่แข็งแรง เมื่ออายุมากขึ้นก็จะมีโรคประจำตัว โดยส่วนใหญ่จะเกิดจากการสะสมของยาฆ่าแมลง และการทำงานหนักมาโดยตลอด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรรค์ชัย วัลลิโภคม (2538: บทคัดย่อ) พบว่าชาวนาต้องประสบปัญหาต่างๆในการทำนา เช่น สภาพดินฟ้า อากาศไม่เอื้ออำนวย ราคาผลผลิตตกต่ำ รวมทั้งปัญหาทางด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของชาวนา

2.2.3 การไม่มีผู้สืบทอดอาชีพการทำนาต่อไป เนื่องจากคนรุ่นต่อมาเรียนหนังสือกันทั้งหมดส่วนใหญ่ก็จะทำงานในตัวเมือง ต่างจังหวัด หรือโรงงานในชุมชน และคิดจะแบ่งมรดกให้กับลูกหลาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญาณี สรประไพ (2528 : บทคัดย่อ) พบว่าลูกหลานของชาวนาส่วนใหญ่พากันเรียนหนังสือสูงขึ้น และไม่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่นเดียวกับบรรพบุรุษ เนื่องจากเห็นว่าอาชีพการทำนาเป็นงานที่ลำบาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2511 : 152-153) พบว่า การที่หน่วยงานของรัฐได้เข้ามามีบทบาทในสังคมชนบทมากขึ้น เช่น โรงเรียนถือเป็นค่านิยมทางสังคมอย่างหนึ่งที่ขย่งการศึกษา ต้องการให้บุตรหลานเป็นเจ้าของคนขายคน เพราะการประกอบอาชีพเกษตรกรรมลำบาก มีผลทำให้นักเรียนได้เรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น โอกาสของผู้ที่ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นนั้น จะกลับมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมเหมือนกับบิดามารดาจะน้อยลง

2.2.4 ความทัดเทียมกันในสังคม การเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม การมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หรือโอกาสในเรื่องต่างๆ เช่น การลงเล่นการเมืองท้องถิ่น เมื่อมีเงิน ก็จะมีโอกาสที่ดี เช่น การส่งลูกไปศึกษาโรงเรียนในตัวเมือง การมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น รถยนต์ บ้านแอร์ เครื่องเล่น วีซีดี โทรทัศน์สีจอแบน เครื่องซักผ้า โทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จอร์จ (George M. Foster 1990 : 8) พบว่าปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้สังคมและวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ความต้องการที่จะได้รับเกียรติภูมิ ความต้องการที่จะได้รับสถานะภาพ (Status) ที่สูงขึ้น และการได้รับผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจซึ่งรวมถึงการยังชีพที่ดีขึ้น

ดังนั้น สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ การเข้ามาของรัฐ (การมีถนนตัดผ่าน) ทำให้เกิดการขายที่ดิน คือ ประชาชนในกรุงเทพฯส่วนใหญ่ไม่ชอบความแออัด และมลพิษในกรุงเทพฯ จึงมาปลูกสร้างบ้านเรือนแถวชานเมืองดีกว่าเนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า ดังนั้นที่ดินจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ด้วยเหตุนี้จึงมีนายหน้ามาขอซื้อที่ดินจากชาวนาเพื่อทำบ้านจัดสรร ห้องแถวให้เช่า โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ไว้สนองความต้องการของคนเหล่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยของ (Steward 1967) ที่ว่าการเปลี่ยนแปลงในเรื่องคุณค่าของ

ชีวิต เมื่อระบบเงินตราเข้ามาในสังคมประเพณีปัจเจกบุคคลจะถูกครอบงำ ด้วยความคิดเรื่องกำไร และผลประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิมการช่วยเหลือตอบแทนจะถูกลดความสำคัญลง การเปลี่ยนแปลงในเรื่องของความสมานฉันท์ของชุมชน ผลกระทบที่ตามมาจากการที่คนรุ่นหลังมีคุณค่าและเป้าหมายของชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างคนที่ต่างรุ่นกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้งและทำให้ความสมานฉันท์ของชุมชนลดลง การเปลี่ยนแปลงในเรื่องเศรษฐกิจ ชาวไร่ชาวนาอาจสูญเสียชีวิตที่นั่นเนื่องจากหนี้สินที่เป็นผลจากการลงทุนทางการเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ระบบราคาสินค้าเกษตรที่ไม่แน่นอน การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ทำให้ชาวนากลายเป็นแรงงานอุตสาหกรรม หรือแรงงานการเกษตรขนาดใหญ่

2.3 วิถีการดำเนินชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนแปลงไป ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 ถึง พ.ศ. 2551

วิถีชีวิตของชาวนาที่เปลี่ยนแปลงไป ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 ถึง พ.ศ. 2551 โดยที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ ครอบครัว สภาพบ้านเรือน การแต่งกาย อาหาร ภาษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี

2.3.1 ครอบครัว

ปัจจุบัน ครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว พ่อ แม่ จะทำงานในตัวเมือง แล้วนำบุตรมาฝาก ปู่ ย่า ตา ยายเลี้ยง โดยจะจ่ายเงินเป็นค่าจ้างตามแต่จะตกลงกัน และการที่ส่งลูกไปอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย จะทำให้ ลูกปลอดภัยมากกว่าการไปจ้างเลี้ยง รวมทั้งจะได้รับการอบรมดูแลขัดเกลานในเรื่องต่างๆตามที่พ่อแม่เคยได้รับมา ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของประเวศ วะสี (2535:13) พบว่า การพัฒนาที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องพัฒนาคนให้พึ่งตนเองได้และต้องสร้างรากฐานครอบครัวให้มั่นคง การพัฒนานั้นจึงจะได้ผล

2.3.2 สภาพบ้านเรือน

ปัจจุบันสภาพบ้านเรือน จะเป็นครึ่งไม้ครึ่งปูน หลังเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับขนาดของที่ดินและงบประมาณ ส่วนการตั้งบ้านเรือนจะขึ้นอยู่กับขนาดของที่ดินหรือมรดกที่ได้รับว่าอยู่บริเวณใด ก็จะปลูกบ้านบริเวณนั้นไม่จำเป็นต้องคิด แม่น้ำ ลำคลอง เหมือนในสมัยก่อน เพราะชาวบ้านไม่จำเป็นต้องพึ่งการคมนาคมทางเรือแล้ว ลักษณะของบ้านในปัจจุบันก็จะเป็นทรงเหลี่ยม หลังคาเตี้ย มุงด้วยกระเบื้อง ตัวบ้านจะแบ่งออกเป็นสัดส่วน คือ มีห้องนอน ห้องครัว ห้องน้ำในตัวบ้าน ห้องคูทีวี และจะติดมุ้งลวดและเหล็กคัต เพื่อกันยุง และแมลงต่างๆ รวมถึงการลักขโมยด้วย และมีรั้วโดยรอบบ้าน เพื่อเป็นการแบ่งเขตแดนกันอย่างชัดเจน ป้องกันปัญหาการรุกล้ำที่ดินส่วนคนที่ทำงานในตัวเมืองหรือต่างจังหวัดนิยมเช่าห้องแถว บ้านเช่ามากกว่าจะกลับบ้านทุกวัน

2.3.3 การแต่งกาย

ชุดที่ใส่ทำนา จะไม่แตกต่างไปจากอดีตมากนัก เพียงแต่รูปแบบวัสดุที่นำมาใช้จะทำให้มีความสะดวกสบายในการสวมใส่มากขึ้น เน้นความปลอดภัยและกระชับกระเฉงของตนเองมากขึ้น ส่วนชุดที่สวมใส่ประจำวันและไปงานต่างๆจะเป็นชุดตามสมัยนิยมทั่วไป ถ้าเป็นงานศพจะเป็นสีขาวและสีดำเหมือนในอดีต

2.3.4 อาหาร

ปัจจุบันการบริโภคอาหารของชาวบ้านเปลี่ยนไปจากเดิมจากทำไร่ทำสวนเองก็จะเปลี่ยนมาเป็นซื้อรับประทานเกือบทุกอย่าง เนื่องจากในชุมชนมีร้านสะดวกซื้อมากขึ้น รวมทั้งตลาดนัดที่มีเกือบทุกวันในชุมชน อาหารที่ใช้ในงานต่าง เช่น งานทำบุญ บวช แต่งงาน จะใช้โต๊ะจีนเป็นส่วนใหญ่เพราะมีความสะดวกสบาย เจ้าของบ้านไม่ต้องมาเก็บล้างภาชนะ ส่วนงานศพจะมีอาหารน้อยอย่าง เช่น ข้าวต้ม หมู ปลา ไก่ ปลาหมึก และ กุ้ง กุ้งจืด กระจ่างปลา การทำบุญที่วัด ชาวบ้านจะทำขนมเองและใช้ผลไม้ที่มีอยู่ในสวนซึ่งจะต่างไปจากปัจจุบันที่จะมีแต่ขนมปัง ขนมเบเกอรี่ต่างๆมากขึ้น ส่วนที่เป็นความเชื่อในเรื่องของอาหารในงานศพ คือ ห้ามนำของที่เป็นเส้นยาวมาทำอาหารในงานศพ เนื่องจากเชื่อว่าจะมีคนตายต่อกัน ส่วนงานแต่งงานห้ามมีอาหารที่จำพวกข่า เนื่องจากเชื่อว่าจะทำให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวทะเลาะกัน เป็นต้น

2.3.5 ภาษา

ภาษาที่ใช้ในท้องถิ่นส่วนใหญ่ก็จะเป็นภาษาไทยภาคกลาง แต่สำเนียงที่เปล่งออกมาจะต่างกันไปในเฉพาะบางคำเฉพาะในรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย เท่านั้น แต่มาถึงคนรุ่นปัจจุบันก็จะพูดตามปกติ ต่อมาในระยะหลังเริ่มมีการพูดภาษาอีสานมากขึ้น เนื่องจากมีคนภาคอีสานย้ายมาทำงานก่อสร้างในตำบล หรือคนได้ ย้ายมาอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรในตำบลเป็นจำนวนมาก

2.3.6 ความเชื่อ

ความเชื่อในท้องถิ่นจะมีความเชื่อในเรื่องของธรรมชาติ เชื่อในเรื่องการเกิด การตาย เชื่อในเรื่องเกี่ยวกับการพยากรณ์ ความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครุฑเรือน และความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ ปัจจุบันความเชื่อในเรื่องเหล่านี้ยังไม่หมดไปจากสังคม โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ เช่น การทรงเจ้า หมอคู่ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรเชษฐ เวชพิทักษ์ (2533: 8 – 26) พบว่า กลุ่มคนที่อยู่รวมตัวกันจะมีวัฒนธรรมแบบเดียวกันได้รับการสะสมและถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เมื่อเกิดปัญหาในกลุ่มคนจะมีวิธีคิดและปรับตนเอง โดยมีโครงสร้างทางวัฒนธรรมที่ผสมกลมกลืนกัน 3 ด้าน คือ (1) ระบบความเชื่อที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติ มีการกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยความสำนึกในบุญคุณ เช่น มนุษย์ปกป้องป่าไม้ เพราะจะมีผลถึง

ความอยู่รอดของชีวิต (2) ระบบการผลิต อยู่อย่างพอเพียงพอดี (3) ระบบการอยู่ร่วมสัมพันธ์กัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในความจำเป็น อันเป็นวัฒนธรรมของชนบท

2.3.7 ประเพณี

ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต นับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ได้แก่ การเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย

1) ประเพณีการเกิด

ปัจจุบันประเพณีดังกล่าว ยังมีอยู่และปฏิบัติกันทุกบ้าน เช่นการ โคนผมไฟ การตั้งชื่อ ปัจจุบันพ่อแม่สมัยใหม่นิยมตั้งชื่อของลูกด้วยตนเอง โดยจะนำชื่อของพ่อและแม่มา รวมกัน หรือตั้งตามพระเอกลนางเอกละครที่กำลังนิยมในสมัยนั้นๆ และบางส่วนก็จะตั้งชื่อตามตำรา การตั้งชื่อหรือให้หมอดูตั้งให้

2) ประเพณีการบวช

สมัยก่อนการบวช เป็นประเพณีที่เคร่งครัดลูกชายจะต้องบวชทุกบ้าน จะต้องบวชให้ถึง 1 พรรษา และผู้ที่บวชห้ามมีภรรยา ก่อนบวช ถ้ามีภรรยาก่อนบวชก็ไม่ให้บวชหรือ ถ้าบวชก็จะถือว่าพ่อแม่ไม่ได้บุญ แต่ผู้ที่ได้บุญก็คือ บุตร และภรรยาของผู้บวชแทน

ปัจจุบันประเพณีการบวชก็ยังปฏิบัติกันอยู่ แต่ไม่ได้เคร่งครัดในประเพณี เหมือนในสมัยก่อน และจะนิยมบวชประมาณ 7 วัน หรือ 14 วัน เนื่องจากต้องทำงานหรือต้องเรียน ส่วนใหญ่จะมีภรรยาและลูกกันก่อนบวช และมีบางคนไม่บวชก็มี การบวชในปัจจุบันจะมีการเลี้ยง ไต่เงิน มีนักร้อง หางเครื่อง ซึ่งนุ่งน้อยห่มน้อยมาแสดงและกำลังเป็นที่นิยมของคนในชุมชน

3) ประเพณีการแต่งงาน

ในสมัยก่อนประเพณีการแต่งงาน มีความจำเป็นมาก ถือว่าเป็นชื่อเสียง ของพ่อแม่และวงศ์ตระกูล

ปัจจุบันพิธีการแต่งงาน ไม่จำเป็นสำหรับคนรุ่นใหม่แล้ว เนื่องจากเด็ก รุ่นใหม่ถือว่าสิ้นเปลือง และส่วนใหญ่จะอยู่ด้วยกันก่อน การแต่งงานจึงไม่สำคัญเท่าที่ควร ประกอบ กับพ่อแม่ ผู้ปกครองก็ไม่ได้เคร่งครัด ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาในชุมชน บางครั้งจะมีการหนีตามกันไปเมื่อมีบุตรก็นำกลับมาให้ ปู่ ย่า ตา ยาย เลี้ยง หรือบางรายตั้งครรภ์ขณะกำลังเรียนมัธยมก็มี ซึ่งปู่ ย่า ตา ยาย ก็เลี้ยงดูกันไป

4) ประเพณีการตาย

ปัจจุบันประเพณีดังกล่าว ยังมีอยู่และปฏิบัติกันทุกบ้าน เนื่องจากเชื่อว่าจะ เป็นสิ่งสุดท้ายที่ได้ทำให้คนตายมีความสุข มีกินมีใช้ในโลภหน้า

จากประเพณีทั้งหลายที่กล่าวมานั้น ตั้งแต่ ประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงานและงานศพ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรเชษฐ เวชพิทักษ์(2533: 23) พบว่า สังคมชานาจัดเป็นสังคมประเพณี ลักษณะของวัฒนธรรมชุมชนยังคงมีบทบาทอยู่สูงมาก การปลูกฝังและถ่ายทอดคุณธรรมและแนววิถีปฏิบัติอันเป็นวิถีชีวิตของชุมชนยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง แต่ขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดและลดระดับคุณค่าลงไป พร้อมกับการปรับตัวไปสู่เศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เข้าไปมีบทบาทอยู่ในชุมชนหมู่บ้านทุกแห่งในสังคมชนบททุกวันนี้

2.4 ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินของชานา

การใช้ที่ดินของชานาที่ทำให้เกิดผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม ก็คือ การขาย เพราะเมื่อขายไปแล้วนายทุนผู้ซื้อก็จะนำไปสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กหลายโรงงาน สร้างบ้านจัดสรร สร้างห้องแถวให้เช่า สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนเหล่านี้นำมาซึ่ง การอพยพเข้ามาของประชาชนจำนวนมาก ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในหลายด้าน ทั้งด้านภาษา อาหารการกิน ประเพณี วัฒนธรรม โดยส่งผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมต่อชุมชน ดังนี้

2.4.1 ด้านครอบครัว

ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ ลูก ลดลงเนื่องจาก พ่อ แม่ต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย เกิดปัญหาครอบครัว รวมทั้งการร่วมกิจกรรมต่างๆในครอบครัวก็ลดลง คนแก่ถูกทิ้งให้อยู่กับบ้านขณะที่ลูกหลาน ไปเรียน และไปทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชรรค์ชัย วัลลิโภดม (2538: บทคัดย่อ) พบว่า แรงงานหนุ่มสาวที่เคยเป็นแรงงานสำคัญของครอบครัว เมื่อไม่มีที่ทำงานจึงออกขายแรงงานตามโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ในตัวจังหวัด และกรุงเทพฯ เหล่านี้เป็นต้น จึงเป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวค่อยๆเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ จากที่เคยอาศัยอยู่ร่วมกันในครัวเรือนก็แยกกันอยู่ ทำให้ความสัมพันธ์ของเครือญาติลดลง รวมถึงประเพณีที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เช่น การแต่งงาน การบวช ไม่มีความจำเป็นสำหรับคนในสมัยนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิทยา เรืองรังสี (2533: บทคัดย่อ) พบว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานในลักษณะต่างๆ มีผลทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนมีความกระชับน้อยลง ประเพณีและพิธีกรรมบางอย่างลดความสำคัญลงหรือหมดไป

2.4.2 ด้านการเมืองการปกครอง

ชาวบ้านต้องการแสวงหาอำนาจ ต้องการได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น การหาผลประโยชน์จากการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน จะมีการทุ่มทุนหาเสียงทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งทางการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมลดน้อยลง มีการแบ่งฝ่ายทางการเมืองจาก

การเลือกตั้งในแต่ละครั้ง การยอมรับนับถือกันในสังคมขึ้นอยู่กับผลประโยชน์เป็นหลัก มากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับความคิดหรือความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อของคนคนนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ จอร์จ (George M. Foster 1990: 8) ได้กล่าวถึง ปัจจัยต่างๆทางด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้นอาจหมายถึงสภาพความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติ รวมถึงค่านิยมและความเชื่อของสมาชิกในชุมชน ซึ่งยึดถือประเพณีปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน บางครั้งอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นได้รับการกระตุ้น หรือเกิดแรงจูงใจ ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ ความต้องการที่จะได้รับเกียรติภูมิ ความต้องการที่จะได้รับสถานภาพ (Status) ที่สูงขึ้น การได้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งหมายความว่ารวมถึงการยังชีพที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์ (2533: 23) พบว่า สังคมชวาเป็นสังคมประเพณี (traditional oriented society) นั้น ลักษณะของวัฒนธรรมชุมชนยังคงมีบทบาทอยู่สูงมาก การปลูกฝังและถ่ายทอดคุณธรรมและแนววิธีปฏิบัติอันเป็นวิถีชีวิตของชุมชนนั้นยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง แต่ขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดและระดับคุณค่าลงไป พร้อมกับการปรับตัวไปสู่เศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เข้าไปมีบทบาทอยู่ในชุมชนหมู่บ้านทุกแห่งในสังคมชนบททุกวันนี้

2.4.3 ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพ เช่นการทำนา นิยมความสะดวกสบาย รวดเร็วถึงแม้จะลงทุนสูง ก็ตาม ชาวนานิยมใช้สารเคมีมากกว่าใช้ปุ๋ยหมักจากธรรมชาติ และมีอาชีพใหม่เกิดขึ้นในชุมชนคือ อาชีพค้าขาย ชาวบ้านที่บ้านอยู่ดิคริมถนน จะค้าขายเป็นส่วนใหญ่ เนื่องในชุมชนมีคนมากขึ้น ปัจจุบันชาวบ้านนิยมซื้อกับข้าวสำเร็จรูปมากกว่าประกอบอาหารเอง ตลาดนัดจึงเป็นทั้งที่ซื้อของ และขายของ ของชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดทางด้านสังคม — เศรษฐกิจ (Socio – Economy) ของ โรเบิร์ต (Robert Redfield 1956: 32) ได้อธิบายว่า สังคมชาวไร่ชาวนาไม่ได้เป็นสังคมที่อยู่โดดเดี่ยวแต่กลับมีความสัมพันธ์กับสังคมอื่น หรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ใหญ่กว่า โดยได้จำแนกระบบเครือข่ายความสัมพันธ์ของสังคมชาวไร่ชาวนาออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ (1) ความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมือง คือสังคมชาวไร่ ชาวนา ในชุมชนหมู่บ้านนั้นล้วนมีความสัมพันธ์กับสังคมเมือง รัฐ หรือระบบการเมืองการปกครองอื่นๆ (2) ความสัมพันธ์ทางการผลิต ซึ่งก่อให้เกิดคนอีกกลุ่มหนึ่งมีบทบาทเป็นคนกลางทำหน้าที่เชื่อมโยงชาวนาในชุมชนกับสังคมภายนอก ซึ่งต่างกับระบบแรกที่ไม่ได้จัดการเรื่องระบบ ความสัมพันธ์อย่างเป็นช่วงชั้น แต่ขึ้นอยู่กับสินค้าตลาดและความต้องการที่จะแลกเปลี่ยนกันเป็นต้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ พรหมมิบุตร (2534:14) พบว่า การผลิตในปัจจุบันล้วนเป็นการผลิตเพื่อการตลาด ซึ่งเกษตรกรต้องขายผลผลิตของตนเป็นสินค้า วิธีการผลิตก็มีความซับซ้อนทางเทคนิคมากขึ้น รวมถึงเครื่องมือที่สร้างขึ้นเองในชุมชน ถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรกลที่จะต้องจ้างเช่า หรือซื้อมาด้วยเงินตรา

น้ำในธรรมชาติถูกจัดและควบคุมด้วยวิธีการชลประทานควบคู่ไปกับการใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ สารเคมี และยากำจัดศัตรูพืชเพื่อการผลิตในระบบเกษตรกรรมแผนใหม่ เกิดระบบพ่อค้าคนกลาง และโรงสีข้าวเพื่อรับซื้อผลผลิตแล้วนำออกจำหน่ายแสวงหากำไรในระบบตลาด ซึ่งมีส่วนทำให้ ความสัมพันธ์ทางสังคม – เศรษฐกิจของชุมชนหมู่บ้านเปลี่ยนไป ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ โดยทั่วไปในสังคมชนบทไทย

2.4.4. ด้านการศึกษา

ชาวบ้านนิยมส่งบุตร หลานไปศึกษาในโรงเรียนวัดลานตากฟ้าเป็น จำนวนมาก เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน และเด็กส่วนใหญ่ที่มาเรียนหนังสือจะเป็นเด็ก ที่ย้ายตามพ่อแม่มาทำงาน ทั้งจากหมู่บ้านจัดสรร โรงงาน และกรรมกรก่อสร้าง ทำให้จำนวน นักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และครูมีภาระต้องทำงานหนักมากขึ้นในการอบรมดูแล รวมทั้งต้อง สอนเสริมในตอนเย็นทุกวัน พฤติกรรมของผู้ปกครองที่มีใจคนในท้องถิ่น จะห้ามครูลงโทษ (ตี) บุตร หลานของตนเองเป็นอันขาด และในบางรายมีสื่อลามกอยู่ที่บ้าน ทำให้เด็กนำแผ่นหนังดังกล่าว มาให้เพื่อนดูที่โรงเรียน บางรายชอบดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทำให้เด็กนักเรียนเลียนแบบ พฤติกรรมดังกล่าว สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ที่ว่าการแพร่กระจายเป็น กระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากแหล่งภายนอกสังคม ที่มีลักษณะเป็นแพร่ระหว่าง คนต่อคน ชุมชนต่อชุมชน ในสังคมการแพร่กระจายเกิดขึ้นได้สองทาง คือ (1) ทางตรงได้แก่ การติดต่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างบุคคล ระหว่างชาติต่อชาติซึ่งเป็นแลกเปลี่ยนโดยสันติวิธี หรืออาจมีการแลกเปลี่ยนโดยการสงคราม เช่น ผู้ชนะนำวัฒนธรรมของตนเองเข้าครอบงำประเทศ ผู้แพ้ หรืออาจเป็นผู้รับวัฒนธรรมของผู้แพ้ก็ได้ ถ้าวัฒนธรรมของอีกฝ่ายหนึ่งแข็ง หรือการที่กลุ่ม คนอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศใหม่ ก็ต้องปรับตนเองให้กลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรม กระแสหลัก (2) ทางอ้อม ได้แก่ การที่วัฒนธรรมถูกเผยแพร่ผ่านสื่อสารมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ภาพยนตร์ และการที่วัฒนธรรมแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วหรือช้า ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ลักษณะของวัฒนธรรม ความเข้มงวดของการปกครอง ความสะดวกในการติดต่อทางวัฒนธรรม การต่อต้านวัฒนธรรม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อมรา พงศาพิชญ์ (2541:33) ที่ว่ากลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมคล้ายกันจะเป็นกลุ่มชนที่มีความสนิทสนม และมีความสัมพันธ์กันมาก่อนวัฒนธรรมหรือระบบสัญลักษณ์แพร่กระจายออกไป เพราะคนย้ายถิ่น จะนำเอาวัฒนธรรมเก่าติดต่อกับไปด้วย และขอยืมวัฒนธรรมไปใช้ ดังนั้นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม จะมีการแพร่กระจายจากทุกทิศทางจากจุดศูนย์กลางหรือจุดกำเนิดวัฒนธรรม และสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ศรีศักร วัลลิโภคม(2532 : 45-47) ที่ได้ศึกษาในความเป็นจริงของวิวัฒนาการทาง วัฒนธรรมของมนุษย์ ว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปเรื่อยๆ โดยไม่มีจุดจบตรงใดที่มนุษย์

ยังอยู่ร่วมกันในสังคม ศรีศักร ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่าวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ก็คือผลรวมของการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่เรียกว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม มีสาเหตุมาจาก ความขัดแย้ง ความต้องการและการแข่งขันล้วนผลักดันให้เกิดสิ่งใหม่ๆ หรือวัฒนธรรมใหม่ๆ ในสังคมขึ้น

2.4.5 ด้านศาสนา

การที่มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้ในการทำบุญในวันสำคัญต่างๆ มีคนมากขึ้น เพราะคนต่างถิ่นเหล่านี้ ไม่ได้ทำการเกษตรจึงมีเวลาในการมาทำบุญแต่คนพื้นที่ส่วนใหญ่ ทำการเกษตรไม่มีเวลามาทำบุญ ประชาชนให้ความร่วมมือและร่วมกิจกรรมทางวัดเป็นอย่างดี เช่น ในวันมาฆบูชาที่ผ่านมา ดอกไม้และรูปเทียนไม่พอขาย ได้เงินเข้าวัดเป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สนธยา พลศรี(2545: 142) กล่าวว่า ระบบสังคมจะต้องมีการจัดการกับความตึงเครียด (Tension Management of Latency) ภายในระบบสังคมย่อมจะมีความขัดแย้งหรือความตึงเครียดอยู่เป็นธรรมดาจากบุคคล กลุ่มคน สถาบัน หรือชุมชน ระบบสังคมจะต้องมีหน้าที่แก้ไขหรือจัดการกับสิ่งเหล่านั้น เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลในสังคม สถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่ดังกล่าว ได้แก่ สถาบันศาสนา สถาบันศาล เป็นต้น สิ่งสำคัญที่บุคคลปฏิบัติตามสถานภาพและบทบาทในระบบสังคมได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ นั้น จะต้องมีค่านิยมหรือแนวความคิด ความเชื่อที่ได้ยึดเหนี่ยวผูกพันระหว่างบุคคลในสังคม รวมไปถึงการแต่งกายในการมาทำบุญของวัยรุ่นไม่เหมาะสม เช่น การใส่เสื้อกล้าม กางเกงขาสั้น ซึ่งผู้ปกครองควรจะต้องเฝ้าระวัง และทางวัดจะร่วมมือกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อออกกฎระเบียบเรื่องการแต่งกาย โดยถ้าแต่งกายไม่เรียบร้อยจะห้ามเข้ามาทำบุญที่วัดเด็ดขาด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สัจญญา สัจญญาวิวัฒน์(2536:163) ที่กล่าวว่า คุลยภาพที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นมีลักษณะเป็นคุลยภาพเคลื่อนที่ (Moving equilibrium) ทั้งนี้เพราะความเป็นจริงสังคมไม่ได้อยู่นิ่งหรือคงอยู่กับที่ความเจริญหรือความเสื่อมของสังคมก็ขึ้นอยู่กับหน้าที่หรือโครงสร้างนั่นเอง ถ้าโครงสร้างเพิ่มขึ้นส่วนประกอบมากขึ้น ส่วนประกอบเหล่านี้จะปฏิบัติหน้าที่แตกต่างหรือเฉพาะเรื่อง ซึ่งด้านที่ไม่เหมือนกับส่วนที่แยกออกมาเรียกว่า สังคมมีความเจริญเติบโต ถ้าส่วนต่างๆ ของโครงสร้างหดหายไป โดยไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่จำเป็น และสอดคล้องผลการศึกษาของ เสาวคนธ์ สุดสวาท (2546: 120) ที่กล่าวว่า ชุมชนคือการรวมอยู่กันเป็นกลุ่มตั้งแต่กลุ่มขนาดเล็ก เช่น หมู่บ้าน ไปจนถึงกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น เมือง ประเทศ ซึ่งผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ จะมีภาษาพูดเดียวกัน มีจารีตประเพณีอย่างเดียวกัน มีความรู้สึกร่วมกัน และมีการกระทำไปตามทัศนคติซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกัน และสามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้ และปัจจุบันมีลักษณะโมฆะมากขึ้นของในวัดต้องมีการจัดเวรยามทั้งในเวลากลางวันและกลางคืนเนื่องจากมีของหายหลายครั้งแล้ว สอดคล้องกับผลการศึกษา สนธยา พลศรี(2533:125)

กล่าวชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) ชุมชนชนบท เป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มมีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่น้อย มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแน่นแฟ้น มีแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่คล้ายกัน สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมแต่มีภาคทักษะในการด้านการจัดการที่ทันสมัย (2) ชุมชนเมือง เป็นชุมชนที่มีประชากรอยู่ร่วมกันจำนวนหนึ่ง และต้องมีความหนาแน่นพอสมควร เป็นบริเวณที่มีอาคารบ้านเรือนหนาแน่น ประชากรมีอาชีพที่แตกต่างกันออกไป มีความเจริญเป็นศูนย์กลางต่างๆ และรวมทั้งมีความเชื่อมโยงโทรมอยู่ด้วย เช่น สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การลักขโมย ยาเสพติด เป็นต้น

2.4.6 ด้านการคมนาคมขนส่ง

การมีถนนตัดผ่านเข้ามาในตำบลทำให้การเดินทาง ติดต่อกับคนภายนอก ชุมชนมีความสะดวกสบายมากขึ้น มีรถบริการเกิดขึ้นหลายสาย มีสินค้าแปลกใหม่จากพ่อค้าแม่ค้าเข้ามาค้าขายในตำบลมากขึ้น ทำให้เกิดการอพยพเข้ามาของประชาชนจำนวนมาก รวมไปถึงวัฒนธรรมใหม่ๆที่เข้ามา มีการเกิดขึ้นของหมู่บ้านจัดสรร โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ห้างแถวเช่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ(2511: 152-153) กล่าวว่า ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในสังคมไทย มีดังนี้ (1) การที่รัฐบาลได้ลงทุนในการพัฒนาสาธารณูปโภค ขันพื้นฐานต่างๆมากมาย เช่น การสร้างถนนเชื่อมหมู่บ้านที่ห่างไกลกับเมืองต่างๆ และเป็นที่ประจักษ์ดีว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาดังกล่าวนี้ ทำให้หมู่บ้านที่เดิมเคยมีสภาพเป็นอยู่อย่างง่ายๆและมีเศรษฐกิจแบบยังชีพ กลับมาเป็นหมู่บ้านที่เป็นการผลิตเพื่อการค้า ซึ่งต้องเข้าไปผูกพันกับราคาสินค้าของตลาดระดับประเทศและระดับโลกมากขึ้น (2) การติดต่อพึ่งพิงระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบทได้เพิ่มมากขึ้น สังคมเมืองได้พัฒนาไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรต่างๆจากชนบทเพิ่มมากขึ้น ทำให้อาชีพการทำเกษตรกรรมอย่างเดียวได้กลายเป็นเจ้าของกิจการที่มีใช้การเกษตรต่างๆ เพื่อนำทรัพยากรไปป้อนโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งเป็นกรรมการในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ คนรวยที่มีทุนทรัพย์มีแนวโน้มที่จะลงทุนในการขนส่งและการค้ากลายเป็นชาวนาและพ่อค้า หรือเป็นพ่อค้าอย่างเดียว

2.4.7 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ความเจริญที่เข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้ชาวนาในสมัยปัจจุบันพึ่งเทคโนโลยีมากกว่าในสมัยก่อน เช่น การไถนา - คราดนา ก็มีรถนั่งไถ - คราด มีหลังคาป้องกันแดดและฝน เป็นต้น แต่รถไถที่กล่าวถึง ก็ต้องจ้างมาและชาวนาจะต้องออกค่าน้ำมัน และค่าแรงในแต่ละครั้ง เนื่องจากมีราคาแพง หรือ ความรู้เกี่ยวกับการทำน้ำหมักสำหรับฉีดฆ่าแมลงในนาข้าว ชาวนาไม่นิยมเพราะช้าเสียเวลา แต่ชอบใช้สารเคมีมากกว่า เนื่องจากสะดวกและรวดเร็ว แต่ก็มีความเสี่ยงแม้ว่าสารเคมีเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อชาวบ้านมากเพราะ สารเคมีเหล่านี้จะสะสมอยู่ในร่างกาย

เมื่ออายุประมาณ 50 ปี ขึ้นไปจะแสดงอาการเจ็บป่วยออกมาร่วมกับโรคประจำตัว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิทยากร เขียงกุล และทวีเกียรติ ประเสริฐเจริญสุข (2525: บทคัดย่อ) พบว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมีปัจจัยหลายประการที่ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนไปอันเนื่องมาจากแบบแผนการผลิตของชาวนา มีทิศทางเปลี่ยนจากการผลิตแบบยังชีพ ไปเป็นการผลิตเพื่อส่งออก ดังนั้นชาวนาจึงต้องเพิ่มต้นทุนในการทำงานมาก เช่น พันธุ์ข้าว ยาปราบศัตรูพืช รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงาน ส่วนเทคโนโลยีอีกอย่างที่มีความสำคัญสำหรับชาวนาหรือชาวบ้านทั่วไปก็คือ โทรศัพท์มือถือ มีความสำคัญและจำเป็นกับชาวนา เพราะจะใช้ติดต่อสื่อสารในหลายเรื่อง เช่น การซื้อขายข้าว การขายที่ดิน การติดต่อซื้อขายปุ๋ยและยาเนื่องจากปัจจุบันมีบริการส่งถึงบ้าน รวมถึงการติดต่อในเรื่องการจ้างไถ, คราด และ ฝึดยา จนกระทั่งการเก็บเกี่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลิจิต ธีเวคิน (2529 : บทคัดย่อ) พบว่า สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดจากแนวโน้มของประชากรที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของศิลปะวิทยาการ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความเจริญก้าวหน้าทางการคมนาคม และการสื่อสาร ซึ่งเป็นการยากยิ่งที่จะปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพราะจะเป็นการทำให้ทันสมัยมากขึ้น (Modernization) ซึ่งกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมในวิธีการต่างๆ สังคมจะไม่สามารถหวนกลับมาสู่อดีตได้อีก

3. ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ การศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอเสนอแนะดังนี้

3.1 ควรศึกษาผลกระทบจากการใช้ที่ดินของชาวนาในด้านอื่นๆของชุมชน

3.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบจากการใช้ที่ดินของชาวนาในชุมชนกับชุมชน

ใกล้เคียง หรือในต่างจังหวัด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2545) *ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร ศรีสยามพริ้นท์ แอนด์แพคค์
- กาญจนา แก้วเทพ (2539) *สี่สอ่องวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง _____ . (2530) *การวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมไทย : แนววัฒนธรรมชุมชน นครปฐม* สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร
- บรรคัชชัย วัลลิโกดม (2538) *การพัฒนาประเทศไทยแนวความคิดและทิศทาง* สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ชนิตา รักษ์พลเมือง (2525) *สังคมวิทยาการศึกษา* กรุงเทพมหานคร ภาควิชาสารัตถศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คำรง ฐานดี (2524) *มานุษยวิทยาเศรษฐกิจ*. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- คำรง วงศ์วัฒนาภิจ (2542) “ความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาสาธารณสุขในระดับท้องถิ่น” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสิ่งแวดล้อม)* กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ดิเรก สาระวดี (2540) *พุทธศาสตร์ในการพัฒนาธุรกิจชุมชน* ขอนแก่น สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- โดม ศรีดาว (2534) “มูลค่าของที่ดินที่ใช้ในการเกษตรในเขตพื้นที่รอบเมืองเชียงใหม่ : การวิเคราะห์ราคาขาย” *วิทยานิพนธ์ปริญญา เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุขนครปฐม” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล*
- เทอดศักดิ์ วรรณสูตร (2544) *คู่มือการท่องเที่ยว 3 จังหวัด นครปฐม นนทบุรี ราชบุรี จังหวัดนนทบุรี* พี.เอ.อีฟวิง.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2541) *วัฒนธรรมความจน* กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- นิยพรรณ วรรณศิริ (2540) *มานุษยวิทยาสังคม และวัฒนธรรม* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- บรรพต วีระสัย (2520) *มนุษย์กับสังคม* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา

- ประคอง เอี่ยมศิริ (2537) “เงื่อนไขของการผลิตข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจในสังคมเปลี่ยนผ่าน
กรณีศึกษา : หมู่ 3 ตำบลบางกระเจ็ด อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประสาท หลักศิลา (2514) *สังคมวิทยา* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร ก้าวหน้า
_____. (2515) *ปัญหาสังคม* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร ก้าวหน้า
- ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อ
การพัฒนาชนบท กรุงเทพมหานคร สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปรีชานุช ป็องภัย (2541) *ธุรกิจชุมชนหรือธุรกิจทางเลือก* ขอนแก่น คณะกรรมการประสานงาน
เอกชนพัฒนาชนบทภาคอีสาน
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2540) *ระบบเครื่องมือสำหรับการวางแผนโครงการ*
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ผจงจิตต์ อธิคมนันท์ (2543) *สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ไพจิตร ปอศรี (2540) *ประวัติศาสตร์เมืองนครปฐม* ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม
- พงศธร เกษสำลี (2543) *10 คำถามทางด้านวัฒนธรรม* เอกสารประกอบการสัมมนาทาง
เทวเมืองไทยปี 2543 ททท. 40 ปี ย้ายอยู่กับที่หรือก้าวไปข้างหน้า กรุงเทพมหานคร
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
_____. (2539) *วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนา* เอกสารประกอบการสัมมนาทาง
วิชาการครั้งที่ 3 โครงการสืบสานวัฒนธรรมไทย ภูมิไทย นิยมไทย กรุงเทพมหานคร
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- มนัส ใจพันธ์ (2537) “ผลกระทบทางเศรษฐกิจของการขายที่ดินที่มีต่อเกษตรกรเจ้าของที่ดิน :
กรณีศึกษา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต(เศรษฐศาสตร์) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- มาโนชย์ นวลสระ (2533) “การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาที่ดินและแนวโน้มราคา
ที่ดินในอนาคต ในเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต(เศรษฐศาสตร์) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ยศ ชุ่มจิต (2528) *สังคมวิทยาการศึกษา* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์

- บุทร ศักดิ์โคเชยนต์ (2529) *มโนทัศน์ทางสังคมวิทยา* เอกสารประกอบการบรรยายวิชา
การจัดระเบียบสังคม โครงการฝึกอบรมเสริมความรู้ทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาภาค
ฤดูร้อนครั้งที่ 6 คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รัชนีกร เศรษฐโง (2536) *โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
ไทยวัฒนาพานิช
- รัตนะ บัวสนธ์, สุจริต บัวพิมพ์ และกุลวิจิตรา กังคานนท์ (2537) *วัฒนธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น
ส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย* กรุงเทพมหานคร สถาบันวัฒนธรรมศึกษา
- รัศมีเดือน สรวงประภา (2533) “การตัดสินใจขายที่ดินและผลต่อเนื่องจากการขายที่ดินของเกษตรกร
กรณีศึกษา ต.ต้นเปา อ. สันกำแพง จ. เชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
บัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วรพล พรหมกบุตร (2534) *วัฒนธรรมสลาย การทำลายและการสร้างใหม่ได้กระแสนิยมเอกชน.
กรุงเทพมหานคร บริษัทสำนักพิมพ์สามัคคีสถานส์*
- สนธยา พลศรี (2545) *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ (2511) *สังคมศาสตร์เบื้องต้น* ภาควิชาสังคมศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- _____. (2524) *สังคมวิทยาชนบท : วิธีการวิจัยทฤษฎีและการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย*.
ขอนแก่น ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- _____. (2536) *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม : แนวการศึกษาวิเคราะห์และ
วางแผน* ขอนแก่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- นันทา วิริยะบุญ (2543) *สารสนเทศสถานที่สำคัญในชุมชน*. โรงเรียนวัดลานตากฟ้า จังหวัดนครปฐม
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2536) *ทฤษฎีทางสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์
เบื้องต้น* พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สัมพันธ์ ไชยะ (2536) “การขยายตัวเมืองเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม : กรณีศึกษาเมืองเชียงใหม่”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2540) *การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน* สถาบันวิจัยและ
พัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2539) *รายงานการสำรวจสถานะความรู้เกี่ยวกับธุรกิจชุมชน*.
กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

- สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2540) *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม* สำนักพิมพ์พิทักษ์อักษร
 สุกจิต เจนนพกาญจน์ และสุวิทย์ ไททยวัฒน์ (2524) *สังคมมนุษย์* โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุพัตรา สุภาพ (2536) *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัวยุคใหม่ ศาสนา ประเพณี*
 พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- สุภางค์ จันทวานิช (2529) “วัฒนธรรม : ความหมายและความสำคัญ” รายงานการสัมมนา
 เรื่องวัฒนธรรมกับการพัฒนา เชียงใหม่ โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุรเชษฐ์ เวชชพิทักษ์ (2533) *รากฐานชีวิตวัฒนธรรมชนบทกับการผลิต* กรุงเทพมหานคร
 สำนักพิมพ์หมู่บ้าน สุริชชัย หวันแก้ว (2547) *เผชิญหน้าโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม*
 นโยบายวัฒนธรรมในบริบทใหม่ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เดือนตุลา
- สุริชชัย หวันแก้ว (2547) *เผชิญหน้าโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม นโยบายวัฒนธรรมในบริบทใหม่*
 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เดือนตุลา
- สุรียา รักการศิลป์ (2538) “พฤติกรรมการลงทุนของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ จากรายรับที่ได้
 จากการขายที่ดิน” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เศรษฐศาสตร์) สาขาวิชา
 เศรษฐศาสตร์ บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุริพร พิพัฒน์รัฐดิกร (2542) *วัฒนธรรมนครปฐม ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และ*
สังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม
- สุริย์ บุญญานุกพงศ์ (2531) *บ้านจัดสรรในจังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาการใช้ที่ดินและการจัดการสิ่ง*
บริการ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุวิทย์ ไททยวัฒน์ (2521) *วิวัฒนาการเศรษฐกิจชนบทในภาคกลางของประเทศไทยพ.ศ. 2394 —*
2475 โรงพิมพ์เทพประทานพร กรุงเทพมหานคร
- เสฐียรโกเศศ (2538) *เศรษฐกิจชุมชน : ภูมูแห่งการพัฒนาชนบทในช่วงแผนฯ 8* เรียบเรียง
 จากการนำเสนอในการประชุมคณะกรรมการวางแผนพัฒนาชนบททรัพยากรธรรมชาติ
 สิ่งแวดล้อมและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2534) “รายงานการวิจัย ความคิดเห็นของชาวบ้านที่มีต่อการ
 ขายที่ดิน : ศึกษาเปรียบเทียบจังหวัดกาญจนบุรีและเชียงราย พ.ศ. 2534”
 กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน

- อภิชัย พันธเสน (2545) *การจัดการธุรกิจชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา
ทบวงมหาวิทยาลัย*
- อมร รักษาสัตย์ (2520) *การใช้ทรัพยากรและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด
ของชาติ กรุงเทพมหานครการพิมพ์*
- อมรา พงศาพิชญ์ (2541) *วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา
พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์*
- อำนาจ อนันต์ชัย (2527) *การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท สาขาวิชาการ
ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- เอี่ยม ทองดี (2532) *วัฒนธรรมข้าวและการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการทำนาปลูกข้าวในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท
มหาวิทยาลัยมหิดล*
- Adam Inez. (1948) "Rice cultivation in Asia." *American Anthropologist*. Volum 2.
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1980) "Participation's place in rural development : Seeking clarity
through Specificity". *World Development*, January 8.
- Collins, John J. (1975) *Anthopology : Culture, Society and Evolution*. New Jersey : Prentice-
Hall.
- Dubbs, Patrick J. and Whitney, Daniel D. (1980) *Culture Contexts*. Massachusetts : Allyn and
Bacon.
- Haviland, William A. (1975) *Cultural Anthropology*. USA : Holt, Rinehard and Winston.
- Haywood, Michael K. (1988) *Responsible and Responsive Tourism Planning in the Community*.
Tourism Management.
- Jacques Amyot. (1969) *Village Ayutthaya Social and Economic Conditions of Riral
Poipulation In Central Thailand*.
- Michael Moerman. (1968) *Agriculture change and peasant choice in Thai village*. USA :
University of California press.
- Mill, Robbert and Morrison, Alastair M. (1992) *The Tourism System : An Introductory
text*, 2th ed. New Jersey : Prince-Hall International.
- Rosman, Abrabam and Rubel, Paula G. (1981) *The Tapestry of Culture*. Illinois : Scott,
Foresman.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกจิต เจนนพกาญจน์ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์
สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรา วีรบุรินทร์ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์
สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. อาจารย์นาวาโท ดร. อนุชา ม่วงใหญ่ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์
สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
4. อาจารย์นาวาเอก อาคม สุขตระกูล สถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง
5. นายชาย นครชัย หัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงวัฒนธรรม

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม , แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา : กรณีศึกษา การใช้ที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 ในตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ผู้ดำเนินงานวิจัย

นางสาวสุสดี สัมฤทธิ์วงศ์

นักศึกษาปริญญาโท ไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสอบถามเลขที่

ชื่อผู้ทำการสอบถาม.....

วัน/เดือน/ปี ที่สอบถาม.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานของเกษตรกร

1. ชื่อ.....อายุ.....ปี ,ระดับการศึกษา.....

ที่อยู่.....

.....

2. สถานภาพการสมรส

() โสด

() แต่งงานแล้ว

() หม้าย

3. สถานภาพของท่านในครอบครัว

() หัวหน้าครอบครัว

() สามี/ภรรยา

() บุตร/ธิดา

() อื่นๆ

(ระบุ).....

4.จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้านท่าน..... คน

5. จำนวนแรงงานในครอบครัว คน

ที่	การศึกษา	เพศ	อายุ	ความสัมพันธ์ต่อผู้ตอบคำถาม	อาชีพ	รายได้

6. ท่านหมู่อยู่บ้านนี้ ตั้งแต่ () เกิด

() พ.ศ. (ระบุ).....

7. อดีตจนถึงปัจจุบันท่านมีที่ดินอยู่ทั้งหมดจำนวนแปลง

แปลงที่	พ.ศ.	จำนวน เนื้อที่ ถือครอง	ได้ที่ดินมาโดย				ประเภท เอกสาร สิทธิ์	ที่ตั้ง ทำเล	การใช้ ประโยชน์ จากพื้นที่ ทำ นา, ไร่	ราคา ที่ดิน ใน ระยะที่ ได้มา/ ไร่
			ยกให้ (จากใคร)	มรดก (จาก ใคร)	แลกเปลี่ยน (จาก ใคร)	ซื้อ ขาย (จาก ใคร)				

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไป สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

1. รายได้จากภาคเกษตรกรรม

- () ทำนา.....บาท/ปี
- () ไร่.....บาท/ปี
- () ทำสวน.....บาท/ปี
- () เลี้ยงสัตว์.....บาท/ปี

2. รายได้นอกภาคเกษตรกรรม
 - () ค้าขาย.....บาท/เดือน
 - () รับจ้างในหมู่บ้าน.....บาท/เดือน
 - () รับจ้างนอกหมู่บ้าน.....บาท/เดือน
 - (ระบุ).....
 - () เงินที่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น.....บาท จาก.....
3. เงินทุนที่ใช้ในการเกษตรกรรม
 - () ใช้ทุนตัวเอง
 - () กู้ยืม(ระบุแหล่งเงินกู้).....
4. การให้ผู้อื่นกู้ยืม
 - () ไม่มี
 - () มี (ระบุ).....จำนวน.....บาท
5. เงินที่เป็นหนี้ในปัจจุบัน
 - () ไม่มี
 - () มี (ระบุ).....จำนวน.....บาท
6. สภาพการถือครองที่ดินทำการเกษตรก่อนขายที่ดิน
 - () เช่า
 - () เป็นของตนเอง
 - () เช่าและเป็นของตนเอง
7. การใช้แรงงานในการทำเกษตรก่อนการขายที่ดิน
 - () ทำเอง
 - () จ้างคนอื่น
 - () ทำเองและจ้างคนอื่น
8. ปัญหาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม (เรียงลำดับตามความสำคัญ 5 ลำดับ)
 - () รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ
 - () ขาดแคลนเงินทุนในการผลิต
 - () รายได้จากการเกษตรไม่แน่นอน
 - () ปริมาณผลผลิตตกต่ำ
 - () อาชีพเกษตรกรรมเป็นงานที่หนัก
 - () มีการระบาดของศัตรูพืชหลายบ่อยครั้ง

- () ขาดความรู้สมัยใหม่ที่ช่วยในการเพิ่มผลผลิต
- () ขาดการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- () ขาดแคลนแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต
- () อายุมาก
- () พื้นที่การเกษตรเป็นที่ลุ่มถูกน้ำท่วมบ่อย
- () อื่นๆ (ระบุ).....

9. การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการขายที่ดินของเกษตรกร

การขายที่ดินของเกษตรกร

1. แปลงที่..... พ.ศ.จำนวน.....ไร่

2. ประเภทที่ดินที่ขาย เช่น ที่นา ที่สวน ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์

.....

.....

2. ผู้แนะนำให้ขาย

.....

3. ขายให้ใคร

.....

4. ประเภทเอกสารสิทธิ์

.....

5. ลักษณะการขาย

() ทั้งแปลง () แบ่งขายจำนวน.....ไร่

6. ราคาที่ขาย.....บาท

7. ค่านายหน้าเปอร์เซ็นต์ เป็นเงิน.....บาท

8. ที่ตั้งของที่ดิน.....

9. ลักษณะการเข้าถึงของพื้นที่

() มีถนนเข้าออกสะดวก () ไม่มีทางออกสู่ถนน

10. สภาพของพื้นที่

 อยู่ในเขตชลประทานอยู่นอกเขตชลประทาน

11. ท่านทราบวัตถุประสงค์ของผู้ซื้อหรือไม่

 ไม่ทราบ ทราบ เพื่อ ทำการเกษตร เก่งกำไร ใช้เป็นที่อยู่อาศัย สร้างโรงงาน ทำที่ดินจัดสรร ซื้อที่ทิ้งไว้ อื่นๆ (ระบุ)

12. วิธีการขาย

 สด ผ่อน หลุดจำนอง อื่นๆ.....

13. ผู้ตัดสินใจขาย

 หัวหน้าครอบครัว สามี/ภรรยา บุตร/ธิดา พ่อ/แม่ คนอื่น (ระบุ).....

14. ความขัดแย้งในการขายที่ดินที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว

 ไม่มี มี สาเหตุเนื่องจาก.....

15. บุคคลที่ไม่อยากให้ขาย

 หัวหน้าครอบครัว บุตร/ธิดา พ่อ/แม่ สามี/ภรรยา คนอื่น (ระบุ).....

16. สาเหตุของการขายที่ดิน (เรียงลำดับความสำคัญ 3 ลำดับ)

- () ชำระหนี้สิน
- () ถูกบังคับซื้อ
- () สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม
- () ขายตามเพื่อนบ้าน
- () นำเงินไปลงทุนอย่างอื่น
- () ราคาดี
- () เป็นทุนการศึกษาบุตร
- () อื่นๆ (ระบุ).....

17. วิธีการตัดสินใจขายที่ดิน

- () ประกาศขายก่อนมีคนมาติดต่อ
- () มีคนมาติดต่อของซื้อ ขายทันที
- () มีคนมาติดต่อขอซื้อ แล้วรอการตัดสินใจขายนานพอสมควร
- () ติดต่อขอซื้อแปลงอื่นแล้วจึงขายแปลงนี้เพื่อนำเงินไปซื้อแปลงอื่น
- () อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้ที่ดิน

1. การใช้จ่ายเงินหลังจากการใช้ที่ดิน (เรียงลำดับตามความสำคัญ 3 ลำดับ)

- () ฝากธนาคาร
- () ซื้อที่ดินแปลงใหม่
- () แบ่งให้ลูกหลาน
- () ชำระหนี้สินเดิม
- () ใช้จ่ายในครัวเรือน
- () ลงทุนเพิ่มทางการเกษตร
- () สร้างบ้าน
- () ให้คนอื่นกู้ยืม
- () ซื้อรถยนต์ไว้เพื่อทำอาชีพ
- () ซื้อรถยนต์ไว้ใช้ในบ้าน
- () ซื้อรถจักรยานยนต์
- () ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้าน (เช่น.....)

- () ลงทุนกิจการอื่นๆ
 () อื่นๆ
 (ระบุ).....
2. ขายไปแล้วมีผลต่อสภาพความเป็นอยู่ของท่านอย่างไร
 () สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น
 () สภาพความเป็นอยู่เหมือนก่อนขายที่ดิน
 () สภาพความเป็นอยู่แย่กว่าเดิม เพราะ.....
3. ขายไปแล้วมีผลต่อฐานะทางเศรษฐกิจของท่านอย่างไร
 () ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น
 () ฐานะทางเศรษฐกิจเหมือนเดิม ก่อนขายที่ดิน
 () ฐานะทางเศรษฐกิจแย่กว่าเดิม เพราะ.....
4. ท่านจะย้ายที่อยู่ใหม่หรือไม่
 () ย้าย เพราะย้ายไป.....
 () ไม่ย้าย
 () ไม่แน่
5. ลักษณะของการย้ายที่อยู่
 () ย้ายทั้งครอบครัว
 () ย้ายบางคน (ระบุ)
6. สภาพการถือครองที่ดินทางการเกษตรหลังการขายที่ดินแล้ว
 () เช่า
 () เป็นของตนเอง
 () เป็นของตนเอง
 () อื่นๆ (ระบุ).....
7. หลังจากการขายที่ดินแล้ว
 () ยังคงทำการเกษตรต่อ
 () ทำอาชีพอื่นและทำการเกษตรด้วย
 () ทำอาชีพอื่นอย่างเดียว
 () เลิกทำทั้งหมดโดยอาศัยเงินที่ได้จากการขายที่ดิน
 () อื่นๆ
 (ระบุ).....

8. ขณะนี้ท่านมีที่ดินเพื่อการเกษตรอยู่.....ไร่

9. ถ้ายังทำการเกษตรอยู่แรงงานที่ใช้

- () ทำเอง
- () จ้างคนอื่น
- () ทำเองและจ้างคนอื่น

10. ท่านยังมีที่ดินเหลือไว้ให้แก่ทายาทหรือไม่

- () ไม่เหลือ
- () เหลือ (ระบุจำนวน).....

11. ท่านที่เหลือที่ดินไว้ ในอนาคตทายาทท่านจะประสบปัญหาในการประกอบอาชีพหรือไม่

- () มี เพราะ.....
- () ไม่มี เพราะ

12. ท่านคิดว่าการตัดสินใจขายที่ดินของท่านเป็นอย่างไร

- () ถูกต้อง เพราะ.....
- () ไม่ถูกต้อง เพราะ

13. หลังจากที่ท่านขายที่ดินไปแล้วมีผลดีและผลเสียต่อท่านมากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

14. ท่านคิดว่าจากการที่คนในชุมชนบางส่วนขายที่ดินไปแล้ว มีผลทำให้สังคมและวัฒนธรรมในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

15. ท่านคิดว่าการขายที่ดินส่งผลกระทบต่อท่านและชุมชนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

16. ถ้าในอนาคตชาวบ้านในชุมชนชายที่ดิ้นหมคท่านคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับชุมชนบ้าง ท่านอยากให้เป็นเช่นนั้นหรือไม่

.....

.....

.....

.....

.....

17. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการใช้ที่ดินของชาวนา : กรณีศึกษา การใช้ที่ดินของชาวนาหมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 ในตำบลลานตากฟ้า อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ผู้ดำเนินงานวิจัย

นางสาวสุสดี สัมฤทธิ์วงศ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท ศึกษาศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสัมภาษณ์เลขที่

ชื่อผู้ทำการสัมภาษณ์.....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานของเกษตรกร

1. ชื่อ.....อายุ.....ปี ,ระดับการศึกษา.....
ที่อยู่.....
.....

2. สถานภาพการสมรส

.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไป สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

1. รายได้จากภาคเกษตรกรรม

.....

2. รายได้นอกภาคเกษตรกรรม

.....

3. เงินทุนที่ใช้ในการเกษตรกรรม

.....

4. การให้ผู้อื่นกู้ยืม

.....

5. เงินที่เป็นหนี้ในปัจจุบัน

.....

6. สภาพการถือครองที่ดินทำการเกษตรก่อนขายที่ดิน

.....

7. การใช้แรงงานในการทำเกษตรก่อนการขายที่ดิน

.....

8. ปัญหาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

.....

9. การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการขายที่ดินของเกษตรกร

11. ท่านทราบวัตถุประสงค์ของผู้ซื้อที่ดินหรือไม่

.....

12. วิธีการขาย

.....

13. ผู้ตัดสินใจขาย

.....

14. ความขัดแย้งในการขายที่ดินที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว

.....

15. บุคคลที่ไม่อยากให้ขาย

.....

16. สาเหตุของการขายที่ดิน

.....

17. วิธีการตัดสินใจขายที่ดิน

.....

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้ที่ดิน

1. การใช้เงินหลังจากการใช้ที่ดิน
.....
2. ขายไปแล้วมีผลต่อสภาพความเป็นอยู่ของท่านอย่างไร
.....
3. ขายไปแล้วมีผลต่อฐานะทางเศรษฐกิจของท่านอย่างไร
.....
4. ท่านจะย้ายที่อยู่ใหม่หรือไม่
.....
5. ลักษณะของการย้ายที่อยู่
.....
6. สภาพการถือครองที่ดินทางการเกษตรหลังการขายที่ดินแล้ว
.....
7. หลังจากการขายที่ดินแล้ว
.....
8. ขณะนี้ท่านมีที่ดินเพื่อการเกษตรอยู่ที่ไร
.....
9. ถ้ายังทำการเกษตรอยู่แรงงานที่ใช้
.....
10. ท่านยังมีที่ดินเหลือไว้ให้แก่ทายาทหรือไม่
.....
11. ท่านที่เหลือที่ดินไว้ ในอนาคตทายาทท่านจะประสบปัญหาในการประกอบอาชีพหรือไม่
.....
12. ท่านคิดว่าการตัดสินใจขายที่ดินของท่านเป็นอย่างไร
.....
13. หลังจากที่ท่านขายที่ดินไปแล้วมีผลดีและผลเสียต่อท่านมากน้อยเพียงใด
.....
.....
.....

14. ท่านคิดว่าจากการที่คนในชุมชนบางส่วนขายที่ดินไปแล้ว มีผลทำให้สังคมและวัฒนธรรมในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

15. ท่านคิดว่าการขายที่ดินส่งผลกระทบต่อท่านและชุมชนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

16. ถ้าในอนาคตชาวบ้านในชุมชนขายที่ดินหมดท่านคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับชุมชนบ้าง ท่านอยากให้เป็นอย่างนั้นหรือไม่

.....

.....

.....

.....

17. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
(แสดงค่าความสอดคล้อง IOC)

ตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา : IOC: Index of Item – objective Consistency โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

ตอนที่ 1	ข้อ คำถาม	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						IOC	การแปล ความหมาย
		คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	รวม		
		1	2	3	4	5			
	1	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	2	1	1	1	0	1	4	.80	ตรงเชิงเนื้อหา
	3	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	4	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	5	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	6	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา

ตอนที่ 2	ข้อ คำถาม	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						IOC	การแปล ความหมาย
		คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	รวม		
		1	2	3	4	5			
	1	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	2	1	1	1	0	1	4	.80	ตรงเชิงเนื้อหา
	3	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	4	1	1	0	1	1	4	.80	ตรงเชิงเนื้อหา
	5	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	6	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	7	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	8	1	1	0	1	1	4	.80	ตรงเชิงเนื้อหา
	9	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	10	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา

ตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา : IOC: Index of Item – objective
Consistency โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

ตอนที่ 3	ข้อ คำถาม	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						IOC	การแปล ความหมาย
		คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	รวม		
		1	2	3	4	5			
	1	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	2	1	1	1	0	1	4	.80	ตรงเชิงเนื้อหา
	3	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	4	1	0	1	1	1	4	.80	ตรงเชิงเนื้อหา
	5	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	6	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	7	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	8	1	1	1	1	1	4	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	9	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	10	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	11	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	12	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	13	0	1	1	1	1	4	.80	ตรงเชิงเนื้อหา
	14	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	15	1	1	0	1	1	4	.80	ตรงเชิงเนื้อหา
	16	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา

ตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา : IOC: Index of Item – objective Consistency โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

ตอนที่ 4	ข้อ คำถาม	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						IOC	การแปล ความหมาย
		คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	รวม		
		1	2	3	4	5			
	1	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	2	1	1	1	0	1	4	.80	ตรงเชิงเนื้อหา
	3	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	4	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	5	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา
	6	1	0	1	1	1	4	.80	ตรงเชิงเนื้อหา
	7	1	1	1	1	1	5	1.0	ตรงเชิงเนื้อหา

ภาคผนวก ง
ภาพประกอบ

“ควาย” สัตว์ที่อยู่คู่กับเกษตรกรไทยมาช้านาน

การฉีดข่าแมลง และข่าหญ้า

รถเกี่ยวข้าวสมัยใหม่ เรียกว่า “รถอู้ม”

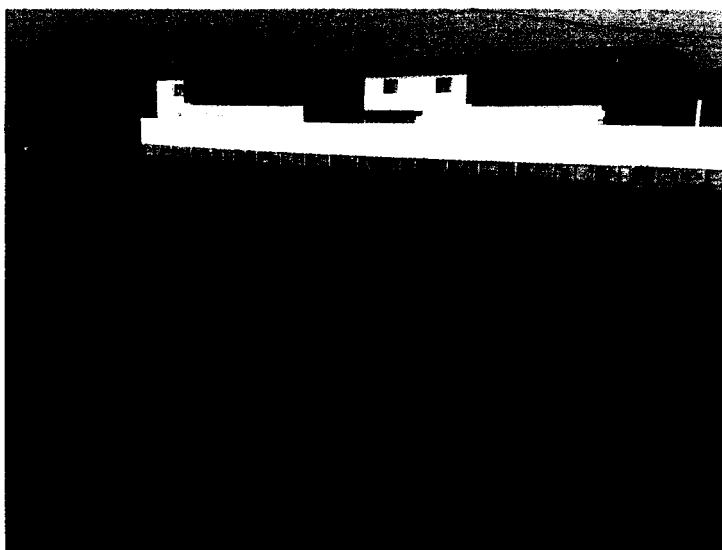
เมื่อข้าวเต็มอู้มก็นำข้าวขึ้นรถบรรทุกทันที

การประกาศขายที่ดินของชาวนา

การปรับพื้นที่นาเพื่อเตรียมสร้างโรงงานหลังจากการชาวนาขายที่ดินไปแล้ว

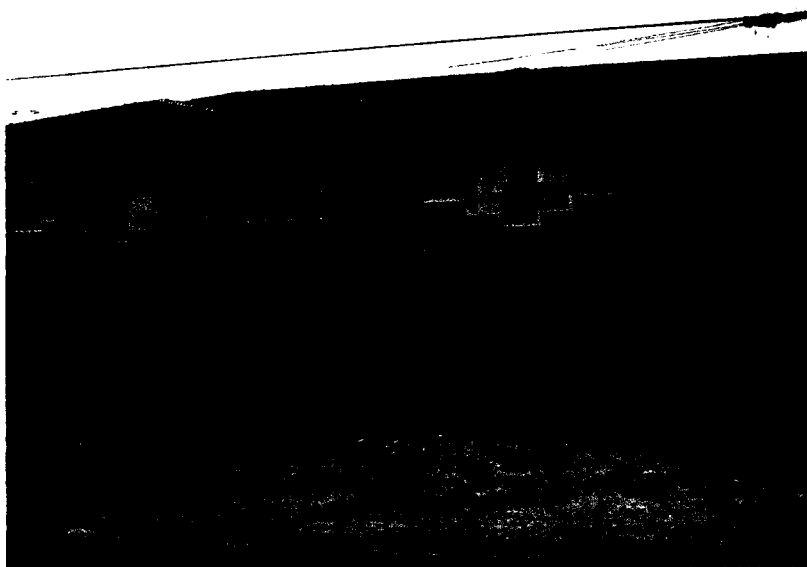
โรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ติดพื้นที่ทำนา

หมูบ้านพฤษา (หมูบ้านจัดสรรขนาดใหญ่)

ห้องแถวให้เช่า

บ้านเช่าและห้องแถวให้เช่า

บ่อเลี้ยงกุ้ง

สวนฝรั่ง

การปลงศพก่อนบวช

การทำขม้นตอนอาบน้ำนาค

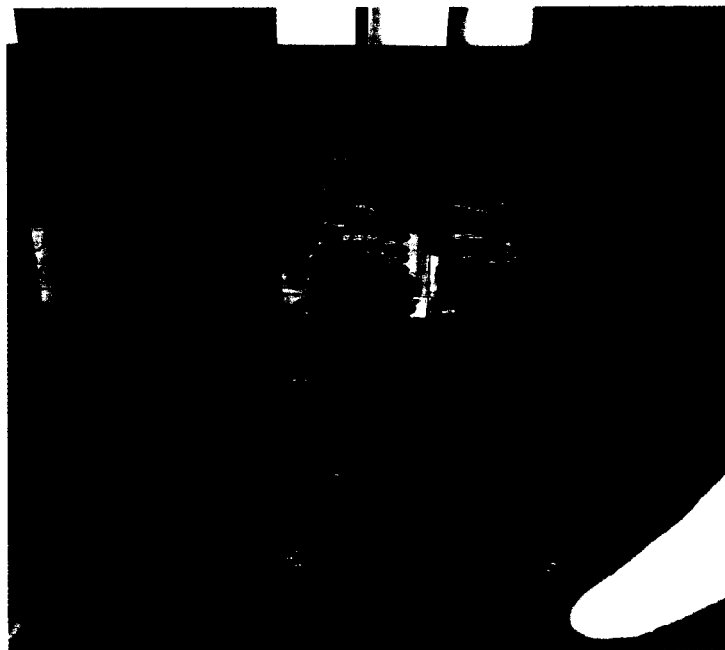
การเทศน์สอนนาค

การบวชกับพระอุปัชฌาย์

การยกเงินหมาก

ขนมที่มากับขบวนเงินหมาก

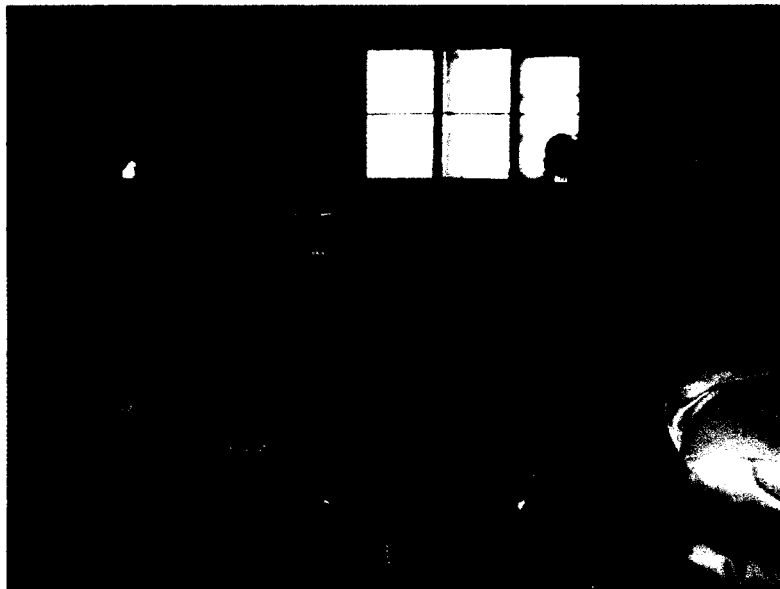
เงินสินสอด

การหลั่งน้ำสังข์

การเลี้ยงโต๊ะจีนในงานแต่ง

การรับไหว้ของญาติผู้ใหญ่

งานศพ

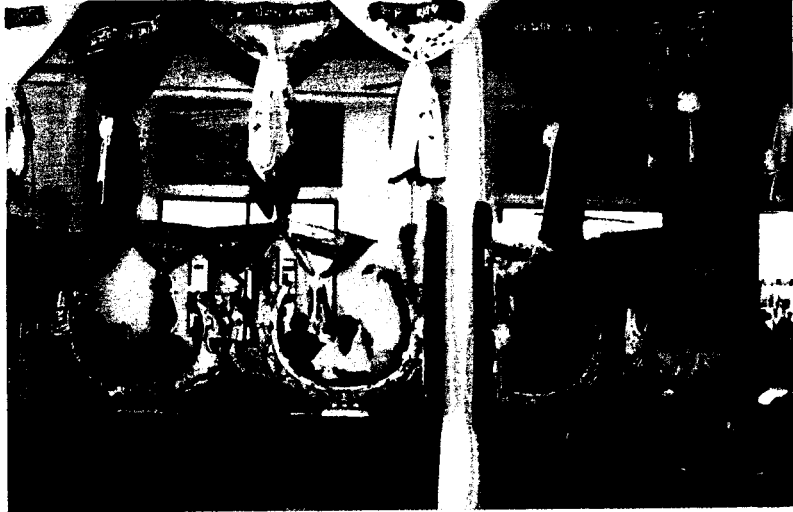
พวงหรีดที่มาร่วมงาน

การเลี้ยงอาหารและการแต่งกายในงานศพ

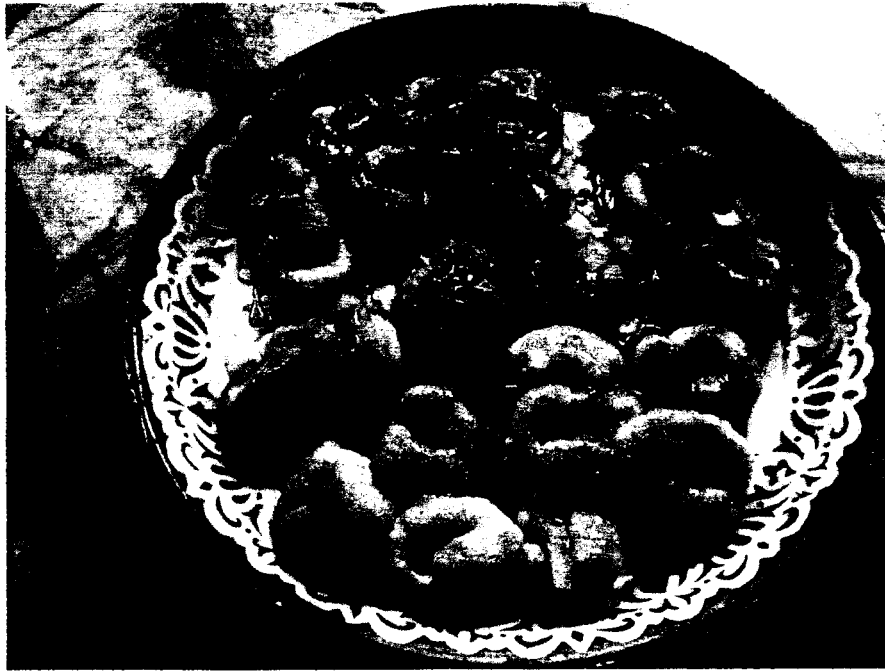
การบวชเณรในงานศพ

วงปีพาทที่ใช้ในวันเผาศพ

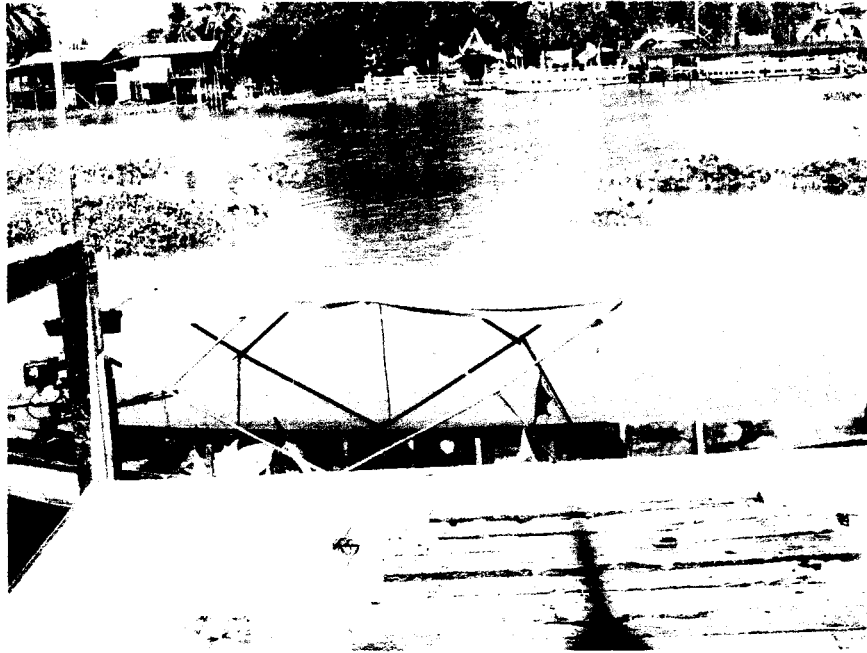
พระเทศน์สอนญาติก่อนทำการเผาศพ

ขนมวงทอง

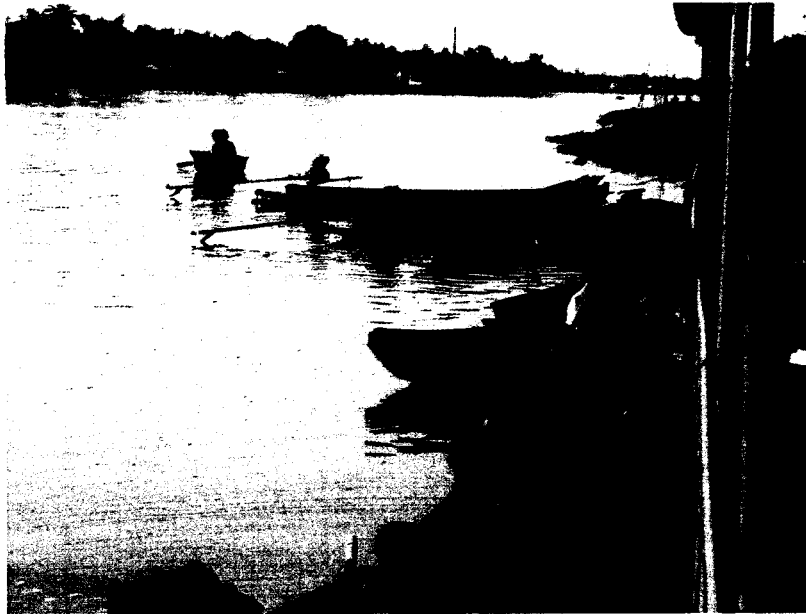
ขนมที่ชาวบ้านนิยมไปทำบุญที่วัด

เรือจ้างที่ใช้ข้ามฝั่งไปตลาดนัดในตำบลวัดสำโรง

สะพานที่เชื่อมระหว่าง 2 ตำบล คือตำบลลานตากฟ้าและตำบลวัดสำโรง

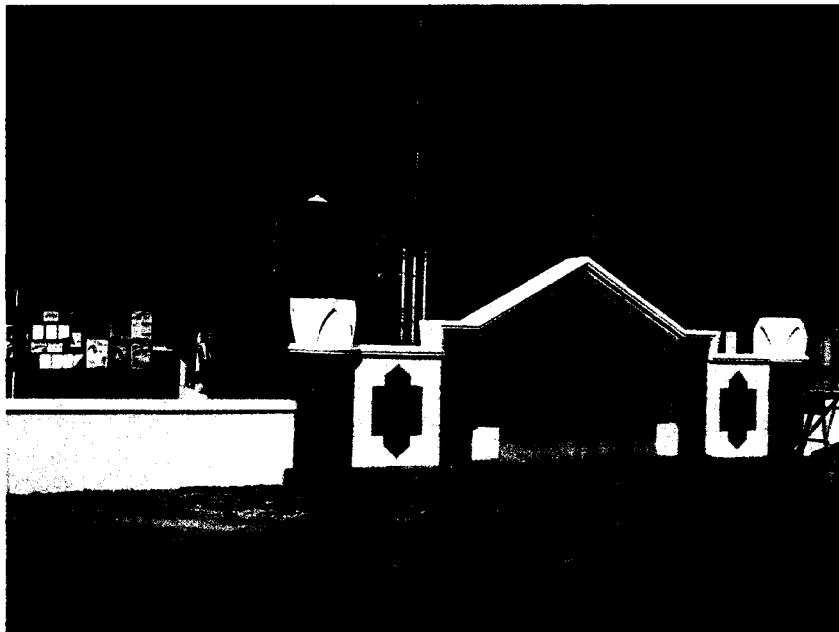
การสัญจรทางน้ำในขณะที่มีตลาดนัด

ตลาดนัดในตำบลวัดสำโรง

ชาวบ้านนำของมาขายตามตลาดนัด

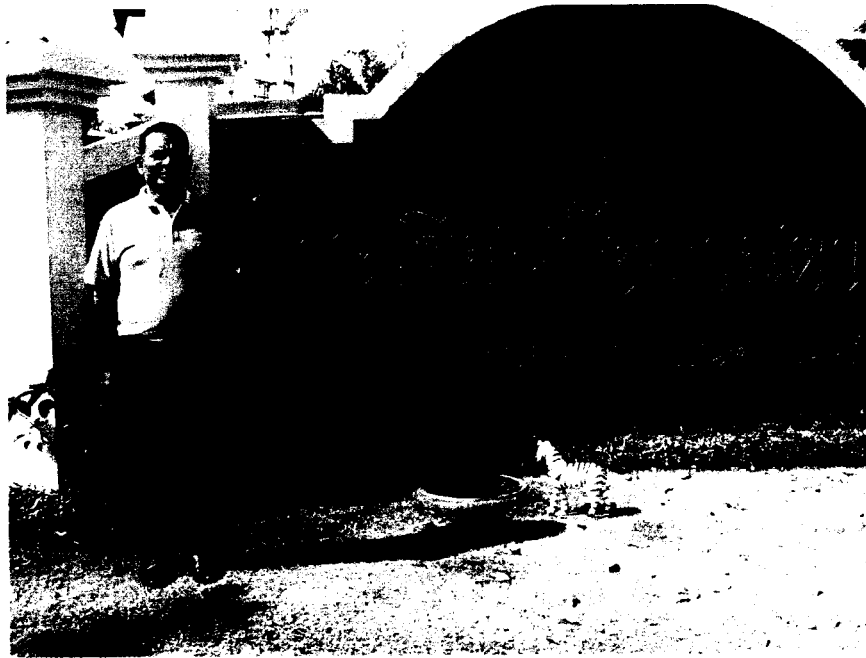
องค์การบริหารส่วนตำบล

อาคารผลิตน้ำดื่ม

การเลือกตั้ง โดยขอใช้สถานที่ที่วัดลานตากฟ้า

อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดลานตากฟ้า

การสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดลานตากฟ้า (หลวงตาน่วม)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวมุสดี สัมฤทธิ์วงศ์
วัน เดือน ปีเกิด	16 พฤศจิกายน 2521
สถานที่เกิด	อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ปี พ.ศ. 2543
สถานที่ทำงาน	สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงวัฒนธรรม
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป